This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

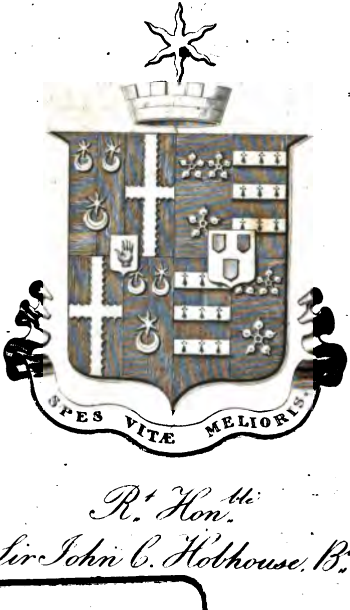
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

KC
15766
HN 5W7G E
Digitized by Google

R.t Hon.ble

Sir John C. Hobhouse, B.t

Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

M. TULLII

CICERONIS

OPERUM OMNIUM

VOL. XIX.

EPISTOLARUM

VOL. IV.

Digitized by Google

Digitized by Google

VOL. XIX.

EPISTOLARUM AD ATTICUM

LIBRI VIII. POSTERIORES.

Digitized by Google

Digitized by Google

M. T.

CICERONIS

EPISTOLARUM

AD

ATTICUM,

LIBRI OCTO POSTERIORES.

EX EDITIONE J. OLIVETI.

GLASGUAE,

IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCUDEBANT ROB. ET AND. FOULIS
M.DCC.XLIX.

Digitized by Google

HC 15766

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
JUL 20 1954

Transf. to HCL

Digitized by Google

EPISTOLARUM AD ATTICUM

LIBER NONUS.

CICERO ATTICO SAL.

ETSI, cum tu has literas legeres, putabam fore ut ſcirem jam quid Brunduſii actum eſſet; (nam Canuſio VIII kal. profectus erat Cnaeus; haec autem ſcribebam pridie nonas XIV die poſtquam ille Canuſio moverat) tamen angebar ſingularum horarum expectatione: mirabarque nihil allatum eſſe ne rumoris quidem. nam erat mirum ſilentium. ſed haec fortaſſe κενόσπουδα ſunt: quae tamen jam ſciantur neceſſe eſt. illud moleſtum, me adhuc inveſtigare non poſſe, ubi P. Lentulus noſter ſit, ubi Domitius.

Digitized by Google

quaero autem, quo facilius ſcire poſſim, quid acturi ſint; iturine ad Pompeium; et, ſi ſunt, qua, quandove ituri ſunt. urbem quidem jam refertam eſſe optimatium audio; Soſium et Lupum, quos Cnaeus noſter ante putabat Brunduſium venturos eſſe quam ſe, jus dicere. hinc verò vulgò vadunt. etiam M' Lepidus, quocum diem conterere ſolebam, cras cogitabat. nos autem in Formiano morabamur, quo citius audiremus: deinde Arpinum volebamus. inde, iter qua maxime ἀναπάντητον eſſet, ad mare ſuperum, remotis, ſive omnino miſſis lictoribus. audio enim bonis viris, qui et nunc, et ſaepe antea magno praeſidio Reipublicae fuerunt, hanc cunctationem noſtram non probari, multaque in me, et ſevere in conviviis tempeſtivis quidem diſputari. cedamus igitur; et, ut boni cives ſimus, bellum Italiae terra marique inferamus; et odia improborum rurſus in nos, quae jam extincta erant, incendamus; et Lucceii conſilia, ac Theophani perſequamur. nam Scipio vel in Syriam proficiſcitur ſorte; vel cum genero honeſte; vel Caeſarem fugit iratum. Marcelli

quidem, niſi gladium Caeſaris timuiſſent, manerent. Appius et eodem timore, et inimicitiarum recentium; et tamen praeter hunc, et C. Caſſium, reliqui legati; Fauſtus Proquaeſtor: ego unus, cui utrumvis liceret. frater accedet; quem ſocium hujus fortunae eſſe non erat aequum: cui magis etiam Caeſar iraſceretur: ſed impetrare non poſſum ut maneat. dabimus hoc Pompeio, quod debemus. nam me quidem alius nemo movet; non ſermo bonorum, qui nulli ſunt; non cauſa, quae acta timide eſt, agetur improbe. uni, uni hoc damus, ne id quidem roganti, nec ſuam cauſam (ut ait) agenti, ſed publicam. tu quid cogites de tranſeundo in Epirum, ſcire ſane velim.

CICERO ATTICO SAL.

2. Etſi nonis Mart. die tuo, ut opinor, expectabam epiſtolam a te longiorem; tamen ad eam ipſam brevem, quam III nonas ὑπὸ τὴν διάληψιν dediſti, reſcribendum putavi. gaudere ais te, manſiſſe me; et ſcribis in ſententia te manere: mihi autem ſuperioribus literis videbare non

dubitare, quin cederem, ita, ſi et Cnaeus bene comitatus conſcendiſſet, et Conſules tranſiſſent. utrum hoc tu parum commeminiſti, an ego non ſatis intellexi, an mutaſti ſententiam? ſed aut ex epiſtola, quam expecto, perſpiciam, quid ſentias; aut alias abs te literas eliciam. Brunduſio nihil dum erat allatum. ô rem difficilem, planeque perditam! quam nihil praetermittas in conſilio dando! quam nihil tamen, quod tibi placeat, explicas. non eſſe me unà cum Pompeio gaudes: ac proponis quam ſit turpe me adeſſe, cum quid de illo detrahatur, nec fas eſſe approbare. certe contra igitur? dii, inquis, averruncent. quid ergo fiet, ſi in altero ſcelus eſt, in altero ſupplicium? impetrabis, inquis, a Caeſare, ut tibi abeſſe liceat, et eſſe otioſo. ſupplicandum igitur? miſerum. quid ſi non impetraro? et de triumpho erit, inquis, integrum. quid ſi hoc ipſo premar? accipiam? quid foedius? negem? repudiari ſe totum, magis etiam quam olim in xx-viratu putabit. ac ſolet, cum ſe purgat, in me conferre omnem illorum temporum culpam: ita me ſibi fuiſſe inimicum, ut ne hono-

rem quidem a ſe accipere vellem. quanto nunc hoc idem accipiet aſperius? tanto ſcilicet, quanto et honor hic illo eſt amplior, et ipſe robuſtior. nam quod negas te dubitare, quin magna in offenſa ſim apud Pompeium hoc tempore, non video cauſam, cur ita ſit, hoc quidem tempore. qui enim amiſſo Corſinio denique certiorem me ſui conſilii fecit, is queretur Brunduſium me non veniſſe, cum inter me et Brunduſium Caeſar eſſet? deinde, etiam ſcit ſuam eſſe in ea cauſa querelam ἀπαῤῥησίαστον; me putat de municipiorum imbecillitate, de delectibus, de pace, de urbe, de pecunia, de Piceno occupando plus vidiſſe, quam ſe. ſin cum potuero, non venero, tum erit inimicus: quod ego non eò vereor, ne mihi noceat: (quid enim faciet?

Τίς δ' ἐστι δοῦλος, τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὤν;)

ſed quia ingrati animi crimen horreo. confido igitur adventum noſtrum illi, quoque tempore fuerit, ut ſcribis, ἀσμένιστον fore. nam quod ais, ſi hic temperantius egerit, conſideratius conſilium te daturum; qui hic poteſt ſe gerere non perdite? vita, mores, ante facta, ratio ſuſcep-

Digitized by Google

ti negotii, ſocii, vires bonorum, aut etiam conſtantia. vix dum epiſtolam tuam legeram, cum ad me currens ad illum Poſtumus Curtius venit, nihil niſi claſſes loquens et exercitus: eripiebat Hiſpanias: tenebat Aſiam, Siciliam, Africam, Sardiniam: confeſtim in Graeciam perſequebatur. eundum igitur eſt, nec tam ut belli, quam ut fugae ſocii ſimus. nec enim ferre potero ſermones iſtorum quicunque ſunt. non ſunt enim certe, ut appellantur, boni. ſed tamen id ipſum ſcire cupio, quid loquantur; idque ut exquiras, meque certiorem facias, te vehementer rogo. nos adhuc, quid Brundiſii actum eſſet, plane neſciebamus. cum ſciemus, tum ex re, et ex tempore conſilium capiemus; ſed utemur tuo.

CICERO ATTICO SAL.

Domitii filius tranſiit Formias VIII 3
id. currens ad matrem Neapolim, mihique nuntiari juſſit, patrem ad urbem eſſe; cum de eo curioſe quaeſiſſet ſervus noſter Dionyſius. nos autem audieramus eum profectum, ſive ad Pompeium, ſive in Hiſpaniam. id cujuſmodi ſit, ſcire ſa-

Digitized by Google

ne velim. nam ad id, quod delibero, pertinet, ſi ille certe nuſquam diſceſſit, intelligere Cnaeum, non eſſe faciles nobis ex Italia exitus, cum ea tota armis, praeſidiiſque teneatur, hieme praeſertim. nam, ſi commodius anni tempus eſſet, vel infero mari liceret uti. nunc nihil poteſt, niſi ſupero, tranſmitti; quo iter interclusum eſt. quaeres igitur et de Domitio, et de Lentulo. a Brunduſio nulla adhuc fama venerat: et erat hic dies VII id. quo die ſuſpicabamur, aut pridie Brunduſium veniſſe Caeſarem: nam kal. Arpis manſerat. ſed ſi Poſtumum audire velles, perſecuturus erat Cnaeum. tranſiſſe enim jam putabat, conjectura tempeſtatum ac dierum. ego nautas eum non putabam habiturum: ille confidebat, et eo magis, quod audita naviculariis hominis liberalitas eſſet. ſed tota res Brunduſina jam quo modo habeat ſe, diutius neſcire non poſſum.

CICERO ATTICO SAL.

4 Ego etſi tam diu requieſco, quam diu aut ad te ſcribo, aut tuas literas lego: tamen et ipſe egeo argumento epiſtola-

Digitized by Google

rum, et tibi idem accidere certo ſcio. quae enim ſoluto animo familiariter ſcribi ſolent, temporibus his excluduntur. quae autem ſunt horum temporum, ea jam contrivimus. ſed tamen, ne me totum aegritudini dedam, ſumpſi mihi quaſdam tanquam θέσεις, quae et politicae ſunt, et temporum horum; ut et abducam animum ab querelis, et in eo ipſo, de quo agitur, exercear. eae ſunt hujuſmodi. εἰ μενετέον ἐν τῇ πατρίδι τυραννουμένῃ. τυραννουμένης δ' αὐτῆς, εἰ παντὶ τρόπῳ τυραννίδος κατάλυσιν πραγματευτέον, κἂν μέλλῃ διὰ τοῦτο περὶ τῶν ὅλων ἡ πόλις κινδυνεύσειν. εἰ εὐλαβητέον τὸν καταλύοντα, μὴ αὐτὸς αἴρηται. εἰ πειρατέον ἀρήγειν τῇ πατρίδι τυραννουμένῃ καιρῷ ϗ λόγῳ μᾶλλον, ἢ πολέμῳ. εἰ πολιτικὸν τὰ ἡσυχάζειν, ἀναχωρήσαντά ποι, τῆς πατρίδος τυραννουμένης. εἰ διὰ παντὸς ἰτέον κινδύνου τῆς ἐλευθερίας πέρι. εἰ πόλεμον ἐπακτέον τῇ χώρᾳ, ϗ πολιορκητέον ταύτην τυραννουμένην. εἰ ϗ μὴ δοκιμάζοντα τὴν διὰ πολέμου κατάλυσιν τῆς τυραννίδος, συναπογραπτέον ὅμως τοῖς ἀρίστοις. εἰ τοῖς εὐεργέταις, ϗ φίλοις συγκινδυνευτέον ἐν τοῖς πολιτικοῖς, κἂν μὴ δοκῶσιν εὖ βεβουλεῦσθαι περὶ τῶν ὅλων. εἰ ὁ μεγάλα τὴν πατρίδα εὐεργετήσας, δι' αὐτό τε τοῦτο ἀνήκεστα παθών, ϗ φθονηθείς, κιν-

διακινδυνεύσειεν ἂν ἐθελοντὴς ὑπὲρ τῆς πατρίδος. εἰ ἐφετέον αὐτῷ ἑαυτοῦ ποτε, καὶ τῶν οἰκειοτάτων ποιεῖσθαι πρόνοιαν ἀφεμένῳ τὰς πρὸς τοὺς ἰσχύοντας διαπολιτείας. in his ego me conſultationibus exercens, et diſſerens in utramque partem tum Graece, tum Latine, et abduco parumper animum a moleſtiis, et τοῦ προὔργου τι delibero. ſed vereor ne tibi ἄκαιρος ſim: ſi enim recte ambulaverit is, qui hanc epiſtolam tulit, in ipſum tuum diem incidit.

CICERO ATTICO SAL.

5 Natali die tuo ſcripſiſti epiſtolam ad me plenam conſilii, ſummaeque cum benevolentiae, tum etiam prudentiae: eam mihi Philotimus poſtridie quam a te acceperat, reddidit. ſunt iſta quidem quae diſputas difficillima, iter ad ſuperum, navigatio infero, diſceſſus Arpinum, ne hunc fugiſſe; manſio Formiis, ne obtuliſſe nos gratulationi videamur: ſed miſerius nihil, quam ea videre, quae tamen jam, jam, inquam, videnda erunt. fuit apud me Poſtumus: ſcripſi ad te quam gravis. venit ad me etiam Q. Fuſius, quo vultu! quo ſpiritu! properans Brunduſi-

um, ſcelus accuſans Pompeii, levitatem et ſtultitiam Senatus. haec qui in mea villa non feram, Curtium in curia potero ferre? age, finge me quamvis εὐστομάχως haec ferentem: quid illa, 'Dic, M. Tulli' quem habebunt exitum? et omitto cauſam Reipublicae, quam ego amiſſam puto cum vulneribus ſuis, tum medicamentis iis, quae parantur. de Pompeio quid agam? cui plane (quid enim hoc negem?) ſuccenſui. ſemper enim cauſae eventorum magis movent, quam ipſa eventa. haec igitur mala, (quibus majora eſſe quae poſſunt?) conſiderans, vel potius judicans ejus opera accidiſſe et culpa, inimicior eram huic, quam ipſi Caeſari. ut majores noſtri funeſtiorem diem eſſe voluerunt Alienſis pugnae, quam urbis captae; quod hoc malum ex illo; itaque alter religioſus etiam nunc dies, alter in vulgus ignotus: ſic ego, decem annorum peccata recordans, in quibus inerat ille etiam annus, qui nos, hoc non defendente, ne dicam gravius, afflixerat; praeſentiſque temporis cognoſceas temeritatem, ignaviam, negligentiam, ſuccenſebam. ſed ea jam mihi exciderunt. bene-

Digitized by Google

ſicia ejuſdem cogito; cogito etiam dignitatem. intelligo ſerius equidem quam vellem, propter epiſtolas ſermoneſque Balbi; ſed video plane nihil aliud agi; nihil actum ab initio, quam ut hunc occideret. ego igitur, ſi quis apud Homerum, cum ei et mater et dea dixiſſet,

Αὐτίκα γάρ τοι ἔπειτα μεθ' Ἕκτορα πότμος ἑτοῖμος·

matri ipſe reſpondit,

Αὐτίκα τεθναίην, ἐπεὶ ὐκ ἄρ' ἔμελλον ἑταίρῳ
Κτεινομένῳ ἐπαμῦναι· quid ſi non ἑταίρῳ ſolum, ſed etiam εὐεργέτῃ? adde, tali viro, talem cauſam agenti: et ego vero haec officia mercanda vita puto. optimatibus vero tuis nihil confido, nihil jam ne inſervio quidem. video ut ſe huic dent, ut daturi ſint. quidquam tu illa putas fuiſſe de valetudine decreta municipiorum prae his de victoria gratulationibus? timent, inquies. at ipſi tum ſe timuiſſe dicunt. ſed videamus quid actum ſit Brunduſii. ex eo fortaſſe mea conſilia naſcentur, aliaeque literae.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

Nos adhuc Brunduſio nihil. Româ 6
ſcripſit Balbus, putare jam Lentulum Cos. tranſmiſiſſe, nec eum a minore Balbo conventum; quod is hoc jam Canuſii audiſſet: inde ad ſe eum ſcripſiſſe, cohorteſque ſex, quae Albae fuiſſent, ad Curium viâ Minuciâ tranſiſſe: id Caeſarem ad ſe ſcripſiſſe, et brevi tempore eum ad urbem futurum. ergo utar tuo conſilio; neque me Arpinum hoc tempore abdam: etſi Ciceroni meo togam puram cum dare Arpini vellem, hanc eram ipſam excuſationem relicturus ad Caeſarem: ſed fortaſſe in eo ipſo offendetur, cur non Romae potius. ſed tamen ſi eſt conveniendus, hîc potiſſimum. tum reliqua videbimus, id eſt, et quò, et quà, et quando. Domitius, ut audio, in Coſano, et quidem, ut aiunt, paratus ad navigandum: ſi in Hiſpaniam, non probo: ſi ad Cnaeum, laudo: quovis potius certe, quam ut Curtium videat; quem ego patronus aſpicere non poſſum. quid alios? ſed, opinor, quieſcamus; ne noſtram culpam coarguamus, qui, dum urbem, id eſt

Digitized by Google

patriam, amamus, dumque rem conventuram putamus, ita nos geſſimus, ut plane intercluſi captique ſimus. Scriptâ jam epiſtolâ, Capua literae ſunt allatae hoc exemplo. ‘ Pompeius mare tranſiit cum ‘ omnibus militibus, quos ſecum habuit. ‘ hic numerus eſt hominum millia xxx. ‘ et Conſules duo, et Tribuni plebis, et ‘ Senatores, qui fuerunt cum eo, omnes ‘ cum uxoribus et liberis. conſcendiſſe ‘ dicitur a. d. IV. nonas Mart. ex ea die ‘ fuere Septemtriones venti. naves, qui‑ ‘ bus uſus non eſt, omnes aut praecidiſſe, ‘ aut incendiſſe dicunt. de hac re literae ‘ L. Metello Tribuno plebis Capuam al‑ ‘ latae ſunt ab Clodia ſocru, quae ipſa ‘ tranſiit.’ ante ſollicitus eram et angebar, ſicut res ſcilicet ipſa cogebat, cum conſilio explicare nihil poſſem: nunc autem, poſtquam Pompeius et Conſules ex Italia exierunt, non angor, ſed ardeo dolore: ὐδέ μοι ἦτορ

Ἔμπεδον, ἀλλ' ἀλαλύκτημαι.

non ſum, inquam, mihi crede, mentis compos; tantum mihi dedecoris admiſiſſe videor. me non primum cum Pompeio, qualicunque conſilio uſo, deinde

cum bonis eſſe, quamvis cauſa temere inſtituta? praeſertim cum ii ipſi, quorum ego cauſa timidius me fortunae committebam, uxor, filia, Cicerones pueri, me illud ſequi mallent? hoc turpe, et me indignum putarent? nam Quintus quidem frater, quidquid mihi placeret, id rectum ſe putare aiebat, id animo aequiſſimo ſequebatur. tuas nunc epiſtolas a primo lego. hae me paulum recreant. primae monent et rogant, ne me projiciam; proximae te gaudere oſtendunt, me remanſiſſe. eas cum lego, minus mihi turpis videor, ſed tam diu dum lego: deinde emergit rurſum dolor, et αἰσχρᾶ φαντασία. quamobrem obſecro te, mi Tite, eripe mihi hunc dolorem, aut minue ſaltem, aut conſolatione, aut conſilio, aut quacunque re potes. quid tu autem poſſis? aut quid homo quiſquam? vix jam Deus. equidem illud molior, quod tu mones, ſperaſque fieri poſſe, ut mihi Caeſar concedat ut abſim, cum aliquid in Senatu contra Cnaeum agatur. ſed timeo ne non impetrem. venit ab eo Furnius: (ut quidem ſcias, quos ſequamur) Q. Titinii filium cum Caeſare eſſe nuntiat: ſed

illum majores mihi gratias agere, quam vellem. quid autem me roget, (paucis ille quidem verbis, ſed ἐν δυνάμει) cognoſcee ex ipſius epiſtola. me miſerum, quod tu non valuiſti. unà fuiſſemus: conſilium certe non defuiſſet, Σύν τε δύ' ἐρχομένω. ſed acta ne agamus: reliqua paremus. me adhuc haec duo feſellerunt, initio ſpes compoſitionis, qua facta volebam uti populari vita, et ſollicitudine ſenectutem noſtram liberari: deinde bellum crudele, et exitioſum ſuſcipi a Pompeio intelligebam. melioris mediusfidius civis, et viri putabam, quovis ſupplicio affici, quam illi crudelitati non ſolum praeeſſe, verum etiam intereſſe. videtur vel mori ſatius fuiſſe, quam eſſe cum iis. ad haec igitur cogita, mi Attice, vel potius excogita. quemvis eventum fortius feram, quam nunc dolorem.

CAESAR IMP. S. D. CICERONI IMP.

Cum Furnium noſtrum tantum vidiſſem; neque loqui, neque audire meo commodo potuiſſem; properarem, atque eſſem in itinere, praemiſſis jam legionibus; praeterire tamen non potui, quin

Digitized by Google

et ſcriberem ad te, et illum mitterem, gratiaſque agerem: etſi hoc et feci ſaepe, et ſaepius mihi facturus videor; ita de me mereris. in primis a te peto, quoniam confido me celeriter ad urbem venturum, ut te ibi videam; ut tuo conſilio, gratia, dignitate, ope omnium rerum uti poſſim. ad propoſitum revertar: feſtinationi meae, brevitatique literarum ignoſces. reliqua ex Furnio cognoſces.

CICERO ATTICO SAL.

Scripſeram ad te epiſtolam, quam da- 7
rem IV id. ſed eo die is, cui dare volueram, non eſt profectus. venit autem eo ipſo die ille celeripes, quem Salvius dixerat: attulit uberrimas tuas literas, quae mihi quiddam quaſi animulae reſtillarunt. recreatum enim me non queo dicere: ſed plane τὸ συνέχον effeciſti. ego enim non jam id ago, mihi crede, ut proſperos exitus conſequar: ſic enim video, nec duobus his vivis, nec, hoc uno, nos unquam Rempublicam habituros. ita neque de otio noſtro ſpero jam, nec ullam acerbitatem recuſo. unum illud extimeſcebam, ne quid turpiter facerem, vel, di-

Digitized by Google

tam, jam effeciſſem. ſic ergo habeto, ſalutares te mihi literas miſiſſe: neque ſolum has longiores, quibus nihil poteſt eſſe explicatius, nihil perfectius; ſed etiam illas breviores, in quibus hoc mihi jucundiſſimum fuit, conſilium factumque noſtrum a Sexto probari: pergratumque mihi tu feciſti, a quo diligi me, et, quid rectum ſit, intelligi ſcio. longior vero tua epiſtola non me ſolum, ſed meos omnes aegritudine levavit. itaque utar tuo conſilio, et ero in Formiano; ne aut ad urbem ἀπάντησις mea animadvertatur; aut ſi nec hîc, nec illic eum videro, devitatum ſe a me putet. quod autem ſuades ut ab eo petam, ut mihi concedat, ut idem tribuam Pompeio, quod ipſi tribuerim: id me jam pridem agere intelliges ex literis Balbi et Oppii: quarum exempla tibi miſi: miſi etiam Caeſaris ad eos ſana mente ſcriptas, quo modo in tanta inſania. ſin mihi Caeſar hoc non concedat; video tibi placere illud, me πολίτευμα de pace ſuſcipere: in quo non extimeſco periculum. dum enim tot impendeant, cur non honeſtiſſimo de paciſ-

Digitized by Google

ci velim? ſed vereor ne Pompeio quid oneris imponam;

Μή μοι γοργείην κεφαλὴν δεινοῖο πελώρυ

intorqueat. mirandum enim in modum Cnaeus noſter Syllani regni ſimilitudinem concupivit. εἰδώς σοι λέγω. nihil ille unquâm minus obſcure tulit. cum hocne igitur, inquies, eſſe vis? beneficium ſequor, mihi crede, non cauſam, ut in Milone, ut in . . . ſed haec hactenus. cauſa igitur non bona eſt? immo optima; ſed agetur (memento) foediſſime. primum conſilium eſt ſuffocare urbem et Italiam fame; deinde agros vaſtare, urere, pecuniis locupletum non abſtinere. ſed cum eadem metuam ab hac parte; ſi illinc beneficium non ſit, rectius putem quidvis domi perpeti. ſed ita meruiſſe illum de me puto, ut ἀχαριστίας crimen ſubire non audeam. quanquam a te ejus quoque rei juſta defenſio eſt explicata. de triumpho tibi aſſentior: quem quidem totum facile et libenter abjecero. egregie probo fore ut, dum agamus, ὁ πλοῦς ὡραῖος obrepat: ſi modo, inquis, ſatis ille erit firmus. eſt firmior etiam, quam putabamus. de iſto licet bene ſperes. promitto tibi,

ſi valebit, tegulam illum in Italia nullam relicturum. téne igitur ſocio? contra mehercule meum judicium, et contra omnium antiquorum auctoritatem: nec tam ut illa adjuvem, quam ut haec ne videam, cupio diſcedere. noli enim putare tolerabiles horum inſanias, nec uniuſmodi fore. etſi quid te horum fugit? legibus, judiciis, Senatu ſublato, libidines, audacias, ſumptus, egeſtates tot egentiſſimorum hominum, nec privatas poſſe res, nec Rempublicam ſuſtinere. abeamus igitur inde qualibet navigatione: etſi id quidem, ut tibi videbitur: ſed certe abeamus. ſciemus enim, id quod expectas, quid Brunduſii actum ſit. bonis viris quod ais probari, quae adhuc fecerimus, ſcirique ab iis nos non profectos, valde gaudeo; ſi eſt nunc ullus gaudendi locus. de Lentulo inveſtigabo diligentius: id mandavi Philotimo, homini forti, ac nimium optimati. extremum eſt, ut tibi argumentum ad ſcribendum fortaſſe jam deſit. nec enim alia de re nunc ulla ſcribi poteſt; et de hac quid jam amplius inveniri poteſt? ſed quoniam et ingenium ſuppeditat, (dico meher-

Digitized by Google

cule, ut ſentio) et amor, quo et meum ingenium incitatur; perge, ut facis, et ſcribe quantum potes. in Epirum quod me non invitas, comitem non moleſtum, ſubiraſcor: ſed vale. nam, ut tibi ambulandum, ungendum, ſic mihi dormiendum. etenim literae tuae mihi ſomnum attulerunt.

BALBUS ET OPPIUS S. D.
M. CICERONI.

Nedum hominum humilium, ut nos ſumus, ſed etiam ampliſſimorum virorum conſilia ex eventu, non ex voluntate, a pleriſque probari ſolent. tamen freti tua humanitate, quod veriſſimum nobis videbitur, de eo, quod ad nos ſcripſiſti, tibi conſilium dabimus: quod ſi non fuerit prudens, at certe ab optima fide et optimo animo proficiſcetur. nos niſi id, quod noſtro judicio Caeſarem facere oportere exiſtimamus, ut, ſimul Romam venerit, agat de reconciliatione gratiae ſuae et Pompeii, id eum facturum ex ipſo cognoviſſemus, te hortari deſineremus, ut velles iis rebus intereſſe, quo facilius, et majore cum dignitate per te, qui utrique

res conjunctus, res tota confieret: aut, ſi ex contrario putaremus Caeſarem id non facturum, et eum velle cum Pompeio bellum gerere, ſciremus; nunquam tibi ſuaderemus, contra hominem optime de te meritum arma ferres; ſicuti te ſemper oravimus, ne contra Caeſarem pugnares ſed cum etiamnum, quid facturus Caeſar ſit, magis opinari, quam ſcire poſſimus: non poſſumus niſi hoc; non videri eam tuam eſſe dignitatem, neque fidem omnibus cognitam, ut contra alterutrum, cum utrique ſis maxime neceſſarius, arma feras: et hoc non dubitamus quin Caeſar pro ſua humanitate maxime ſit probaturus. nos tamen (ſi tibi videbitur) ad Caeſarem ſcribemus, ut nos hac re certiores faciat quid acturus ſit: a quo ſi erit nobis reſcriptum, ſtatim, quae ſentiemus, ad te ſcribemus: et tibi fidem faciemus nos ea ſuadere, quae nobis videntur tuae dignitati, non Caeſaris rationi eſſe utiliſſima: et hoc Caeſarem pro ſua indulgentia in ſuos probaturum putamus.

Digitized by Google

BALBUS CICERONI IMP. S.

Si vales, bene eſt. poſtea quam literas communes cum Oppio ad te dedi, ab Caeſare epiſtolam accepi, cujus exemplum tibi miſi; ex quibus perſpicere poteris, quàm cupiat concordiam, et Pompeium reconciliare, et quàm remotus ſit ab omni crudelitate: quod eum ſentire, ut debeo, valde gaudeo. de te et tua fide, et pietate idem mehercule, mi Cicero, ſentio, quod tu; non poſſe tuam famam et officium ſuſtinere, ut contra eum arma feras, a quo tantum beneficium te accepiſſe praedices. Caeſarem hoc idem probaturum, exploratum pro ſingulari ejus humanitate habeo: eique cumulatiſſime ſatisfacturum te certo ſcio, cum nullam partem belli contra eum ſuſcipias, neque ſocius ejus adverſariis fueris. atque hoc non ſolum in te, tali et tanto viro, ſatis habebit, ſed etiam mihi ipſe ſua conceſſit voluntate, ne in iis caſtris eſſem, quae contra Lentulum, aut Pompeium futura eſſent; quorum beneficia maxima haberem: ſibique ſatis eſſe dixit, ſi rogatus urbana officia ſibi praeſtitiſſem; quae e-

Digitized by Google

tiam illi, id ſi vellem, praeſtare poſſem. itaque nunc Romae omnia negotia Lentuli procuro, ſuſtineo; meumque officium, fidem, pietatem his praeſto: ſed mehercule rurſus jam objectam compoſitionis ſpem non deſperatiſſimam eſſe puto; quoniam Caeſar eſt ea mente, qua optare debemus. hac re mihi placet, ſi tibi videtur, te ad eum ſcribere, et ab eo praeſidium petere, ut petiſti a Pompeio, me quidem approbante, temporibus Milonianis. praeſtabo (ſi Caeſarem bene novi) eum prius tuae dignitatis, quam ſuae utilitatis rationem habiturum. haec quam prudenter tibi ſcribam, neſcio: ſed illud certe ſcio, me ab ſingulari amore ac benevolentia, quaecunque ſcribo, tibi ſcribere: quod te, ita incolumi Caeſare moriar, tanti facio, ut paucos aeque ac te caros habeam. de hac re cum aliquid conſtitueris, velim mihi ſcribas. nam non mediocriter laboro, ut utrique, ut vis, tuam benevolentiam praeſtare poſſis: quam mehercule te praeſtaturum confido. fac ut valeas.

CAESAR OPPIO, CORNELIO S.

Gaudeo mehercule vos ſignificare literis, quàm valde probetis ea, quae apud Corfinium ſunt geſta. conſilio veſtro utar libenter, et hoc libentius, quòd mea ſponte facere conſtitueram, ut quam leniſſimum me praeberem; et Pompeium darem operam ut reconciliarem. tentemus hoc modo, ſi poſſumus omnium voluntates recuperare, et diuturna victoria uti: quoniam reliqui crudelitate odium effugere non potuerunt, neque victoriam diutius tenere, praeter unum L. Syllam, quem imitaturus non ſum. haec nova ſit ratio vincendi; ut miſericordia et liberalitate nos muniamus. id quemadmodum fieri poſſit, nonnulla mî in mentem veniunt, et multa reperiri poſſunt. de his rebus rogo vos ut cogitationem ſuſcipiatis. Cn. Magium, Pompeii praefectum, deprehendi. ſcilicet meo inſtituto uſus ſum, et eum ſtatim miſſum feci. jam duo praefecti fabrûm Pompeii in meam poteſtatem venerunt, et à me miſſi ſunt. ſi volent grati eſſe, debebunt Pompeium hortari, ut malit mihi eſſe a-

Digitized by Google

micus, quam his, qui et illi, et mihi ſemper fuerunt inimiciſſimi: quorum artificiis effectum eſt, ut Reſpublica in hunc ſtatum perveniret.

CICERO ATTICO SAL.

8 Coenantibus II idus nobis, ac noctu quidem, Statius a te epiſtolam brevem attulit. de Lucio Torquato quod modò quaeris, non modo Lucius, ſed etiam Aulus profectus eſt; alter multos dies. de Reatinorum corona quod ſcribis, moleſte fero. in agro Sabino ſementem fieri proſcriptionis, ſenatores multos eſſe Romae, nos quoque audieramus. ecquid potes dicere cur exierint? in his locis opinio eſt, conjecturâ magis, quam nuntio, aut literis, Caeſarem Formiis a. d. XI kal. Apr. fore. hìc ego vellem habere Homeri illam Minervam ſimulatam Mentori, cui dicerem:

Μέντορ πῶς τ' ἄρ ἴω, πῶς τ' ἄρ προσπτύξομαι αὐτὸν;

nullam rem unquam difficiliòrem cogitavi; ſed cogito tamen; nec ero ut in malis imparatus. ſed cura ut valeas: puto enim diem tuum heri fuiſſe.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

Tres epiſtolas tuas accepi poſtridie idus: erant autem IV, III, pridie idus datae: igitur antiquiſſimae cuique primum reſpondebo. aſſentio tibi ut in Formiano potiſſimum commorer; etiam de ſupero mari; palpaboque, ut antea ad te ſcripſi, ecquonam modo poſſim voluntate ejus nullam Reipublicae partem attingere. quod laudas, quia oblivisci me ſcripſi ante facta et delicta noſtri amici: ego vero ita facio. quin ea ipſa, quae a te commemorantur ſecus ab eo in me ipſum facta eſſe, non memini: tanto plus ad me valere beneficii gratiam, quam injuriae dolorem volo. faciamus igitur, ut cenſes, colligamuſque nos. σοφιστεύω enim, ſimul ut rus decurro, atque in decurſu θέσεις meas commentari non deſino. ſed ſunt quaedam earum perdifficiles ad judicandum. de optimatibus ſit ſane ita ut vis, ſed noſti illud, Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ. Titinii filius apud Caeſarem eſt. quod autem quaſi vereri videris, ne mihi tua conſilia diſpliceant; me vero nihil delectat aliud, niſi conſilium et literae tuae. quare fac, ut

oſtendis, ne deſtiteris ad me, quidquid tibi in mentem venerit, ſcribere. mihi nihil poteſt eſſe gratius. venio ad alteram nunc epiſtolam. recte non credis de numero militum. ipſo dimidio plus ſcripſit Clodia. falſum etiam de corruptis navibus. quòd Conſules laudas; ego quoque animum laudo, ſed conſilium reprehendo. diſceſſu enim illorum, actio de pace ſublata eſt; quam quidem ego meditabar. itaque poſtea Demetrii librum de concordia tibi remiſi, et Philotimo dedi. nec vero dubito, quin exitioſum bellum impendeat, cujus initium ducetur a fame. et me tamen doleo non intereſſe huic bello; in quo tanta vis ſceleris futura eſt, ut, cum parentes non alere nefarium ſit, noſtri principes antiquiſſimam et ſanctiſſimam parentem patriam fame necandam putent. atque hoc non opinione timeo, ſed interfui ſermonibus. omnis haec claſſis Alexandria, Colchis, Tyro, Sidone, Arado, Cypro, Pamphylia, Lycia, Rhodo, Chio, Byzantio, Lesbo, Smyrna, Mileto, Coo, ad intercludendos commeatus Italiae, et ad occupandas frumentarias provincias comparatur. at quàm veniet

Digitized by Google

iratus! et iis quidem maxime, qui eam maxime ſalvam volebant, quaſi relictus ab iis quos reliquit. itaque mihi dubitanti, quid me facere par ſit, permagnum pondus affert benevolentia erga illum; qua dempta, perire melius eſſet in patria, quam patriam ſervando evertere. de Septentrione plane ita eſt. metuo, ne vexetur Epirus. ſed quem tu locum Graeciae non direptum iri putas? praedicat enim palam, et militibus oſtendit, ſe largitione ipſa ſuperiorem, quam hunc, fore. illud me praeclare admones, cum illum videro, ne nimis indulgenter, et ut cum gravitate potius loquar. plane ſic faciendum. Arpinum, cum eum convenero, cogito, ne forte aut abſim cum veniet, aut curſem huc illuc via deterrima. Bibulum, ut ſcribis, audio veniſſe, et rediſſe pridie idus. Philotimum, ut ais epiſtolâ tertiâ, expectabas: at ille idib. a me profectus eſt: eo ſerius ad tuam illam epiſtolam, cui ego ſtatim reſcripſeram, redditae ſunt meae literae. de Domitio, ut ſcribis, ita opinor eſſe, ut et in Coſano ſit, et conſilium ejus ignoretur. iſte omnium turpiſſimus et ſordidiſſimus, qui

Digitized by Google

Conſularia comitia a Praetore ait haberi poſſe, eſt ille quidem, qui ſemper in Republica fuit. itaque nimirum hoc illud eſt, quod Caeſar ſcribit in ea epiſtola, cujus exemplum ad te miſi, ſe velle uti 'conſilio meo:' age, eſto hoc commune: 'gratiâ:' ineptum id quidem; ſed, puto hoc ſimulat ad quaſdam Senatorum ſententias: 'dignitate,' fortaſſe ſententiae Conſularis. illud extremum eſt, 'ope omnium rerum.' id, ego ſuſpicari coepi tum ex tuis literis, aut hoc ipſum eſſe, aut non multo ſecus: nam permagni ejus intereſt, rem ad interregnum non venire. id aſſequitur, ſi per Praetorem Conſules creantur. nos autem in libris habemus non modo Conſules a Praetore, ſed ne Praetores quidem creari jus eſſe, idque factum eſſe nunquam. Conſules, eo non eſſe jus, quòd majus imperium a minore rogari non ſit jus: Praetores autem, cum ita rogentur ut collegae Conſulum ſint, quorum eſt majus imperium. aberit non longe, quin hoc a me decerni velit, neque ſit contentus Galba, Scaevola, Caſſio, Antonio. τότε μοι χάνοι εὐρεῖα χθών. ſed quanta tempeſtas impendeat, vides. qui

tranſierint Senatores, ſcribam ad te, cum certum habebo. de re frumentaria recte intelligis; quae nullo modo adminiſtrari ſine vectigalibus poteſt: nec ſine cauſa et eos, qui circum illum ſunt, omnia poſtulantes, et bellum nefarium times. Trebatium noſtrum, etſi, ut ſcribis, nihil bene ſperat, tamen videre ſane velim: quem fac horteris, ut properet: opportune enim ad me ante adventum Caeſaris venerit. de Lanuvino, ſtatim, ut audivi Phameam mortuum, optavi, ſi modo eſſet futura Reſpublica, ut id aliquis emeret meorum: neque tamen de te, qui maxime meus, cogitavi. ſciebam enim te quoto anno, et quantum in ſolo, ſolere quaerere: neque ſolum Romae, ſed etiam Deli tuum digamma videram. veruntamen ego illud, quanquam eſt bellum, minoris aeſtimo, quam aeſtimabatur Marcellino Conſule, cum ego iſtos hortulos propter domum, Antii quam tum habebam, jucundiores mihi fore putabam, et minore impenſa, quam ſi Tuſculanum refeciſſem. volui H-S quingentis: egi per praedem, illi daret, Antii cum haberet venale: noluit: ſed nunc omnia iſta

ta jacêre puto propter nummorum caritatem. mihi quidem erit aptiſſimum, vel nobis potius, ſi tu emeris. ſed ejus dementias cave contemnas. valde eſt venuſtum, quanquam mihi iſta omnia jam addicta vaſtitati videntur. reſpondi epiſtolis tribus: ſed expecto alias: nam me adhuc tuae literae ſuſtentarunt. data Liberalibus.

CICERO ATTICO SAL.

10 Nihil habebam, quod ſcriberem: neque enim novi quidquam audieram, et ad tuas omnes reſcripſeram pridie. ſed cum me aegritudo non ſolum ſomno privaret, verum ne vigilare quidem ſine ſummo dolore pateretur, tecum ut quaſi loquerer, in quo uno acquieſco, hoc neſcio quid, nullo argumento propoſito, ſcribere inſtitui. amens mihi fuiſſe videor a principio, et me una haec res torquet, quod non omnibus in rebus labentem, vel potius ruentem Pompeium tanquam unus manipularis ſecutus ſim. vidi hominem XIV kal. Febr. plenum formidinis: illo ipſo die ſenſi quid ageret. nunquam mihi poſtea placuit; nec unquam

aliud in alio peccare deſtitit. nihil interim ad me ſcribere, nihil niſi fugam cogitare. quid quaeris? ſicut ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς alienant immundae, inſulſae, indecorae: ſic me illius fugae negligentiaeque deformitas avertit ab amore. nihil enim dignum faciebat, quare ejus fugae comitem me adjungerem. nunc emergit amor; nunc deſiderium ferre non poſſum; nunc mihi nihil libri, nihil literae, nihil doctrina prodeſt: ita dies et noctes tanquam avis illa mare proſpecto; evolare cupio. do, do poenas temeritatis meae: etſi quae fuit illa temeritas? quid feci non conſideratiſſime? ſi enim nihil praeter fugam quaereretur, fugiſſem libentiſſime: ſed genus belli crudeliſſimi et maximi, quod nondum vident homines quale futurum ſit, perhorrui. quae minae municipiis? quae nominatim viris bonis? quae denique omnibus, qui remanſiſſent? quam crebro illud: ‘ Sylla ‘ potuit, ego non potero? ’ mihi autem haeſerunt illa: male Tarquinius, qui Porſenam, qui Octavium Mamilium contra patriam; impie Coriolanus, qui auxilium petiit a Volſcis: recte Themiſtocles,

qui mori maluit; nefarius Hippias, Piſiſtrati filius, qui in Marathonia pugna cecidit, arma contra patriam ferens. at Sylla, at Marius, at Cinna recte? immo jure fortaſſe: ſed quid eorum victoriâ crudelius? quid funeſtius? hujus belli genus fugi; et eo magis, quod crudeliora etiam cogitari, et parari videbam. me, quem nonnulli conſervatorem iſtius urbis, quem parentem eſſe dixerunt, Getarum, et Armeniorum, et Colchorum copias ad eam adducere? me meis civibus famem, vaſtitatem inferre Italiae? hunc primum mortalem eſſe, deinde etiam multis modis poſſe extingui, cogitabam: urbem autem, et populum noſtrum ſervandum ad immortalitatem, quantum in nobis eſſet, putabam; et tamen ſpes quaedam me obtentabat fore, ut aliquid conveniret potius, quam aut hic tantum ſceleris, aut ille tantum flagitii admitteret. alia res nunc tota eſt, alia mea. ſol, ut eſt in tua quadam epiſtola, excidiſſe mihi e mundo videtur. ut aegroto dum anima eſt, ſpes eſſe dicitur; ſic ego, quoad Pompeius in Italia fuit, ſperare non deſtiti. haec, haec me fefellerunt; et, ut verum loquar, ae-

Digitized by Google

tas jam a diuturnis laboribus devexa ad otium, domeſticarum me rerum delecta-tione molliit. nunc, ſi vel periculo expe-riundum erit, experiar certe, ut hinc a-volem. ante oportuit fortaſſe; ſed ea, quae ſcripſi, me tardarunt, et auctoritas maxime tua. nam cum ad hunc locum veniſſem, evolvi volumen epiſtolarum tu-arum, quod ego ſub ſigno habeo, ſervo-que diligentiſſime. erat igitur in ea, quam x kalend. Febr. dederas, hoc modo, 'ſed 'videamus et Cnaeus quid agat, et illius 'rationes quorſum fluant. quod ſi iſte 'Italiam relinquet; faciet omnino male, 'et, ut ego exiſtimo, ἀλογίστως. ſed tum 'demum conſilia noſtra commutanda e-'runt.' hoc ſcribis poſt diem quartum, quam ab urbe diſceſſimus. deinde VIII. kalend. Febr. tantummodo, 'Cnaeus 'noſter, ne, ut urbem ἀλογίστως reliquit, 'ſic Italiam relinquat.' eodem die das al-teras, quibus mihi conſulenti planiſſime reſpondes: eſt enim ſic, 'ſed venio ad 'conſultationem tuam. ſi Cnaeus Italia 'cedit, in urbem redeundum puto: quae 'enim finis peregrinationis?' hoc mihi plane haeſit: et nunc ita video, infinitum

Digitized by Google

bellum junctum miſerrima fuga; quam tu peregrinationem ὑποκορίζῃ. ſequitur χρησμὸς VI kalend. Febr. ‘ ego, ſi Pompeius ‘ manet in Italia, nec res ad pactionem ‘ venit, longius bellum puto fore: ſin Ita- ‘ liam relinquit, ad poſterum bellum ἄσ- ‘ πονδον ſtrui exiſtimo.’ hujus igitur bel- li ego particeps, et ſocius, et adjutor eſſe cogor; quod et ἄσπονδον, et cum civibus. deinde VII idus Febr. cum jam plura audires de Pompeii conſilio, concludis e- piſtolam quandam hoc modo: ‘ ego qui- ‘ dem tibi non ſim auctor, ſi Pompeius ‘ Italiam relinquit, te quoque profuge- ‘ re: ſummo enim periculo facies, nec ‘ Reipublicae proderis; cui quidem poſ- ‘ terius poteris prodeſſe, ſi manſeris.’ quem φιλόπατριν, ac πολιτικὸν hominis prudentis et amici, tali admonitu, non moveret auctoritas? deinceps tertio idus Februarias iterum mihi reſpondes conſulenti ſic, ‘ quod quaeris a me fugam- ‘ ne fidam, an moram deferendam utilio- ‘ rem putem, ego vero in praeſentia ſub- ‘ itum diſceſſum, et praecipitem profec- ‘ tionem cum tibi, tum ipſi Cnaeo inu- ‘ tilem, et periculoſam puto: et ſatius eſſe

Digitized by Google

'exiſtimo, vos diſpertitos, et in ſpeculis 'eſſe. ſed medius fidius turpe nobis pu-'to eſſe de fuga cogitare.' hoc turpe Cnaeus noſter biennio ante cogitavit, ita ſyllaturit animus ejus, et proſcripturit diu. inde, ut opinor, cum tu ad me quaedam γενικώτερον ſcripſiſſes, et ego mihi a te quaedam ſignificari putaſſem, ut Italia cederem; deteſtaris hoc diligenter XI kalendas Martias: 'ego vero nulla e-'piſtola ſignificavi; ſi Cnaeus Italia ce-'deret, ut tu unà cederes: aut ſi ſignifica-'vi; non dico fui inconſtans, ſed de-'mens.' in eadem epiſtola alio loco, 'nihil relinquitur niſi fuga: cui te ſocium 'neutiquam puto eſſe oportere, nec un-'quam putavi.' totam autem hanc deliberationem evolvis accuratius in literis VIII kalendas Martias datis: 'ſi M'. Le-'pidus, et L. Volcatius remanent, ma-'nendum puto, ita ut, ſi ſalvus ſit Pom-'peius, et conſtiterit alicubi, hanc νεκυίαν 'relinquas, et te in certamine vinci cum 'illo facilius patiaris, quam cum hoc, in 'ea, quae perſpicitur futura, colluvie 'regnare.' multa diſputas huic ſententiae convenientia. inde ad extremum:

‘ quid ſi, inquis, Lepidus, et Volcatius ‘ diſcedunt? plane ἀπορῶ. quod evenerit ‘ igitur, et quod egeris, id στερκτέον puta- ‘ bo.’ ſi tum dubitares, nunc certe non dubitas, iſtis manentibus. deinde in ipſa fuga v kalendas Martias, ‘ interea non ‘ dubito, quin in Formiano manſurus ſis. ‘ commodiſſime enim τὸ μέλλον ibi καραδο- ‘ κήσεις.’ ad kalendas Martias cum ille quintum jam diem Brunduſii eſſet, ‘ tum ‘ poterimus deliberare, non ſcilicet inte- ‘ grâ re, ſed certe minus infracta, quam ‘ ſi una projeceris te.’ deinde IV nonas Martias, ὑπὸ τὴν λῆψιν cum breviter ſcri- beres, tamen ponis hoc, ‘ cras ſcribam ‘ plura, et ad omnia. hoc tamen dicam, ‘ non poenitere me conſilii de tua manſi- ‘ one, et, quanquam magna ſollicitudi- ‘ ne, tamen, quia minus mali puto eſſe, ‘ quam in illa profectione, maneo in ſen- ‘ tentia, et gaudeo te manſiſſe.’ cum ve- ro jam angerer, et timerem, ne quid a me dedecoris eſſet admiſſum, III nonas Martias, ‘ tamen te non eſſe una cum ‘ Pompeio non fero moleſte. poſtea ſi o- ‘ pus fuerit, non erit difficile; et illi, quo- ‘ quo tempore fiet, erit ἀσμένιστον. ſed hoc

‘ ita dico, ſi hic, qua ratione initium fe-
‘ cit, eâdem caetera aget, ſincere, tempe-
‘ rate, prudenter; valde videro, et conſi-
‘ deratius utilitati noſtrae conſuluero.’
VII idus Martias ſcribis Peduceo quoque noſtro probari, quod quierim, cujus auctoritas multum apud me valet. his ego tuis ſcriptis me conſolor, ut nihil a me adhuc delictum putem. tu modo auctoritatem tuam defendito; adverſus me nihil opus eſt: ſed conſciis egeo aliis. ego, ſi nihil peccavi, reliqua tuebor. ad ea tute hortare, et me omnino tua cogitatione adjuva. hic nihil dum de reditu Caeſaris audiebatur. ego his literis hoc tamen profeci; perlegi omnes tuas, et in eo acquievi.

CICERO ATTICO SAL.

Lentulum noſtrum ſcis Puteolis eſſe: 11
quod cum e viatore quodam eſſet auditum, qui ſe diceret eum in Appia, cum is paulum lecticam aperuiſſet, cognoſſe; etſi vix veriſimile, miſi tamen Puteolos pueros, qui perveſtigarent, et ad eum literas. inventus eſt vix in hortis ſuis ſe occultans, literaſque mihi remiſit, miri-

fice gratias agens Caeſari: de ſuo autem conſilio C. Caecio mandata ad me dediſſe. eum ego hodie expectabam, id eſt XIII kal April. venit etiam ad me Matius Quinquatribus, homo mehercule, ut mihi viſus eſt, temperatus et prudens; exiſtimatus quidem eſt ſemper auctor otii. quam ille haec non probare mihi quidem viſus eſt! quam illam νεκυίαν, ut tu appellas, timere! huic ego in multo ſermone epiſtolam ad me Caeſaris oſtendi, eam, cujus exemplum ad te antea miſi; rogavique, ut interpretaretur, quid eſſet quod ille ſcriberet, 'conſilio meo' ſe uti velle, 'gratia, dignitate, ope rerum omnium.' reſpondit, ſe non dubitare quin et opem et gratiam meam ille ad pacificationem quaereret. utinam aliquod in hac miſeria Reipublicae πολιτικὸν opus efficere et navare mihi liceat. Matius quidem et illum in ea ſententia eſſe confidebat, et ſe auctorem fore pollicebatur. pridie autem apud me Craſſipes fuerat, qui ſe pridie nonas Mart. Brunduſio profectum atque ibi Pompeium reliquiſſe dicebat: quod etiam qui VIII idus illinc profecti erant, nuntiabant: illa vero omnes, in quibus

etiam Craſſipes, (qua prudentia, potes attendere) ſermones minaces, inimicos optimatium, municipiorum hoſtes, meras proſcriptiones, meros Syllas: quae Lucceium loqui? quae totam Graeciam? quae vero Theophanem? et tamen omnis ſpes ſalutis in illis eſt; et ego excubo animo, nec partem ullam capio quietis; et ut has peſtes effugiam, cum diſſimillimis noſtri eſſe cupio. quid enim tu illic Scipionem, quid Fauſtum, quid Libonem praetermiſſurum ſceleris putas? quorum creditores convenire dicuntur. quid eos autem, cum vicerint, in cives effecturos? quam vero μακροψυχίαν Cnaei noſtri eſſe? nuntiant Aegyptum, et Arabiam εὐδαίμονα, et Μεσοποταμίαν cogitare, Hiſpaniam abjeciſſe. monſtra narrant; quae falſa eſſe poſſunt. ſed certe et haec perdita ſunt, et illa non ſalutaria. tuas literas jam deſidero. poſt fugam noſtram nunquam jam noſtrarum intervallum fuit. miſi ad te exemplum literarum mearum ad Caeſarem; quibus me aliqiud profecturum puto.

Digitized by Google

CICERO IMP. S. D. CAESARI IMP.

Ut legi tuas literas, quas a Furnio noſtro acceperam, quibus mecum agebas, ut ad urbem eſſem; te velle uti conſilio et dignitate mea, minus ſum admiratus: de gratia, et de ope quid ſignificares mecum ipſe quaerebam: ſpe tamen deducebar ad eam cogitationem, ut te pro tua admirabili ac ſingulari ſapientia de otio, de pace, de concordia civium agi velle arbitrarer: et ad eam rationem exiſtimabam ſatis aptam eſſe et naturam et perſonam meam. quod ſi ita eſt; et ſi qua de Pompeio noſtro tuendo, et tibi ac Reipublicae reconciliando cura te attingit; magis idoneum, quam ego ſum, ad eam cauſam profecto reperies neminem: qui et illi ſemper, et Senatui, cum primum potui, pacis auctor fui; nec, ſumptis armis, belli ullam partem attigi, judicavique eo bello te violari, contra cujus honorem, populi Romani beneficio conceſſum, inimici atque invidi niterentur. ſed ut eo tempore non modo ipſe fautor dignitatis tuae fui, verum etiam caeteris

Digitized by Google

auctor ad te adjuvandum; ſic me nunc Pompeii dignitas vehementer movet: aliquot enim ſunt anni, cum vos duo delegi, quos praecipue colerem, et quibus eſſem, ſicut ſum, amiciſſimus. quamobrem a te peto, potius omnibus precibus oro et obteſtor, ut in tuis maximis curis aliquid impertias temporis huic quoque cogitationi, ut tuo beneficio bonus vir, gratus, pius denique eſſe in maximi beneficii memoria poſſim; quae ſi tantum ad me ipſum pertinerent, ſperarem me a te tamen impetraturum. ſed, ut arbitror, et ad tuam fidem, et ad Rempublicam pertinet, me è paucis, et ad utriuſque veſtrûm, et ad civium concordiam, per te quam accommodatiſſimum conſervari. ego, cum antea tibi de Lentulo gratias egiſſem, cum ei ſaluti, qui mihi fuerat, fuiſſes: tamen lectis ejus literis, quas ad me gratiſſimo animo de tua liberalitate beneficioque miſit, eandem me ſalutem a te accepiſſe putavi, quam ille: in quem ſi me intelligis eſſe gratum; cura, obſecro, ut etiam in Pompeium eſſe poſſim.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

12 Legebam tuas literas XIII kalend. cum mihi epiſtola affertur a Lepta, circumvallatum eſſe Pompeium; ratibus etiam exitus portûs teneri. non medius fidius prae lacrymis poſſum reliqua nec cogitare, nec ſcribere. miſi ad te exemplum. miſeros nos! cur non omnes fatum illius unà executi ſumus? ecce autem a Matio et Trebatio eadem: quibus Minturnis obvii Caeſaris tabellarii. torqueor infelix, ut jam illum Mucianum exitum exoptem. at quam honeſta, at quam expedita tua conſilia, quam evigilata tuis cogitationibus, qua itineris, qua navigationis, qua congreſſus, ſermoniſque cum Caeſare? omnia tum honeſta, tum cauta. in Epirum vero invitatio quam ſuavis, quam liberalis, quam fraterna? de Dionyſio ſum admiratus: qui apud me honoratior fuit, quam apud Scipionem Panaetius: a quo impuriſſime haec noſtra fortuna deſpecta eſt. odi hominem, et odero: utinam ulciſci poſſem: ſed illum ulciſcentur mores ſui. tu, quaeſo, nunc vel maxime quid agendum no-

C

bis ſit, cogita. populi Romani exercitus Cn. Pompeium circumſidet; foſſa et vallo ſeptum tenet; fugâ prohibet; nos vivimus, et ſtat urbs iſta? Praetores jus dicunt? Aediles ludos parant? viri boni uſuras perſcribunt? ego ipſe ſedeo? coner illuc ire, ut inſanus? implorare fidem municipiorum? boni non ſequentur; leves irridebunt; rerum novarum cupidi, victores praeſertim et armati, vim et manus afferent. quid cenſes igitur? ecquidnam eſt tui conſilii ad fines hujus miſerrimae vitae? nunc doleo, nunc torqueor, cùm quibuſdam aut ſapiens videor, quod una non ierim, aut felix fuiſſe. mihi contrà. nunquam enim illius victoriae ſocius eſſe volui; calamitatis mallem fuiſſe. quid ego nunc tuas literas, quid tuam prudentiam, aut benevolentiam implorem? actum eſt. nulla re jam poſſum juvari, qui, ne quid optem quidem, jam habeo, niſi ut aliqua inimici miſericordiâ liberetur. οὐκ ἔς' ἔτυμος λόγος, ut opinor, ille de ratibus. quid enim eſt, quod Dolabella his literis, quas III idus Mart. a Brunduſio dedit, hanc εὐημερίαν quaſi Caeſaris ſcriberet, Pompeium in fuga eſſe?

Digitized by Google

eumque primo vento navigaturum? quod valde diſcrepat ab iis epiſtolis, quarum exempla antea ad te miſi. hîc quidem mera ſcelera loquuntur: ſed non erat nec recentior auctor, nec hujus rei quidem melior Dolabellâ.

CICERO ATTICO SAL.

13 Tuas XI kalend. accepi literas, quibus omnia conſilia differs in id tempus, cum ſcierimus, quid actum ſit: et certe ita eſt: nec interim poteſt quidquam ſtatui, ſed ne cogitari quidem. quanquam hae mihi literae Dolabellae jubent ad priſtinas cogitationes reverti. fuit enim pridie Quinquatrûs egregia tempeſtas, qua ego illum uſum puto. συναγωγὴ conſiliorum tuorum non eſt a me collecta ad querelam, ſed magis ad conſolationem meam. nec enim me tam haec mala angebant, quam ſuſpicio culpae, ac temeritatis meae: eam nullam puto eſſe; quoniam cum conſiliis tuis mea facta et conſilia conſentiunt. quod mea praedicatione factum eſſe ſcribis magis, quam illius merito, ut tantum ei debere viderer; eſt ita. ego illa extuli ſemper, et eo quidem

magis, ne quid ille ſuperiorum meminiſſe me putaret: quae ſi maxime meminiſſem; tamen illius temporis ſimilitudinem jam ſequi deberem. nihil me adjuvit, cum poſſet: et poſtea fuit amicus, etiam valde: ecquam ob cauſam, plane neſcio. ergo ego quoque illi. quin etiam illud par in utroque noſtrûm, quod ab eiſdem illecti ſumus. ſed utinam tantum ego ei prodeſſe potuiſſem, quantum mihi ille potuit. mihi tamen, quod fecit, gratiſſimum: nec ego nunc eum juvare qua re poſſim, ſcio: nec, ſi poſſem, cum tam peſtiferum bellum pararet, adjuvandum putarem. tantum offendere animum ejus hic manens nolo. nec mehercule iſta videre, quae tu potes jam animo providere, nec intereſſe iſtis malis poſſem. ſed eo tardior ad diſcedendum fui, quod difficile eſt de diſceſſu voluntario ſine ulla ſpe reditus cogitare. nam ego hunc ita paratum video peditatu, equitatu, claſſibus, auxiliis Gallorum, quos Matius ἐλάπιζεν, ut puto; ſed certe dicebat, peditum CCIↃↃ, equitum ſex polliceri ſumptu ſuo annos decem. ſed ſit hoc λάπισμα. magnas habet certe copias: et habebit non,

ut ille, vectigal, ſed civium bona. adde confidentiam hominis; adde imbecillitatem bonorum virorum; qui quidem, quod illum ſibi merito iratum putant, oderunt, ut tu ſcribis, ludum: ac vellem, ſcribis, quiſnam hic ſignificaſſet. ſed et iſte, quia plus oſtenderat, quam fecit; et vulgo illum, qui amarunt, non amant. municipia vero, et ruſtici Romani illum metuunt, hunc adhuc diligunt. quare ita paratus eſt, ut, etiam ſi vincere non poſſit, quo modo tamen ipſe vinci poſſit non videam. ego autem non tam γοητέιαν hujus timeo, quam πειθανάγκην. αἱ γὰρ τῶν τυράννων δεήσεις, inquit Πλάτων, οἶσθ᾽ ὅτι μεμιγμέναι ἀνάγκαις. illa ἀλίμενα video tibi non probari: quae ne mihi quidem placebant: ſed habebam in illis et occultationem, et ὑπηρεσίαν fidelem: quae ſi mihi Brunduſii ſuppetant, mallem: ſed ibi occultatio nulla eſt. verum ut ſcribis, cum ſcierimus. viris bonis me non nimis excuſo. quas enim eos coenas et facere et obire ſcripſit ad me Sextus? quam lautas? quam tempeſtivas? ſed ſint quamvis boni, non ſunt meliores quam nos: moverent me, ſi eſſent fortiores. de La-

nuvino Phameae erravi: Trojanum ſomniabam. id ego volui Q. ſed pluris eſt. iſtud tamen cuperem emeres, ſi ullam ſpem fruendi viderem. nos quae monſtra quotidie intelligamus, ex illo libello, qui in epiſtolam conjectus eſt. Lentulus noſter Puteolis eſt ἀδημονῶν, ut Caetius narrat. quid agat? διατροπὴν Corfinienſem reformidat: Pompeio nunc putat ſatisfactum: beneficio Caeſaris movetur; ſed tamen movetur magis perſpecta re. tène haec ferre poſſe? omnia miſera; ſed hoc nihil miſerius: Pompeius Cn. Magium de pace miſit; et tamen oppugnatur; quod ego non credèbam: ſed habeo a Balbo literas, quarum ad te exemplum miſi: lege, quaeſo, et illud infimum caput ipſius Balbi optimi, cui Cnaeus noſter locum, ubi hortos aedificaret, dedit: quem cui noſtrûm non ſaepe praetulit? itaque miſer torquetur. ſed, ne bis eadem legas, ad ipſam te epiſtolam rejicio. ſpem autem pacis habeo nullam. Dolabella ſuis literis, idibus Mart. datis, merum bellum loquitur. maneamus ergo in illa eadem ſententia miſera et de-

Digitized by Google

ſperata: quando hoc miſerius eſſe nihil poteſt.

BALBUS CICERONI IMP. S.

Caeſar nobis literas perbreves miſit, quarum exemplum ſubſcripſi. brevitate epiſtolae ſcire poteris eum valde eſſe diſtentum, qui tanta de re tam breviter ſcripſerit. ſi quid praeterea novi fuerit, ſtatim tibi ſcribam.

CAESAR OPPIO, CORNELIO S.

' A. d. VII id. Mart. Brunduſium ve-
' ni: ad murum caſtra poſui. Pompeius
' eſt Brunduſii. miſit ad me Cn. Magium
' de pace. quae viſa ſunt reſpondi. hoc
' vos ſtatim ſcire volui. cum in ſpem ve-
' nero de compoſitione aliquid me con-
' ficere, ſtatim vos certiores faciam.

Quomodo me nunc putas, mi Cicero, torqueri, poſtquam rurſus in ſpem pacis veni, ne qua res eorum compoſitionem impediat? namque, quod abſens facere poſſum, opto. quod ſi una eſſem, aliquid fortaſſe proficere poſſem videri. nunc expectatione crucior.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

Miſeram ad te IX kalend. exemplum 14
epiſtolae Balbi ad me, et Caeſaris ad eum: ecce tibi eodem die Capua literas accepi ab Q. Pedio, Caeſarem ad ſe pridie idus Mart. miſiſſe hoc exemplo: ‘ Pompeius ‘ ſe oppido tenet. nos ad portas caſtra ‘ habemus: conamur opus magnum, et ‘ multorum dierum, propter altitudinem ‘ maris. ſed tamen nihil eſt, quod poti‘ us faciamus. ab utroque portus cornu ‘ moles jacimus, ut aut illum quam pri‘ mum trajicere quod habet Brunduſii ‘ copiarum cogamus, aut exitu prohibe‘ amus.’ ubi eſt illa pax, de qua Balbus ſcripſerat torqueri ſe? ecquid acerbius? ecquid crudelius? atque eum loqui quidam αὐθεντικῶς narrabant; Cn. Carbonis, M. Bruti ſe poenas perſequi, omniumque eorum, in quos Syllâ crudelis hoc ſocio fuiſſet: nihil Curionem ſe duce facere, quod non hic Syllâ duce feciſſet: ad ambitionem, quibus exilii poena ſuperioribus legibus non fuiſſet; ab illo patriae proditores de exilio reductos eſſe: queri de Milone per vim expulſo: neminem

tamen ſe violaturum, niſi qui arma. haec contra Baebius quidam, a Curione III id. profectus, homo non infans, ſed quis, ulli non dicat. plane neſcio quid agam. illinc equidem Cnaeum profectum puto. quidquid eſt biduo ſciemus. a te nihil, ne Anteros quidem, qui a te; literarum: nec mirum. quid enim eſt quod ſcribamus? ego tamen nullum diem praetermitto. Scripta epiſtola, literae mihi ante lucem a Lepta Capua redditae ſunt idib. Mart. Pompeium a Brunduſio conſcendiſſe, at Caeſarem a. d. VII kal. Apr. Capuae fore.

CICERO ATTICO SAL.

Cum dediſſem ad te literas, ut ſcires Caeſarem Capuae VII kalend. fore, allatae mihi Capua ſunt literae eum in Albano apud Curionem V kalend. fore. eum cum videro, Arpinum pergam. ſi mihi veniam, quam peto, dederit; utar illius conditione: ſin minus, impetrabo aliquid a me ipſo. ille, ut ad me ſcripſit, legiones ſingulas poſuit Brunduſii, Tarenti, Siponti. claudere mihi videtur maritimos exitus: et tamen ipſe Graeciam

ſpectare potius, quam Hiſpanias. ſed haec longius abſunt. me nunc et congreſſus hujus ſtimulat; (is vero adeſt) et primas ejus actiones horreo. volet enim credo ſenatus-conſultum facere: volet Augurum decretum: rapiemur, aut abſentes vexabimur: vel ut Conſules roget Praetor, vel dictatorem dicat: quorum neutrum jus eſt. ſed, ſi Sylla potuit efficere ab Interrege ut Dictator diceretur, cur hic non poſſit? nihil expedio, niſi ut aut ab hoc, tanquam Q. Mucius, aut ab illo, tanquam L. Scipio. cum tu haec leges, ego illum fortaſſe convenero. τέτλα, κύντερον. ne illud quidem noſtrum proprium: erat enim ſpes propinqui reditus; erat hominum querela. nunc exire cupimus, qua ſpe reditus mihi quidem nunquam in mentem venit. non modo autem nulla querela eſt municipalium hominum, ac ruſticorum, ſed contra metuunt ut crudelem, iratum. nec tamen mihi quidquam eſt miſerius, quam remanſiſſe; nec optatius, quam evolare, non tam ad belli, quam ad fugae ſocietatem. ſed tu omnia conſilia differebas in id tempus, cum ſciremus, quae Brundu-

ſii acta eſſent. ſcimus nempe: haeremus nihilo minus. vix enim ſpero mihi hunc veniam daturum, etſi multa affero juſta ad impetrandum. ſed tibi omnem illius meumque ſermonem, omnibus verbis expreſſum, ſtatim mittam. tu nunc omni amore enitere, ut nos cura tua et prudentia juves. ita ſubito accurrit, ut ne T. Rebillum quidem, ut conſtitueram, poſſim videre. omnia nobis imparatis agenda. ſed tamen, ἄλλα μὲν αὐτὸς, ut ait ille, ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται. quidquid egero, continuo ſcies. mandata Caeſaris ad Conſules et ad Pompeium, quae rogas, nulla habeo; quae Aegypta attulit, illa è via miſi ad te ante: e quibus mandata puto intelligi poſſe. Philippus Neapoli eſt, Lentulus Puteolis. de Domitio, ut facis, ſciſcitare ubi ſit, quid cogitet. quod ſcribis, aſperius me, quam mei patiantur mores, de Dionyſio ſcripſiſſe, vide quam ſim antiquorum hominum. te medius fidius hanc rem gravius putavi laturum eſſe, quam me. nam praeterquam quod te moveri arbitror oportere injuriâ, quae mihi a quoquam facta ſit; praeterea, te ipſum quodam modo hic violavit, cum

in me tam improbus fuit. ſed tu id quanti aeſtimes, tuum judicium eſt. nec tamen in hoc tibi quidquam oneris impono. ego autem illum male ſanum ſemper putavi; nunc etiam impurum et ſceleratum puto: nec tamen mihi inimiciorem, quam ſibi. Philargyro bene: cauſam certe habuiſti et veram, et bonam; relictum eſſe me potius, quam reliquiſſe. cum dediſſem jam literas a. d. VIII kalend. quos cum Matio pueri, et Trebatio miſeram, epiſtolam mihi attulerunt hoc exemplo.

MATIUS ET TREBATIUS CICERONI IMP. S.

Cum Capua exiſſemus, in itinere audiimus Pompeium Brunduſio a. d. XVI kalend. April. cum omnibus copiis, quas habuerit, profectum eſſe: Caeſarem poſtero die in oppidum introiſſe; concionatum eſſe; inde Romam contendiſſe; velle ante kalend. eſſe ad urbem, et paucos dies ibi commorari, deinde in Hiſpanias proficiſci. nobis non alienum viſum eſt, quoniam de adventu Caeſaris pro certo habebamus, pueros ad te remittere, ut id tu quamprimum ſcires. mandata tua no-

bis curae ſunt, eaque, ut tempus poſtularit, agemus. Trebatius Scaevola facit ut antecedat. Epiſtola conſcripta, nuntiatum eſt nobis, Caeſarem a. d. VIII. kalend. April. Beneventi manſurum, a. d. VII Capuae, a. d. VI Sinueſſae. hoc pro certo putamus.

CICERO ATTICO SAL.

16 Cum quod ſcriberem ad te, nihil haberem; tamen, ne quem diem intermitterem, has dedi literas. a. d. VI kal. Caeſarem Sinueſſae manſurum nuntiabant. ab eo mihi literae redditae ſunt a. d. VII kal. quibus jam 'opes' meas, non, ut ſuperioribus literis, 'opem' expectat. cum ejus clementiam Corfinienſem illam per literas collaudaviſſem, reſcripſit hoc exemplo.

CAESAR IMP. CICERONI IMP. S. D.

Recte augurarís de me, (bene enim tibi cognitus ſum) nihil a me abeſſe longius crudelitate. atque ego cum ex ipſa re magnam capio voluptatem: tum meum factum probari abs te, triumpho gaudio: neque illud me movet, quod ii, qui a me

dimiſſi ſunt, diſceſſiſſe dicuntur, ut mihi rurſus bellum inferrent: nihil enim malo, quam et mei ſimilem eſſe, et illos ſui. tu velim mihi ad urbem praeſto ſis, ut tuis conſiliis, atque opibus, ut conſuevi, in omnibus rebus utar. Dolabellâ tuo nihil ſcito mihi eſſe jucundius. hanc adeo habebo gratiam illi: neque enim aliter facere poterit: tanta ejus humanitas, is ſenſus, ea in me eſt benevolentia.

CICERO ATTICO SAL.

Trebatium v kal. quo die has literas 17 dedi, expectabam. ex ejus nuntio, Matiique literis meditabor, quomodo cum illo loquar. ô tempus miſerum! nec dubito quin a me contendat, ad urbem veniam. ſenatum enim kalend. velle ſe frequentem adeſſe, etiam Formiis proſcribi juſſit. ergo ei negandum eſt? ſed quid praeripi? ſtatim ad te perſcribam omnia. ex illius ſermone ſtatuam, Arpinumne mihi eundum ſit, an quò aliò. volo Ciceroni meo togam puram dare. iſtic puto. tu, quaeſo, cogita quid deinde: nam me hebetem moleſtiae reddiderunt. a Curio velim ſcire ecquid ad te

ſcriptum ſit de Tirone. ad me enim ipſe Tiro ita ſcripſit, ut verear quid agat. qui autem veniunt inde, id modo nuntiant. ſane in magnis curis etiam haec me ſollicitat. in hac enim fortuna, perutilis ejus et opera, et fidelitas eſſet.

CICERO ATTICO SAL.

18 Utrumque ex tuo conſilio: nam et oratio fuit ea noſtra, ut bene potius ille de nobis exiſtimaret, quam gratias ageret: et in eo manſimus, ne ad urbem. illa fefellerunt, facilem quod putaramus. nihil vidi minus. damnari ſe noſtro judicio, tardiores fore reliquos, ſi nos non venerimus, dicere. ego, diſſimilem illorum eſſe cauſam. cùm multa; veni igitur, et age de pace. meone, inquam, arbitratu? an tibi, inquit, ego praeſcribam? ſic, inquam, agam: Senatui non placere in Hiſpanias iri, nec exercitus in Graeciam tranſportari; multaque, inquam, de Cnaeo deplorabo. tum ille, ego vero iſta dici nolo. ita putabam, inquam: ſed ego eo nolo adeſſe, quod aut ſic mihi dicendum eſt, multaque, quae nullo modo poſſem ſilere, ſi adeſſem, aut non venien-

dum. ſumma fuit, ut ille quaſi exitum quaerens, ut deliberarem. non fuit negandum. ita diſceſſimus. credo igitur hunc me non amare. at ego me amavi; quod mihi jam pridem uſu non venit. reliqua, ô dii, qui comitatus! quae, ut tu ſoles dicere, νεκυία! in qua erat Eros Celeris. ô rem perditam! ô copias deſperatas! quid, quod Servii filius? quod Titinii? quot in his caſtris fuerunt, quibus Pompeius circumſideretur? ſex legiones. multum vigilat, audet: nullum video finem mali. nunc certe promenda tibi ſunt conſilia. hoc fuerat extremum. illa tamen κατακλεὶς illius eſt odioſa, quam penè praeterii; ‘ſi ſibi conſiliis noſtris uti ‘non liceret, uſurum, quorum poſſet, ad ‘omniaque eſſe deſcenſurum.’ vidiſti igitur virum? ut ſcripſeras. ingemuiſti? certe. cedo reliqua. quid? continuo ipſe in Pedanum, ego Arpinum. inde expecto quidem λαλαγεῦσαν illam tuam. tu (malum) inquies, actum ne agas. etiam illum ipſum, quem ſequimur, multa fefellerunt. ſed ego tuas literas expecto. nihil eſt enim jam, ut antea, videamus hoc quorſum evadat. extremum fuit de con-

Digitized by Google

greſſu noſtro: quo quidem non dubito quin iſtum offenderim. eo maturius agendum eſt. amabo te epiſtolam, et πολιτικὴν. valde tuas literas nunc expecto.

CICERO ATTICO SAL.

19 Ego meo Ciceroni, quoniam Româ caremus, Arpini potiſſimum togam puram dedi: idque municipibus noſtris fuit gratum. etſi omnes, et illos, et quâ iter feci, moeſtos afflictoſque vidi: tam triſtis et tam atrox eſt ἀναθεώρησις hujus ingentis mali. delectus habentur: in hiberna deducuntur. ea, quae etiam cum a bonis viris, cum juſto in bello, cum modeſte fiunt, tamen ipſa per ſe moleſta ſunt, quàm cenſes acerba nunc eſſe, cum a perditis in civili nefario bello petulantiſſime fiant? cave autem putes, quemquam hominem in Italia turpem eſſe, qui hinc abſit. vidi ipſe Formiis univerſos: neque mehercule unquam homines putavi; et noram omnes; ſed nunquam uno loco videram. pergamus igitur quo placet, et noſtra omnia relinquamus. proficiſcamur ad eum, cui gratior noſter adventus erit, quam ſi una fuiſſemus. tum enim e-

Digitized by Google

ramus in maxima ſpe: nunc, ego quidem, in nulla: nec, praeter me quiſquam Italia ceſſit, niſi qui hunc inimicum ſibi putaret. nec mehercule hoc facio Reipublicae causâ, quam funditus deletam puto: ſed ne quis me putet ingratum in eum, qui me levavit iis incommodis, quibus idem affecerat: et ſimul quod ea, quae fiunt, aut quae certe futura ſunt, videre non poſſum. etiam equidem ſenatus-conſulta facta quaedam jam puto; utinam in Volcatii ſententiam. ſed quid refert? eſt enim una ſententia omnium. ſed erit injuſtiſſimus Servius, qui filium miſit ad effligendum Cn. Pompeium, aut certe capiendum, cum Pontio Titiniano. etſi hic quidem timoris causâ; ille vero? ſed ſtomachari deſinamus, et aliquando ſententiam, ut nihil novi, niſi id, quod minimum vellem ſpiritum reliquum eſſe. nos, quoniam ſuperum mare obſidetur, infero navigabimus; et, ſi Puteolis erit difficile, Crotonem petemus, aut Thurios; et boni cives, amantes patriae, mare infeſtum habebimus. aliam rationem hujus belli gerendi nullam video. in Aegyptum nos abdimus. exercitu pares eſ-

ſe non poſſumus. pacis fides nulla eſt. ſed haec ſatis deplorata ſunt. tu velim literas Cephalioni des de omnibus rebus actis; denique etiam de ſermonibus hominum; niſi plane obmutuerunt. ego tuis conſiliis uſus ſum, maximeque quod gravitatem in congreſſu noſtro tenui, quam debui; et ad urbem ut non accederem, perſeveravi. quod ſupereſt, ſcribe, quaeſo quam accuratiſſime (jam enim extrema ſunt) quid placeat, quid cenſeas: etſi jam nulla dubitatio eſt. tamen ſi quid, vel potius quidquid veniet in mentem, ſcribas velim.

Digitized by Google

EPISTOLARUM AD ATTICUM

LIBER DECIMUS.

CICERO ATTICO SAL.

TERTIO nonas cum in Laterium fratris veniſſem, accepi literas, et paulum reſpiravi: quod poſt has ruinas mihi non acciderat. per enim magni aeſtimo, tibi firmitudinem animi noſtri, et factum noſtrum probari. Sexto enim noſtro quod ſcribis probari, ita laetor, ut me quaſi patris ejus, cui ſemper uni plurimum tribui, judicio comprobari putem:: qui mihi, quod ſaepe ſoleo recordari, dixit olim, nonis illis, illis Decembribus, cum ego, Sexte, quidnam ergo?

Digitized by Google

Μὴ μὰν, inquit ille, ἀσπυδεῖ γε ϗ ἀκλειῶς ἀπολοίμην,

Ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι, ϗ ἐσσομένοισι πυθέσθαι.

ejus igitur mihi vivit auctoritas; et ſimillimus ejus filius eodem eſt apud me pondere, quo fuit ille: quem ſalvere velim jubeas plurimum. tu tuum conſilium etſi non in longinquum tempus differs, (jam enim illum emptum pacificatorem peroraſſe puto; jam actum aliquid eſſe in conſeſſu Senatorum; Senatum enim non puto) tamen ſuſpenſum me inde tenes, ſed eo minus, quod non dubito, quid nobis agendum putes. quid enim Flavio legionem et Siciliam dari ſcribas, et id jam fieri? quae tu ſcelera partim parari, et jam cogitari, partim ex tempore futura cenſes? ego vero Solonis, popularis tui, et ut puto, etiam mei, legem negligam, qui capite ſanxit, ſi qui in ſeditione non alterius utrius partis fuiſſet; niſi tu aliter cenſes; et hinc abero, et filii. ſed alterum mihi eſt certius: nec praeripiam tamen; expectabo tuum conſilium, et eas literas, niſi alias jam dediſti, quas ſcripſi ut Cephalioni dares. quod ſcribis, non quo alicunde audieris, ſed te

ipſum putare, me attractum iri, ſi de pace agatur: mihi omnino non venit in mentem, quae poſſit actio eſſe de pace, cum illi certiſſimum ſit, ſi poſſit, exſpoliare exercitu et provincia Pompeium: niſi forte iſte ſummarius ei poteſt perſuadere, ut, dum oratores eant, et redeant, quieſcat. nihil video quod ſperem, aut quod jam putem fieri poſſe; ſed tamen hoc ipſum eſt unum τῶν πολιτικωτάτων σκεμμάτων, ‘veniendumne ſit in conſilium tyranni, ſi is aliqua de re bona ‘deliberaturus ſit.’ quare ſi quid ejuſmodi evenerit ut arceſſamur: (quod equidem non curo: quid enim eſſem de pace dicturus, dixi, ipſe valde repudiavit) ſed tamen ſi quid acciderit, quid cenſeas mihi faciendum utique ſcribito. nihil enim mihi adhuc accidit, quod majoris conſilii eſſet. Trebatii, boni viri et civis, verbis te gaudeo delectatum; tuaque iſta crebra ἐκφώνησις, ὑπέρευ, me ſola adhuc delectavit. literas tuas vehementer expecto, quas quidem credo jam datas eſſe. tu cum Sexto ſervaſti gravitatem eandem, quam mihi praecipis. Celer tuus diſertus magis eſt, quam ſapiens. de juvenibus

quae ex Tullia audiſti, vera ſunt. M. Antonii iſtud, quod ſcribis, non mihi videtur tam re eſſe triſte quam verbo. haec eſt ἄση, in qua nunc ſumus, mortis inſtar. aut enim mihi libere inter malos πολιτευτέον fuit, aut vel periculoſe cum bonis. aut nos temeritatem bonorum ſequamur: aut audaciam improborum inſectemur. utrumque periculoſum eſt. at hoc quod agimus, nec turpe, nec tamen tutum. iſtum, qui filium Brunduſium miſit, de pace (idem ſentio quod tu; ſimulationem eſſe apertam, parari autem bellum acerrime) me legatum iri non arbitror; cujus adhuc, ut optavi, mentio facta nulla ſit. eo minus habeo neceſſe ſcribere, aut etiam cogitare quid ſim facturus, ſi acciderit ut leger.

CICERO ATTICO SAL.

2 Ego cum accepiſſem tuas literas nonis April. quas Cephalio attulerat, eſſemque Minturnis poſtridie manſurus, et inde protinus; ſuſtinui me in Arcano fratris, ut, dum aliquid certius afferretur, occultiore in loco eſſemus, agerenturque nihilo minus, quae ſine nobis agi poſſunt.

Digitized by Google

λαλαγεῦσα jam adeſt, et animus ardet; nec eſt quicquam quò, et qua: ſed haec noſtra erit cura, et peritorum. tu tamen, quod poteris, ut adhuc feciſti, nos conſiliis juvabis. res ſunt inexplicabiles. fortunae ſunt committenda omnia. ſine ſpe conamur ulla: ſi melius quid acciderit, mirabimur. Dionyſium nolim ad me profectum: de quo ad me Tullia mea ſcripſit: ſed et tempus alienum eſt; et homini non amico noſtra incommoda, tanta praeſertim, ſpectaculo eſſe nollem: cui te meo nomine inimicum eſſe nolo.

CICERO ATTICO SAL.

Cum, quod ſcriberem, plane nihil haberem; haec autem reliqua eſſent, quae ſcire cuperem; profectuſne eſſet? quo in ſtatu urbem reliquiſſet; in ipſa Italia quem cuique regioni, aut negotio praefeciſſet; ecqui eſſent ad Pompeium et ad Conſules ex ſenatus-conſulto de pace legati; cum igitur haec ſcire, dedita opera has ad te literas miſi. feceris igitur commode, mihique gratum, ſi me de his rebus, et ſi quid erit aliud quod ſcire opus ſit, feceris certiorem. ego in Arcano op-

Digitized by Google

perior, dum iſta cognoſco. a. d. VII id.
alteram tibi eodem die hanc epiſtolam
dictavi; et pridie dederam mea manu
longiorem. viſum te aiunt in regia; nec
reprehendo: quippe cum ipſe iſtam re-
prehenſionem non fugerim. ſed expec-
to tuas literas: neque jam ſane video
quid expectem: ſed tamen etiam ſi nihil
erit, id ipſum ad me velim ſcribas. Cae-
ſar mihi ignoſcit per literas, quòd non
venerim; ſeſeque in optimam partem id
accipere dicit. facile patior quod ſcribit,
ſecum Tullum et Servium queſtos eſſe, quia
non idem ſibi, quod mihi, remiſiſſet. homi-
nes ridiculos, qui cum filios miſiſſent ad
Cn. Pompeium circumſidendum, ipſi in
Senatum venire dubitarent. ſed tamen
exemplum miſi ad te Caeſaris literarum.

CICERO ATTICO SAL.

4 Multas a te accepi epiſtolas eodem
die, omnes diligenter ſcriptas: eam vero,
quae voluminis inſtar erat, ſaepe legen-
dam, ſicuti facio: in qua non fruſtra la-
borem ſuſcepiſti: mihi quidem pergra-
tum feciſti. quare ut id quoad licebit, id
eſt, quoad ſcies ubi ſimus, quam ſaepiſſi-

Digitized by Google

me facias, te vehementer rogo. at deplorandi quidem, quod quotidie facimus, ſit jam nobis aut finis omnino, ſi poteſt, aut moderatio quaedam, quod profecto poteſt. non enim jam quam dignitatem, quos honores, quem vitae ſtatum amiſerim cogito, ſed quid conſecutus ſim, quid praeſtiterim, qua in laude vixerim: his denique in malis, quid interſit inter me et iſtos, quos propter omnia amiſimus. hi ſunt qui, niſi me civitate expuliſſent, obtinere ſe non poſſe putaverunt licentiam cupiditatum ſuarum: quorum ſocietatis et ſceleratae conſenſionis fides quò eruperit, vides. alter ardet furore et ſcelere, nec remittit aliquid, ſed in dies ingraveſcit: modo Italiâ expulit: nunc alia ex parte perſequi, ex alia provincia ſpoliare conatur: nec jam recuſat, ſed quodam modo poſtulat, ut, quemadmodum eſt, ſic etiam appelletur tyrannus. alter, is qui nos ſibi quondam ad pedes ſtratos ne ſublevabat quidem, qui ſe nihil contra hujus voluntatem aiebat facere poſſe, elapſus e ſoceri manibus ac ferro, bellum terra et mari comparat, non injuſtum ille quidem, ſed cum pium, tum etiam ne-

ceſſarium, ſuis tamen civibus exitiabile, niſi vicerit; calamitoſum etiam, ſi vicerit. horum ego ſummorum imperatorum non modo res geſtas non antepono meis, ſed ne fortunam quidem ipſam, qua illi florentiſſima, nos duriore conflictati videmur. quis enim poteſt, aut deſerta per ſe patria, aut oppreſſa beatus eſſe? et, ſi, ut nos a te admonemur, recte in illis libris diximus, nihil eſſe bonum, niſi quod honeſtum; nihil malum, niſi quod turpe ſit; certe uterque iſtorum eſt miſerrimus; quorum utrique ſemper patriae ſalus, et dignitas poſterior ſua dominatione, et domeſticis commodis fuit. praeclara igitur conſcientia ſuſtentor, cum cogito me de Republica aut meruiſſe optime, cum potuerim: aut certe nunquam, niſi divine cogitaſſe: eaque ipſa tempeſtate everſam eſſe Rempublicam, quam ego XIV annis ante proſpexerim. hac igitur conſcientia comite proficiſcar, magno equidem cum dolore, nec tam id propter me, aut propter fratrem meum, quorum ut ut jam acta aetas; quam propter pueros, quibus interdum videmur praeſtare etiam Rempublicam debuiſſe: quorum qui-

Digitized by Google

dem alter, non tam quia majore pietate eſt, me mirabiliter excruciat; alter (ô rem miſeram! nihil enim mihi accidit in omni vita acerbius) indulgentia videlicet noſtra depravatus eò progreſſus eſt, quo non audeo dicere. et expecto tuas literas; ſcripſiſti enim te ſcripturum eſſe plurima, cum ipſum vidiſſes. omne meum obſequium in illum fuit cum multa ſeveritate: neque unum ejus, nec parvum, ſed multa magna delicta compreſſi. patris autem lenitas amanda potius ab illo, quam tam crudeliter negligenda. nam literas ejus ad Caeſarem miſſas ita graviter tulimus, ut te quidem celaremus; ſed ipſius videmus vitam inſuavem reddidiſſe. hoc vero ejus iter, ſimulatioque pietatis qualis fuerit, non audeo dicere. tantum ſcio poſt Hirtium conventum, arceſſitum ab Caeſare: cum eo de meo animo ab ſuis rationibus alieniſſimo, et conſilio relinquendi Italiam. et haec ipſa timide. ſed nulla noſtra culpa eſt: natura metuenda eſt. haec Curionem, haec Hortenſii filium, non patrum culpa corrupit. jacet in moerore meus frater, neque tam de ſua vita, quam de mea metuit. huic tu,

Digitized by Google

huic tu malo affer conſolationes, ſi ullas potes: maxime quidem illam velim; ea, quae ad nos delata ſint, aut falſa eſſe, aut minora. quae ſi vera ſint; quid futurum ſit in hac vita et fuga, neſcio. nam ſi haberemus Rempublicam, conſilium mihi non deeſſet nec ad ſeveritatem, nec ad indulgentiam. haec, ſive iracundiâ, ſive dolore, ſive metu permotus, gravius ſcripſi, quam aut tuus in illum amor, aut meus poſtulabat. ſi vera ſunt, ignoſces: ſi falſa, me libente eripies mihi hunc errorem: quoquo modo verò ſe res habeat, nihil aſſignabis nec patruo, nec patri.

Cum haec ſcripſiſſem, a Curione mihi nuntiatum eſt, eum ad me venire. venerat enim is in Cumanum veſperi pridie: id eſt, idibus. ſi quid ejus igitur ſermo ejuſmodi attulerit, quod ad te ſcribendum ſit; id in literis adjungam. praeteriit villam meam Curio, juſſitque mihi nuntiari mox ſe venturum: concurritque Puteolos, ut ibi concionaretur. concionatus eſt, rediit, fuit ad me ſane diu. ô rem foedam! noſti hominem: nihil occultavit; In primis nihil eſſe certius, quam ut omnes, qui lege Pompeia condemna-

Digitized by Google

ti eſſent, reſtituerentur; itaque ſe in Sicilia eorum operâ uſurum. de Hiſpaniis non dubitabat, quin Caeſaris eſſent: inde ipſum cum exercitu, ubicunque Pompeius eſſet: ejus interitu finem belli fore: propius factum eſſe nihil: eum plane iracundia elatum voluiſſe occidi Metellum Tribunum plebis: quod ſi eſſet factum, caedem magnam futuram fuiſſe: permultos hortatores eſſe caedis; ipſum autem non voluntate, aut natura non eſſe crudelem, ſed quòd putaret popularem eſſe clementiam: quod ſi populi ſtudium amiſiſſet, crudelem fore: eumque perturbatum, quod intelligeret ſe apud ipſam plebem offendiſſe de aerario: itaque ei cum certiſſimum fuiſſet ante quam proficiſceretur concionem habere, auſum non eſſe, vehementerque animo perturbato profectum. cum autem ex eo quaererem, quid videret? quod exemplum? quam Rempublicam? plane fatebatur nullam ſpem reliquam: Pompeii claſſem timebat: quae ſi eſſet, ſe de Sicilia abiturum. quid iſti, inquam, ſex tui faſces? ſi ab Senatu, cur laureati? ſi ab ipſo, cur ſex? cupivi, inquit, ex ſenatus-conſulto ſurrepto:

nam aliter non poterat. at ille impendio nunc magis odit Senatum: a me, inquit, omnia proficiſcentur. ſex autem, quia duodecim nolui: nam licebat. tum ego, quàm vellem, inquam, petiiſſe ab eo, quod audio Philippum impetraſſe: ſed veritus ſum, quia ille a me nihil impetrabat. libenter, inquit, tibi conceſſiſſet. verum puta te impetraſſe. ego enim ad eum ſcribam, ut tu ipſe voles, de ea re nos inter nos locutos. quid autem illius intereſt, quoniam in Senatum non venis, ubi ſis? quin nunc ipſum minime offendiſſes ejus cauſa, ſi in Italia non fuiſſes. ad quae ego, me receſſum et ſolitudinem quaerere, maxime quod lictores haberem. laudavit conſilium. quid ergo, inquam? nam mihi curſus in Graeciam per tuam provinciam eſt: quoniam ad mare ſuperum milites ſunt. quid mihi, inquit, optatius? hoc loco multa perliberaliter. ergo hoc quidem eſt verum profecto, ut non modo tutò, verum etiam palam navigaremus. reliqua in poſterum diem diſtulit: ex quibus ſcribam ad te, ſi quid erit epiſtola dignum. ſunt autem quae praeterii, interregnumne eſſet expectaturus,

Digitized by Google

an . . . quo modo dixerit ad ſe ille quidem deferri Conſulatum, ſed ſe nolle in proximum annum. et alia ſunt, quae exquiram. jurabat ad ſummam, quod nullo negotio faceret, amiciſſimum mihi Caeſarem eſſe debere. quid enim, inquit, ſcripſit ad me Dolabella? dico, quid? affirmabat, cum ſcripſiſſet quod me cuperet ad urbem venire; illum quidem gratias agere maximas, et non modo probare, ſed etiam gaudere. quid quaeris? acquievi. levata eſt enim ſuſpicio illa domeſtici mali, et ſermonis Hirtiani. quàm cupio illum dignum eſſe nobis: et quàm ipſe me invito, qua pro illo ſit ſupplicandum! ſed opus fuit Hirtio convento: eſt profecto neſcio quid: ſed velim quam minimo. et tamen eum nondum rediſſe miramur. ſed haec videbimus. tu Oppios Terentiae dabis. jam enim urbis unum periculum eſt. me tamen conſilio juva, pedibuſne Rhegium, an hinc ſtatim in navem. caeterùm quoniam commoror, ego ad te ſtatim habebo quod ſcribam, ſimul ut videro Curionem. de Tirone cura, quaeſo, quod facis, ut ſciam quid is agat.

CICERO ATTICO SAL.

De tota mea cogitatione ſcripſi ad te antea ſatis, ut mihi viſus ſum, diligenter: de die nihil ſane poteſt ſcribi certi, praeter hoc, non ante lunam novam. Curionis ſermo poſtridie eandem habuit fere ſummam, niſi quod apertius ſignificavit, ſe harum rerum exitum non videre. quod mihi mandas de Quinto regendo, Ἀρκαδίαν. tamen nihil praetermittam. atque utinam tu: ſed modeſtior non ero. epiſtolam ad Veſtorium ſtatim de Tullia. ac valde requirere ſolebat. commodius tecum Vectenus eſt locutus, quam ad me ſcripſerat; ſed mirari ſatis hominis negligentiam non queo. cum enim mihi Philotimus dixiſſet H-S L. emere de Canuleio diverſorium illud poſſe, minoris etiam empturum, ſi Vectenum rogaſſem; rogavi ut, ſi quid poſſet, ex ea ſumma detraheret: promiſit: ad me nuper, H-S XXX emiſſe: ut ſcriberem, cui vellem addici: diem pecuniae id. Novemb. eſſe. reſcripſi ei ſtomachoſius, cum joco tamen familiari. nunc, quoniam agit liberaliter, nihil accuſo hominem, ſcripſique ad

eum, me a te certiorem eſſe factum. tu de tuo itinere quid et quando cogites, velim me certiorem facias. a. d. xv. kal. Maii.

CICERO ATTICO SAL.

Me adhuc nihil praeter tempeſtatem 6
moratur. aſtutè nihil ſum acturus: fiat in Hiſpania quidlibet. et tamen retice. meas cogitationes omnes explicavi tibi ſuperioribus literis. quocirca hae ſunt breves: et tamen, quia feſtinabam, eramque occupatior. de Quinto filio, 'fit' a me quidem 'ſedulo;' noſti reliqua. quod dein me mones, et amicè et prudenter mones: ſed erunt omnia facilia, ſi ab uno illo cavero. magnum opus eſt. mirabilia multa. nihil ſimplex, nihil ſincerum. vellem ſuſcepiſſes juvenem regendum: pater enim nimis indulgens, quidquid ego adſtrinxi, relaxat. ſi ſine illo poſſem, regerem: quod tu potes: ſed ignoſco: magnum, inquam, opus eſt. Pompeium pro certo habemus per Illyricum proficiſci in Galliam. ego nunc quà, et quò videbo.

CICERO ATTICO SAL.

7 Ego vero Apuliam, et Sipontum; et tergiverſationem iſtam probo: nec tuam rationem eandem eſſe duco, quam meam: non quin in Republica rectum idem ſit utrique noſtrûm: ſed ea non agitur. regnandi contentio eſt; in qua pulſus eſt modeſtior rex, et probior, et integrior, et is, qui niſi vincit, nomen populi Romani deleatur neceſſe eſt: ſin autem vincit, Syllano more, exemploque vincet: ergo hac in contentione neutrum tibi palam ſentiendum, et tempori ſerviendum eſt. mea cauſa autem alia eſt, quòd, beneficio vinctus, ingratus eſſe non poſſum. nec tamen in acie, ſed Melitae, aut alio in loco ſimili oppidulo, futurum puto. nihil, inquies, juvas eum, in quem ingratus eſſe non vis; immo minus fortaſſe voluiſſet. ſed de hoc videbimus. exeamus modò: quod ut meliore tempore poſſimus, facit Adriano mari Dolabella, Fretenſi Curio. injecta autem mihi ſpes quaedam eſt, velle mecum Serv. Sulpicium colloqui. ad eum miſi Philotimum libertum cum literis. ſi vir eſſe volet,

Digitized by Google

praeclara συνοδία: ſin autem; erimus nos, qui ſolemus. Curio mecum vixit, jacere Caeſarem putans offenſione populari, Siciliaeque diffidens, ſi Pompeius navigare coepiſſet. Quintum puerum accepi vehementer. avaritiam video fuiſſe, et ſpem magni congiarii. magnum hoc malum eſt: ſed ſcelus illud, quod timueramus, ſpero nullum fuiſſe. hoc autem vitium puto te exiſtimare non noſtra indulgentia, ſed a natura profectum; quem tamen nos diſciplina regimus. de Oppiis Velienſibus quid placeat, cum Philotimo videbis. Epirum noſtram putabimus: ſed alios curſus videbamur habituri.

CICERO ATTICO SAL.

Et res ipſa monebat, et tu oſtenderas, 8
et ego videbam, de iis rebus, quas intercipi periculoſum eſſet, finem inter nos ſcribendi fieri tempus eſſe. ſed, cum ad me ſaepe mea Tullia ſcribat, orans ut quid in Hiſpania geratur expectem, et ſemper adſcribat idem videri tibi, idque ipſe etiam ex tuis literis intellexerim, non puto eſſe alienum, me ad te quid de ea re ſentiam ſcribere. conſilium iſtud

tunc eſſet prudens, ut mihi videtur, ſi noſtras rationes ad Hiſpanienſem caſum accommodaturi eſſemus; quod fieri dicitis oportere. neceſſe eſt enim aut id quod maxime velim, pelli iſtum ab Hiſpania; aut trahi id bellum; aut iſtum, ut confidere videtur, apprehendere Hiſpanias. ſi pellitur, quam gratus, aut quam honeſtus tum erit ad Pompeium noſter adventus: cum ipſum Curionem ad eum tranſiturum putem? ſi trahitur bellum, quid expectem, aut quam diu? relinquitur, ut, ſi vincimur in Hiſpania, quieſcamus. id ego contra puto: iſtum enim victorem magis relinquendum puto, quam victum, et dubitantem magis, quam fidentem ſuis rebus. nam caedem video, ſi vicerit, et impetum in privatorum pecunias, et exulum reditum, et tabulas novas, et turpiſſimorum honores, et regnum non modo Romano homini, ſed ne Perſae quidem cuiquam tolerabile. tacita eſſe poterit indignitas noſtra? pati poterunt oculi, me cum Gabinio ſententiam dicere? et quidem illum rogari prius? praeſto eſſe clientem tuum Cloelium? C. Ateii Plaguleium? caeteros? ſed cur inimicos col-

ligo? qui meos neceſſarios a me defenſos nec videre in curia ſine dolore, nec verſari inter eos ſine dedecore potero. quid ſi ne id quidem eſt exploratum, fore ut mihi liceat? ſcribunt enim ad me amici ejus, me illi nullo modo ſatisfeciſſe, quòd in Senatum non venerim. tamenne dubitemus, an ei nos etiam cum periculo venditemus, qui cum conjuncti ne cum praemio quidem voluimus eſſe? deinde hoc vide, non eſſe judicium de tota contentione in Hiſpaniis: niſi forte iis amiſſis arma Pompeium abjecturum putas: cujus omne conſilium Themiſtocleum eſt. exiſtimat enim, qui mare teneat, eum neceſſe rerum potiri. itaque qui nunquam id egit, ut Hiſpaniae per ſe tenerentur, navalis apparatus ei ſemper antiquiſſima cura fuit. navigabit igitur, cum erit tempus, maximis claſſibus, et ad Italiam accedet: in qua nos ſedentes quid erimus? nam medios eſſe jam non licebit. claſſibus adverſabimur igitur? quod malum majus ſcilicet tantum? denique quid turpius? an qui ejus abſentis ſolus tuli ſcelus, ejuſdem cum Pompeio et cum reliquis principibus non feram? quod ſi jam,

miſſo officio, periculi ratio habenda eſt, ab illis eſt periculum, ſi peccaro: ab hoc, ſi recte fecero: nec ullum in his malis conſilium periculo vacuum inveniri poteſt: ut non ſit dubium, quin cum periculo fugiamus, quod fugeremus etiam cum ſalute. non ſimul cum Pompeio mare tranſierimus? omnino non potuimus. extat ratio dierum. ſed tamen (fateamur enim quod eſt; ne condamus quidem, ut poſſumus) feſellit ea me res, quae fortaſſe non debuit, ſed feſellit: pacem putavi fore: quae ſi eſſet, iratum mihi Caeſarem eſſe, cum idem amicus eſſet Pompeio, nolui. ſenſeram enim, quam iidem eſſent. hoc verens in hanc tarditatem incidi. ſed aſſequor omnia, ſi propero: ſi cunctor, amitto. et tamen, mi Attice, auguria quoque me incitant quadam ſpe non dubia, non haec collegi noſtri ab Appio, ſed illa Platonis de tyrannis. nullo enim modo poſſe video ſtare iſtum diutius, quin ipſe per ſe, etiam languentibus nobis, concidat; quippe qui florentiſſimus ac novus ſex, ſeptem diebus ipſi illi egenti ac perditae multitudini in odium acerbiſſimum venerit; qui duarum rerum ſimu-

lationem tam cito amiſerit, manſuetudi-nis in Metello, divitiarum in aerario. jam quibus utatur vel ſociis, vel miniſtris, ſi ii provincias, ſi Rempublicam regent, quorum nemo duos menſes potuit patrimonium ſuum gubernare? non ſunt omnia colligenda: quae tu acutiſſime perſpicis. ſed tamen ea pone ante oculos: jam intelliges id regnum vix ſemeſtre eſſe poſſe. quod ſi me fefellerit, feram, ſicut multi clariſſimi homines, in Republica excellentes, tulerunt: niſi forte me Sardanapali vice in ſuo lectulo mori malle cenſueris, quam exilio Themiſtocleo: qui cum fuiſſet, ut ait Thucydides, τῶν μὲν παρόντων δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων, τῶν δὲ μελλόντων ἐπὶ πλεῖστον τοῦ γενησομένου ἄριστος εἰκαστής, tamen incidit in eos caſus, quos vitaſſet, ſi eum nihil fefelliſſet. etſi is erat (ut ait idem) qui τὸ ἄμεινον, καὶ τὸ χεῖρον ἐν τῷ ἀφανεῖ ἔτι προεώρα μάλιστα: tamen non vidit, nec quo modo Lacedaemoniorum, nec quo modo ſuorum civium invidiam effugeret, nec quid Artaxerxi polliceretur. non fuiſſet et illa nox tam acerba Africano, ſapientiſſimo viro, non tam dirus ille dies Syllanus callidiſſimo

viro C. Mario, ſi nihil utrumque eorum feſelliſſet. nos tamen hoc confirmamus illo augurio, quo diximus; nec nos fallit, nec aliter accidet. corruit iſte neceſſe eſt, aut per adverſarios, aut ipſe per ſe, qui quidem ſibi eſt adverſarius unus acerrimus. id ſpero vivis nobis fore. quanquam tempus eſt nos de illa perpetua jam, non de hac exigua vita cogitare. ſin quid acciderit maturius, haud ſane mea multum interfuerit, utrum factum videam, an futurum eſſe multo ante viderim. quae cum ita ſint, non eſt committendum, ut iis pareamus, quos contra me Senatus, ne quid reſpublica detrimenti acciperet, armavit. tibi ſunt omnia commendata; quae commendationis meae pro tuo in nos amore non indigent. ne hercle ego quidem reperio, quod ſcribam. ſedeo enim πλυδοχῶν. etſi nihil unquam tam fuit ſcribendum, quam nihil mihi unquam ex plurimis tuis jucunditatibus gratius accidiſſe, quam quod meam Tulliam ſuaviſſime diligentiſſimeque coluiſti. valde eo ipſa delectata eſt: ego autem non minus; cujus quidem virtus mirifica. quo modo illa fert publicam

cladem? quo modo domeſticas tricas? quantus autem animus in diſceſſu noſtro? ſit στοργὴ. ſit ſumma σύντηξις: tamen nos recte facere, et bene audire vult. ſed hac ſuper re nimis; ne meam ipſe συμπάθειαν jam evocem. tu, ſi quid de Hiſpaniis certius, et ſi quid aliud, dum adſumus, ſcribes: et ego fortaſſe diſcedens dabo ad te aliquid; eo etiam magis, quod Tullia te non putabat hoc tempore ex Italia. cum Antonio item eſt agendum, ut cum Curione, Melitae me velit eſſe; huic bello nolle intereſſe. eo velim tam facili uti poſſem, et tam bono in me, quam Curione. is ad Miſenum VI nonas venturus dicebatur, id eſt hodie: ſed praemiſit mihi odioſas literas hoc exemplo.

ANTONIUS TRIB. PLEB. PROPRAET. CICERONI IMP. S.

Niſi te valde amarem, et multo quidem plus, quam tu putas, non extimuiſſem rumorem, qui de te prolatus eſt, cum praeſertim falſum eſſe exiſtimarem; ſed quia te nimio plus diligo, non poſſum diſſimulare, mihi famam quoque,

quamvis falſa, magni eſſe. te iturum trans mare credere non poſſum, cum tanti facias Dolabellam, et Tulliam tuam, foeminam lectiſſimam, tantique ab omnibus nobis fias; quibus mehercule dignitas, amplitudoque tua penè carior eſt, quam tibi ipſi. ſed tamen non ſum arbitratus eſſe amici, non commoveri etiam improborum ſermone: atque eo feci ſtudioſius, quod judicabam duriores partes mihi impoſitas eſſe ab offenſione noſtra, quae magis a ζηλοτυπίᾳ mea, quam ab injuria tua, nata eſt. ſic enim volo te tibi perſuadere, mihi neminem eſſe cariorem te, excepto Caeſare meo: meque illud unà judicare, Caeſarem maxime in ſuis M. Ciceronem reponere. quare, mi Cicero, te rogo, ut tibi omnia integra ſerves: ejus fidem improbes, qui tibi, ut beneficium daret, prius injuriam fecit: contra eum ne profugias, qui te, etſi non amabit, (quod accidere non poteſt) tamen ſalvum ampliſſimumque eſſe cupiet. dedita opera ad te Calpurnium, familiariſſimum meum, miſi; ut mihi magnae curae tuam vitam ac dignitatem eſſe ſcires.

Digitized by Google

Eodem die a Caeſare Philotimus literas attulit, hoc exemplo.

CAESAR IMP. CICERONI IMP. S.

Etſi te nihil temere, nihil imprudenter facturum judicaram; tamen permotus hominum fama, ſcribendum ad te exiſtimavi, et pro noſtra benevolentia petendum, ne quò progredereris proclinata jam re, qua integra etiam progrediendum tibi non exiſtimaſſes. namque et amicitiae graviorem injuriam feceris; et tibi minus commode conſulueris, ſi non fortunae obſecutus videbere: (omnia enim ſecundiſſima nobis, adverſiſſima illis accidiſſe videntur) nec cauſam ſecutus: (eadem enim tum fuit, cùm ab eorum conſiliis abeſſe judicaſti) ſed meùm aliquod factum condemnaviſſe: quo mihi gravius abs te nil accidere poteſt. quod nè facias, pro jure noſtrae amicitiae à te peto. poſtremo, quid viro bono et quieto, et bono civi magis convenit, quam abeſſe a civilibus controverſiis? quod nonnulli cum probarent, periculi causâ ſequi non potuerunt. tu, explorato et vitae meae teſtimonio, et

amicitiae judicio, neque tutius, neque honeſtius reperies quidquam, quam ab omni contentione abeſſe. XVI. kal. Mai, ex itinere.

CICERO ATTICO SAL.

9 Adventus Philotimi (at cujus hominis, quam inſulſi, et quam ſaepe pro Pompeio mentientis?) exanimavit omnes, qui mecum erant. nam ipſe obdurui. dubitabat noſtrûm nemo, quin Caeſar itinera repreſſiſſet; volare dicitur: Petreius cum Afranio conjunxiſſet ſe: nihil affert ejuſmodi. quid quaeris? etiam illud erat perſuaſum; Pompeium cum magnis copiis iter in Germaniam per Illyricum feciſſe: id enim αὐθεντικῶς nuntiabatur. Militam igitur opinor capeſſamus, dum quid in Hiſpania: quod quidem propemodum videor ex Caeſaris literis ipſius voluntate facere poſſe; qui negat neque honeſtius, neque tutius mihi quicquam eſſe, quam ab omni contentione abeſſe. dices, ubi ergo tuus ille animus, quem proximis literis? adeſt, et idem eſt: ſed utinam meo ſolum capite decernerem. lacrymae meorum me

interdum molliunt, precantium ut de Hiſpaniis expectemus. M. Caelii quidem epiſtolam, ſcriptam miſerabiliter, cùm hoc idem obſecraret, ut expectarem, ne fortunas meas, ne unicam filiam, ne meos omnes tam temere proderem, non ſine magno fletu legerunt pueri noſtri: etſi meus quidem eſt fortior, eoque ipſo vehementius commovet: nec quidquam niſi de dignatione laborat. Melitam igitur; deinde quò videbitur. tu tamen etiam nunc mihi aliquid literarum, et maxime ſi quid ab Afranio. ego, ſi cum Antonio locutus ero, ſcribam ad te, quid actum ſit. ero tamen in credendo, ut mones, cautus. nam occultandi ratio cum difficilis, tum etiam periculoſa eſt. Servium expecto ad nonas, et adigit ita Poſtumia; et Servius filius. quartanam leviorem eſſe gaudeo. miſi ad te Caelii etiam literarum exemplum.

CAELIUS CICERONI S.

Exanimatus ſum tuis literis; quibus te nihil niſi triſte cogitare oſtendiſti: neque id quid eſſet, perſcripſiſti. neque non tamen, quale eſſet quod cogitares, aperuiſti. has ad te illico literas ſcripſi. per fortunas tuas, Cicero, per liberos oro.

obſecro, ne quid gravius de ſalute et incolumitate tua conſulas. nam deos, hominesque, amicitiamque noſtram teſtificor, me tibi praedixiſſe, neque temere monuiſſe: ſed, poſtquam Caeſarem convenerim, ſententiamque ejus, qualis futura eſſet partâ victoriâ, cognoverim, te certiorem feciſſe. ſi exiſtimas eandem rationem fore Caeſari in dimittendis adverſariis, et conditionibus ferendis, erras. nihil niſi atrox et ſaevum cogitat, atque etiam loquitur. iratus ſenatui exiit: his interceſſionibus plane incitatus eſt: non, mehercule, erit deprecationi locus. quare ſi tibi tu, ſi filius unicus, ſi domus, ſi ſpes tuae reliquae tibi carae ſunt; ſi aliquid apud te nos, ſi vir optimus gener tuus valet, quorum fortunas non debes velle conturbare; ſequere eam cauſam, in cujus victoria ſalus noſtra eſt, ne aut odiſſe, aut relinquere cogamur, aut impiam cupiditatem contra ſalutem tuam habeamus. denique illud cogita: quod offenſae fuerit, in iſta cunctatione te ſubiiſſe. nunc te contra victorem facere, quem dubiis rebus laedere noluiſti: et ad eos fugatos acce-

dere, quos reſiſtentes ſequi nolueris, ſummae ſtultitiae eſt. vide, ne, dum pudet te parum optimatem eſſe, parum diligenter, quid optimum ſit, eligas. quòd ſi totum tibi perſuadere non poſſum; ſaltem, dum quid de Hiſpaniis agamus ſcitur, expecta; quas tibi nuntio adventu Caeſaris fore noſtras. quam iſti ſpem habeant, amiſſis Hiſpaniis, neſcio. quod porro tuum conſilium ſit ad deſperatos accedere, non medius fidius reperio. hoc, quod tu, non dicendo, mihi ſignificaſti, Caeſar audierat: ac, ſimul atque, Ave, mihi dixit, ſtatim quid de te audiſſet, expoſuit. negavi me ſcire: ſed tamen ab eo petii, ut ad te literas mitteret, quibus maxime ad remanendum commoveri poſſes. me ſecum in Hiſpaniam ducit. nam, niſi ita faceret, ego prius quam ad urbem accederem, ubicunque eſſes, ad te percurriſſem, et hoc a te praeſens contendiſſem, atque omni vi te retinuiſſem. etiam atque etiam, Cicero, cogita, ne te tuoſque omnes funditus evertas: ne te ſciens prudenſque eò demittas, unde exitum vides nullum eſſe. quod ſi te aut voces optimatium

commovent, aut nonnullorum hominum inſolentiam et jactationem ferre non potes, eligas cenſeo aliquod oppidum vacuum a bello, dum haec decernuntur, quae jam erunt confecta. id ſi feceris, et ego te ſapienter feciſſe judicabo, et Caeſarem non offendes.

CICERO ATTICO SAL.

10. Me caecum, qui haec ante non viderim! miſi ad te epiſtolam Antonii. ei cum ego ſaepiſſime ſcripſiſſem, nihil me contra Caeſaris rationes cogitare; meminiſſe me generi mei, meminiſſe amicitiae; potuiſſe, ſi aliter ſentirem, eſſe cum Pompeio; me autem, quia cum lictoribus invitus curſarem, abeſſe velle, nec idipſum certum etiam nunc habere; vide quàm ad haec παρῃνικῶς: ‘tuum conſilium quàm verum eſt? nam ‘qui ſe medium eſſe vult, in patria ma‘net: qui proficiſcitur, aliquid de altera ‘utra parte judicare videtur. ſed ego is ‘non ſum, qui ſtatuere debeam, jure quis ‘proficiſcatur, nec-ne. partes mihi Cae‘ſar has impoſuit, ne quem omnino diſ‘cedere ex Italia paterer. quare parvi

Digitized by Google

“ refert me probare cogitationem tuam, “ ſi nihil tamen tibi remittere poſſum. ad “ Caeſarem mittas cenſeo, et ab eo hoc “ petas. non dubito quin impetratu- “ rus ſis, cum praeſertim te amicitiae noſ- “ trae rationem habiturum eſſe pollicea- “ ris.’ habes σκυτάλην Λακωνικήν. omnino excipiam hominem. erat autem v non. venturus veſperi, id eſt, hodie. cras igitur ad me fortaſſe veniet. tentabo, ac dicam, me nihil properare; miſſurum ad Caeſarem: clam ibo; cum pauciſſimis alicubi occultabor; caute hinc iſtis invitiſſimis evolabo, atque utinam ad Curionem, σὺν θεῷ. τοὶ λέγω. magnus dolor acceſſit. efficietur aliquid dignum nobis. δυσουρία tua mihi valde moleſta. medere amabo, dum eſt ἀρχῇ. de Maſſilienſibus gratae tuae mihi literae. quaeſo ut ſciam quidquid audieris. Siciliam cuperem, ſi poſſem palam; quod a Curione effeceram. hîc ego Servium expecto. rogor enim ab ejus uxore et filio: et puto opus eſſe. hic tamen Cytheridem ſecum lectica aperta portat, altera uxorem: ſeptem praeterea conjunctae lecticae amicarum ſunt, an amicorum? vide quam tur-

pi leto pereamus: et dubita, ſi potes, quin ille, ſeu victus, ſeu victor redierit, caedem facturus ſit. ego vero vel lentriculo, ſi navis non erit, eripiam me ex iſtorum parricidio. ſed plura ſcribam, cum illum convenero. juvenem noſtrum non poſſum non amare: ſed ab eo nos non amari plane intelligo. nihil ego vidi tam ἀνηθοποίητον, tam averſum a ſuis, tam neſcio quid cogitans. vim incredibilem moleſtiarum! ſed erit curae, et eſt, ut regatur. mirum eſt enim ingenium. ἤθους ἐπιμελητέον.

CICERO ATTICO SAL.

11 Obſignata jam epiſtola ſuperiore, non placuit ei dari, cui conſtitueram, quod erat alienus: itaque eo die data non eſt. interim venit Philotimus, et mihi a te literas reddidit: quibus quae de fratre meo ſcribis, ſunt ea quidem parum firma, ſed habent nihil ὕπουλον, nihil fallax, nihil non flexibile ad bonitatem, nihil quod non quo velis uno ſermone poſſis perducere. ne multa; omnes ſuos, etiam quibus iraſcitur crebrius, tamen caros habet, me quidem ſe ipſo cariorem. quod

de puero aliter ad te ſcripſit, et ad matrem de filio, non reprehendo. de itinere, et de ſorore quae ſcribis, moleſta ſunt, eoque magis, quod ea tempora noſtra ſunt, ut ego his mederi non poſſim: nam certe mederer: ſed quibus in malis, et qua in deſperatione rerum ſimus, vides. illa de ratione nummaria non ſunt ejuſmodi (ſaepe enim audio ex ipſo) ut non cupiat tibi praeſtare, et in eo laborat. ſed ſi mihi Q. Axius in hac mea fuga H-S XIII non reddit, quae dedi ejus filio mutua, et utitur excuſatione temporis; ſi Lepta; ſi caeteri; ſoleo mirari, de neſcio queis H-S XX cum audio ex illo ſe urgeri. vides enim profecto anguſtias. curari tamen ea tibi utique jubet. an exiſtimas illum in iſto genere lentulum, aut reſtrictum? nemo eſt minus. de fratre ſatis. de ejus filio, indulſit illi quidem ſuus pater ſemper; ſed non facit indulgentia mendacem, aut avarum, aut non amantem ſuorum; ferocem fortaſſe, atque arrogantem, et infeſtum facit. itaque habet haec quoque, quae naſcuntur ex indulgentia: ſed ea ſunt tolerabilia: (quid enim dicam, hac

juventute?) ea vero, quae mihi quidem, qui illum amo, ſunt his ipſis malis, in queis ſumus, miſeriora, non ſunt ab obſequio noſtro, non; ſuas radices habent: quas tamen evellerem profecto, ſi liceret. ſed ea tempora ſunt, ut omnia mihi ſint patienda. ego meum facile teneo. nihil eſt enim eo tractabilius: cujus quidem miſericordia languidiora adhuc conſilia cepi: et, quo ille me fortiorem vult eſſe, eo magis timeo ne in eum exiſtam crudelior. ſed Antonius venit heri veſperi. jam fortaſſe ad me veniet; aut ne id quidem, quoniam ſcripſit quid fieri vellet. ſed ſcies continuo quid actum ſit. nos jam nihil niſi occulte. de pueris quid agam? parvone navigio committam? quid mihi animi in navigando cenſes fore? recordor enim, aeſtate cum illo Rhodiorum ἀφράκτῳ navigans, quam fuerim ſollicitus. quid, duro tempore anni, actuariolo fore cenſes? rem undique miſeram! Trebatius erat mecum, vir plane et civis bonus. quae ille monſtra, dii immortales! etiamne Balbus in Senatum venire cogitet? ſed ei ipſi cras ad te literas dabo. Vectenum mihi ami-

Digitized by Google

cum, ut ſcribis, ita puto eſſe: cum eo, quòd ἀποτόμως ad me ſcripſerat de nummis curandis, θυμικώτερον eram jocatus. id tu, ſi ille aliter acceperit ac debuit, lenies. ‘Monetali’ autem adſcripſi, quod ille ad me, ‘Proconſuli.’ ſed quoniam eſt homo, et nos diligit, ipſe quoque a nobis diligatur. vale.

CICERO ATTICO SAL.

Quidnam mihi futurum eſt? aut quis 12
me non ſolum infelicior, ſed jam etiam turpior? nominatim de me ſibi imperatum dicit Antonius; nec me tamen ipſe adhuc viderat, ſed hoc Trebatio narravit. quid agam nunc, cui nihil procedit, caduntque ea, quae diligentiſſime ſunt cogitata, teterrime? ego enim Curionem nactus, omnia me conſecutum putavi. is de me ad Hortenſium ſcripſerat. Reginus erat totus noſter. huic nihil ſuſpicabamur cum hoc mari negotii fore. quo me nunc vertam? undique cuſtodior. ſed ſatis lacrymis. πάρωρα πλευτέον igitur, et occulte in aliquam onerariam corrependum. non committendum, ut etiam compacto prohibiti videamur. Si-

Digitized by Google

cilia petenda: quam ſi erimus nacti, majora quaedam conſequemur. ſit modo recte in Hiſpaniis: quanquam de ipſa Sicilia utinam ſit verum: ſed adhuc nihil ſecundi. concurſus Siculorum ad Catonem dicitur factus; oraſſe, ut reſiſteret; omnia pollicitos: commotum illum, delectum habere coepiſſe. non credo, ut eſt luculentus auctor. potuiſſe certe tenere illam provinciam ſcio. ab Hiſpaniis autem jam audietur. hic nos C. Marcellum habemus eadem de re cogitantem, aut bene ſimulantem: quanquam ipſum non videram, ſed ex familiariſſimo ejus audiebam. tu, quaeſo, ſi quid habebis novi. ego, ſi quid moliti erimus, ad te ſtatim ſcribam. Quintum filium ſeverius adhibebo. utinam proficere poſſim: tu tamen eas epiſtolas, quibus aſperius de eo ſcripſi aliquando, concerpito, ne quando quid emanet: ego item tuas. Servium expecto, nec ab eo quidquam ὑγιές. ſcies quidquid erit. ſine dubio erraſſe nos confitendum eſt. at ſemel? at una in re? immo omnia, quo diligentius cogitata, eo facta ſunt imprudentius.

Ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν, ἀχνύμενοί περ:

in reliquis modò ne ruamus. jubes enim de profectione mea providere. quid provideam? ita patent omnia, quae accidere poſſunt, ut ea ſi vitem, ſedendum ſit cum dedecore et dolore; ſi negligam, periculum eſt ne in manus incidam perditorum. ſed vide, quantis in miſeriis ſimus. optandum interdum videtur, ut aliquam accipiamus ab iſtis quamvis acerbam injuriam, ut tyranno in odio fuiſſe videamur. quod ſi nobis curſus, quem ſperaram, pateret; effeciſſem aliquid profecto, ut tu optas et hortaris, dignum noſtra mora. ſed mirificae ſunt cuſtodiae: et quidem ille ipſe Curio ſuſpectus. quare vi, aut clam agendum eſt: et ſi vi, fortè et cum tempeſtate: clam autem iſtis; in quo ſi quod σφάλμα, vides quàm turpe eſt. trahimur: nec fugiendum, ſi quid violentius. de Caelio, ſaepe mecum agito; nec, ſi quid habuero tale, dimittam. Hiſpanias ſpero firmas eſſe. Maſſilienſium factum cum ipſum per ſe luculentum eſt, tum mihi argumento eſt, recte eſſe in Hiſpaniis. minus enim auderent, ſi aliter eſſet, et ſcirent: nam et juncti, et diligentes ſunt. odium autem

recte animadvertis ſignificatum theatro. legiones etiam has, quas in Italia aſſumpſit, alieniſſimas eſſe video. ſed tamen nihil inimicius, quam ſibi ipſe. illud recte times, ne ruat. ſi deſperarit, certe ruet. quo magis efficiendum aliquid eſt, fortunâ velim meliore, animo Caeliano. ſed primum quidque; quod, qualecunque erit, continuo ſcies. nos juveni, ut rogas, ſuppeditabimus, et Peloponneſum ipſam ſuſtinebimus. eſt enim indoles: modo aliquod hoc ſit ἦθος διδαχῇ ἀλωτὸν: quod ſi adhuc nullum eſt, eſſe tamen poteſt: aut ἀρετὴ non eſt διδακτὸν: quod mihi perſuaderi non poteſt.

CICERO ATTICO SAL.

13 Epiſtola tua gratiſſima fuit meae Tulliae, et mehercule mihi. ſemper ſecum aliquid afferunt tuae literae. ſcribes igitur: ac ſi quid ad ſpem poteris, ne dimiſeris. tu Antonii leones pertimeſcas, cave. nihil eſt illo homine jucundius. attende πρᾶξιν πολιτικῦ. evocavit literis e municipiis denos: et Quatuor-viri venerunt ad villam ejus mane. primum dormiit ad horam tertiam: deinde, cum eſſ-

Digitized by Google

ſet nuntiatum, veniſſe Neapolitanos et Cumanos, (his enim eſt Caeſar iratus) poſtridie redire juſſit: lavari ſe velle, et περὶ κοιλιολυσίαν γίνεσθαι. hoc heri effecit. hodie autem in Aenariam tranſire conſtituit. exulibus reditum pollicetur. ſed haec omittamus; de nobis aliquid agamus. ab Axio accepi literas. de Tirone gratum. Vectenum diligo. Veſtorio reddidi. Servius pridie nonas Maii Minturnis manſiſſe dicitur, hodie in Liternino manſurus apud C. Marcellum. cras igitur nos mature videbit, mihique dabit argumentum ad te epiſtolae. jam enim non reperio quid tibi ſcribam. illud admiror, quòd Antonius ad me ne nuntium quidem, cum praeſertim me valde obſervarit. videlicet aliquid atrocius de me imperatum eſt: coram negare mihi non vult: quod ego nec rogaturus eram, nec, ſi impetraſſem, crediturus. nos tamen aliquid excogitabimus. tu, quaeſo, ſi quid in Hiſpaniis: jam enim poterit audiri: et omnes ita expectant, ut ſi recte fuerit, nihil negotii futurum putent. ego autem nec retentis his confectam rem puto; neque amiſſis deſperatam. Silium, et Ocel-

Digitized by Google

Iam, et caeteros credo retardatos. te quoque a Curtio impediri video. etſi, ut opinor, habes κίλητα ἄοκνον.

CICERO ATTICO SAL.

14 O vitam miſeram! majuſque malum, tam diu timere, quam eſt illud ipſum, quod timetur! Servius, ut antea ſcripſi, cum veniſſet nonis Maii, poſtridie ad me venit. ne diutius te teneam, nullius conſilii exitum invenimus. nunquam vidi hominem perturbatiorem metu: neque hercule quidquam timebat, quod non eſſet timendum; illum ſibi iratum, hunc non amicum; horribilem utriuſque victoriam, cum propter alterius crudelitatem, alterius audaciam, tum propter utriuſque difficultatem pecuniarum, quâ erui nuſquam, niſi ex privatorum bonis, poſſet. atque haec ita multis cum lacrymis loquebatur, ut ego mirarer eas tam diuturna miseriâ non exaruiſſe. mihi quidem etiam lippitudo haec, propter quam non ipſe ad te ſcribo, ſine ulla lacryma eſt, ſed ſaepius odioſa eſt propter vigilias. quamobrem quidquid habes ad conſolandum collige, et illa ſcribe, non

Digitized by Google

ex doctrina, neque ex libris: nam id quidem domi eſt; ſed neſcio quo modo imbecillior eſt medicina, quam morbus: haec potius conquire, de Hiſpaniis, de Maſſilia: quae quidem ſatis bella Servius affert: qui etiam de duabus legionibus luculentos auctores eſſe dicebat. haec igitur ſi habebis, et talia. et quidem paucis diebus aliquid audiri neceſſe eſt. ſed redeo ad Servium. diſtulimus omnino ſermonem in poſterum: ſed tardus ad exeundum: multo ſe in ſuo lectulo malle, quidquid foret. odioſus ſcrupulus de filii militia Brunduſina. unum illud firmiſſime aſſeverabat, ſi damnati reſtituerentur, in exilium ſe iturum. nos autem ad haec, et id ipſum certo fore, et, quae jam fiebant, non eſſe leviora; multaque colligebamus. verùm ea non animum ejus augebant, ſed timorem, ut jam celandus magis de noſtro conſilio, quam ad idem videretur. quare in hoc non multum eſt. nos a te admoniti de Caelio cogitabimus.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

15 Servius cum eſſet apud me, Cephalio cum tuis literis VI id. venit: quae nobis magnam ſpem attulerunt meliorum rerum de octo cohortibus: etenim hae quoque, quae in his locis ſunt, labare dicuntur. eodem die Funiſulanus a te attulit literas, in quibus erat confirmatius idem illud. ei de ſuo negotio reſpondi cumulate, cum omni tua gratia. adhuc non ſatisfaciebat: debet autem mihi multos nummos, nec habetur locuples. nunc ait ſe daturum: cui expenſum tulerit, morari: tabellariis, ſi apud te eſſet, cum ſatisfeciſſet, dares. quantum ſit, Eros Philotimi tibi dicet. ſed ad majora redeamus. quod optas Caelianum illud, matureſcit. itaque torqueor, utrùm ventum expectem. vexillo opus eſt: convolabunt. quod ſuades ut palam; prorſus aſſentior: itaque me profecturum puto. tuas tamen interim literas expecto. Servii conſilio nihil expeditur. omnes captiones in omni ſententia occurrunt. unum C. Marcello cognovi timidiorem; quem Conſulem fuiſſe poenitet. "Ὦ πολλῆς

ἀγεννέας! qui etiam Antonium confirmaſſe dicitur, ut me impediret; quò ipſe, credo, honeſtius. Antonius autem VI id. Capuam profectus eſt: ad me miſit, ſe pudore deterritum ad me non veniſſe, quòd me ſibi ſuccenſere putaret. ibitur igitur, et ita quidem, ut cenſes; niſi cujus gravioris perſonae ſuſcipiendae ſpes erit ante oblata. ſed vix erit tam cito. Allienus autem Praetor putabat aliquem, ſi ego non, ex collegis ſuis. quivis licet, dummodo aliquis. de ſorore laudo. de Quinto puero datur opera: ſpero eſſe meliora. de Quinto fratre ſcito eum non mediocriter laborare de uſura: ſed adhuc nihil a L. Egnatio expreſſit. Axius de XII millibus pudens: ſaepe enim aſcripſit, ut Gallio, quantum is vellet, darem. quod ſi non ſcripſiſſet, poſſemne aliter? et quidem ſaepe ſum pollicitus: ſed tantum voluit cito. me verò adjuvarent his in anguſtiis. ſed dii iſtos! verùm alias. te a quartana liberatum gaudeo, itemque Piliam. ego, dum panes, et caetera in navem parantur, excurro in Pompeianum. Vecteno velim gratias, quòd ſtudioſus ſit. ſi quemquam

nactus fueris, qui perferat; literas des ante quam diſcedimus.

CICERO ATTICO SAL.

16 Commodum ad te dederam literas de pluribus rebus, cum ad me bene mane Dionyſius fuit: cui quidem ego non modo placabilem me praebuiſſem, ſed totum remiſiſſem, ſi adveniſſet qua mente tu ad me ſcripſeras. erat enim ſic in tuis literis, quas Arpini acceperam, eum venturum, facturumque, quod ego vellem. ego volebam autem, vel cupiebam potius eſſe eum nobiſcum. quod quia plane, cum in Formianum veniſſet, praeciderat, aſperius ad te de eo ſcribere ſolebam. at ille perpauca locutus, hanc ſummam habuit orationis; ut ſibi ignoſcerem; ſe rebus ſuis impeditum nobiſcum ire non poſſe. pauca reſpondi; magnum accepi dolorem: intellexi fortunam ab eo noſtram deſpectam eſſe. quid quaeris? fortaſſe miraberis: in maximis horum temporum doloribus hunc mihi ſcito eſſe. velim ut tibi amicus ſit. hoc cum tibi opto, opto ut beatus ſis. erit enim tam diu. conſilium noſtrum ſpero vacuum pe-

Digitized by Google

riculo fore. nam et diſſimulabimus, et, ut opinor, acerrime adſervabimus, navigatio modo ſit, qualem opto. caetera, quae quidem conſilio provideri poterunt, cavebuntur. tu, dum adſumus, non modo quae ſcieris, audierisve, ſed etiam quae futura providebis, ſcribas velim. Cato, qui Siciliam tenere nullo negotio potuit, et, ſi tenuiſſet, omnes boni ad eum ſe contuliſſent, Syracuſis profectus eſt ante diem VIII kal. Mai. ut ad me Curio ſcripſit. utinam, quod aiunt, Cotta Sardiniam teneat. eſt enim rumor. ô, ſi id fuerit, turpem Catonem! ego, ut minuerem ſuſpicionem profectionis, aut cogitationis meae, profectus ſum in Pompeianum a. d. IV id. ut ibi eſſem, dum, quae ad navigandum opus eſſent, pararentur. cum ad villam veniſſem, ventum eſt ad me: centuriones trium cohortium, quae Pompeiis ſunt, me velle poſtridie. haec mecum Ninnius noſter: velle eos mihi ſe et oppidum tradere. at ego tibi poſtridie a villa ante lucem, ut me omnino illi ne viderent. quid enim erat in tribus cohortibus? quid, ſi plures, quo apparatu? cogitavi eadem illa Caeliana,

quae legi in epiſtola tua; quam accepi, ſimul in Cumanum veni, eodem die: et ſimul fieri poterat, ut tentaremur. omnem igitur ſuſpicionem ſuſtuli. ſed cum redeo, Hortenſius venerat, et ad Terentiam ſalutatum diverterat; ſermone erat uſus honorifico erga me. tamen eum, ut puto, videbo: miſit enim puerum ſe ad me venire. hoc quidem melius, quam collega noſter Antonius: cujus inter lictores lecticâ mima portatur. tu, quoniam quartana cares, et non modo morbum removiſti, ſed etiam gravedinem, te vegetum nobis in Graecia ſiſte; et literarum aliquid interea.

CICERO ATTICO SAL.

17 Prid. idus Hortenſius ad me venit ſcripta epiſtola. vellem caetera ejus. quàm in me incredibilem ἐκτένειαν! qua quidem cogito uti. deinde Serapion cum epiſtola tua: quam prius quàm aperuiſſem, dixi ei, te ad me de eo ſcripſiſſe antea, ut feceras. deinde, epiſtola lecta, cumulatiſſime caetera: et hercule hominem probo. nam et doctum, et probum exiſtimo. quin etiam navi ejus me, et ipſo convec-

Digitized by Google

tore uſurum puto. crebro refricat lippitudo, non illa quidem perodioſa, ſed tamen quae impediat ſcriptionem meam. valetudinem tuam jam confirmatam eſſe et a vetere morbo, et a novis tentationibus gaudeo. Ocellam vellem haberemus: videntur enim eſſe haec paulo faciliora. nunc quidem aequinoctium nos moratur, quod valde perturbatum erat. id ſi ἀκραὴς erit, utinam idem maneat Hortenſius: ſiquidem ut adhuc erat, liberalius eſſe nihil poteſt. de diplomate admiraris quaſi neſcio cujus te flagitii inſimularem. negas enim te reperire, quî mihi id in mentem venerit. ego autem, quia ſcripſeras te proficiſci cogitare, (etenim audieram, nemini aliter licere) eò te habere cenſebam, et quia pueris diploma ſumpſeras. habes cauſam opinionis meae: et tamen velim ſcire quid cogites, in primiſque ſi quid etiam nunc novi eſt. XVII kal. Jun.

CICERO ATTICO SAL. 18

Tullia mea peperit XIV kal. Jun. puerum ἑπταμηνιαῖον. quòd ηὐτόκησεν, gaudebam. quod quidem eſt natum, perimbecillum eſt. me mirifice tranquillitates ad-

huc tenuerunt, atque majore impedimento fuerunt, quam cuſtodiae, quibus aſſervor. nam illa Hortenſiana omnia fuere infantia. ita fiet homo nequiſſimus. a Salvio liberto depravatus eſt. itaque poſthac non ſcribam ad te quid facturus ſim, ſed quid fecerim. omnes enim Κωρυκαῖοι videntur ſubauſcultare, quae loquor. tu tamen ſi quid de Hiſpaniis, ſive quid aliud, perge quaeſo ſcribere; nec meas literas expectaris, niſi cùm, quò opto, pervenerimus, aut ſi quid ex curſu. ſed hoc quoque timide ſcribo. ita omnia tarda adhuc et ſpiſſa. ut male poſuimus initia, ſic caetera ſequuntur. Formias nunc ſequimur; eâdem nos fortaſſe furiae perſequentur. ex Balbi autem ſermone, quem tecum habuit, non probamus de Melita. dubitas igitur, quin nos in hoſtium numero habeat? ſcripſi equidem Balbo, te ad me de benevolentia ſcripſiſſe, et de ſuſpicione. egi gratias. de altero ei me purga. ecquem tu hominem infeliciorem? non loquor plura, ne te quoque excruciem. ipſe conficior, veniſſe tempus, cum jam nec fortiter, nec prudenter quidquam facere poſſim.

Digitized by Google

EPISTOLARUM AD ATTICUM

LIBER UNDECIMUS.

CICERO ATTICO SAL.

ACcepi a te ſignatum libellum, quem Anteros attulerat; ex quo nihil ſcire potui de noſtris domeſticis rebus: de quibus acerbiſſime afflictor, quòd,qui eas diſpenſavit, neque adeſt iſtic, neque ubi terrarum ſit ſcio. omnem autem ſpem habeo exiſtimationis, privatarumque rerum in tua erga me mihi perſpectiſſima benevolentia: quam ſi his temporibus miſeris et extremis praeſtiteris, haec pericula, quae mihi communia ſunt cum caeteris, fortius feram: idque ut facias, te ob-

Digitized by Google

teſtor, atque obſecro. ego in ciſtophoro in Aſia habeo ad H-S bis et vicies. hujus pecuniae permutatione fidem noſtram facile tuebere: quam quidem ego niſi expeditam relinquere putaſſem, credens ei, cui tu ſcis jam pridem minime credere, commoratus eſſem pauliſper, nec domeſticas res impeditas reliquiſſem: ob eàmque cauſam ſerius ad te ſcribo, quod ſero intellexi, quid timendum eſſet. te etiam atque etiam oro, ut me totum tuendum ſuſcipias; ut, ſi ii ſalvi erunt, quibuſcum ſum, una cum iis poſſim incolumis eſſe, ſalutemque meam benevolentiae tuae acceptam referre.

CICERO ATTICO SAL.

2 Literas tuas accepi pridie nonas Febr. eòque ipſo die ex teſtamento crevi hereditatem. ex multis meis miſerrimis curis eſt una levata, ſi, ut ſcribis, iſta hereditas fidem, et famam meam tueri poteſt; quam quidem te intelligo, etiam ſine hereditate, tuis opibus defenſurum fuiſſe. de dote quod ſcribis, per omnes deos te obteſtor, ut totam rem ſuſcipias, et illam miſeram mea culpa et negligentia tueare

meis opibus, ſi quae ſunt; tuis, quibus tibi moleſtum non erit, facultatibus: cui quidem deeſſe omnia, quod ſcribis, obſecro te noli pati: in quos enim ſumptus abeunt fructus praediorum? jam illa H-S LX. quae ſcribis, nemo mihi unquam dixit ex dote eſſe detracta: nunquam enim eſſem paſſus. ſed haec minima eſt ex iis injuriis, quas accepi; de quibus ad te dolore et lacrymis ſcribere prohibeor. ex ea pecunia, quae fuit in Aſia, partem dimidiam fere exegi. tutius videbatur fore ibi, ubi eſt, quam apud publicanos. quòd me hortaris ut firmo ſim animo, vellem poſſes aliquid afferre, quamobrem id facere poſſem: ſed, ſi ad caeteras miſerias acceſſit etiam id, quod mihi Chryſippus dixit parari, (tu nihil ſignificaſti) de domo, quis me miſerior uno jam fuit? oro, obſecro, ignoſce: non poſſum plura ſcribere. quanto moerore urgear, profecto vides: quod ſi mihi commune cum caeteris eſſet, qui videntur in eadem cauſa eſſe, minor mea culpa videretur, et eo tolerabilior eſſet. nunc nihil eſt, quod conſoletur; niſi quid tu efficis, ſi modo etiam nunc effici poteſt, ut ne qua ſingu-

Digitized by Google

lari afficiar calamitate, et injuria. tardius ad te remiſi tabellarium, quòd poteſſtas mittendi non fuit. a tuis et nummorum accepi H·S LXX. et veſtimentorum quod opus fuit. quibus tibi videbitur, velim des literas meo nomine. noſti meos familiares. ſignum requirent, aut manum: dices iis, me propter cuſtodias ea vitaſſe.

CICERO ATTICO SAL.

3 Quid hîc agatur, ſcire poteris ex eo, qui literas attulit: quem diutius tenui, quia quotidie aliquid novi expectabamus: neque nunc mittendi tamen ulla cauſa fuit, praeter eam, de qua tibi reſcribi voluiſti: quod ad kal. Quint. pertinet, quid vellem. utrumque grave eſt, et tam gravi tempore, periculum tantae pecuniae, et, dubio rerum exitu, iſta quam ſcribis abruptio. quare ut alia, ſic hoc vel maxime tuae fidei benevolentiaeque permitto, et illius conſilio et voluntati: cui miſerae conſuluiſſem melius, ſi tecum olim coram potius, quam per literas, de ſalute noſtra, fortuniſque deliberaviſſem. quod negas praecipuum mi-

Digitized by Google

hi ullum incommodum impendêre, etſi iſta res nihil habet conſolationis, tamen etiam praecipua multa ſunt, quae tu profecto vides, ut ſunt, et graviſſima eſſe, et me facillime vitare potuiſſe: ea tamen erunt minora, ſi, ut adhuc factum eſt, adminiſtratione diligentiaque tua levabuntur. pecunia apud Egnatium eſt. ſit a me, ut eſt: neque enim hoc quod agitur, videtur diuturnum eſſe poſſe; ut ſcire jam poſſim, quid maxime opus ſit: etſi egeo rebus omnibus; quod is quoque in anguſtiis eſt, qui-cum ſumus; cui magnam dedimus pecuniam mutuam, opinantes, nobis, conſtitutis rebus, eam rem etiam honori fore. tu, ut antea feciſti, velim, ſi qui erunt, ad quos aliquid ſcribendum a me exiſtimes, ipſe conficias. tuis ſalutem dic. cura, ut valeas. in primis id, quod ſcribis, omnibus rebus cura et provide, ne quid ei deſit, de qua ſcis me miſerrimum eſſe. idibus Jun. ex caſtris.

CICERO ATTICO SAL.

Accepi ab Iſidoro literas, et poſtea da- 4
tas binas. ex proximis cognovi prae-

dia non veniſſe. videbis ergo ut ſuſtentetur per te. de Fruſinati, ſi modo futuri ſumus, erit mihi res opportuna. meas literas quod requiris, impedior inopia rerum, quas nullas habeo literis dignas; quippe cui nec quae accidunt, nec, quae aguntur, ullo modo probentur. utinam coram tecum olim potius, quam per epiſtolas. hîc tua, ut poſſum, tueor apud hos. caetera Celer. ipſe fugi adhuc omne munus, eo magis, quod ita nihil poterat agi, ut mihi et meis rebus aptum eſſet. quid ſit geſtum novi, quaeris: ex Iſidoro ſcire poteris: reliqua non videntur eſſe difficiliora. tu id velim, quod ſcis me maxime velle, cures, ut ſcribis, ut facis. me conficit ſollicitudo, ex qua etiam ſumma infirmitas corporis: qua levata, ero una cum eo qui negotium gerit, eſtque in ſpe magna. Brutus amicus in cauſa verſatur acriter. hactenus fuit, quod caute a me ſcribi poſſet. vale. de penſione altera, oro te, omni cura conſidera quid faciendum ſit, ut ſcripſi iis literis, quas Pollex tulit.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

Quae me cauſae moverint, quam acerbae, quam graves, quam novae, coegerintque impetu magis quodam animi uti, quam cogitatione, non poſſum ad te ſine maximo dolore ſcribere. fuerunt quidem tantae, ut id, quod vides, effecerint. itaque nec quid ad te ſcribam de meis rebus, nec quid a te petam, reperio. rem et ſummam negotii vides. equidem ex tuis literis intellexi, et iis, quas communiter cum aliis ſcripſiſti, et iis, quas tuo nomine, quod etiam mea ſponte videbam, te ſubdebilitatum novas rationes tuendi mei quaerere. quod ſcribis placere, ut propius accedam, iterque per oppida noctu faciam; non ſane video, quemadmodum id fieri poſſit. neque enim ita apta habeo diverſoria, ut tota tempora diurna in his poſſum conſumere; neque ad id, quod quaeris, multum intereſt, utrum me homines in oppido videant, an in via. ſed tamen hoc ipſum, ſicut alia conſiderabo, quemadmodum commodiſſime fieri poſſe videatur. ego propter incredibilem et animi et corporis moleſtiam conficere plures literas 5

non potui: iis tantùm reſcripſi, a quibus acceperam. tu velim et Baſilo, et quibus praeterea videbitur, etiam Servilio conſcribas, ut tibi videbitur, meo nomine. quod tanto intervallo nihil omnino ad vos; profecto intelligis rem mihi deeſſe, de qua ſcribam, non voluntatem. quod de Vatinio quaeris: neque illius, neque cujuſquam mihi praeterea officium deeſſet, ſi reperire poſſent, qua in re me juvarent. Quintus averſiſſimo a me animo Patris fuit. eòdem Corcyrâ filius venit. inde profectos eos una cum caeteris arbitror.

CICERO ATTICO SAL.

6 Sollicitum eſſe te cum tuis communibuſque fortunis, tum maxime de me, ac de dolore meo, ſentio: qui quidem dolor meus non modo non minuitur, cum ſocium ſibi adjungit dolorem tuum, ſed etiam augetur. omnino pro tua prudentia ſentis, qua conſolatione levari maxime poſſim. probas enim meum conſilium, negaſque mihi quidquam tali tempore potius faciendum fuiſſe. addis etiam (quod etſi mihi levius eſt, quam tuum judicium,

Digitized by Google

tamen non eſt leve) caeteris quoque, id eſt, qui pondus habeant, factum noſtrum probari. id ſi ita putarem, levius dolerem. crede, inquis, mihi. credo equidem: ſed ſcio, quàm cupias minui dolorem meum. me diſceſſiſſe ab armis nunquam poenituit: tanta erat in illis crudelitas, tanta cum barbaris gentibus conjunctio, ut non nominatim, ſed generatim proſcriptio eſſet informata; ut jam omnium judicio conſtitutum eſſet, omnium veſtrûm bona praedam eſſe illius victoriae; veſtrûm, plane dico; nunquam enim de te ipſo niſi crudeliſſime cogitatum eſt. quare voluntatis me meae nunquam poenitebit: conſilii poenitet. in oppido aliquo mallem reſediſſe, quoad arceſſerer. minus ſermonis ſubiiſſem: minus accepiſſem doloris: ipſum hoc me non angeret. Brunduſii jacere in omnes partes eſt moleſtum. propius accedere, ut ſuades, quo modo ſine lictoribus, quos populus dedit, poſſum? qui mihi incolumi adimi non poſſunt. quos ego modò pauliſper cum bacillis in turbam conjeci ad oppidum accedens, ne quis impetus militum fieret. reliquo tempore me do-

mo. te nunc ad Balbum et Oppium: iis placeret modò propius accedere, ut hac de re conſiderarem: credo fore auctores: ſic enim recipiunt, Caeſari non modo de conſervanda, ſed etiam de augenda mea dignitate curae fore: meque hortantur, ut magno animo ſim; ut omnia ſumma ſperem: ea ſpondent, confirmant, quae quidem mihi exploratiora eſſent, ſi remanſiſſem. ſed ingero praeterita. vide, quaeſo, igitur ea, quae reſtant, et explora cum iſtis; et ſi putabis opus eſſe, et ſi iſtis placebit, quo magis factum noſtrum Caeſar probet, quaſi de ſuorum ſententia factum. adhibeantur Trebonius, Panſa, ſi qui alii; ſcribantque ad Caeſarem, me, quidquid fecerim, de ſua ſententia feciſſe. Tulliae meae morbus, et imbecillitas corporis me exanimat: quam tibi intelligo magnae curae eſſe; quod eſt mihi gratiſſimum. de Pompeii exitu mihi dubium nunquam fuit. tanta enim deſperatio rerum ejus, omnium regum et populorum animos occuparat, ut, quocunque veniſſet, hoc putarem futurum. non poſſum ejus caſum non dolere: hominem enim integrum, et caſtum, et gra-

Digitized by Google

vem cognovi. de Fannio conſoler te? pernicioſa loquebatur de manſione tua. L. vero Lentulus Hortenſii domum ſibi, et Caeſaris hortos, et Baias deſponderat. omnino haec eodem modo ex hac parte fiunt; niſi quòd illud erat infinitum: omnes enim, qui in Italia manſerant, hoſtium numero habebantur. ſed velim haec aliquando ſolutiore animo. Quintum fratrem audio profectum in Aſiam, ut deprecaretur. de filio nihil audivi. ſed quaere ex Diochare, Caeſaris liberto, quem ego non vidi, qui iſtas Alexandrinas literas attulit. is dicitur vidiſſe, an euntem, an jam in Aſia? tuas literas, prout res poſtulat, expecto: quas velim cures quamprimum ad me perferendas. IV kal. Decembris.

CICERO ATTICO SAL.

Gratae tuae mihi literae ſunt, quibus 7
accurate perſcripſiſti omnia, quae ad me pertinere arbitratus es. factum igitur, ut ſcribis, iſtis placere, iiſdem iſtis lictoribus me uti; quòd conceſſum Sextio ſit; cui non puto ſuos eſſe conceſſos, ſed ab ipſo datos. audio enim eum ea ſe-

natus-conſulta improbare, quae poſt diſceſſum Tribunorum facta ſunt. quare poterit, ſi volet ſibi conſtare, noſtros lictores comprobare. quanquam quid ego de lictoribus, qui pene ex Italia decedere ſim juſſus? nam ad me miſit Antonius exemplum Caeſaris ad ſe literarum, in quibus erat, ſe audiſſe, Catonem, et L. Metellum in Italiam veniſſe, Romae ut eſſent palam: id ſibi non placere; ne qui motus ex eo fierent; prohiberique omnes Italiâ, niſi quorum ipſe cauſam cognoviſſet: deque eo vehementius erat ſcriptum. itaque Antonius petebat a me per literas, ut ſibi ignoſcerem: facere ſe non poſſe, quin iis literis pareret. tum ad eum miſi L. Lamiam, qui demonſtraret, illum Dolabellae dixiſſe, ut ad me ſcriberet, ut in Italiam quamprimum venirem: ejus me literis veniſſe. tum ille edixit ita,ut me exciperet,et Laelium nominatim. quod ſane nollem: poterat enim,ſine nomine,re ipſa excipi. ô multas et graves offenſiones! quas quidem tu das operam ut lenias; nec tamen nihil proficis: quin hoc ipſo minuis dolorem meum, quòd, ut minuas, tam valde labo-

Digitized by Google

ras: idque velim ne gravere quam ſaepiſſime facere. maxime autem aſſequêre quod vis, ſi me adduxeris, ut exiſtimem, me bonorum judicium non funditus perdidiſſe. quanquam quid tu in eo potes? nihil ſcilicet. ſed, ſi quid res dabit tibi facultatis, id me maxime conſolari poterit, quod nunc quidem video non eſſe: ſed ſi quid ex eventis; ut hoc nunc accidit. dicebar debuiſſe cum Pompeio proficiſci: exitus illius minuit ejus officii praetermiſſi reprehenſionem; ſed ex omnibus nihil magis tamen deſideratur, quam quòd in Africam non ierim. judicio hoc ſum uſus, non eſſe barbaris auxiliis fallaciſſimae gentis Rempublicam defendendam, praeſertim contra exercitum ſaepe victorem. non probant fortaſſe: multos enim viros bonos in Africam veniſſe audio, et ſcio fuiſſe antea. valde loco urgeor; hîc quoque opus eſt caſu: aliqui ſint ex eis, aut, ſi poteſt, omnes, qui ſalutem anteponant. nam ſi perſeverant et obtinent; quid nobis futurum ſit vides. dicis, quid illis, ſi victi erunt? honeſtior eſt plaga. haec me excruciant. Sulpicii autem conſilium non ſcripſiſti

cur meo non anteponeres: quod etſi non tam glorioſum eſt quam Catonis, tamen et periculo vacuum eſt, et dolore. extremum eſt eorum, qui in Achaia ſunt. ii tamen ipſi ſe hoc melius habent, quam nos, quod et multi ſunt uno in loco; et cum in Italiam venerint; domum ſtatim venerint. haec tu perge, ut facis, mitigare, et probare quàm plurimis. quod te excuſas: ego vero et tuas cauſas noſco; et mea intereſſe puto te iſtic eſſe, vel ut cum iis, quibus oportebit, agas, quae erunt agenda de nobis, ut ea quae egiſti; in primiſque hoc velim animadvertas. multos eſſe arbitror, qui ad Caeſarem detulerint, delaturive ſint, me aut poenitere conſilii mei, aut non probare, quae fiant: quorum etſi utrumque verum eſt; tamen ab illis dicitur animo a me alienato; non quò ita perſpexerint. ſed totum ut hoc Balbus ſuſtineat, et Oppius, et eorum crebris literis illius voluntas erga me confirmetur, et hoc plane ut fiat, diligentiam adhibebis. alterum eſt, cur te nolim diſcedere; quòd ſcribis te flagitari. ô rem miſeram! quid ſcribam? aut quid velim? breve faciam; lacrymae

Digitized by Google

enim ſe ſubito profuderunt: tibi permitto: tu conſule. tantum vide, ne hoc temporis tibi obeſſe aliquid poſſit. ignoſce, obſecro te: non poſſum prae fletu et dolore diutius in hoc loco commorari. tantum dicam, nihil mihi gratius eſſe, quàm quòd eam diligis. quòd literas, quibus putas opus eſſe, curas dandas, facis commodè. Quintum filium vidi qui Sami vidiſſet, patrem Sicyone: quorum deprecatio eſt facilis. utinam illi, qui prius illum viderunt, me apud eum velint adjutum tantum, quantum ego illos vellem, ſi quid poſſem. quod rogas, ut in bonam partem accipiam, ſi qua ſint in tuis literis, quae me mordeant: ego vero in optimam; teque rogo ut aperte, quemadmodum facis, ſcribas ad me omnia, idque facias quam ſaepiſſime. vale. XIV. kalend. Januar.

CICERO ATTICO SAL.

Quantis curis afficiar etſi profecto vides, tamen cognoſces ex Lepta et Trebatio. maximas poenas pendo temeritatis meae; quam tu prudentiam mihi videri vis: neque te deterreo, quo minus id 8

diſputes, ſcribaſque ad me quam ſaepiſſime. nonnihil enim me levant tuae literae hoc tempore. per eos, qui noſtra cauſa volunt, valentque apud illum, diligentiſſime contendas opus eſt, per Balbum et Oppium maxime, ut de me ſcribant quam diligentiſſime. oppugnamur enim, ut audio, et a praeſentibus quibuſdam, et per literas: iis ita occurrendum, ut rei magnitudo poſtulat. Furnius eſt illic, mihi inimiciſſimus. Quintus miſit filium non ſolum ſui deprecatorem, ſed etiam accuſatorem mei. dictitat ſe a me apud Caeſarem oppugnari: quod refellit Caeſar ipſe, omneſque ejus amici: neque vero deſiſtit, ubicunque eſt, omnia in me maledicta conferre. nihil mihi unquam tam incredibile accidit, nihil in his malis tam acerbum. qui ex ipſo audiſſent, cum Sicyone palam multis audientibus loqueretur, nefaria quaedam ad me pertulerunt. noſti genus; etiam expertus es fortaſſe: in me id eſt omne converſum. ſed augeo commemorando dolorem, et facio etiam tibi. quare ad illud redeo; cura, ut hujus rei cauſa, dedita opera, mittat aliquem Balbus. ad

Digitized by Google

quos videbitur velim cures literas meo nomine. vale. VI. kal. Jan.

CICERO ATTICO SAL.

9 Ego vero et incaute, ut ſcribis, et celerius, quam oportuit, feci; nec in ulla ſum ſpe, quippe qui exceptionibus edictorum retinear: quae ſi non eſſent ſedulitate effectae, et benevolentia tua, liceret mihi abire in ſolitudines aliquas. nunc ne id quidem licet. quid autem me juvat, quòd ante initum tribunatum veni, ſi ipſum, quòd veni, nihil juvat? jam quid ſperem ab eo, qui mihi amicus nunquam fuit: cum jam lege etiam ſim confectus et oppreſſus? quotidie jam Balbi ad me literae languidiores; multaeque multorum ad illum, fortaſſe contra me. meo vitio pereo: nihil mihi mali caſus attulit: omnia culpâ contracta ſunt. ego enim, cum genus belli viderem, imparata et infirma omnia contra paratiſſimos, quieveram: quid facerem? ceperamque conſilium non tam forte, quam mihi praeter caeteros concedendum. ceſſi meis, vel potius parui; ex quibus unus qua mente fuerit, is quem tu mihi commen-

Digitized by Google

das, cognoſces ex ipſius literis, quas ad te et ad alios miſit: quas ego nunquam aperuiſſem, niſi res acta ſic eſſet: delatus eſt ad me faſciculus: ſolvi, ſi quid ad me eſſet literarum: nihil erat: epiſtola Vatinio et Ligurio altera: juſſi ad eos referri: illi ad me ſtatim ardentes dolore venerunt, ſcelus hominis clamantes: epiſtolas mihi legerunt plenas omnium in me probrorum. hic Ligurius furere: ſe enim ſcire, ſummo illum in odio fuiſſe Caeſari: illum tamen non modo faviſſe, ſed et tantam illi pecuniam dediſſe honoris mei causâ. hoc ego dolore accepto, volui ſcire quid ſcripſiſſet ad caeteros. ipſi enim illi putavi perniciosum fore, ſi ejus hoc tantum ſcelus percrebruiſſet. cognovi ejuſdem generis: ad te miſi: quas ſi putabis illi ipſi utile eſſe reddi, reddes; nil me laedet. nam quòd reſignatae ſunt; habet, opinor, ejus ſignum Pomponia. hac ille acerbitate initio navigationis cum uſus eſſet, tanto me dolore affecit, ut poſtea jacuerim: neque nunc tam pro ſe, quam contra me laborare dicitur. ita omnibus rebus urgeor; quas ſuſtinere vix poſſum, vel plane nullo

modo poſſum: quibus in miſeriis una eſt pro omnibus, *quod iſtam miſeram patrimonio, fortuna omni ſpoliatam relinquam. quare te, ut polliceris, videre plane velim. alium enim, cui illam commendem, habeo neminem; quoniam matri quoque eadem intellexi eſſe parata, quae mihi. ſed, ſi me non offendes, ſatis tamen habeto commendatam, patruumque in ea, quantum poteris, mitigato. haec ad te die natali meo ſcripſi: quo utinam ſuſceptus non eſſem, aut ne quid ex eadem matre poſtea natum eſſet. plura ſcribere fletu prohibeor.

CICERO ATTICO SAL.

Ad meas incredibiles aegritudines a- 10
liquid novi accedit ex iis quae de Q. Q. ad me afferuntur. P. Terentius, meus neceſſarius, magnas operas in portu, et ſcripturâ Aſiae pro magiſtro dedit. is Quintum filium Epheſi vidit VI id. Decemb. eumque ſtudioſe propter amicitiam noſtram invitavit; cumque ex eo de me contaretur, eum ſibi ita dixiſſe narrabat, ſe mihi eſſe inimiciſſimum; volumenque ſibi oſtendiſſe orationis, quam

apud Caeſarem contra me eſſet habiturus: multa a ſe dicta contra ejus amentiam: multa poſtea Patris conſimili ſcelere ſecum Quintum patrem locutum: cujus furorem ex iis epiſtolis, quas ad te miſi, perſpicere potuiſti. haec tibi dolori eſſe certe ſcio: me quidem excruciant, et eo magis, quod mihi cum illis ne querendi quidem locum futurum puto. de Africanis rebus longe alia nobis, ac tu ſcripſeras, nuntiantur: nihil enim firmius eſſe dicunt, nihil paratius. accedit Hiſpania, et alienata Italia; legionum nec vis eadem, nec voluntas; urbanae res perditae. quid eſt, ubi acquieſcam, niſi quam diu tuas literas lego? quae eſſent profecto crebriores, ſi quid haberes, quo putares meam moleſtiam minui poſſe. ſed tamen te rogo, ne intermittas ſcribere ad me, quidquid erit; eoſque, qui mihi tam crudeliter inimici ſunt, ſi odiſſe non potes, accuſes tamen; non ut aliquid proficias, ſed ut me tibi carum eſſe ſentiant. plura ad te ſcribam, ſi mihi ad eas literas, quas proxime ad te dedi, reſcripſeris. vale. XII kal. Febr.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

Confectus jam cruciatu maximorum dolorum, ne, ſi ſit quidem, quod ad te debeam ſcribere, facile id exequi poſſim; hoc minus, quod res nulla eſt, quae ſcribenda ſit; cum praeſertim ne ſpes quidem ulla oſtendatur fore melius. ita jam ne tuas quidem literas expecto: quanquam ſemper aliquid afferunt, quod velim. quare tu quidem ſcribito, cum erit cui des. ego tuis proximis, quas tamen jam pridem accepi, nihil habeo quod reſcribam. longo enim intervallo video immutata eſſe omnia: illa eſſe firma quae debeant; nos ſtultitiae noſtrae graviſſimas poenas pendere. P. Salluſtio curanda ſunt H-S xxx. quae accepi a Cn. Salluſtio. velim videas ut ſine mora curentur: de ea re ſcripſi ad Terentiam: atque hoc ipſum jam prope conſumptum eſt. quare id quoque velim cum illa videas, ut ſit qui utamur. hîc fortaſſe potero ſumere, ſi ſciam iſtic paratum fore. ſed, prius quam id ſcirem, nihil ſum auſus ſumere. qui ſit omnium rerum ſtatus noſter, vides. nihil eſt mali, quod non et

ſuſtineam, et expectem. quarum rerum eo gravior eſt dolor, quo culpa major. ille in Achaia non ceſſat de nobis detrahere: nihil videlicet tuae literae profecerunt. vale. VIII. id. Mart.

CICERO ATTICO SAL.

2 Cephalio mihi a te literas reddidit a. d. VIII id. Mart. veſpere. eo autem die mane tabellarios miſeram, quibus ad te dederam literas. tuis tamen lectis literis putavi aliquid reſcribendum eſſe, maxime quòd oſtendis te pendêre animi, quamnam rationem ſim Caeſari allaturus profectionis meae tum, cum ex Italia diſceſſerim. nihil opus eſt mihi nova ratione. ſaepe enim ad eum ſcripſi, multiſque mandavi, non potuiſſe, cum cupiiſſem, ſermones hominum ſuſtinere; multaque in eam ſententiam. nihil erat, quod minus eum vellem exiſtimare, quam me tanta de re non meo conſilio uſum eſſe. poſtea, cum mihi literae a Balbo Cornelio minore miſſae eſſent, illum exiſtimare, Quintum fratrem lituum meae profectionis fuiſſe, (ita enim ſcripſit) qui nondum cognoſſem quae de me

Digitized by Google

Quintus ſcripſiſſet ad multos: etſi multa praeſens in praeſentem acerbe dixerat et fecerat, tamen Nilo meo his verbis ad Caeſarem ſcripſi: 'De Quinto fratre 'meo non minus laboro, quam de me 'ipſo: ſed eum tibi commendare hoc 'meo tempore non audeo. illud duntax- 'at tamen audebo petere abs te, quod te 'oro, ne quid exiſtimes ab illo factum eſ- 'ſe, quo minus mea in te officia conſta- 'rent, minuſve te diligerem; potiuſque 'ſemper illum auctorem noſtrae con- 'junctionis fuiſſe, meique itineris comi- 'tem, non ducem. quare caeteris in re- 'bus tantum ei tribues, quantum hu- 'manitas tua, amicitiaque veſtra poſ- 'tulat. ego ei ne quid apud te obſim, id 'te vehementer etiam atque etiam rogo.' quare ſi quis congreſſus fuerit mihi cum Caeſare, (etſi non dubito, quin is lenis in illum futurus ſit, idque jam declaraverit) ego tamen is ero, qui ſemper fui. ſed, ut video, multo magis eſt nobis laborandum de Africa; quam quidem tu ſcribis confirmari quotidie magis ad conditionis ſpem, quam victoriae. quod utinam ita eſſet. ſed longe aliter eſſe in-

telligo; teque ipſum ita exiſtimare arbitror; aliter autem ſcribere, non fallendi, ſed confirmandi mei causâ, praeſertim cum adjungatur ad Africam etiam Hiſpania. quod me admones, ut ſcribam ad Antonium, et ad caeteros: ſi quid videbitur tibi opus eſſe, velim facias id, quod ſaepe feciſti: nihil enim mihi venit in mentem, quod ſcribendum putem. quod me audis fractiorem eſſe animo: quid putas, cum videas acceſſiſſe ad ſuperiores aegritudines praeclaras generi actiones? tu tamen velim ne intermittas, quoad ejus facere poteris, ſcribere ad me, etiam ſi rem, de qua ſcribas, non habebis. ſemper enim afferunt aliquid mihi tuae literae. Galeonis hereditatem crevi. puto enim cretionem ſimplicem fuiſſe, quoniam ad me nulla miſſa eſt. VIII id. Mart.

CICERO ATTICO SAL.

13 A Murenae liberto nihil adhuc acceperam literarum. P. Siſer reddiderat eas, quibus reſcribo. de Servii patris literis quod ſcribis, item, Quintum in Syriam veniſſe quod ais eſſe qui nuntient; ne id quidem verum eſt. quod certiorem te vis

fieri, quo quiſque in me animo ſit, aut fuerit eorum, qui huc venerunt; neminem alieno intellexi. ſed quantum id me interſit, exiſtimare te poſſe certe ſcio. mihi cum omnia ſunt intolerabilia ad dolorem, tum maxime quòd in eam cauſam veniſſe me video, ut ea ſola utilia mihi eſſe videantur, quae ſemper nolui. P. Lentulum patrem Rhodi eſſe aiunt, Alexandriae filium; Rhodoque Alexandriam C. Caſſium profectum eſſe conſtat. Quintus mihi per literas ſatisfacit, multo aſperioribus verbis, quam cum graviſſime accuſabat. ait enim ſe ex literis tuis intelligere, tibi non placere, quod ad multos de me aſperius ſcripſerit: itaque ſe poenitere, quod animum tuum offenderit: ſed ſe jure feciſſe. deinde perſcribit ſpurciſſime, quas ob cauſas fecerit. ſed neque hoc tempore, nec antea patefeciſſet odium ſuum in me, niſi omnibus rebus me eſſe oppreſſum videret. atque utinam vel nocturnis, quemadmodum tu ſcripſeras, itineribus propius te acceſſiſſem: nunc nec ubi, nec quando te ſim viſurus, poſſum ſuſpicari. de cohaeredibus Fuſidianis nihil fuit quod ad me

Digitized by Google

ſcriberes: nam et aequum poſtulant; et, quidquid egiſſes, recte eſſe actum putarem. de fundo Fruſinati redimendo jam pridem intellexiſti voluntatem meam; etſi tum meliore loco res erant noſtrae, neque tam mihi deſperatum iri videbatur; tamen in eadem ſum voluntate. id quemadmodum fiat, tu videbis. et velim, quoad poteris, conſideres, ut ſit, unde nobis ſuppeditentur ſumptus neceſſarii. ſi quas habuimus facultates, eas Pompeio tum, cum id videbamur ſapienter facere, detulimus. itaque tum et a tuo villico ſumpſimus, et aliunde mutuati ſumus, cum Quintus quereretur per literas, ſibi nos nihil dediſſe; qui neque ab illo rogati ſumus, neque ipſi eam pecuniam aſpeximus. ſed velim videas quid ſit quod confici poſſit, quidque mihi de omnibus des conſilii: et cauſam noſti. plura ne ſcribam dolore impedior. ſi quid erit, quod ad quos ſcribendum meo nomine putes, velim, ut ſoles, facias: quotieſque habebis cui des, ad me literas nolim praetermittas. vale.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

Non me offendit veritas literarum tuarum, quod me, cùm communibus, tum 14
praecipuis malis oppreſſum, ne incipis quidem ut ſolebas, conſolari, faterisque id fieri jam non poſſe. nec enim ea ſunt, quae erant antea, cum, ut nihil aliud, comites me et ſocios habere putabam. omnes enim Achaici deprecatores, item qui in Aſia, quibus non erat ignotum, etiam quibus erat, in Africam dicuntur navigaturi. ita praeter Laelium, neminem habeo culpae ſocium: qui tamen hoc meliore in cauſa eſt, quod jam eſt receptus. de me autem non dubito quin ad Balbum et ad Oppium ſcripſerit: a quibus, ſi quid eſſet laetius, certior factus eſſem; tecum etiam eſſent locuti: quibuſcum tu de hoc ipſo colloquare velim, et ad me, quid tibi reſponderint, ſcribas: non quod ab iſto ſalus data quidquam habitura ſit firmitudinis: ſed tamen aliquid conſuli et proſpici poterit. etſi omnium conſpectum horreo, praeſertim hoc genero; tamen in tantis malis, quid aliud velim, non reperio. Quintus

pergit, ut ad me et Panſa ſcripſit, et Hirtius: iſque item Africam petere cum caeteris dicitur. ad Minucium parentem ſcribam, et tuas literas mittam. ad te ſcribam, num quid egerit. H-S xxx potuiſſe mirarer, niſi multa de Fuſidianis praediis. et id video. tamen te expecto: quem videre, ſi ullo modo potes venire, pervellem. jam extremum concluditur. ibi facile eſt, quid, quale ſit gravius, exiſtimare. vale.

CICERO ATTICO SAL.

15 Quoniam juſtas cauſas affers, quod te hoc tempore videre non poſſim: quaeſo, quid ſit mihi faciendum. ille enim ita videtur Alexandriam tenere, ut eum ſcribere etiam pudeat de illis rebus. ii autem ex Africa jam affuturi videntur; Achaei, item ex Aſia redituri ad eos, aut libero aliquo loco commoraturi. quid mihi igitur putas agendum? video difficile eſſe conſilium. ſum enim ſolus, aut cum altero, cui neque ad illos reditus ſit, neque ab his ipſis quidquam ad ſpem oſtendatur. ſed tamen ſcire velim, quid cenſeas: idque erat cum aliis, cur te, ſi

Digitized by Google

fieri poſſet, cuperem videre. Minucium XII ſola curaſſe ſcripſi ad te antea: quod ſupereſt, velim videas ut curetur. Quintus non modo non cum magna prece ad me, ſed acerbiſſime ſcripſit: filius verò mirifico odio. nihil fingi poteſt mali, quo non urgear. omnia tamen ſunt faciliora, quam peccati dolor, qui et maximus eſt, et aeternus: cujus peccati ſi ſocios eſſem habiturus ego, quos putavi, tamen eſſet conſolatio tenuis. ſed habet aliorum omnium ratio exitum, mea nullum. alii capti, alii intercluſi non veniunt in dubium de voluntate, eo minus ſcilicet, cùm ſe expedierint, et una eſſe coeperint. ii autem ipſi qui ſua voluntate ad Fufium venerunt, nihil poſſunt niſi timidi exiſtimari. multi autem ſunt, qui, quicunque ſunt, modo ad illos ſe recipere volent, recipientur. quo minus debes mirari, non poſſe me tanto dolori reſiſtere. ſolius enim meum peccatum corrigi non poteſt, et fortaſſe Laelii. ſed quid me id levat? C. quidem Caſſium aiunt conſilium Alexandriam eundi mutaviſſe. haec ad te ſcribo, non ut queas tu demere ſollicitudinem, ſed ut cognoſcam, ecquid

Digitized by Google

tu ad ea afferas, quae me conficiunt: ad quae gener accedit, et caetera, quae fletu reprimor ne ſcribam. quin etiam Aeſopi filius me excruciat. prorſus nihil abeſt, quin ſim miſerrimus. ſed ad primum revertor, quid putes faciendum; occultene aliquò propius veniendum, an mare tranſeundum. nam hîc maneri diutius non poteſt. de Fufidianis quare nihil potuit confici? genus enim conditionis ejuſmodi fuit, in quo non ſolet eſſe controverſia; cum ea pars, quae videtur eſſe minor, licitatione expleri poſſet. haec ego non ſine cauſa quaero. ſuſpicor enim coheredes dubiam noſtram cauſam putare, et eo rem in integro eſſe. vale. pridie idus Mai.

CICERO ATTICO SAL.

16 Non meo vitio fit, hoc quidem tempore, (ante enim eſt peccatum) ut me iſta epiſtola nihil conſoletur. nam et exigue ſcripta eſt, et ſuſpiciones magnas habet non eſſe ab illo; quas animadvertiſſe te exiſtimo. de obviam itione ita faciam, ut ſuades. neque enim ulla de adventu ejus opinio eſt; neque, ſi qui ex Aſia ve-

Digitized by Google

niunt, quidquam auditum eſſe dicunt de pace: cujus ego ſpe in hanc fraudem incidi. nihil video, quod ſperandum putem, nunc praeſertim, cùm ea plaga in Aſia ſit accepta, in Illyrico, in Caſſiano negotio, in ipſa Alexandria, in urbe, in Italia. ego vero, etiam ſi rediturus ille eſt, qui adhuc bellum gerere dicitur, tamen ante reditum ejus negotium confectum iri puto. quod autem ſcribis, quandam laetitiam bonorum eſſe commotam, ut ſit auditum de literis; tu quidem nihil praetermittis, in quo putes aliquid ſolatii eſſe: ſed ego non adducor, quemquam bonum ullam ſalutem putare mihi tanti fuiſſe, ut eam peterem ab illo, et eo minus, quòd hujus conſilii jam ne ſocium quidem habeo quemquam. qui in Aſia ſunt, rerum exitum expectant. Achaici etiam Fuſio ſpem deprecationis afferunt. horum et timor idem fuit primò qui meus, et conſtitutum. mora Alexandrina cauſam illorum correxit, meam evertit. quamobrem idem a te nunc peto, quod ſuperioribus literis, ut, ſi quid in perditis rebus diſpiceres, quod mihi putares faciendum, me moneres. ſi recipior ab

his, quod vides non fieri; tamen, quoad bellum erit, quid agam, aut ubi ſim non reperio: ſin jactor, eo minus. itaque tuas literas expecto; eaſque ut ad me ſine dubitatione ſcribas, rogo. quod ſuades, ut ad Quintum ſcribam de his literis, facerem, ſi me quidquam iſtae literae delectarent. etſi quidam ſcripſit ad me his verbis: 'Ego ut in his malis, Patris ſum 'non invitus: eſſem libentius, ſi frater 'tuus ea de te loqueretur, quae ego au- 'dire vellem.' quod ais illum ad te ſcribere, me ſibi nullas literas remittere: ſemel ab ipſo accepi: ad eas Cephalioni dedi, qui multos menſes tempeſtatibus retentus eſt. Quintum filium ad me acerbiſſime ſcripſiſſe jam ante ad te ſcripſi. extremum eſt quod te orem, ſi putas rectum eſſe, et a te ſuſcipi poſſe, cum Camillo communices, ut Terentiam moneatis de teſtamento. tempora monent ut videat, ut ſatisfaciat, quibus debeat. auditum ex Philotimo eſt, eam ſcelerate quaedam facere. credibile vix eſt. ſed certe, ſi quid eſt, quod fieri poſſit, providendum eſt. de omnibus rebus velim ad me ſcribas, et maxime quid ſcribas de

ea: in quo tuo conſilio egeo, etiam ſi nihil excogitas: id enim mihi erit pro deſperato. III non. Jun.

CICERO ATTICO SAL.

Properantibus tabellariis alienis hanc 1;
epiſtolam dedi; eo brevior eſt; et, quòd eram miſſurus meos. Tullia mea venit ad mę pridie idus Jun. deque tua erga ſe obſervantia benevolentiaque mihi plurima expoſuit, literaſque reddidit trinas. ego autem ex ipſius virtute, humanitate, pietate non modo eam voluptatem non cepi, quam capere ex ſingulari filia debui; ſed etiam incredibili ſum dolore affectus, tale ingenium in tam miſera fortuna verſari, idque accidere nullo ipſius delicto, ſumma culpa mea. itaque a te neque conſolationem jam, qua cupere te uti video, nec conſilium, quod capi nullum poteſt, expecto: teque omnia cum ſuperioribus ſaepe literis, tum proximis tentaſſe intelligo. ego cum Salluſtio Ciceronem ad Caeſarem mittere cogitabam. Tulliam autem non videbam eſſe cauſam cur diutius mecum tanto in communi moerore retinerem. itaque matri eam,

Digitized by Google

eum primum per ipſam liceret, eram remiſſurus. pro ea, quam ad modum conſolantis ſcripſiſti πρακτικά, putato ea me ſcripſiſſe, quae tu ipſe intelligis reſponderi potuiſſe. quod Oppium tecum ſcribis locutum, non abhorret a mea ſuſpicione ejus oratio: ſed non dubito quin iſtis perſuaderi nullo modo poſſit, ea, quae faciant, mihi probari poſſe; quoquo modo loquar. ego tamen utar moderatione, qua potero. quanquam quid mea interſit ut eorum odium ſubeam, non intelligo. te juſta cauſa impediri, quo minus ad nos venias, video; idque mihi valde moleſtum eſt. illum ab Alexandria diſceſſiſſe nemo nuntiat; conſtatque, ne profectum quidem illinc quemquam poſt idus Martias: nec poſt idus Decemb. ab illo datas ullas literas. ex quo intelligis, illud de literis a. d. v id. Febr. datis (quod inane eſſet, etiam ſi verum eſſet) non verum eſſe. L. Terentium diſceſſiſſe ex Africa ſcimus, Paeſtumque veniſſe. quid is afferat, aut quo modo exierit, aut quid in Africa fiat, ſcire velim. dicitur enim per Naſidium emiſſus eſſe. id quale ſit velim, ſi inveneris, ad me ſcribas.

de H-S x, ut ſcribis, faciam. vale. XVII kal. Quint.

CICERO ATTICO SAL.

De illius Alexandria diſceſſu, nihil adhuc rumoris, contraque opinio, valde 18
eſſe impeditum. itaque nec mitto, ut conſtitueram, Ciceronem, et te rogo ut me hinc expedias. quodvis enim ſupplicium levius eſt hac permanſione. hac de re et ad Antonium ſcripſi, et ad Balbum, et ad Oppium. ſive enim bellum in Italia futurum eſt, ſive claſſibus utetur, hic eſſe me minime convenit: quorum fortaſſe utrumque erit: alterum certe. intellexi omnino ex Oppii ſermone, quem tu mihi ſcripſiſti, quae iſtorum via eſſet: ſed ut eam flectas, te rogo. nihil omnino jam expecto niſi miſerum: ſed hoc perditius, in quo nunc ſum, fieri nihil poteſt. quare et cum Antonio loquare velim, et cum iſtis; et, rem, ut poteris, expedias; et mihi quamprimum de omnibus rebus ſcribas. vale. XII kal. Quint.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

19 Cum tuis dare poſſem literas, non praetermiſi: etſi quid ſcriberem, non habebam. tu ad nos et rarius ſcribis quam ſolebas, et brevius: credo quia nihil habes, quod me putes libenter legere, aut audire poſſe. veruntamen velim, ſi quid erit, qualecunque erit, ſcribas. eſt autem unum quod mihi ſit optandum, ſi quid agi de pace poſſit: quod nulla equidem habeo in ſpe: ſed quia tu leviter interdum ſignificas, cogis me ſperare quod optandum vix eſt. Philotimus dicitur idib. Sext. nihil habeo de illo amplius. tu velim ad ea mihi reſcribas, quae ad te antea ſcripſi. mihi tantum temporis ſatis eſt, dum ut in peſſimis rebus aliquid caveam, qui nihil unquam cavi. vale. XI kal. Sext.

CICERO ATTICO SAL.

20 Septimo-decimo kal. Sept. venerat die XXVIII Seleuciâ Pieriâ C. Trebonius, qui ſe Antiochiae diceret apud Caeſarem vidiſſe Quintum filium cum Hirtio. eos de Quinto quae voluiſſent, im-

Digitized by Google

petraſſe nullo quidem negotio. quod ego magis gauderem, ſi iſta nobis impetrata quidquam ad ſpem explorati haberent. ſed et alia timenda ſunt, ab aliiſque, et ab hoc ipſo. quae dantur ut a domino, rurſus in ejuſdem ſunt poteſtate. etiam Salluſtio ignovit. omnino dicitur nemini negare. quod ipſum eſt ſuſpectum, notionem ejus deferri. M. Gallius, Q. filius, mancipia Salluſtio reddidit. is venit ut legiones in Siciliam traduceret: et protinus iturum Caeſarem patris. quod ſi faciet, ego, quod ante mallem, aliquò propius accedam. tuas literas ad eas, quibus a te proxime conſilium petivi, vehementer expecto. vale. XVI kal. Septemb.

CICERO ATTICO SAL.

21 Accepi VI kal. Sept. literas a te datas XII kal. doloremque, quem ex Quinti ſcelere jampridem acceptum jam abjeceram, lecta ejus epiſtola graviſſimum cepi. tu etſi non potuiſti ullo modo facere, ut mihi illam epiſtolam non mitteres: tamen mallem non eſſe miſſam. ad ea autem, quae ſcribis de teſtamento,

Digitized by Google

videbis quid; et quo modo. de nummis et illa ſic ſcripſit, ut ego ad te antea; et nos, ſi quid opus erit, utemur ex eo, de quo ſcribis. ille ad kal. Sept. Athenis non videtur fore. multa eum in Aſia dicuntur morari, maxime Pharnaces. legio XII, ad quam primum Sylla venit, lapidibus egiſſe hominem dicitur. nullam putant ſe commoturam. illum arbitrantur protinus Patris in Siciliam. ſed, ſi hoc ita eſt, huc veniat neceſſe eſt. ac mallem illum. aliquò enim hinc evaſiſſem. nunc metuo ne ſit expectandum; et cum reliquis etiam loci gravitas hîc miſerrime perferenda. quod me mones, ut ea videam quae ad tempus accommodem: facerem ſi res pateretur, et ſi ullo modo fieri poſſet: ſed in tantis noſtris peccatis, tantiſque noſtrorum injuriis, nihil eſt, quod aut facere dignum nobis, aut ſimulare poſſim. Syllana conſers: in quibus omnia genere ipſo praeclariſſima fuerunt, moderatione paulo minus temperata. haec autem ejuſmodi ſunt, ut obliviſcear mei; idque malim quod omnibus ſit melius, quorum utilitati meam junxi. tu ad me tamen velim

Digitized by Google

quam ſaepiſſime ſcribas, eoque magis, quod praeterea nemo ſcribit: ac ſi omnes, tuas tamen maxime expectarem. quod ſcribis illum per me Quinto fore placatiorem: ſcripſi ad te antea, eum ſtatim Quinto filio omnia tribuiſſe; noſtri nullam mentionem. vale.

CICERO ATTICO SAL.

Diligenter mihi faſciculum reddidit 22
Balbi tabellarius. accepi enim a te literas, quibus videris vereri, ut epiſtolas illas acceperim: quas quidem vellem mihi nunquam redditas: auxerunt enim mihi dolorem. nec ſi in aliquem incidiſſent, quidquam novi attuliſſent: quid enim tam pervulgatum, quam illius in me odium, et genus hoc literarum? quod ne Caeſar quidem ad iſtos videtur miſiſſe, quaſi quo illius improbitate offenderetur, ſed, credo, uti notiora noſtra mala eſſent. nam quod te vereri ſcribis, ne illi obſint, eique rei mederi: ne rogari quidem ſe paſſus eſt de illo: quod quidem mihi moleſtum non eſt: illud moleſtius, iſtas impetrationes noſtras nihil valere. Sylla, ut opinor, cras hîc erit cum Meſ-

Digitized by Google

ſala. currunt ad illum pulſi a militibus; qui ſe negant uſquam, niſi acceperint. ergo ille huc veniet: quod non putabant: tardè quidem. itinera enim ita facit, ut multos dies in oppidum ponat. Pharnaces autem, quoquo modo aget, afferet moram. quid mihi igitur cenſes? jam enim corpore vix ſuſtineo gravitatem hujus coeli, quae mihi laborem affert in dolore. an his illuc euntibus mandem, ut me excuſent, ipſe accedam propius? quaeſo, attende; et me, quod adhuc ſaepe rogatus non feciſti, conſilio juva: ſcio rem difficilem eſſe: ſed ut in malis. etiam illud mea magni intereſt, te ut videam. profecto aliquid profecero, ſi id acciderit. de teſtamento, ut ſcribis, animadvertes.

CICERO ATTICO SAL.

23 Quod ad te ſcripſeram, ut cum Camillo communicares, de eo Camillus mihi ſcripſit, te ſecum locutum. tuas literas expectabam. niſi illud quidem mutari, ſi aliter eſt atque oportet, non video poſſe; ſed cum ab illo accepiſſem literas, deſideravi tuas: et ſic putabam, te cer-

tiorem factum non eſſe, modo valeres: ſcripſeras enim te quodam valetudinis genere tentari. Acuſius quidam Rhodo venerat VIII id. Quint. is nuntiabat, Quintum filium ad Caeſarem profectum IV kal. Junias, Philotimum Rhodum pridie eum diem veniſſe, habere ad me literas. ipſum Acuſium audies: ſed tardiùs iter faciebat. eo feci ut celeriter eunti darem. quid ſit in iis literis, neſcio: ſed mihi valde Quintus frater gratulatur. equidem in meo tanto peccato nihil ne cogitatione quidem aſſequi poſſum, quod mihi tolerabile poſſit eſſe. te oro, ut de hac miſera cogites: et illud, de quo ad te proxime ſcripſi, ut aliquid conficiatur ad inopiam propulſandam, et etiam de ipſo teſtamento. illud quoque vellem antea: ſed omnia temuimus. melius quidem in peſſimis nihil fuit diſcidio. aliquid feciſſemus, ut vivi, vel tabularum novarum nomine, vel nocturnarum expugnationum, vel Metellae, vel omnium malorum: nec res periiſſet: et videremur aliquid doloris virilis habuiſſe. memini omnino tuas literas; ſed et tempus illud: etſi quidvis praeſtitit. nunc quidem ipſe

videtur denuntiare. audimus enim de ſtatu Reipublicae. ô dii! generumne noſtrum potiſſimum, ut hoc, vel tabulas novas? placet mihi igitur, et idem tibi, nuntium remitti. petit fortaſſe tertiam penſionem. conſidera igitur, tumne cum ab ipſo naſcetur, an prius ego. ſi ullo modo potuero, vel nocturnis itineribus experiar, ut te videam. tu et haec, et ſi quid erit quod interſit me ſcire, ſcribas velim. vale.

CICERO ATTICO SAL.

24 Quae dudum ad me, et, quae etiam ante bis ad Tulliam de me ſcripſiſti, ea ſentio eſſe vera. eo ſum miſerior, (etſi nihil videbatur addi poſſe) quod mihi non modo iraſci graviſſimâ injuriâ accepta, ſed ne dolere quidem impune liceat. quare iſtuc feramus. quod cum tulerimus, tamen eadem erunt perpetienda, quae tu, ne accidant, ut caveamus mones. ea enim eſt nobis contracta culpa, ut omni ſtatu, omnique populo eundem exitum habitura videatur. ſed ad meam manum redeo: ſunt enim haec occultius agenda. vide quaeſo etiam nunc de

Digitized by Google

teſtamento, quod tum factum, cum illa quaerere coeperat. non credo te commorit; neque enim rogarit; ne me quidem. ſed quaſi ita ſit; quoniam in ſermonem jam veniſti, poteris eam monere, ut alicui committat, cujus extra periculum hujus belli fortuna ſit. equidem tibi potiſſimum velim, ſi idem illa vellet: quam quidem celo miſeram, me in hoc timere. de illo altero, ſcio equidem venire nunc nihil poſſe: ſed ſeponi et occultari poſſunt, ut extra ruinam ſint eam, quae impendet. nam quod ſcribis, nobis noſtra et tua Terentiae fore parata: tua credo: noſtra quae poterunt eſſe? de Terentia autem (mitto caetera, quae ſunt innumerabilia) quid ad hoc addi poteſt? ſcripſeras, ut H-S XII permutaret; tantum eſſe reliquum de argento. miſit illa CCIↃↃ mihi, et adſcripſit, tantum eſſe reliquum. cum hoc tam parvum de parvo detraxerit, perſpicis quid in maxima re fecerit? Philotimus non modo nullus venit, ſed ne per literas quidem, ut per nuntium certiorem facit me quid egerit. Epheſo qui veniunt, ibi ſe eum de ſuis controverſiis in jus adeuntem vidiſſe nunti-

ant: quae quidem (ita enim veriſimile eſt) in adventum Caeſaris fortaſſe rejiciuntur, ita aut nihil puto eum habere, quod putet ad me celerius perferendum. et eo me magis eſſe deſpectum: aut, etiam ſi quid habet, id niſi omnibus ſuis negotiis confectis ad me referre non curat. ex quo magnum equidem capio dolorem, ſed non tantum, quantum videor debere. nihil enim mea minus intereſſe puto, quam quid illinc afferatur. id quamobrem, te intelligere certe ſcio. quod me mones de vultu et oratione ad tempus accommodanda; etſi difficile eſt, tamen imperarem mihi, ſi mea quidquam intereſſe putarem. quod ſcribis, literis putare Africanum negotium confici poſſe, velim ſcriberes, cur ita putares: mihi quidem nihil in mentem venit, quare id putem fieri poſſe; tu tamen velim, ſi quid erit, quod conſolationis aliquid habeat, ſcribas ad me. ſin, ut perſpicio, nihil erit, ſcribas idipſum. ego ad te, ſi quid audiero citius, ſcribam. vale. VIII. id. Sext.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

Facile aſſentior tuis literis; quibus 25
exponis pluribus verbis nullum te habere conſilium, quo a te poſſim juvari: conſolatio certe nullâ eſt, quae levare poſſit dolorem meum. nihil eſt enim contractum caſu: nam id eſſet ferendum: ſed omnia fecimus iis erroribus, et miſeriis et animi et corporis, quibus proximi utinam mederi maluiſſent, quam obeſſe. quoniam neque conſilii tui, neque conſolationis cujuſquam ſpes ulla mihi oſtenditur; non quaeram haec a te poſthac. tantum velim, ne intermittas: ſcribas ad me quidquid veniet tibi in mentem, cum habebis cui des, et dum erit ad quem des: quod longum non erit. illum diſceſſiſſe Alexandria rumor eſt non firmus, ortus ex Sulpicii literis: quas cuncti poſtea nuntii confirmarunt: quod verum an falſum ſit, quoniam mea nihil intereſt, utrum malim neſcio. quod ad te jampridem de teſtamento ſcripſi, apud εὔπιστον illas velim: ut poſſint, advertas. ego hujus miſerrima facultate confectus conflictor. nihil unquam ſimile

natum puto: cui ſi qua re conſulere aliquid poſſum, cupio a te admoneri. video eandem eſſe difficultatem, quam in conſilio dando ante: tamen hoc me magis ſollicitat, quam omnia. in penſione ſecunda caeci fuimus. alium mallem. ſed praeteriit. te oro ut in perditis rebus, ſi quid cogi, confici poteſt, quod ſit in tuto, ex argento, neque ſatis multa ex ſupellectile, des operam. jam enim mihi videtur adeſſe extremum, nec ulla fore conditio pacis, eaque, quae ſunt, etiam ſine adverſario peritura. haec etiam, ſi videbitur, cum Terentia loquare opportune. non queo omnia ſcribere. vale. III non. Quint.

Digitized by Google

EPISTOLARUM AD ATTICUM

LIBER DUODECIMUS.

CICERO ATTICO SAL.

Undecimo die poſtquam a te diſceſſeram, hoc literularum exaravi, egrediens e villa ante lucem: atque eo die cogitabam in Anagnino, poſtero autem in Tuſculano; ibi unum diem. v kalendas igitur ad conſtitutum: itaque utinam continuo ad complexum meae Tulliae, ad oſculum Atticae poſſim currere. quod quidem ipſum ſcribe quaeſo ad me; ut, dum conſiſto in Tuſculano, ſciam quid garriat: ſin ruſticatur, quid ſcribat ad te: eique interea aut ſcribes ſalutem, aut nuntiabis, itemque Piliae: et tamen, etſi continuo congreſſuri ſu-

Digitized by Google

mus, ſcribes ad me, ſi quid habebis.

Cum complicarem hanc epiſtolam, noctuabundus ad me venit cum epiſtola tua tabellarius: qua lecta, de Atticae febricula ſcilicet valde dolui. reliqua quae expectabam, ex tuis literis cognovi omnia. ſed quod ſcribis igniculum matutinum; γεροντικώτερον eſt memoriolâ vacillare. ego enim IV kal. Axio dederam, tibi III, Quinto quo die veniſſem, id eſt V kal. hoc igitur habebis: novi nihil. quid ergo opus erat epiſtola? quid, cum coram ſumus, et garrimus quidquid in buccam? eſt profecto quiddam λέσχη, quae habet, etiam ſi nihil ſubeſt, collocutione ipſa ſuavitatem.

CICERO ATTICO SAL.

2 Hic rumor eſt tamen Murcum periiſſe naufragio, Aſinium delatum vivum in manus militum, quinquaginta naves delatas in Uticam reflatu hoc, Pompeium non comparere, nec in Balearibus omnino fuiſſe, ut Patiaecus affirmat. ſed auctor nullius rei quiſquam. habes quae, dum tu abes, locuti ſunt. ludi interea Praeneſte. ibi Hirtius, iſti omnes: et

Digitized by Google

quidem ludi dies octo. quae coenae? quae deliciae? res interea fortaſſe tranſacta eſt. ô miros homines! at Balbus aedificat: τί γὰρ αὐτῷ μέλει?: verum ſi quaeris, homini non recta, ſed voluptaria quaerenti nonne βεβίωται? tu interea dormis. jam explicandum eſt πρόβλημα, ſi quid acturus es. ſi quaeris quid putem, ego fructum puto. ſed quid multa? jam te videbo; et quidem, ut ſpero, de via rectà ad me. ſimul enim et diem Tyrannioni conſtituemus, et ſi quid aliud.

CICERO ATTICO SAL.

Unum te puto minus blandum eſſe, 3
quam me: et, ſi uterque noſtrûm eſt aliquando adverſus aliquem, inter nos certe nunquam ſumus. audi igitur me hoc ἀγοητεύτως dicentem. ne vivam, mi Attice, ſi mihi non modo Tuſculanum, ubi caeteroqui ſum libenter, ſed μακάρων νῆσοι tanti ſunt, ut ſine te ſim totos dies. quare obduretur hoc triduum; ut te quoque ponam in eodem πάθει: quod ita eſt profecto. ſed velim ſcire, hodiene ſtatim de auctione, aut quo die venias. ego me interea cum libellis. ac moleſte fero

Vennonii me hiſtoriam non habere. ſed tamen ne nihil de re, nomen illud quod a Caeſare, tres habet conditiones, aut emptionem ab haſta: (perdere malo: etſi, praeter turpitudinem, hoc ipſum puto eſſe perdere) aut delegationem a mancipe, annua die; (quis erit, cui credam? aut quando iſte Metonis annus veniet?) aut Vecteni conditionem ſemiſſe. σκέψαι igitur. ac vereor, ne iſte jam auctionem nullam faciat, ſed ludis factis κτύπῳ ſubſidio currat, ne talis vir ἀλογηθῇ. ſed μελήσει.

CICERO ATTICO SAL.

4 O gratas tuas mihi jucundaſque literas! quid quaeris? reſtitutis eſt mihi dies feſtus. angebar enim, quod Tiro ἐνερευθέστερον te ſibi eſſe viſum dixerat. adddam igitur, ut cenſes, unum diem. ſed de Catone πρόβλημα Ἀρχιμήδειον eſt. non aſſequor ut ſcribam, quod tui convivae non modo libenter, ſed etiam aequo animo legere poſſint. quin etiam, ſi a ſententiis ejus dictis, ſi ab omni voluntate, conſiliiſque, quae de Republica habuit, recedam, ψιλῶςque velim gravitatem, con-

Digitized by Google

ſtantiamque ejus laudare; hoc ipſum ἄκυσμα ſit. ſed vere laudari ille vir non poteſt, niſi haec ornata ſint; quòd ille ea,quae nunc ſunt,et futura viderit, et ne fierent contenderit, et, facta ne videret, vitam reliquerit. horum quid eſt, quod Aledio probare poſſimus? ſed cura obſecro ut valeas, eamque, quam ad omnes res adhibes, in primis ad convaleſcendum adhibe prudentiam.

CICERO ATTICO SAL.

Quintus pater quartùm, vel potius 5
milleſimùm nihil ſapit, qui laetetur Luperco filio et Statio, ut cernat duplici dedecore cumulatam domum. addo etiam Philotimum tertium. ô ſtultitiam, niſi mea major eſſet, ſingularem! quod autem os in hanc rem ἔρανον a te? fac non ad δι.ψῶσαν κρήνην; ſed ad Πειρήνην eum veniſſe; ſed ἄμπνευμα σεμνὸν Ἀλφειῶ in te κρήνην, ut ſcribis, haurire, in tantis ſuis praeſertim anguſtiis, ποῖ ταῦτ ἄρ' ἀποσκήψει? ſed ipſe viderit. Cato me quidem delectat, ſed etiam Baſſum Lucilium ſua. de Caelio tu quaeres,ut ſcribis: ego nihil novi. noſcenda eſt natura, non facultas

modò. de Hortenſio et Virginio, tu ſi quid dubitabis: etſi quid magis placeat, ego quantum aſpicio, non facile inveneris. Cum Muſtela, quemadmodum ſcribis, cùm venerit Criſpus. ad Aulum ſcripſi, ut ea, quae bene noſſem de auro, Piſoni demonſtrarem. tibi enim ſane aſſentio, et iſtud nimium diu duci, et omnia nunc undique contrahenda. te quidem nihil agere, nihil cogitare aliud, niſi quod ad me pertineat, facile perſpicio: meiſque negotiis impediri cupiditatem tuam ad me veniendi. ſed mecum eſſe te puto; non ſolum quòd meam rem agis, verum etiam quod videre videor, quo modo agas. neque enim ulla hora tui mihi eſt operis ignota. Tubulum Praetorem video L. Metello, Q. Maximo Coſſ. nunc velim, P. Scaevola Pontifex maximus, quibus Coſſ. Tribunus plebis. equidem puto proximis, Caepione et Pompeio. praetor enim P. Furio, Sex. Atilio: dabis igitur Tribunatum, et, ſi poteris, Tubulus quo crimine. et vide, quaeſo, L. Libo, ille qui de Ser. Galba, Cenſorinóne, et Manilio, an T. Quintio, M' Acilio Coſſ. Tribunus plebis fuerit. conturbat

Digitized by Google

enim me, in Bruti epitoma Fannianorum ſcriptum quod erat in extremo: idque ego ſecutus, hunc Fannium, qui ſcripſit hiſtoriam, generum eſſe ſcripſeram Laelii: ſed tu me γεωμετρικῶς refelleras: te autem nunc Brutus et Fannius. ego tamen de bono auctore Hortenſio ſic acceperam, ut apud Brutum eſt. hunc igitur locum expedies. ego miſi Tironem Dolabellae obviam. is ad me idibus revertetur. te expectabo poſtridie. de Tullia mea tibi antiquiſſimum eſſe video: idque ita ut ſit, te vehementer rogo. ergo et in integro omnia: ſic enim ſcribis. mihi etſi kalendae vitandae fuerunt, Nicaſionumque ἀρχέτυπα fugienda, conficiendaeque tabulae: nihil tamen tanti, ut a te abeſſem, fuit. cum Romae eſſem, et te jam jamque viſurum me putarem: quotidie tamen horae, quibus expectabam, longae videbantur. ſcis me minime eſſe blandum: itaque minus aliquanto dico, quam ſentio.

CICERO ATTICO SAL.

De Caelio vide, quaeſo, ne qua lacuna ſit in auro. ego iſta non novi: ſed 6

certe in collybo eſt detrimenti ſatis. huc aurum ſi accedit: ſed quid loquor? tu videbis. habes Hegeſiae genus, quod Varro laudat. venio ad Tyrannionem. ain' tu verum hoc fuit? ſine me? at ego quoties, cum eſſem otioſus, ſine te tamen nolui? quo modo hoc ergo lues? uno ſcilicet, ſi mihi librum miſeris: quod ut facias, etiam atque etiam rogo. etſi me non magis liber ipſe delectabit, quàm tua admiratio delectavit. amo enim πάντα φιλόδημον: teque iſtam tam tenuem θεωρίαν tam valde admiratum eſſe gaudeo. etſi tua quidem ſunt ejuſmodi omnia. ſcire enim vis: quo uno animus alitur. ſed, quaeſo, quid ex iſta acuta et gravi refertur ad τέλος? ſed longa oratio eſt, et tu occupatus in meo quidem fortaſſe aliquo negotio; et pro iſto aſſo ſole, quo tu abuſus es in noſtro pratulo, a te nitidum ſolem, unctumque repetemus. ſed ad prima redeo. librum, ſi me amas, mitte. tuus eſt enim profecto, quoniam quidem eſt miſſus ad te. 'tantumne ab re tua eſt otii 'tibi,' ut etiam Oratorem legas? macte virtute: mihi quidem gratum, et erit gratius, ſi non modo in libris tuis, ſed

etiam in aliorum per librarios tuos, 'Ariſtophanem' repoſueris pro 'Eupoli.' Caeſar autem mihi irridere viſus eſt 'quaeſo' illud tuum, quod erat εὐπινὲς et urbanum. ita porro te ſine cura eſſe juſſit, ut mihi quidem dubitationem omnem tolleret. Atticam doleo tam diu: ſed quoniam jam ſine horrore eſt, ſpero eſſe, ut volumus.

CICERO ATTICO SAL.

Quae deſideras, omnia ſcripſi in co- 7
dicillis, eoſque Eroti dedi, breviter, ſed etiam plura quam quaeris; in iis de Cicerone: cujus quidem cogitationis initium tu mihi attuliſti. locutus ſum cum eo liberaliſſime: quod ex ipſo velim, ſi modo tibi erit commodum, ſciſcitere. ſed quid differo! expoſui te ex me detuliſſe, ecquid vellet, ecquid requireret: velle Hiſpaniam, requirere liberalitatem. de liberalitate, dixi, quantum Publilius, quantum flamen Lentulus filio. de Hiſpania duo attuli: primum idem, quod tibi, me vereri vituperationem: non ſatis eſſe ſi haec arma reliquiſſemus? etiam contraria? deinde

ſore ut augeretur, cum a fratre familiaritate, et omni gratia vinceretur. velim magis liberalitate uti mea, quam ſua libertate: ſed tamen permiſi. tibi enim intellexeram non nimis diſplicere. ego etiam atque etiam cogitabo, atque ut idem facias rogo. magna res et ſimplex eſt manere; illud anceps. verùm videbimus. de Balbo et in codicillis ſcripſeram, et ita cogito, ſimul ac redierit. ſin ille tardius, ego tamen triduum. et, quod praeterii, Dolabella etiam mecum.

CICERO ATTICO SAL.

8 De Cicerone multis res placet: comes eſt idoneus. ſed de prima penſione ante videamus. adeſt enim dies, et ille currit. ſcribe, quaeſo, quid referat Celer egiſſe Caeſarem cum candidatis, utrum ipſe in Foenicularium, an in Martium campum cogitet. et ſane ſcire velim nunquid neceſſe ſit comitiis eſſe Romae. nam et Piliae ſatisfaciendum eſt, et utique Atticae.

CICERO ATTICO SAL.

Nae ego eſſem hîc libenter, atque id quotidie magis, ni eſſet ea cauſa, quam tibi ſuperioribus literis ſcripſi. nihil hac ſolitudine jucundius, niſi paulum interpellaſſet Amyntae filius: ὢ ἀπεραντολογίας ἀηδοῦς! caetera noli putare amabiliora fieri poſſe villa, litore, proſpectu maris, tum his rebus omnibus. ſed neque haec digna longioribus literis; nec erat quod ſcriberem; et ſomnus urgebat.

CICERO ATTICO SAL.

Male mehercule de Athamante. tuus autem dolor humanus is quidem, ſed magnopere moderandus. conſolationum autem multae viae, ſed illa rectiſſima: impetret ratio, quod dies impetratura eſt. Alexim vero curemus, imaginem Tironis; quem aegrum Romam remiſi: et, ſi quid habet collis ἐπιδήμιον, ad me cum Tiſameno transferamus. tota domus ſuperior vacat, ut ſcis. hoc puto valde ad rem pertinere.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

11 Male de Seio. ſed omnia humana tolerabilia ducenda. ipſi enim quid ſumus? aut quam diu haec curaturi ſumus? ea videamus, quae ad nos magis pertinent, nec tamen multo; quid agamus de Senatu. et, ut ne quid praetermittam, Caeſonius ad me literas miſit. Poſtumiam Sulpicii domum ad ſe veniſſe. de Pompeii Magni filia tibi reſcripſi nihil me hoc tempore cogitare. alteram vero illam, quam tu ſcribis, puto noſti. nihil vidi foedius. ſed adſum. coram igitur. Obſignata epiſtola, accepi tuas. Atticae hilaritatem libenter audio: commotiunculis συμπάσχω.

CICERO ATTICO SAL.

12 De dote tanto magis perpurga. Balbi regia conditio eſt delegandi. quoquo modo confice. turpe eſt rem impeditam jacere. inſula Arpinas habere poteſt germanam ἀποθέωσιν: ſed vereor ne minorem τιμὴν habere videatur. ἐκτρόποιμος eſt. igitur animus in hortis: quos tamen inſpiciam, cum venero. de Epicuro ut voles; etſi

Digitized by Google

μεθαρμόζομαι in poſterum genus hoc perſonarum. incredibile eſt quam ea quidam requirant. ad antiquos igitur: ἀνεμέσητον γάρ. nihil habeo ad te quod perſcribam: ſed tamen inſtitui quotidie mittere, ut eliciam tuas literas; non quò aliquid ex his expectem; ſed neſcio quo modo tamen expecto. quare ſive habes quid, ſive nihil habes, ſcribe tamen aliquid, teque cura.

CICERO ATTICO SAL.

Commovet me Attica; etſi aſſentior 13
Cratero. Bruti literae, ſcriptae et prudenter, et amicè, multas mihi tamen lacrymas attulerunt. me haec ſolitudo minus ſtimulat, quam iſta celebritas. te unum deſidero; ſed literis non difficilius utor, quam ſi domi eſſem. ardor tamen ille idem urget et manet, non mehercule indulgente me, ſed tamen non repugnante. quod ſcribis de Apuleio, nihil puto opus eſſe tua contentione, nec Balbo et Oppio; quibus quidem ille receperat, mihique etiam juſſerat nuntiari, ſe moleſtum omnino non futurum. ſed cura ut excuſer morbi causâ in dies ſingulos.

Digitized by Google

Laenas hoc receperat. prende C. Septimium, L. Statilium. denique nemo negabit ſe juraturum, quem rogaris. quod ſi erit durius, veniam, et ipſe perpetuum morbum jurabo. cum enim mihi carendum ſit conviviis, malo id lege videri facere, quam dolore. Cocceium velim appelles: quod enim dixerat, non facit. ego autem volo aliquod emere latibulum, et perfugium doloris mei.

CICERO ATTICO SAL.

14 De me excuſando apud Apuleium dederam ad te pridie literas. nihil eſſe negotii arbitror. quemcunque appellaris, nemo negabit. ſed Septimium vide, et Laenatem, et Statilium: tribus enim opus eſt: ſed mihi Laenas totum receperat. quod ſcribis a Junio te appellatum: omnino Cornificius locuples eſt: ſed tamen ſcire velim quando dicar ſpopondiſſe, et pro patre, anne pro filio: neque eo minus, ut ſcribis, procuratores Cornificii, et Apuleium praediatorem videbis. quòd me ab hoc moerore recreari vis, facis, ut omnia: ſed me mihi non defuiſſe, tu teſtis es: nihil enim de moe-

Digitized by Google

rore minuendo ſcriptum ab ullo eſt, quod ego non domi tuae legerim: ſed omnem conſolationem vincit dolor. quin etiam feci, quod profecto ante me nemo, ut ipſe me per literas conſolarer. quem librum ad te mittam, ſi deſcripſerint librarii. affirmo tibi nullam conſolationem eſſe talem. totos dies ſcribo; non quo proficiam quid; ſed tantiſper impedior, non equidem ſatis: vis enim urget: ſed relaxor tamen, omniaque nitor, non ad animum, ſed ad vultum ipſum, ſi queam, reficiendum; idque faciens interdum mihi peccare videor, interdum peccaturus eſſe, niſi faciam. ſolitudo aliquid adjuvat, ſed multo plus proficeret, ſi tu tamen intereſſes: quae mihi una cauſa eſt hinc diſcedendi. nam pro malis recte habebat. quanquam ipſum doleo: non enim jam in me idem eſſe poteris. perierunt illa, quae amabas. de Bruti ad me literis ſcripſi ad te antea: prudenter ſcriptae: ſed nihil quo me adjuvarent. quod ad te ſcripſit, id vellem ut ipſe adeſſet: certe aliquid, quoniam me tam valde amat, adjuvaret. quòd ſi quid ſcies, ſcribas ad me velim; maxime autem, Panſa quando. de Atti-

Digitized by Google

ca, doleo: credo tamen Cratero. Piliam angi veta: ſatis ſolitus es moerere pro omnibus.

CICERO ATTICO SAL.

15 Apud Apuleium, quoniam in perpetuum non placet, in dies ut excuſer videbis. in hac ſolitudine careo omnium colloquio; cumque mane me in ſilvam abſtruſi denſam et aſperam, non exeo inde ante veſperum. ſecundùm te, nihil eſt mihi amicius ſolitudine. in ea mihi omnis ſermo eſt cum literis. eum tamen interpellat fletus: cui repugno quoad poſſum: ſed adhuc pares non ſumus. Bruto, ut ſuades, reſcribam. eas literas cras habebis. cum erit cui des, dabis.

CICERO ATTICO SAL.

16 Te tuis negotiis relictis nolo ad me venire: ego potius accedam, ſi diutius impediere. etſi ne diſceſſiſſem quidem e conſpectu tuo, niſi me plane nihil ulla res adjuvaret. quod ſi eſſet aliquod levamen, id eſſet in te uno: et, cum primum ab aliquo poterit eſſe, a te erit. nunc tamen ipſum ſine te eſſe non poſſum. ſed

Digitized by Google

nec tuae domi probabatur, nec meae poteram: nec ſi propius eſſem uſpiam, tecum tamen eſſem. idem enim te impediret, quo minus mecum eſſes, quod nunc etiam impedit. mihi adhuc nihil prius fuit hac ſolitudine: quam vereor ne Philippus tollat: heri enim veſperi venerat. me ſcriptio et literae non leniunt, ſed obturbant.

CICERO ATTICO SAL.

Marcianus ad me ſcripſit, me excu- 17
ſatum eſſe apud Apuleium a Laterenſi, Naſone, Laenate, Torquato, Strabone. iis velim meo nomine reddendas literas cures, gratum mihi eos feciſſe. quod pro Cornificio me abhinc amplius annis xxv ſpopondiſſe dicit Flavius; etſi reus locuples eſt, et Apuleius praediator liberalis; tamen velim des operam, ut inveſtiges ex conſponſorum tabulis, ſitne ita. mihi ante enim Aedilitatem meam nihil erat cum Cornificio. poteſt tamen fieri: ſed ſcire certum velim; et appelles procuratores, ſi tibi videtur. quanquam quid ad me? veruntamen. Panſae profectionem ſcribes cum ſcies. Atticam

ſalvere jube, et eam cura, obſecro, diligenter. Piliae ſalutem.

CICERO ATTICO SAL.

18 Dum recordationes fugio, quae quaſi morſu quodam dolorem efficiunt, refugio a te admonendo. quod velim mihi ignoſcas, cuicuimodi eſt. etenim habeo nonnullos ex iis, quos nunc lectito, auctores, qui dicant, fieri id oportere, quod ſaepe tecum egi, et quod a te approbari volo. de fano illo dico; de quo tantum, quantum me amas, velim cogites. equidem neque de genere dubito; placet enim mihi Cluatii: neque de re; ſtatutum eſt enim: de loco nonnunquam. velim igitur cogites. ego, quantum his temporibus tam eruditis fieri poterit, profecto illam conſecrabo omni genere monimentorum, ab omnium ingeniis ſcriptorum, et Graecorum et Latinorum: quae res forſitan ſit refricatura vulnus meum. ſed jam quaſi voto quodam, et promiſſo me teneri puto; longumque illud tempus, cum non ero, magis me movet, quam hoc exiguum, quod mihi tamen nimium longum videtur. habeo e-

nim nihil, tentatis rebus omnibus, in quo acquieſcam. nam, dum illud tractabam, de quo antea ſcripſi ad te, quaſi fovebam dolores meos. nunc omnia reſpuo; nec quicquam habeo tolerabilius, quam ſolitudinem: quam, quod eram veritus, non obturbavit Philippus. nam, ut heri me ſalutavit, ſtatim Romam profectus eſt. epiſtolam, quam ad Brutum, ut tibi placuerat, ſcripſi, miſi ad te. curabis cum tua perferendam. ejus tamen miſi ad te exemplum, ut, ſi minus placeret, ne mitteres. domeſtica quod ais ordine adminiſtrari, ſcribes quae ſint ea. quaedam expecto. Cocceius vide ne fruſtretur. nam Libo quod pollicetur, ut Eros ſcribit, non incertum puto. de ſorte mea Sulpicio confido, et Egnatio ſcilicet. de Apuleio quid eſt quòd labores, cum ſit excuſatio facilis? tibi ad me venire, ut oſtendis, vide, ne non ſit facile: eſt enim longum iter, diſcedentemque te, quod celeriter tibi erit fortaſſe faciendum, non ſine magno dolore dimittam. ſed omnia, ut voles: ego enim, quidquid feceris, id eum recte, tum etiam mea cauſa factum putabo. heri cum ex aliorum li-

teris cognoviſſem de Antonii adventu, admiratus ſum nihil eſſe in tuis. ſed erant pridie fortaſſe ſcriptae, quam datae. neque iſta quidem curo. ſed tamen opinor propter praedes ſuos accucurriſſe. quod ſcribis Terentiam de obſignatoribus mei teſtamenti loqui, primum tibi perſuade, me iſtaec non curare, neque eſſe quidquam aut parvae curae, aut novae loci. ſed tamen quid ſimile? illa eos non adhibuit, quos exiſtimavit quaeſituros, niſi ſciſſent, quid eſſet. num id etiam mihi periculi fuit? ſed tamen faciat illa quod ego: dabo meum teſtamentum legendum cui voluerit: intelliget, non potuiſſe honorificentius a me fieri de nepote, quam fecerim. nam quod non advocavi ad obſignandum primum mihi non venit in mentem; deinde ea re non venit, quia nihil attinuit. tute ſcis, (ſi modò meminiſti) me tibi tum dixiſſe, ut de tuis aliquos adduceres. quid enim opus erat multis? equidem domeſticos juſſeram. tum tibi placuit, ut mitterem ad Silium: inde eſt natum, ut ad Publilium. ſed neceſſe neutrum fuit. hoc tu tractabis ut tibi videtur.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

Eſt hic quidem locus amoenus, et in 19
mari ipſo, qui et Antio, et Circaeis aſpi-
ci poſſit: ſed ineunda nobis ratio eſt,
quemadmodum in omni mutatione do-
minorum, qui innumerabiles fieri poſſunt
in infinita poſteritate, (ſi modo haec ſta-
bunt) illud, quaſi conſecratum, remane-
re poſſit. equidem jam nihil egeo vecti-
galibus, et parvo contentus eſſe poſſum.
cogito interdum trans Tiberim hortos
aliquos parare, et quidem ob hanc cau-
ſam maxime: nihil enim video, quod
tam celebre eſſe poſſit; ſed quos coram
videbimus; ita tamen, ut hac aeſtate fa-
num abſolutum ſit. tu tamen cum Apel-
la Chio confice de columnis. de Cocceio
et Libone quae ſcribis, approbo; maxime,
quod de judicatu meo. de ſponſu ſi quid
proſpexeris; et tamen quid procuratores
Cornificii dicant, velim ſcire; ita ut in
ea re te, cum tam occupatus ſis, non mul-
tum operae velim ponere. de Antonio
quoque Balbus ad me cum Oppio con-
ſcripſit, idque tibi placuiſſe, ne pertur-
barer. illis egi gratias. te tamen, ut jam

Digitized by Google

ante ad te ſcripſi, ſcire volo, me neque iſto nuntio eſſe perturbatum, nec jam ullo perturbatum iri. Panſa ſi hodie, ut putabas, profectus eſt, poſthac jam incipito ſcribere ad me, de Bruti adventu quid expectes, id eſt, quos ad dies. id, ſi ſcies ubi jam ſit, facile conjectura aſſequêre. quod ad Tironem de Terentia ſcribis, obſecro te, mi Attice, ſuſcipe totum negotium. vides et officium agi meum quoddam, cui tu es conſcius, et, ut nonnulli putant, Ciceronis rem. me quidem id multo magis movet, quod mihi eſt et ſanctius, et antiquius; praeſertim cum hoc alterum neque ſincerum, neque firmum putem fore.

CICERO ATTICO SAL.

20 Nondum videris perſpicere, quam me nec Antonius commoverit, nec quidquam jam ejuſmodi poſſit commovere. de Terentia autem ſcripſi ad te iis literis, quas dederam pridie. quod me hortaris, idque a caeteris deſiderari ſcribis, ut diſſimulem me tam graviter dolere; poſſumne magis, quam quod totos dies conſumo in literis? quod etſi non diſſimulationis,

ſed potius leniendi, et ſanandi animi cau-
ſâ facio: tamen ſi mihi minus proficio,
ſimulatione certe facio ſatis. minus mul-
ta ad te ſcripſi, quod expectabam tuas
literas ad eas, quas ad te pridie dederam.
expectabam autem maxime de fano, non-
nihil etiam de Terentia. velim me facias
certiorem proximis literis, Cn. Caepio,
Serviliae Claudii pater, vivone patre ſuo
naufragio perierit, an mortuo; item Ru-
tilia vivone C. Cotta, filio ſuo, mortua
ſit, an mortuo. pertinent ad eum librum,
quem de luctu minuendo ſcripſimus.

CICERO ATTICO SAL.

Legi Bruti epiſtolam, eamque tibi re- 21
miſi, ſane non prudenter reſcriptam ad
ea, quae requiſieras. ſed ipſe viderit:
quanquam illud turpiter ignorat. Cato-
nem primum ſententiam putat de ani-
madverſione dixiſſe; quam omnes ante
dixerant, praeter Caeſarem: et cum ip-
ſius Caeſaris tam ſevera fuerit, qui tum
Praetorio loco dixerit, Conſularium pu-
tat leniores fuiſſe, Catuli, Servilii, Lucul-
lorum, Curionis, Torquati, Lepidi, Gel-
lii, Volcatii, Figuli, Cottae, L. Caeſaris,

Digitized by Google

C. Piſonis, etiam M' Glabrionis, Silani, Murenae, deſignatorum Conſulum. cur ergo in ſententiam Catonis? quia verbis luculentioribus, et pluribus rem eandem comprehenderat. me autem hic laudat, quod retulerim, non quod patefecerim, quod cohortatus ſim, quod denique ante, quam conſulerem, ipſe judicaverim. quae omnia, quia Cato laudibus extulerat in coelum, perſcribendaque cenſuerat; idcirco in ejus ſententiam eſt facta diſceſſio. hic autem ſe etiam tribuere multum mî putat, quod ſcripſerit, 'optimum conſulem.' quis enim jejunius dixit inimicus? ad caetera vero tibi quemadmodum reſcripſit? tantum rogat de ſenatus-conſulto ut corrigas. hoc quidem feciſſet etiamſi a Ranio admonitus eſſet. ſed haec iterum ipſe viderit. de hortis, quoniam probas, effice aliquid. rationes meas noſti. ſi vero etiam a Faberio recedit, nihil negotii eſt: ſed etiam ſine eo poſſe videor contendere. venales certe ſunt Druſi; fortaſſe et Lamiani et Caſſiani: ſed coram. de Terentia non poſſum commodius ſcribere, quam tu ſcribis. officium ſit nobis antiquiſſimum. ſi

quid nos fefellerit, illius malo me, quam mei poenitere. Oviae C. Lollii curanda ſunt H-S c. negat Eros poſſe ſine me; credo, quod accipienda aliqua ſit, et danda aeſtimatio. vellem tibi dixiſſet: ſi enim res eſt, ut mihi ſcribit, parata, nec in eo ipſo mentitur, per te confici potuit. id cognoſcas, et conficias velim. quod me in forum vocas; eò vocas, unde, etiam bonis meis rebus, fugiebam. quid enim mihi cum foro ſine judiciis, ſine Curia, in oculos incurrentibus iis, quos aequo animo videre non poſſum? quod autem homines a me poſtulare ſcribis, ut Romae ſim, neque mihi ut abſim concedere, aut quatenus eos mihi concedere: jam pridem ſcito eſſe, cum unum te pluris, quam omnes illos, putem. ne me quidem contemno: meoque judicio multo ſtare malo, quam omnium reliquorum. neque tamen progredior longius, quam mihi doctiſſimi homines concedunt: quorum ſcripta omnia, quaecunque ſunt in eam ſententiam, non legi ſolum, quod ipſum erat fortis aegroti, accipere medicinam; ſed in mea etiam ſcripta tranſtuli; quod certe afflicti, et fracti animi non fuit. ab

Digitized by Google

his me remediis noli in iſtam turbam vocare; ne recidam.

CICERO ATTICO SAL.

22 De Terentia, quod mihi omne onus imponis; non cognoſco tuam in me indulgentiam. iſta enim ſunt ipſa vulnera, quae non poſſum tractare ſine maximo gemitu. moderare igitur, quaeſo, ut potes. neque enim a te plus, quam potes, poſtulo: potes autem, quid veri ſit, perſpicere tu unus. de Rutilia, quoniam videris dubitare, ſcribes ad me, cum ſcies. ſed quam primum; et num Clodia D. Bruto Conſulari filio ſuo mortuo vixerit. id de Marcello, aut certe de Poſtumia ſciri poteſt; illud autem de M. Cotta, aut de Syro, aut de Satyro. de hortis etiam atque etiam te rogo. omnibus meis, eorumque, quos ſcio mihi non defuturos, facultatibus (ſed potero meis) enitendum mihi eſt. ſunt etiam quae vendere facile poſſim: ſed, ut non vendam, eique uſuram pendam, a quo emero, non plus annum, poſſum aſſequi, quod volo, ſi tu me adjuvas. paratiſſimi ſunt Druſi: cupit enim vendere. proximos puto La-

miae : ſed abeſt. tu tamen, ſi quid potes, odorare. ne Silius quidem quidquam utitur, et is uſuris facillime ſuſtentabitur. habe tuum negotium ; nec, quid res mea familiaris poſtulet, quam ego non curo, ſed quid velim, et cur velim, exiſtima.

CICERO ATTICO SAL.

Putarem te aliquid novi ; quod ejuſ- 23
modi fuerat initium literarum ; quamvis non curarem quid in Hiſpania fieret, tamen te ſcripturum : ſed videlicet meis literis reſpondiſti, ut de foro, et de Curia. ſed domus eſt, ut ais, forum. quid ipſa domo mihi opus eſt, carenti foro ? occidimus, occidimus, Attice, jam pridem nos quidem, ſed nunc fatemur, poſtea quam unum, quo tenebamur, amiſimus. itaque ſolitudines ſequor : et tamen, ſi qua me res iſtò adduxerit, enitar, ſi quo modo potero, (potero autem) ut praeter me nemo dolorem meum ſentiat : ſi ullo modo poterit, ne tu quidem. atque etiam illa cauſa eſt non veniendi. meminiſti, quid ex te Aledius quaeſierit : quin etiam nunc moleſti ſunt : quid exiſtimas, ſi venero ? de Terentia ita cura ut ſcribis ;

Digitized by Google

meque hac ad maximas aegritudines acceſſione nunc maxima libera. et ut ſcias me ita dolere, ut non jaceam: quibus conſulibus Carneades, et ea legatio Romam venerit, ſcriptum eſt in tuo annali. haec nunc quaero, quae cauſa fuerit: de Oropo, opinor; ſed certum neſcio: et, ſi ita eſt, quae controverſiae: praeterea, qui eo tempore nobilis Epicureus fuerit Athenis, qui praefuerit hortis; qui etiam Athenis πολιτικοὶ fuerint illuſtres: quae te etiam ex Apollodori puto poſſe invenire. de Attica moleſtum; ſed quoniam leviter, recte eſſe confido. de Gamala dubium mihi non erat: unde enim tam felix Ligus pater? nam quid de me dicam, cui ut omnia contingant, quae volo, levari non poſſum? de Druſi hortis, quanti licuiſſe tu ſcribis, id ego quoque audieram, et, ut opinor, heri ad te ſcripſeram: ſed quanti quanti, bene emitur quod neceſſe eſt. mihi, quoquo modo tu exiſtimas, (ſcio enim ego ipſe, quid de me exiſtimem) levatio quaedam eſt, ſi minus, doloris, at officii debiti. ad Sicam ſcripſi, quòd utitur L. Cotta. ſi nihil conficeretur de Tranſtiberinis, habet in Oſtienſi
Digitized by Google

Cotta celeberrimo loco, ſed puſillum loci. ad hanc rem tamen plus etiam ſatis. id velim cogites, nec tamen iſta pretia hortorum pertimueris. nec mihi jam argento, nec veſte opus eſt, nec quibuſquam amoenis locis: hoc opus eſt. video etiam, a quibus adjuvari poſſim. ſed loquere cum Silio: nihil enim eſt melius. mandavi etiam Sicae. reſcripſit, conſtitutum ſe cum eo habere. ſcribat igitur ad me, quid egerit, et, ut tu videbis.

CICERO ATTICO SAL.

Bene fecit A. Silius, qui tranſegerit: 24
neque enim ei deeſſe volebam, et, quid poſſem, timebam. de Ovia confice, ut ſcribis. de Cicerone tempus eſſe jam videtur. ſed quaero, quod illi opus erit Athenis, permutarine poſſit an ipſi ferendum ſit; de totaque re quemadmodum, et quando placeat, velim conſideres. Publius iturusne ſit in Africam, et quando, ex Aledio ſcire poteris: quaeras, et ad me ſcribas velim. et ut ad meas ineptias redeam, velim me certiorem facias, P. Craſſus, Venuleiae filius, vivone P. Craſſo conſulari, patre ſuo, mortuus ſit, ut

ego meminiſſe videor, an poſt. item quaero de Regillo, Lepidi filio, rectene meminerim, patre vivo mortuum. Ciſpiana explicabis, itemque Praetiana. de Attica optime it. ei ſalutem dices, et Piliae.

CICERO ATTICO SAL.

Scripſit ad me diligenter Sica de Silio, ſeque ad te rem detuliſſe: quod tu idem ſcribis. mihi et res et conditio placet, ſed ita, ut numerato malim, quam aeſtimatione: voluptarias enim poſſeſſiones nolet Silius. vectigalibus autem ut his poſſum eſſe contentus, quae habeo, ſic vix minoribus. unde ergo numerato? H-S DC exprimes ab Hermogene, cum praeſertim neceſſe erit: et domi video eſſe H-S DC. reliquae pecuniae vel uſuram Silio pendemus, dum a Faberio, vel ab aliquo, qui Faberio debet, repraeſentabimus. erit etiam aliquid alicunde. ſed totam rem tu gubernabis. Druſianis vero hos hortis multo antepono: neque ſunt unquam comparati. mihi crede, una me cauſa movet, in qua ſcio me τετυφῶσθαι. ſed, ut facis, obſequere huic errori meo. nam quod ſcribis ἐγγήραμα; actum jam de iſto eſt: alia magis quaero.

CICERO ATTICO SAL.

Sica, ut ſcribit, etiam ſi nihil confecerit cum A. Silio, tamen ſe ſcribit x kal. eſſe venturum. tuis occupationibus ignoſco; eaeque mihi ſunt notae. de voluntate tua ut ſimul ſimus, vel ſtudia potius et cupiditate non dubito. de Nicia quod ſcribis, ſi ita me haberem, ut ejus humanitate frui poſſem, in primis vellem illum mecum habere: ſed mihi ſolitudo et receſſus provincia eſt. quod quia facile ferebat Sica, eo magis illum deſidero. praeterea noſti Niciae noſtri imbecillitatem, mollitiam, conſuetudinem victus. cur ego illi moleſtus velim, cum mihi ille jucundus eſſe non poſſit? voluntas tamen ejus mihi grata eſt. unam rem ad me ſcripſiſti, de qua decrevi nihil tibi reſcribere: ſpero enim me a te impetraſſe, ut privares me iſta moleſtia. Piliae, et Atticae ſalutem. 26

CICERO ATTICO SAL.

De Siliano negotio, etſi mihi non eſt ignota conditio, tamen hodie me ex Sica arbitror omnia cogniturum. Cottae 27

Digitized by Google

quòd negas te noſſe; ultra Silianam villam eſt, quam puto tibi notam eſſe: villula ſordida, et valde puſilla: nihil agri; ad aliam rem loci nihil; ſatis ad eam, quam quaero. ſequor celebritatem. ſed, ſi perficitur de hortis Silii, hoc eſt, ſi perficis, (eſt enim totum poſitum in te) nihil eſt ſcilicet, quod de Cotta cogitemus. de Cicerone, ut ſcribis, ita faciam: ipſi permittam de tempore: nummorum quantum opus erit ut permutetur, tu videbis. ex Aledio, quod ſcribis, ſi quid inveneris, ſcribes. et ego ex tuis animadverto literis, et profecto tu ex meis, nihil habere nos, quod ſcribamus: eadem quotidie, quae jam, jamque ipſa contrita ſunt: tamen facere non poſſum, quin quotidie ad te mittam, ut tuas accipiam. de Bruto tamen, ſi quid habebis. ſcire enim jam puto, ubi Panſam expectet. ſi, ut conſuetudo eſt, in prima provincia, circiter kal. affuturus videtur. vellem tardius: valde enim urbem fugio multas ob cauſas. itaque id ipſum dubito, an excuſationem aliquam ad illum parem; quod quidem video facile eſſe. ſed habemus ſatis tem-

Digitized by Google

poris ad cogitandum. Piliae, Atticae, ſalutem.

CICERO ATTICO SAL.

De Silio nihilo plura cognovi ex prae- 28
ſente Sica, quam ex literis ejus: ſcripſe-
rat enim diligenter. ſi igitur tu illum
conveneris, ſcribes ad me, ſi quid vide-
bitur. de quo putas ad me miſſum eſſe,
ſit miſſum necne neſcio; dictum quidem
mihi certe nihil eſt. tu igitur, ut coepiſ-
ti: et, ſi quid ita conficies, (quod equi-
dem non arbitror fieri poſſe) ut illi pro-
betur, Ciceronem, ſi tibi placebit, adhi-
bebis. ejus aliquid intereſt, videri illius
cauſa voluiſſe: mea quidem nihil, niſi id,
quod tu ſcis: quod ego magni aeſtimo.
quod me ad conſuetudinem revocas; fu-
it meum quidem jam pridem Rempubli-
cam lugere; quod faciebam, ſed mitius:
erat enim ubi acquieſcerem. nunc plane
nec ego victum, nec vitam illam colere
poſſum: nec in ea re quid aliis videatur,
mihi puto curandum. mea mihi conſci-
entia pluris eſt, quam omnium ſermo.
quod me ipſe per literas conſolatus ſum,
non poenitet me quantum profecerim.

moerorem minui: dolorem nec potui, nec, ſi poſſem, vellem. de Triario bene interpretaris voluntatem meam. tu vero nihil, niſi ut illi volent. amo illum mortuum: tutor ſum liberis: totam domum diligo. de Caſtriciano negotio, ſi Caſtricius pro mancipiis pecuniam accipere volet, eamque ei ſolvi, ut nunc ſolvitur; certe nihil eſt commodius. ſin autem ita actum eſt, ut ipſa mancipia abduceret, non mihi videtur eſſe aequum. rogas enim me, ut tibi ſcribam, quid mihi videatur. nolo enim negotii Quintum fratrem quidquam habere: quod, videor mihi intellexiſſe, tibi idem videri. Publius, ſi aequinoctium expectat, ut ſcribis Aledium dicere, navigaturus videtur. mihi autem dixerat per Siciliam. utrum et quando, velim ſcire. et velim aliquando, cum erit tuum commodum, Lentulum puerum viſas, eique de mancipiis, quae tibi videbitur, attribuas. Piliae, Atticae, ſalutem.

CICERO ATTICO SAL.

29 Silius, ut ſcribis, hodie. cras igitur, vel potius cum poteris, ſcribes, ſi quid e-

rit, cum videris. nec ego Brutum vito, nec tamen ab eo levationem ullam expecto: ſed erant cauſae, cur hoc tempore iſtic eſſe nollem: quae ſi manebunt, quaerenda erit excuſatio ad Brutum; et, ut nunc eſt, manſurae videntur. de hortis quaeſo explica. caput illud eſt, quod ſcis. ſequitur, ut etiam mihi ipſi quiddam opus ſit: nec enim eſſe in turba poſſum, nec a vobis abeſſe. huic meo conſilio nihil reperio iſto loco aptius: et de hac re quid tui conſilii ſit, mihi perſuaſum eſt, et eo magis, quod idem intellexi tibi videri, me ab Oppio et Balbo valde diligi. cum iis communices quanto opere et quare velim hortos; ſed id ita poſſe, ſi expediatur illud Faberianum. ſintne igitur auctores futuri; ſi qua etiam jactura facienda ſit in repraeſentando, quoad poſſunt adduci: totum enim illud deſperatum. denique intelliges, ecquid inclinent ad hoc meum conſilium adjuvandum. ſi quid erit, magnum eſt adjumentum: ſi minus, quacunque ratione contendamus. vetus illud ἐγγήραμα, quemadmodum ſcripſiſti, vel ἐντάφιον putato. de illo Oſtienſi nihil eſt cogitandum. ſi hoc

non aſſequimur; (a Lamia non puto poſſe) Damaſippi experiendum eſt.

CICERO ATTICO SAL.

30 Quaero, quid ad te ſcribam: ſed nihil eſt. eadem quotidie. quod Lentulum inviſis, valde gratum. pueros attribue ei, quot, et quos videbitur. de Silii voluntate vendendi, et de eo quanti, tu vereri videris, primum ne nolit, deinde ne tanti. Sica aliter: ſed tibi aſſentior. quare, ut ei placuit, ſcripſi ad Egnatium. quod Silius te cum Clodio loqui vult; potes id mea voluntate facere: commodiuſque eſt, quàm, quod ille a me petit, me ipſum ſcribere ad Clodium. de mancipiis Caſtricianis, commodiſſimum eſſe credo, tranſigere Egnatium: quod ſcribis te ita futurum putare. cum Ovia, quaeſo vide ut conficiatur. quoniam, ut ſcribis, nox erat, in hodierna epiſtola plura expecto.

CICERO ATTICO SAL.

31 Silium mutaſſe ſententiam Sica mirabatur. equidem magis miror, quod, cum in filium cauſam conferret, quae mihi non injuſta videtur; (habet enim qualem

Digitized by Google

vult) ais te putare, ſi addiderimus aliud, a quo refugiat, cum ab ipſo id fuerit deſtinatum, venditurum. quaeris a me, quod ſummum pretium conſtituam, et quantum anteire iſtos hortos Druſi; acceſſi nunquam: Coponianam villam et veterem et non magnam novi; ſilvam nobilem; fructum autem neutrius: quod tamen puto nos ſcire oportere. ſed mihi utrivis iſtorum tempore magis meo, quam ratione aeſtimandi ſunt. poſſim autem aſſequi necne, tu velim cogites. ſi enim Faberianum venderem, explicare vel repraeſentatione non dubitarem de Silianis, ſi modo adduceretur ut venderet: ſi venales non haberet, tranſirem ad Druſum, vel tanti, quanti Egnatius illum velle tibi dixit. magno etiam adjumento nobis Hermogenes poteſt eſſe in repraeſentando. at tu concede mihi, quaeſo, ut eo animo ſim, quo is debeat eſſe, qui emere cupiat: et tamen ſervio ita cupiditati et dolori meo, ut a te regi velim. Egnatius mihi ſcripſit. is ſi quid tecum locutus erit, (commodiſſime enim per eum agi poteſt) ad me ſcribes: et id agendum puto. nam cum Silio non video con-

ſici poſſe. Piliae et Atticae ſalutem. haec ad te mea manu. vide, quaeſo, quid agendum ſit.

CICERO ATTICO SAL.

32 Publilia ad me ſcripſit, matrem ſuam cum Publilio loqui, eam ad me cum illo venturam, et ſe unà, ſi ego paterer: orat multis et ſuppſicibus verbis ut liceat, et ut ſibi reſcribam. res quàm moleſta ſit, vides. reſcripſi, me etiam gravius eſſe affectum, quam tum, cum illi dixiſſem, me ſolum eſſe velle; quare nolle me hoc tempore eam ad me venire. putabam, ſi nihil reſcripſiſſem, illam cum matre venturam: nunc non puto. apparebat enim illas literas non eſſe ipſius. illud autem, quod fore video, ipſum volo vitare, ne illae ad me veniant: et una eſt vitatio, ut ego nollem. ſed neceſſe eſt. te hoc nunc rogo ut explores, ad quam diem hic ita poſſim eſſe, ut ne opprimar. ages, ut ſcribis, temperatè. Ciceroni velim hoc proponas, ita tamen, ſi tibi non iniquum videbitur, ut ſumptus hujus peregrinationis, quibus, ſi Romae eſſet, domumque conduceret, quod facere cogitabat, faci-

Digitized by Google

lè contentus futurus erat, accommodet ad mercedes Argileti, et Aventini: et cum ei propoſueris, ipſe velim reliqua moderere, quemadmodum ex iis mercedibus ſuppeditemus ei quod opus ſit. praeſtabo, nec Bibulum, nec Acidinum, nec Meſſallam, quos Athenis futuros audio, majores ſumptus facturos, quam quod ex eis mercedibus recipietur. itaque velim videas primùm, conductores qui ſint, et quanti; deinde ut ſit qui ad diem ſolvat; et quid viatici, quid inſtrumenti ſatis ſit. jumento certe Athenis nihil opus eſt. quibus autem in via utatur, domi ſunt plura, quam opus erat: quod etiam tu animadvertis.

CICERO ATTICO SAL.

Ego, ut heri ad te ſcripſi, ſi et Silius 33
is fuerit, quem tu putas, nec Druſus facilem ſe praebuerit; Damaſippum velim aggrediare. is, opinor, ita partes fecit in ripa neſcio quotenorum jugerum, ut certa pretia conſtitueret; quae mihi nota non ſunt. ſcribes ad me igitur, quidquid egeris. vehementer me ſollicitat Atticae noſtrae valetudo: ut verear etiam ne qua

Digitized by Google

culpa ſit. ſed et paedagogi probitas, et medici aſſiduitas, et tota domus in omni genere diligens, me rurſus id ſuſpicari vetat. cura igitur. plura enim non poſſum.

CICERO ATTICO SAL.

34 Ego hic vel ſine Sica (Tironi enim melius eſt) facillime poſſem eſſe, ut in malis. ſed, cum ſcribas videndum mihi eſſe ne opprimar, ex quo intelligam, te certum diem illius profectionis non habere; putavi eſſe commodius, me iſtuc venire; quod idem video tibi placere. cras igitur in Sicae ſuburbano: inde, quemadmodum ſuades, puto me in Ficulenſi fore. quibus de rebus ad me ſcripſiſti, quoniam ipſe venio, coram videbimus. tuam quidem et in agendis noſtris rebus, et in conſiliis ineundis, mihique dandis, in ipſis literis, quas mittis, benevolentiam, diligentiam, prudentiam mirifice diligo.

CICERO ATTICO SAL.

35 Tu tamen, ſi quid cum Silio, vel illo ipſo die, quo ad Sicam venturus ero, certiorem me velim facias, et maxime

cujus loci detractionem fieri velit; quod enim ſcribis, extremi, vide, ne is ipſe locus ſit, cujus cauſâ de tota re, ut ſcis, eſt a nobis cogitatum. Hirtii epiſtolam tibi miſi, et recentem, et benevole ſcriptam. ante, quam a te proxime diſceſſi, nunquam mihi venit in mentem, quo plus inſumptum in monumentum eſſet, quam neſcio quid, quod lege conceditur, tantundem populo dandum eſſe: quod non magnopere moveret, niſi neſcio quomodo, ἀλόγως fortaſſe, nollem illud ullo nomine, niſi fani, appellari. quod ſi volumus, vereor ne aſſequi non poſſimus, niſi mutato loco. hoc quale ſit, quaeſo conſidera. nam etſi minus urgeor, meque ipſe propemodum collegi: tamen indigeo tui conſilii. itaque te vehementer etiam atque etiam rogo, magis quam a me vis, aut pateris te rogari, ut hanc cogitationem toto pectore amplectare.

CICERO ATTICO SAL.

Fanum fieri volo; neque hoc mihi e- 36
rui poteſt: ſepulcri ſimilitudinem effugere non tam propter poenam legis ſtudeo,

Digitized by Google

quam ut maxime aſſequar ἀποθέωσιν: quod poteram, ſi in ipſa villa facerem. ſed, ut ſaepe locuti ſumus, commutationes dominorum reformido. in agro ubicunque fecero, mihi videor aſſequi poſſe, ut poſteritas habeat religionem. hae meae tibi ineptiae (fateor enim) ferendae ſunt. non habeo, ne me quidem ipſum, quicum tam audacter communicem, quam te. ſi tibi res, ſi locus, ſi inſtitutum placet, lege, quaeſo, legem, mihique eam mitte. ſi quid in mentem veniet, quo modo eam effugere poſſimus, utemur. ad Brutum ſi quid ſcribes, niſi alienum putabis, objurgato eum, quòd in Cumano eſſe noluerit propter eam cauſam, quam tibi dixit. cogitanti enim mihi nihil tam videtur potuiſſe facere ruſticè. et, ſi tibi placebit ſic agere de fano ut coepimus, velim cohortere et exacuas Cluatium: nam, etiam ſi alio loco placebit, illius nobis opera conſilioque utendum puto. tu ad villam fortaſſe cras.

CICERO ATTICO SAL.

37 A te heri duas epiſtolas accepi, alteram pridie datam Hilaro, alteram eodem

Digitized by Google

die tabellario; accepique ab Aegypta liberto eodem die, Piliam et Atticam plane belle ſe habere. hae literae mihi redditae ſunt tertio decimo die. quòd mihi Bruti literas, gratum: ad me quoque miſit. eam ipſam ad te epiſtolam miſi, et ad eam exemplum mearum literarum. de fano, ſi nihil mihi hortorum invenis (qui quidem tibi inveniendi ſunt, ſi me tanti facis, quanti certe facis) valde probo rationem tuam de Tuſculano. quamvis prudens ad cogitandum ſis, ſicut es, tamen, niſi magnae curae tibi eſſet, ut ego conſequerer id, quod magnopere vellem, nunquam ea res tibi tam belle in mentem venire potuiſſet. ſed neſcio quo pacto celebritatem requiro. itaque hortos mihi conficias, neceſſe eſt. maxima eſt in Scapulae celebritas; propinquitas praeterea ubi ſis, ne totum diem in villam. quare, antequam diſcedis, Othonem, ſi Romae eſt, convenias pervelim. ſi nihil erit, etſi tu meam ſtultitiam conſueſti ferre, eò tamen progrediar, utì ſtomachere. Druſus enim certe vendere vult. ſi ergo aliud erit, non mea erit culpa, niſi emero; qua in re ne labar, quae-

Digitized by Google

ſo provide. providendi autem una ratio eſt, ſi quid de Scapulanis poſſumus. et velim me certiorem facias, quam diu in ſuburbano ſis futurus. apud Terentiam gratiâ opus eſt nobis tuâ, tuaque auctoritate: ſed facies, ut videbitur: ſcio enim, ſi quid mea interſit, tibi majori curae ſolere eſſe, quam mihi. Hirtius ad me ſcripſit, Sex. Pompeium Cordubâ exiſſe, et fugiſſe in Hiſpaniam citeriorem, Cnaeum fugiſſe neſcio quò. neque enim curo. nihil praeterea novi. literas Narbone dedit XIV kal. Mai. tu mihi de Caninii naufragio, quaſi dubia miſiſti. ſcribas igitur, ſi quid erit certius. quod me a moeſtitia avocas, multum levaris, ſi locum fano dederis. multa mihi εἰς ἀποθέωσιν in mentem veniunt. ſed loco valde opus eſt. quare etiam Othonem vide.

CICERO ATTICO SAL.

38 Non dubito, quin occupatiſſimus fueris, qui ad me nihil literarum. ſed homo nequam, qui tuum commodum non expectarit, cum ob eam unam cauſam miſſus eſſet. nunc quidem, niſi quid te tenuit, ſuſpicor te eſſe in ſuburbano. at e-

Digitized by Google

go hîc ſcribendo dies totos nihil equidem levor, ſed tamen aberro. Aſinius Pollio ad me ſcripſit de impuro noſtro cognato. quod Balbus minor nuper ſatis plane, Dolabella obſcure, hic apertiſſime. ferrem graviter, ſi novae aegrimoniae locus eſſet. ſed tamen ecquid impurius? ô hominem cavendum! quanquam mihi quidem . . . ſed tenendus dolor eſt. tu, quoniam neceſſe nihil eſt, ſic ſcribes aliquid, ſi vacabis. quod putas oportere perviderí jam animi mei firmitatem, graviuſque quoſdam ſcribis de me loqui, quam aut te ſcribere, aut Brutum: ſi, qui me fractum eſſe animo, et debilitatum putant, ſciant quid literarum, et cujus generis conficiam; credo, ſi modò homines ſint, exiſtiment me, ſive ita levatus ſim, ut animum vacuum ad res difficiles ſcribendas afferam, reprehendendum non eſſe; ſive hanc aberrationem a dolore delegerim, quae maxime liberaliſſima, doctoque homine digniſſima, laudari me etiam oportere. ſed cum ego faciam omnia, quae facere poſſim ad me adjuvandum: tu effice id, quod video te non minus, quam me, laborare. hoc mihi debere vi-

deos, neque levari poſſe, niſi ſolvero, aut videro me poſſe ſolvere, id eſt, locum, qualem volo, invenero. heredes Scapulae, ſi iſtos hortos, ut ſcribis tibi Othonem dixiſſe, partibus quatuor factis, liceri cogitant: nihil eſt ſcilicet emptori loci. ſin venibunt, quid fieri poſſit, videbimus. nam ille locus publicatus, qui eſt Trebonii, et Cuſinii, erat ad me allatus: ſed ſcis aream eſſe: nullo pacto probo. Clodiae ſane placent; ſed non puto eſſe venales. de Druſi hortis, quamvis ab iis abhorreas, ut ſcribis, tamen eo confugiam, niſi quid inveneris. aedificatio me non movet: nihil enim aliud aedificabo, niſi id quod etiam ſi illos non habuero. Κῦρος δ, ε, mihi ſic placuit, ut caetera Antiſthenis, hominis acuti magis, quam eruditi.

CICERO ATTICO SAL.

39 Tabellarius ad me cum ſine literis tuis veniſſet, exiſtimavi tibi eam cauſam non ſcribendi fuiſſe, quod pridie ſcripſiſſes ea ipſa, ad quae reſcripſi hac epiſtola. expectaram tamen aliquid de literis Aſinii Pollionis. ſed nimium ex meo otio

tuum ſpecto. quanquam tibi remitto, niſi quid neceſſe erit, neceſſe ne habeas ſcribere, niſi eris valde otioſus. de tabellariis facerem quod ſuades, ſi eſſent ullae neceſſariae literae, ut erant olim, cùm brevioribus diebus, tamen quotidie reſpondebant tempori tabellarii; et erat aliquid, Silius, Druſus alia quaedam. nunc, niſi Otho extitiſſet, quod ſcriberemus non erat. id ipſum dilatum eſt: tamen allevor, cum loquor tecum abſens, et multo etiam magis, cum tuas literas lego. ſed quoniam et abes (ſic enim arbitror) et ſcribendi neceſſitas nulla eſt, conquieſcent literae, niſi quid novi extiterit.

CICERO ATTICO SAL.

Qualis futura ſit Caeſaris vituperatio 40
contra laudationem meam perſpexi ex eo libro, quem Hirtius ad me miſit, in quo colligit vitia Catonis, ſed cum maximis laudibus meis. itaque miſi librum ad Muſcam, ut tuis librariis daret. volo enim eum divulgari: quod quo facilius fiat, imperabis tuis. συμβουλευτικὸν ſaepe conor: nihil reperio: et quidem mecum

habeo et Ἀριστοτέλους et Θεοπόμπου πρὸς Ἀλέξανδρον: ſed quid ſimile? illi et quae ipſis honeſta eſſent ſcribebant, et grata Alexandro. ecquid tu ejuſmodi reperis? mihi quidem nihil in mentem venit. quod ſcribis te vereri, ne et gratia et auctoritas noſtra hoc meo moerore minuatur: ego, quid homines aut reprehendant, aut poſtulent, neſcio; ne doleam? qui poteſt? ne jaceam? quis unquam minus? dum tua me domus levabat, quis a me excluſus? quis venit, qui offenderetur? Aſturam ſum a te profectus: legere iſti laeti, qui me reprehendunt, tam multa non poſſunt, quam ego ſcripſi. quam bene, nihil ad rem. ſed genus ſcribendi id fuit, quod nemo abjecto animo facere poſſet. triginta dies in hortis fui: quis aut congreſſum meum, aut facilitatem ſermonis deſideravit? nunc ipſum, ea lego, ea ſcribo, ut ii, qui mecum ſunt, difficilius otium ferant, quam ego laborem. ſi quis requirit, cur Romae non ſim: quia diſceſſus eſt. cur non ſim in his meis praediolis, quae ſunt hujus temporis: quia frequentiam illam non facile ferrem. ibi ſum igitur, ubi is, qui optimas Baias habebat,

quotannis hoc tempus conſumere ſolebat. cum Romam venero, nec vultu, nec oratione reprehendar. hilaritatem illam, qua hanc triſtitiam temporum condiebamus, in perpetuum amiſi. conſtantia, et firmitas nec animi, nec orationis requiretur. de hortis Scapulanis hoc videtur effici poſſe, aliud tuâ gratiâ, aliud noſtrâ, ut praeconi ſubjiciantur. id niſi ſit, excludemur. ſin ad tabulam venimus, vincemus facultates Othonis noſtra cupiditate. nam quod ad me de Lentulo ſcribis, non eſt in eo. Faberiana modo res certa ſit, tuque enitare, quod facis; quod volumus, conſequemur. quod quaeris, quam diu hîc? paucos dies. ſed certum non habeo. ſimul ac conſtituero, ad te ſcribam: et tu ad me, quam diu in ſuburbano ſis futurus. quo die ego ad te haec miſi, de Pilia, et Attica mihi quoque eadem, quae ſcribis, et ſcribuntur, et nuntiantur.

CICERO ATTICO SAL.

Nihil erat quod ſcriberem. ſcire tamen volebam, ubi eſſes; ſi abes, aut abfuturus es, quando rediturus eſſes. fa- 41

cies igitur me certiorem. et quod tu ſcire volebas, ego quando ex loco; poſtridie idus Lanuvii conſtitui manere: inde poſtridie in Tuſculano, aut Romae. utrum ſim facturus, eo ipſo die ſcies. ſcis, quam ſit φιλαίτιον συμφορά, minime in te quidem: ſed tamen avide ſum affectus de fano: quod niſi, non dico, effectum erit, ſed fieri videro;(audebo hoc dicere;et tu, ut ſoles, accipies) incurſabit in te dolor meus, non jure ille quidem; ſed tamen feres hoc ipſum, quod ſcribo, ut omnia mea fers, ac tuliſti. omnes tuas conſolationes unam hanc in rem velim conferas, ſi quaeris, quid optem: primum Scapulae, deinde Clodiae; poſtea, ſi Silius nolet, Druſus aget injuſte, Cuſinii et Trebonii. puto Terentium eſſe dominum; Rebilum fuiſſe certe ſcio. ſin autem tibi Tuſculanum placet, ut ſignificaſti quibuſdam literis, tibi aſſentiar. hoc quidem utique perficies,ſi me levari vis; quem jam etiam gravius accuſas, quam patitur tua conſuetudo: ſed facis ſummo amore, et victus fortaſſe vitio meo: ſed tamen, ſi me levari vis, haec eſt ſumma levatio: vel (ſi verum ſcire vis) una.

Digitized by Google

Hirtii epiſtolam ſi legeris, quae mihi quaſi πρόπλασμα videtur ejus vituperationis, quam Caeſar ſcripſit de Catone; facies me, quid tibi viſum ſit, ſi tibi erit commodum, certiorem. redeo ad fanum. niſi hac aeſtate abſolutum erit, quam vides integram reſtare, ſcelere me liberatum non putabo.

CICERO ATTICO SAL.

Nullum a te deſideravi diem litera- 42
rum. videbam enim quae ſcribis; et tamen ſuſpicabar, vel potius intelligebam, nihil fuiſſe, quod ſcriberes. a. d. VI id. verò abeſſe te putabam, et plane videbam nihil te habere. ego tamen ad te fere quotidie mittam. malo enim fruſtra, quam te non habere, cui des; ſi quid forte ſit, quod putes me ſcire oportere. itaque accepi VI id. literas tuas inanes: quid enim habebas, quod ſcriberes? mî tamen illud, quidquid erat, non moleſtum fuit, nihil aliud; ſcire me, novi te nihil habere. ſcripſiſti tamen neſcio quid de Clodia. ubi ergo ea eſt? aut quando ventura? placet mihi res ſic, ut ſecundum Othonem nihil magis. ſed neque hanc

Digitized by Google

vendituram puto. delectatur enim, et copioſa eſt: et illud alterum quam ſit difficile, te non fugit. ſed obſecro enitamur, ut aliquid ad id, quod cupio, excogitemus. ego me hinc poſtridie exiturum puto, ſed aut in Tuſculanum, aut domum; inde fortaſſe Arpinum. cum certum ſciero, ſcribam ad te. venerat mihi in mentem monere te, ut id ipſum, quod facis, faceres. putabam enim commodius te idem iſtud domi agere poſſe, interpellatione ſublata.

CICERO ATTICO SAL.

43 Ego poſtridie idus, ut ſcripſi ad te ante, Lanuvii manere conſtitui; inde aut Romae, aut in Tuſculano. ſcies ante utrumque. quod ſiles recte mî illam rem fore levamento; bene facis; cum id eſſet, mihi crede, perinde, ut exiſtimare tu non poſſes. res indicat, quanto opere id cupiam, cum tibi audeam confiteri; quem id non ita valde probare arbitrer. ſed ferendus tibi in hoc meus error: ferendus? immo vero etiam adjuvandus. de Othone, diffido; fortaſſe, quia cupio. ſed tamen major etiam res eſt, quam facultates

noſtrae, praeſertim adverſario et cupido, et locuplete, et herede. proximum eſt, ut velim Clodiae. ſed, ſi iſta minus confici poſſunt, effice quidvis. ego me majore religione, quam quiſqam fuit ullius voti, obſtrictum puto. videbis etiam Trebonianos: etſi abſunt domini. ſed ut ad te heri ſcripſi, conſiderabis etiam de Tuſculano; ne aeſtas effluat: quod certe non eſt committendum.

CICERO ATTICO SAL.

Et Hirtium aliquid ad te συμπαθῶς de 44
me ſcripſiſſe facile patior; (fecit enim humane) et te ejus epiſtolam ad me non miſiſſe, multo facilius: tu enim etiam humanius. illius librum, quem ad me miſit de Catone, propterea volo divulgari a tuis, ut ex iſtorum vituperatione ſit illius major laudatio. quod per Muſtellam agis, habes hominem valde idoneum, meique ſane ſtudioſum jam inde a Pontiano. perfice igitur aliquid. quid autem aliud, niſi ut aditus ſit emptori? quod per quemvis heredem poteſt effici: ſed Muſtellam id perfecturum, ſi rogaris, puto. mihi vero et locum, quem opto, ad id,

Digitized by Google

quod volumus, dederis, et praeterea ἐγγή-ραμα. nam illa Silii, et Druſi non ſatis οἰκο-δεσποτικὰ mihi videntur. quid enim ſedere totos dies in villa iſta? igitur malim primum Othonis, deinde Clodiae. ſi nihil fiet, aut Druſo ludus eſt ſuggerendus, aut utendum Tuſculano. quod domi te incluſiſti, ratione feciſti: ſed, quaeſo, confice, et te vacuum redde nobis. ego hinc, ut ſcripſi antea, poſtridie id. Lanuvium, deinde poſtridie in Tuſculano. contudi enim animum, et fortaſſe vici, ſi modo permanſero. ſcies igitur fortaſſe cras, ſummum perendie. ſed quid eſt quaeſo? Philotimus nec Carteiae Pompeium teneri, (qua de re literarum ad Clodium Patavinum miſſarum exemplum mihi Oppius, et Balbus miſerant; ſe id factum arbitrari) bellumque narrat reliquum ſatis magnum. ſolet omnino eſſe Fulviaſter. ſed tamen, ſi quid habes. volo etiam de naufragio Caniano ſcire, quid ſit.

CICERO ATTICO SAL.

45 Ego hic duo magna συντάγματα abſolvi: nullo enim alio modo a miſeria quaſi

aberrare poſſum. tu mihi, etiam ſi nihil erit, quod ſcribas, (quod fore ita video) tamen idipſum ſcribas velim, te nihil habuiſſe, quod ſcriberes, dum modo ne his verbis. de Attica, optime. ἀκηδία tua me movet: etſi ſcribis nihil eſſe. in Tuſculano eo commodius ero, quod et crebrius tuas literas accipiam, et te ipſum nonnunquam videbo. nam caeteroqui ἀνεκτότερα erant Aſturae: nec haec, quae refricant, hîc me magis angunt: etſi tamen, ubicunque ſum, illa ſunt mecum. de Caeſare vicino ſcripſeram ad te, quia cognoram ex tuis literis. eum σύνναον Quirini malo, quam Salutis. tu vero pervulga Hirtium. id enim ipſum putaram, quod ſcribis; ut, cum ingenium amici noſtri probaretur, ὑπόθεσις vituperandi Catonis irrideretur.

CICERO ATTICO SAL.

Vincam, opinor, animum, et Lanuvio 46
pergam in Tuſculanum. aut enim mihi in perpetuum fundo illo carendum eſt: (nam dolor idem manebit, tantum mediocrius) aut neſcio quid interſit, utrum illuc nunc veniam, an ad decem annos.

Digitized by Google

neque enim iſta major admonitio, quam quibus aſſidue conficior, et dies et noctes. quid ergo? inquies: nihil literae? in hac quidem re, vereor ne etiam contra: nam eſſem fortaſſe durior: exculto enim animo nihil agreſte, nihil inhumanum eſt.

CICERO ATTICO SAL.

47 Tu igitur, ut ſcripſiſti; nec id incommodo tuo. vel binae enim poterunt literae. occurram etiam, ſi neceſſe erit. ergo id quidem, ut poteris. de Muſtella, ut ſcribis: etſi magnum opus eſt. eo magis delabor ad Clodiam. quanquam in utroque Faberianum nomen explorandum eſt: de quo, nihil nocuerit, ſi aliquid cum Balbo eris locutus; et quidem ut res eſt, emere nos velle, nec poſſe ſine iſto nomine, nec audere re incerta. ſed quando Clodia Romae futura eſt, et quia tanti rem aeſtimas, eo prorſus ſpecto; non quin illud malim; ſed et magna res eſt, et difficile certamen cum cupido, cum locuplete, cum herede: etſi de cupiditate nemini concedam: caeteris rebus inferiores ſumus. ſed haec coram. Hirtii li-

brum, ut facis, divulga. de Philotimo idem et ego arbitrabar. domum tuam pluris video futuram vicino Caeſare. tabellarium meum hodie expectamus. nos de Pilia et Attica certiores faciet.

CICERO ATTICO SAL.

Domi te libenter eſſe, facile credo. ſed 48 velim ſcire, quid tibi reſtet, aut jamne confeceris. ego te in Tuſculano expecto, eoque magis, quod Tironi ſtatim te venturum ſcripſiſti, et addidiſti, te putare opus eſſe. ſentiebam omnino, quantum mihi praeſens prodeſſes; ſed multo magis poſt diſceſſum tuum ſentio. quamobrem, ut ante ad te ſcripſi, aut ego ad te totus, aut tu ad me; quod licebit.

CICERO ATTICO SAL.

Heri non multo poſt quam tu a me 49 diſceſſiſti, puto, quidam urbani, ut videbantur, ad me mandata et literas attulerunt a C. Mario C. F. C. N. multis verbis agere mecum per cognationém, quae mihi ſecum eſſet, per eum Marium, quem ſcripſiſſem, per eloquentiam L. Craſſi, avi ſui, ut ſe defenderem: cauſamque ſu-

Digitized by Google

am mihi perſcripſit. reſcripſi patrono illi nihil opus eſſe, quoniam Caeſaris, propinqui ejus, omnis poteſtas eſſet, viri optimi, et hominis liberaliſſimi: me tamen ei fauturum. ô tempora! fore, cum dubitet Curtius Conſulatum petere? ſed haec hactenus. de Tirone, mihi curae eſt: ſed jam ſciam, quid agat: heri enim miſi, qui videret: cui etiam ad te literas dedi. epiſtolam ad Caeſarem tibi miſi. horti quam in diem proſcripti ſint, velim ad me ſcribas.

CICERO ATTICO SAL.

50 Ut me levarat tuus adventus, ſic diſceſſus afflixit. quare cum poteris, id eſt, cum Sexti auctioni operam dederis, reviſes nos. vel unus dies mihi erit utilis; quid dicam, gratus? ipſe Romam venirem, ut unà eſſemus, ſi ſatis conſilium quadam de re haberem.

CICERO ATTICO SAL.

51 Tironem habeo citius, quam verebar. venit etiam Nicias: et Valerium hodie audiebam eſſe venturum. quamvis multi ſint, magis tamen ero ſolus, quam

Digitized by Google

ſi unus eſſes. ſed expecto te, a Peduceo utique. tu autem ſignificas aliquid etiam ante. verùm id quidem, ut poteris. de Virgilio, ut ſcribis. hoc tamen velim ſcire, quando auctio. epiſtolam ad Caeſarem mitti video tibi placere. quid quaeris? mihi quoque hoc idem maxime placuit, et eo magis, quòd nihil eſt in ea, niſi optimi civis; ſed ita optimi, ut tempora, quibus parere omnes πολιτικοὶ praecipiunt. ſed ſcis ita nobis eſſe viſum, ut iſti ante legerent. tu igitur id curabis. ſed, niſi plane iis intelliges placere, mittenda non eſt. id autem utrum illi ſentiant, anne ſimulent, tu intelliges. mihi ſimulatio pro repudiatione fuerit. τῦτο δὲ μηλώσῃ. de Caerellia quid tibi placeret, Tiro mihi narravit: debere, non eſſe dignitatis meae: perſcriptionem tibi placere: hoc metuere, alterum in metu non ponere. ſed et haec, et multa alia coram. ſuſtinenda tamen, ſi tibi videbitur, ſolutio eſt nominis Caerelliani, dum et de Metone, et de Faberio ſciamus.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

52 Lucium Tullium Montanum noſti, qui cum Cicerone profectus eſt. ab ejus ſororis viro literas accepi, Montanum Planco debere, quod praes pro Flaminio ſit, H-S xxv: de ea re neſcio quid te a Montano rogatum. ſane velim, ſive Plancus eſt rogandus, ſive qua re potes illum juvare, juves. pertinet ad noſtrum officium. ſi res tibi forte notior eſt, quam mihi; aut ſi Plancum rogandum putas; ſcribas ad me velim; ut, quid rei ſit, et quid rogandum, ſciam. de epiſtola ad Caeſarem quid egeris, expecto. de Silio non ita ſane laboro. tu mî aut Scapulanos, aut Clodianos efficias neceſſe eſt. ſed neſcio quid videris dubitare de Clodia: utrum quando veniat, an ſintne venales? ſed quid eſt, quod audio, Spintherem feciſſe divortium? de lingua Latina ſecuri es animi, dices, qui talia conſcribis. ἀπόγραφα ſunt: minore labore fiunt: verba tantum affero, quibus abundo.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

Ego, etſi nihil habeo, quod ad te ſcri- 53
bam, ſcribo tamen, quia tecum loqui videor. hîc nobiſcum ſunt Nicias, et Valerius. hodie tuas literas expectabamus matutinas. erunt fortaſſe alterae poſtmeridianae, niſi te Epiroticae literae impedient: quas ego non interpello. miſi ad te epiſtolas ad Marcianum, et ad Montanum. eas in eundem faſciculum velim addas, niſi forte jam dediſti.

Digitized by Google

EPISTOLARUM AD ATTICUM

LIBER XIII.

CICERO ATTICO SAL.

AD Ciceronem ita ſcripſiſti, ulli ut neque ſeverius, neque temperatius ſcribi potuerit, nec magis, quemadmodum ego maxime vellem: prudentiſſime etiam ad Tullios: quare aut iſta proficient, aut aliud agamus. de pecunia vero video a te omnem diligentiam adhiberi, vel potius jam adhibitam: quod ſi efficis, a te hortos habebo. nec vero ullum genus poſſeſſionis eſt, quod malim, maxime ſcilicet ob eam cauſam, quae ſuſcep-

Digitized by Google

ta eſt; cujus feſtinationem mihi tollis, quoniam de aeſtate polliceris, vel potius recipis: deinde etiam ad καταβίωσιν, moeſtitiamque minuendam nihil mihi reperiri poteſt aptius. cujus rei cupiditas impellit me interdum, ut te hortari velim: ſed me ipſe revoco: non enim dubito, quin, quod me valde velle putes, in eo tu me ipſum cupiditate vincas. itaque iſtuc jam pro facto habeo. expecto quid iſtis placeat de epiſtola ad Caeſarem. Nicias te, ut debet, amat, vehementerque tua ſui memoria delectatur. ego vero Peduceum noſtrum vehementer diligo. nam ecquanti patrem feci, totum in hunc: ipſum per ſe aeque amo, atque illum amavi: te vero plurimum, qui hoc ab utroque noſtrûm fieri velis. ſi hortos inſpexeris, et ſi de epiſtola certiorem me feceris, dederis mihi quod ad te ſcribam: ſin minus, ſcribam tamen aliquid: nunquam enim deerit.

CICERO ATTICO SAL.

Gratior mihi celeritas tua, quam ipſa 2
res. quid enim indignius? ſed jam ad iſta obduruimus, et humanitatem omnem

exuimus. tuas literas hodie expectabam, nihil equidem ut ex iis novi: quid enim? veruntamen. Oppio et Balbo epiſtolas deferri jubebis, et tamen Piſonem ſicubi de auro. Faberius ſi venerit, videbis ut tantum attribuatur, ſi modo attribuetur, quantum debetur. accipies ab Erote. Ariarathes Ariobarzanis filius Romam venit. vult, opinor, regnum aliquod emere a Caeſare: nam, quo modo nunc eſt, pedem ubi ponat in ſuo non habet. omnino enim Sextius noſter parochus publicus occupavit: quod quidem facile patior. veruntamen, quod mihi, ſummo beneficio meo, magna cum fratribus illius neceſſitudo eſt, invito eum per literas, ut apud me diverſetur. ad eam rem cum mitterem Alexandrum, has ei dedi literas. cras igitur auctio Peducei. cum poteris ergo: etſi impediet fortaſſe Faberius: ſed tamen, cum licebit. Dionyſius noſter graviter queritur, et tamen jure, a diſcipulis abeſſe tamdiu. multis verbis ſcripſit ad me, credo item ad te. mihi quidem videtur etiam diutius abſuturus: ac nollem: valde enim hominem deſidero.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

A te literas expectabam; nondum ſcilicet: nam has mane reſcribebam. ego vero iſta nomina ſic probo, ut nihil aliud me moveat, niſi quòd tu videris dubitare. illud enim non accipio in bonam partem, quod ad me refers: qui ſi ipſe negotium meum gererem, nihil gererem, niſi conſilio tuo. ſed tamen intelligo, magis te id facere diligentia, qua ſemper uteris, quam quod dubites de nominibus iſtis. etenim Caelium non probas: plura non vis. utrumque laudo. his igitur utendum eſt. praes aliquando factus eſſes, et in his quidem tabulis. a me igitur omnia. quod dies longior eſt, (teneamus modo quod volumus) puto fore iſtam etiam a praecone diem, certe ab heredibus. de Criſpo et Muſtella videbis: et velim ſcire, quae ſit pars duorum. de Bruti adventu eram factus certior: attulerat enim ab eo Aegypta libertus literas. miſi ad te epiſtolam, quia commode ſcripta erat. 3

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

4 Habeo munus a te elaboratum decem legatorum, et quidem puto: nam filius anno poſt Quaeſtor fuit, quam Conſul Mummius. ſed quoniam ſaepius de nominibus quaeris quid placeat; ego quoque tibi ſaepius reſpondeo, placere. ſi quid poteris cum Piſone, conficies: Aulus enim videtur in officio futurus. velim ante poſſis: ſi minus, utique ſimul ſimus cum Brutus veniet in Tuſculanum. magni intereſt mea, unà nos eſſe. ſcies autem, qui dies is futurus ſit, ſi puero negotium dederis ut quaerat.

CICERO ATTICO SAL.

5 Spurium Mummium putaram in decem legatis fuiſſe: ſed videlicet. etenim εὔλογον fratri fuiſſe: fuit enim ad Corinthum. miſi tibi Torquatum. colloquere tu quidem cum Silio ut ſcribis, et urge. illam diem negabat eſſe menſe Maio, iſta non negabat. ſed tu, ut omnia, iſtuc quoque ages diligenter. de Criſpo et Muſtella, ſcilicet cum quid egeris. quoniam ad Bruti adventum fore te nobiſcum pol-

liceris, ſatis eſt, praeſertim cum hi tibi dies in magno noſtro negotio conſumantur.

CICERO ATTICO SAL.

De aquaeductu probe feciſti. colum- 6
narium vide ne nullum debeamus. quanquam mihi videor audiſſe a Camillo, commutatam eſſe legem. Piſoni quid eſt quod honeſtius reſpondere poſſimus, quam ſolitudinem Catonis? nec coheredibûs ſolum Herennianis, ſed etiam, ut ſcis, (tu enim mecum egiſti) de puero Lucullo: quam pecuniam tutor (nam hoc quoque ad rem pertinet) in Achaia ſumpſerat. ſed agit liberaliter, quoniam negat ſe quidquam facturum contra noſtram voluntatem. coram igitur, ut ſcribis, conſtituemus, quemadmodum rem explicemus. quod reliquos coheredes conveniſti, plane bene feciſti. quod epiſtolam meam ad Brutum poſcis, non habeo ejus exemplum, ſed tamen ſalvum eſt, et ait Tiro te habere oportere: et, ut recordor, una cum illius objurgatoria tibi meam quoque, quam ad eum reſcripſeram, miſi. judiciali moleſtia ut caream,

Digitized by Google

videbis. Tuditanum iſtum, proavum Hortenſii, plane non noram; et filium, qui tum non potuerat eſſe legatus, fuiſſe putaram. Mummium fuiſſe ad Corinthum pro certo habeo: ſaepe enim hic Spurius, qui nuper eſt mortuus, epiſtolas mihi pronuntiabat verſiculis facetis, ad familiares miſſas a Corintho. ſed non dubito quin fratri fuerit legatus, non in decem. atque hoc etiam accepi, non ſolitos majores noſtros legare in decem, qui eſſent imperatorum neceſſarii, ut nos ignari pulcherrimorum inſtitutorum, aut negligentes potius, M. Lucullum, et L. Murenam, et caeteros conjunctiſſimos ad L. Lucullum miſimus. illudque εὐλογώτατον, illum fratri in primis ejus legatis fuiſſe. operam tuam multam! qui et haec cures, et mea expedias, et ſis in tuis multo minus diligens, quam in meis.

CICERO ATTICO SAL.

7 Sextius apud me fuit, et Theopompus pridie: veniſſe a Caeſare narrabat literas; hoc ſcribere, ſibi certum eſſe Romae manere; cauſamque eam adſcribere, quae erat in epiſtola noſtra, ne ſe abſente leges

ſuae negligerentur, ſicut eſſet neglecta ſumptuaria. eſt εὔλογον: idque eram ſuſpicatus. ſed iſtis mos gerendus eſt; niſi placet hanc ipſam ſententiam nos perſequi. et Lentulum cum Metella certe feciſſe divortium. haec omnia tu melius. reſcribes igitur quidquid voles, dummodo quid. jam enim non reperio, quid te reſcripturum putem, niſi forte de Muſtella, aut Silium videris. Brutus heri venit in Tuſculanum poſt horam decimam. hodie igitur me videbit: ac vellem cum adeſſes. juſſi equidem ei nuntiari, te, quoad potuiſſes, expectaſſe ejus adventum, venturumque, ſi audiſſes, meque, ut facio, continuo te certiorem eſſe facturum.

CICERO ATTICO SAL.

Plane nihil erat, quod ad te ſcribe- 8
rem. modo enim diſceſſeras, et paulo poſt triplices remiſeras. velim cures faſciculum ad Veſtorium deferendum: et alicui des negotium, qui quaerat, Q. Faberii fundus num quis in Pompeiano, Nolanove venalis ſit. epitomen Bruti Caelianorum velim mihi mittas, et a

Digitized by Google

Philoxeno Παναιτίου περὶ προνοίας. te idib. videbo cum tuis.

CICERO ATTICO SAL.

9 Commodùm diſceſſeras heri, cum Trebatius venit, paulo poſt Curtius; hic ſalutandi cauſa: ſed manſit invitatus. Trebatium nobiſcum habemus. hodie mane Dolabella. multus ſermo ad multum diem. nihil poſſum dicere ἐκτενέστερον, nihil φιλοστοργότερον. ventum eſt tamen ad Quintum: multa ἄφατα, ἀδιήγητα: ſed unum ejuſmodi, quod niſi exercitus ſciret, non modo Tironi dictare, ſed ne ipſe quidem auderem ſcribere. ſed hactenus. εὐκαίρως ad me venit, cum haberem Dolabellam, Torquatus; humaniſſimeque Dolabella, quibus verbis ſecum egiſſem, expoſuit. commodùm enim egeram diligentiſſime: quae diligentia grata eſt viſa Torquato. a te expecto, ſi quid de Bruto. quanquam Nicias confectum putabat: ſed divortium non probari. quo etiam magis laboro idem, quod tu: ſi quid eſt enim offenſionis, haec res mederi poteſt. mihi Arpinum eundum eſt: nam et opus eſt conſtitui a nobis illa praediola; et vereor ne

exeundi poteſtas non ſit, cum Caeſar venerit: de cujus adventu eam opinionem Dolabella habet, quam tu conjecturam faciebas ex literis Meſſallae. cum illuc venero, intellexeroque quid negotii ſit; tum, ad quos dies rediturus ſim, ſcribam ad te.

CICERO ATTICO SAL.

Minime miror te et graviter ferre de 10
Marcello, et plura vereri periculi genera. quis enim hoc timeret, quod neque acciderat antea, nec videbatur naturae ferre, ut accidere poſſet? omnia igitur metuenda. ſed illud παρὰ τὴν ἱστορίαν, tu praeſertim: me reliquum conſularem. quid? tibi Servius quid videtur? quanquam hoc nullam ad partem valet ſcilicet, mihi praeſertim, qui non minus bene actum cum illis putem. quid enim ſumus? aut quid eſſe poſſumus? domine, an foris? quod niſi mihi hoc veniſſet in mentem, ſcribere iſta neſcio quae; quo verterem me, non haberem. ad Dolabellam, ut ſcribis, ita puto. faciendum, κοινότερα quaedam, et πολιτικώτερα. faciendum certe aliquid eſt: valde enim deſiderat. Brutus

ſi quid, curabis ut ſciam: cui quidem quamprimum agendum puto, praeſertim ſi ſtatuit. ſermunculum enim omnem aut reſtinxerit, aut ſedarit. ſunt enim qui loquantur etiam mecum. ſed haec ipſe optime, praeſertim ſi etiam tecum loquetur. mihi eſt in animo proficiſci XI kalendas: hic enim nihil habeo quod agam, ne hercule illic quidem, nec uſquam; ſed tamen aliquid illic. hodie Spintherem expecto. miſit enim Brutus ad me: per literas purgat Caeſarem de interitu Marcelli: in quem, ne ſi inſidiis quidem ille interfectus eſſet, caderet ulla ſuſpicio. nunc vero, cum de Magio conſtet, nonne furor ejus cauſam omnem ſuſtinet? plane quid ſit non intelligo: explanabis igitur. quanquam nihil habeo quod dubitem, niſi, ipſi Magio quae fuerit cauſa amentiae: pro quo quidem etiam ſponſor Sunii factus eſt. nimirum id fuit: ſolvendo enim non erat. credo eum petiiſſe a Marcello aliquid, et illum, ut erat, conſtantius reſpondiſſe. οὐ ταυτὸν εἶδος.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

Credebam eſſe facile. totum eſt aliud,
poſteaquam ſum a te dijunctior. ſed fuit 11
faciendum, ut et conſtituerem mercedu-
las praediorum, et ne magnum onus ob-
ſervantiae Bruto noſtro imponerem. poſt-
hac enim poterimus commodius colere
inter nos in Tuſculano. hoc autem tem-
pore, cum ille me quotidie videre vellet,
ego ad illum ire non poſſem, privabatur
omni delectatione Tuſculani. tu igitur,
ſi Servilia venerit, ſi Brutus quid egerit,
etiam ſi conſtituerit, quando obviam:
quidquid denique erit quod ſcire me o-
porteat, ſcribes. Piſonem, ſi poteris, con-
venies. vides quàm maturum ſit. ſed ta-
men, quod commodo tuo fiat.

CICERO ATTICO SAL.

Valde me momorderunt epiſtolae tu- 12
ae de Attica noſtra: eaedem tamen ſana-
verunt. quod enim te ipſe conſolabare
eiſdem literis, id mihi erat ſatis firmum
ad leniendam aegritudinem. Ligariana
praeclare vendidiſti. poſthac quidquid
ſcripſero, tibi praeconium deferam. quod

Digitized by Google

ad me de Varrone ſcribis, ſcis me ante orationes, aut aliquid id genus ſolitum ſcribere, ut Varronem nuſquam poſſem intexere. poſtea autem quam haec coepi φιλολογώτερα, jam Varro mihi denuntiaverat magnam ſane, et gravem προσφώνησιν. biennium praeteriit, cum ille Καλλιπίδης aſſiduo curſu cubitum nullum proceſſerit. ego autem me parabam ad id, quod ille mihi miſiſſet, ut αὐτῷ τῷ μέτρῳ καὶ λώιον, ſi modo potuiſſem. nam hoc etiam Heſiodus adſcribit, αἴκε δύνηαι. nunc illam περὶ τελῶν σύνταξιν, ſane mihi probatam, Bruto, ut tibi placuit, deſpondimus: idque tu eum non nolle mihi ſcripſiſti. ergo illam Ἀκαδημικὴν, in qua homines, nobiles illi quidem, ſed nullo modo philologi, nimis acute loquuntur, ad Varronem transferamus. etenim ſunt Ἀντιόχεια; quae iſte valde probat. Catulo et Lucullo alibi reponemus; ita tamen, ſi tu hos probas: deque eo mihi reſcribas velim. de Brinniana auctione accepi a Veſtorio literas. ait, ſine ulla controverſia rem ad me eſſe collatam (Romae videlicet, aut in Tuſculano me fore putaverunt) a. d. VIII kal. Quintiles. dices igitur vel amico tuo,

Digitized by Google

Sp. Vettio coheredi meo, vel Labeoni noſtro, paulum proferant auctionem; me circiter nonas in Tuſculano fore. cum Piſone Erotem habes. de Scapulanis hortis toto pectore cogitemus. dies adeſt.

CICERO ATTICO SAL.

Commotus tuis literis, quod ad me de 13
Varrone ſcripſeras, totam Academiam ab hominibus nobiliſſimis abſtuli, tranſtuli ad noſtrum ſodalem, et ex duobus libris contuli in quatuor. grandiores ſunt omnino, quam erant illi; ſed tamen multa detracta. tu autem mihi pervelim ſcribas, qui intellexeris illum velle. illud vero utique ſcire cupio, quem intellexeris ab eo ζηλοτυπεῖσθαι, niſi forte Brutum: id hercle reſtabat: ſed tamen ſcire pervelim. libri quidem ita exierunt, (niſi forte me communis φιλαυτία decipit) ut in tali genere ne apud Graecos quidem ſimile quidquam. tu illam jacturam feres aequo animo, quod illa, quae habes de Academicis, fruſtra deſcripta ſunt. multo tamen haec erunt ſplendidiora, breviora, meliora. nunc autem ἀπορῶ, quo me vertam. volo Dolabellae valde deſideranti. non

reperio quid: et ſimul αἰδέομαι Τρῶας: neque, ſi aliquid, quî potero μέμψιν effugere? aut ceſſandum igitur, aut aliquid excogitandum. ſed quid haec levia curamus? Attica mea, obſecro te, quid agit? quae me valde angit. ſed crebro reguſto tuas literas: in his acquieſco: tamen expecto novas.

CICERO ATTICO SAL.

14. Brinnii libertus, coheres noſter, ſcripſit ad me, velle, ſi mihi placeret, coheredes, ſe et Sabinum Albium ad me venire. id ego plane nolo: hereditas tanti non eſt: et tamen obire auctionis diem facile poterunt, (eſt enim III id.) ſi me in Tuſculano poſtridie nonas mane convenerint. quod ſi laxius volent proferre diem, poterunt vel biduum, vel triduum, vel ut videbitur: nihil enim intereſt. quare, niſi jam profecti ſunt, retinebis homines. de Bruto, ſi quid erit: de Caeſare, ſi quid ſcies; ſi quid erit praeterea, ſcribes. illud etiam atque etiam conſideres velim, placeatne tibi mitti ad Varronem quod ſcripſimus. etſi etiam ad te aliquid pertinet. nam ſcito, te ei dialogo adjunctum eſſe tertium. opinor igitur con-

Digitized by Google

ſideremus: etſi nomina jam facta ſunt. ſed vel induci, vel mutari poſſunt.

CICERO ATTICO SAL.

Quid agit, obſecro te, Attica noſtra? nam triduo abs te nullas acceperam. nec mirum: nemo enim venerat: nec fortaſſe cauſa fuerat. itaque ipſe quid ſcriberem, non habebam. quo autem die has Valerio dabam, expectabam aliquem meorum: qui ſi veniſſet, et a te quid attuliſſet, videbam non deſuturum quod ſcriberem. 15

CICERO ATTICO SAL.

Nos, cum flumina, et ſolitudines ſe- 16
queremur, quo facilius ſuſtentare nos poſſemus, pedem e villa adhuc egreſſi non ſumus; ita magnos, et aſſiduos imbres habebamus. illam Academicen σύνταξιν totam ad Varronem traduximus. primò fuit Catuli, Luculli, Hortenſii. deinde, quia παρὰ τὸ πρέπον videbatur, quòd erat hominibus nota, non illa quidem ἀπαιδευσία, ſed in iis rebus ἀτριψία, ſimul ac veni ad villam, eoſdem illos ſermones ad Catonem, Brutumque tranſtuli. ecce tuae literae de Varrone. nemini

viſa eſt aptior Ἀντικάτωνα ratio. ſed tamen velim ſcribas ad me, primum placeatne tibi aliquid ad illum; deinde, ſi placebit, hocne potiſſimum. quid Servilia, jamne venit? Brutus ecquid agit, ecquando? de Caeſare quid auditur? ego ad nonas quemadmodum dixi. tu cum Piſone, ſi quid poteris.

CICERO ATTICO SAL.

17 Quinto kalend. expectabam Romā aliquid; non quò imperaſſem. igitur aliquid tuis. nunc eadem illa, quid Brutus cogitet, aut ſi aliquid egit, ecquid a Caeſare. ſed quid iſta, quae minus curo? Attica noſtra quid agat, ſcire cupio. etſi tuae literae (ſed jam nimis veteres ſunt) recte ſperare jubent. tamen expecto recens aliquid.

CICERO ATTICO SAL.

18 Vides propinquitas quid habeat. nos vero conficiamus hortos. colloqui videbamur, in Tuſculano cum eſſem; tanta erat crebritas literarum. ſed id quidem jam erit. ego interea admonitu tuo perfeci ſane argutulos libros ad Varronem:

Digitized by Google

ſed tamen expecto, quid ad ea, quae ſcripſi ad te: primum, quî intellexeris eum deſiderare a me, cum ipſe homo πολυγραφώτατος nunquam me laceſſiſſet: deinde, quem ζηλοτυπεῖν, niſi forte Brutum: quem ſi non ζηλοτυπεῖ, multo Hortenſium minus; aut eos qui de Republica loquuntur. plane hoc mihi explices velim: in primis, maneaſne in ſententia, ut mittam ad eum, quae ſcripſi; an nihil neceſſe putes. ſed haec coram.

CICERO ATTICO SAL.

Commodùm diſceſſerat Hilarus librarius IV kal. cui dederam literas ad te, cum venit tabellarius cum tuis literis pridie datis: in quibus illud mihi gratiſſimum fuit, quod Attica noſtra rogat te, ne triſtis ſis, quodque tu ἀκίνδυνα eſſe ſcribis. Ligarianam, ut video, praeclare auctoritas tua commendavit. ſcripſit enim ad me Balbus, et Oppius, mirifice ſe probare; ob eamque cauſam ad Caeſarem eam ſe oratiunculam miſiſſe. hoc igitur idem tu mihi antea ſcripſeras. in Varrone iſta cauſa me non moveret, ne viderer φιλένδοξος: ſic enim conſtituebam, neminem 19

includere in dialogos eorum, qui viverent: ſed, quia ſcribis et deſiderari a Varrone, et magni illum aeſtimare, eos confeci: et abſolvi, neſcio quam bene, ſed ita accurate, ut nihil poſſet ſupra, Academicam omnem quaeſtionem libris quatuor. in eis, quae erant contra ἀκαταληψίαν praeclare collecta ab Antiocho, Varroni dedi: ad ea ipſe reſpondeo: tu es tertius in ſermone noſtro. ſi Cottam, et Varronem feciſſem inter ſe diſputantes, ut a te proximis literis admoneor; meum κωφὸν πρόσωπον eſſet. hoc in antiquis perſonis ſuaviter fit, ut et Heraclides in multis, et nos ſex de Republica libris fecimus. ſunt etiam de Oratore noſtri tres, mihi vehementer probati: in eis quoque eae perſonae ſunt, ut mihi tacendum fuerit. Craſſus enim loquitur, Antonius, Catulus ſenex, C. Julius, frater Catuli, Cotta, Sulpicius. puero me hic ſermo inducitur, ut nullae eſſe poſſent partes meae. quae autem his temporibus ſcripſi, Ἀριστοτέλειον morem habent; in quo ſermo ita inducitur caeterorum, ut penes ipſum ſit principatus. ita confeci quinque libros περὶ τελῶν, ut Epicurea L. Tor-

Digitized by Google

quato, Stoica M. Catoni, περιπατητικὰ M. Piſoni darem. ἀζηλοτύπητον id fore putaram, quod omnes illi deceſſerant. haec Academica, ut ſcis, cum Catulo, Lucullo, Hortenſio contuleram. ſane in perſonas non cadebant. erant enim λογικώτερα, quam ut illi de iis ſomniaſſe unquam viderentur. itaque, ut legi tuas de Varrone, tanquam ἕρμαιον arripui. aptius eſſe nihil potuit ad id philoſophiae genus, quo ille maxime mihi delectari videtur, eaſque partes, ut non ſim conſecutus, ut ſuperior mea cauſa videatur. ſunt enim vehementer πιθανὰ Antiochia: quae diligenter a me expreſſa, acumen habent Antiochi, nitorem orationis noſtrum; ſi modo is eſt aliquis in nobis. ſed tu, dandoſne putes hos libros Varroni, etiam atque etiam videbis. mihi quaedam occurrunt: ſed ea coram.

CICERO ATTICO SAL.

A Caeſare literas accepi conſolatori- 20
as, datas prid. kal. Mai. Hiſpali. de urbe augenda quid ſit promulgatum, non intellexi: id ſane ſcire velim. Torquato noſtra officia grata eſſe facile patior: ea-

que augere non deſinam. ad Ligarianam de uxore Tuberonis, et privigna, neque poſſum jam addere; eſt enim res pervulgata: neque Tuberonem volo defendere: mirifice eſt enim φιλαίτιος. theatrum quidem ſane bellum habuiſti. ego, etſi hoc loco facillime ſuſtentor, tamen te videre cupio. itaque, ut conſtitui, adero. fratrem credo a te eſſe conventum: ſcire igitur ſtudeo quid egeris. de fama nihil ſane laboro: etſi ſcripſeram ad te tunc ſtultè, nihil melius. curandum enim non eſt. atque hoc, ‘ in omni vita ſua quem- ‘ que a recta conſcientia tranſverſum un- ‘ guem non oportet diſcedere.’ viden’ quam φιλοσόφως? an tu nos fruſtra exiſtimas haec in manibus habere? δεδῆχθαι tè nollem, quod nihil erat. redeo enim rurſus eodem. quidquam me putas curare in toto, niſi ut ei ne deſim? id ago ſcilicet ut judicia videar tenere. μὴ γὰρ αὐτοῖς. vellem tam domeſtica ferre poſſem, quam iſta contemnere. putas autem me voluiſſe aliquid, quod perfectum non ſit? non licet ſcilicet ſententiam ſuam: ſed tamen quae tum acta ſunt, non poſſum non probare: et tamen non curare, pulchre

Digitized by Google

poſſum, ſicuti facio. ſed nimium multa de nugis.

CICERO ATTICO SAL.

Ad Hirtium dederam epiſtolam ſane 21
grandem, quam ſcripſeram proxime in Tuſculano. huic, quam tum mihi miſiſti, reſcribam aliàs; nunc aliis malo. quid poſſum de Torquato, niſi aliquid a Dolabella? quod ſimul ac; continuo ſcietis: expectabam hodie, aut ſummùm cras ab eo tabellarios: qui ſimul ac venerint, mittentur ad te. a Quinto expecto: proficiſcens enim e Tuſculano VIII kal. ut ſcis, miſi ad eum tabellarios. nunc, ad rem ut redeam, 'inhibere' illud tuum, quod valde mihi arriſerat, vehementer diſplicet. eſt enim verbum totum nauticum. quanquam id quidem ſciebam: ſed arbitrabar ſuſtineri remos, cum inhibere eſſent remiges juſſi. id non eſſe ejuſmodi didici heri, cum ad villam noſtram navis appelleretur: non enim ſuſtinent, ſed alio modo remigant. id ab ἐποχῇ remotiſſimum eſt. quare facies, ut ita ſit in libro, quemadmodum fuit. dices hoc idem Varroni, ſi forte mutavit. nec eſt

Digitized by Google

melius quidquam, quàm, ut Lucilius:

Suſtineat currum, ut bonus ſaepe agitator, equoſque;

ſemperque Carneades προβολὴν pugilis, et retentionem aurigae, ſimilem facit ἐποχῇ. inhibitio autem remigum, motum habet, et vehementiorem quidem, remigationis navem convertentis ad puppim. vides quanto hoc diligentius curem, quam aut de rumore, aut de Pollione: de Panſa etiam, ſi quid certius; credo enim palam factum eſſe: de Critonio, ſi quid eſſet: certéne de Metello et Balbino? dic mihi; placetne tibi primùm edere injuſſu meo? hoc ne Hermodorus quidem faciebat, is qui Platonis libros ſolitus eſt divulgare; ex quo λόγοισιν Ἑρμόδωρος. quid illud? rectumne exiſtimas cuiquam ante, quam Bruto? cui, te auctore, προσφωνῶ. ſcripſit enim Balbus ad me, ſe a te quintum de finibus librum deſcripſiſſe: in quo non ſane multa mutavi: ſed tamen quaedam: tu autem commode feceris, ſi reliquos continueris, ne et ἀδιόρθωτα habeat Balbus, et ἕωλα Brutus. ſed haec hactenus, ne videar περὶ μικρὰ σπουδάζειν. etſi nunc quidem maxima mihi ſunt haec. quid eſt

enim aliud? Varroni quidem quae ſcripſi te auctore, ita propero mittere, ut jam Romam miſerim deſcribenda. ea ſi voles, ſtatim habebis. ſcripſi enim ad librarios, ut fieret tuis, ſi tu velles, deſcribendi poteſtas. ea vero continebis, quoad ipſe te videam; quod diligentiſſime facere ſoles, cum a me tibi dictum eſt. cum autem fugit me tibi dicere; mirifice Caerelia, ſtudio videlicet philoſophiae flagrans, deſcribit a tuis: iſtos ipſos ' de finibus ' habet. ego autem tibi confirmo, (poſſum falli, ut humanus) a meis eam non habere. nunquam enim ab oculis meis abfuerunt. tantum porro aberat ut binos ſcriberent; vix ſingulos confecerunt. tuorum tamen ego nullum delictum arbitror; idemque te volo exiſtimare: a me enim praetermiſſum eſt, ut dicerem, me eos exire nondum velle. hui quam diu de nugis? de re enim nihil habeo, quod loquar. de Dolabella tibi aſſentior. coheredes, ut ſcribis, in Tuſculano. de Caeſaris adventu ſcripſit ad me Balbus, non ante kal. Sext. de Attica optime, quod levius, ac lenius, et quod fert εὐκόλως. quod autem de illa noſtra co-

gitatione ſcribis, in qua nihil tibi cedo; ea, quae novi, valde probo, hominem, domum, facultates. quod caput eſt, ipſum non novi: ſed audio laudabilia de Scrofa. etiam proxime accedit, ſi quid hoc ad rem: εὐγενέστερος eſt etiam, quam pater. coram igitur, et quidem propenſo animo ad probandum. accedit enim, quod patrem, ut ſcire te puto, plus etiam, quam non modo tu, ſed quam ipſe ſcit, amo, idque et merito, et jam diu.

CICERO ATTICO SAL.

22 De Varrone non ſine cauſa quid tibi placeat, tam diligenter exquiro. occurrunt mihi quaedam: ſed ea coram. te autem ἀσμενίστατα intexui, faciamque id crebrius: proximis enim tuis literis primum te id non nolle cognovi. de Marcello, ſcripſerat ad me Caſſius antea: τὰ κατὰ μέρος Servius. ô rem acerbam! ad prima redeo. ſcripta noſtra nuſquam malo eſſe, quam apud te: ſed ea tum foras dari, cum utrique noſtrûm videbitur. ego et librarios tuos culpâ libero, neque te accuſo: et tamen aliud quiddam ad te ſcripſeram, Caereliam quaedam habere, quae

Digitized by Google

niſi a te non potuerit. Balbo quidem intelligebam ſat faciendum fuiſſe: tantum nolebam, aut obſoletum Bruto, aut Balbo inchoatum dari. Varroni, ſimul ac te videro, ſi tibi videbitur, mittam. quid autem dubitarim, cum videro te, ſcies. attributos quod appellas, valde probè. te de praedio aviae exerceri moleſte fero. de Bruto noſtro perodioſum: ſed vita fert. mulieres autem vix ſatis humanè, quae inimico animo ferant, cum utraque officio pareat. Tullium ſcribam nihil fuit quòd appellares: nam tibi mandaſſem, ſi fuiſſet. nihil enim eſt apud eum poſitum nomine voti: ſed eſt quiddam apud illum meum. id ego in hanc rem ſtatui conferre. itaque et ego rectè tibi dixi ubi eſſet: et tibi ille rectè negavit. ſed hoc quoque ipſum continuo adoriamur. lucum hominibus non ſane probo, quod eſt deſertior: ſed habet εὐλογίαν. verùm hoc quoque, ut cenſueris; quippe qui omnia. ego, ut conſtitui, adero: atque utinam tu quoque eodem die. ſin quid, (multa enim) utique poſtridie. etenim coheredes: a quîs ſine te opprimi malitia eſt. alteris jam literis nihil ad me

de Attica: ſed id quidem in optima ſpe pono. illud accuſo, non te, ſed illam, ne ſalutem quidem. at tu et illi, et Piliae plurimam; nec me tamen iraſci indicâris. epiſtolam Caeſaris miſi, ſi minus legiſſes.

CICERO ATTICO SAL.

23 Antemeridianis tuis literis heri ſtatim reſcripſi: nunc reſpondeo veſpertinis. Brutus mallem me arceſſeret: nam et aequius erat, cum illi iter inſtaret et ſubitum, et longum: et mehercule nunc, cum ita ſimus affecti, ut non poſſimus plane ſimul vivere, (intelligis enim profecto, in quo maxime poſita ſit συμβίωσις) facile patiebar nos potius Romae unà eſſe, quam in Tuſculano. libri ad Varronem non morabantur. ſunt enim detexti, ut vidiſti: tantum librariorum menda tolluntur: de quibus libris ſcis me dubitaſſe: ſed tu videris. item, quos Bruto mittimus, in manibus habent librarii. mea mandata, ut ſcribis, explica: quanquam iſta retentione omnes ait uti Trebatius: quid tu iſtos putas? noſti domum: quare confice εὐαγώγως. incredibile eſt, quàm

ego iſta non curem. omni tibi aſſeveratione affirmo, quod mihi credas velim, mihi majori offenſioni eſſe, quam delectationi, poſſeſſiunculas meas. magis enim doleo, me non habere cui tradam, quam habere qui utar. atque illud Trebatius ſe tibi dixiſſe narrabat: tu autem veritus es fortaſſe, ne ego invitus audirem. fuit id quidem humanitatis: ſed, mihi crede, jam iſta non curo. quare da te in ſermonem, et perſeca, et confice, excita, compella, loquere, ut te cum illo Scaeva loqui putes. ne exiſtimes eos, qui non debita conſectari ſoleant, quod debeatur, remiſſuros. de die tantum videto, et id ipſum bono modo.

CICERO ATTICO SAL.

Quid eſt, quod Hermogenes mihi 24 Clodius, Andromenem ſibi dixiſſe, ſe Ciceronem vidiſſe Corcyrae? ego enim audita tibi putaram. nil igitur ne ei quidem literarum? an non vidit? facies ergo ut ſciam. quid tibi ego de Varrone reſcribam? quatuor διφθέραι ſunt in tua poteſtate. quod egeris, id probabo. nec tamen αἰδέομαι Τρῶας: quid enim? ſed ipſi

quam res illa probaretur, magis verebar. ſed quoniam tu ſuſcipis; in alteram aurem.

CICERO ATTICO SAL.

25 De retentione reſcripſi ad tuas accurate ſcriptas literas. conficies igitur, et quidem ſine ulla dubitatione, aut retrectatione. hoc fieri et oportet, et opus eſt. de Andromene ut ſcribis, ita putaram: ſciſſes enim: mihique dixiſſes. tu tamen ita mihi de Bruto ſcribis, ut de te nihil. quando autem illum putas? nam ego Romam pridie idus. Bruto ita volui ſcribere, (ſed quoniam tu te legiſſe ſcribis, fui fortaſſe ἀσαφέστερος) me ex tuis literis intellexiſſe, nolle eum, me quaſi proſequendi ſui cauſa Romam nunc venire. ſed quoniam jam adeſt meus adventus, fac quaeſo, ne quid eum idus impediant, quo minus ſuo commodo in Tuſculano ſit. nec enim ad tabulam eum deſideraturus eram: in tali enim negotio cur tu unus non ſatis es? ſed ad teſtamentum volebam: quod jam malo alio die; ne ob eam cauſam Romam veniſſe videar. ſcripſi igitur ad Brutum, jam illud, quod putaſ-

ſem, idib. nihil opus eſſe. velim ergo totum hoc ita gubernes, ut ne minima quidem re ulla Bruti commodum impediamus. ſed quid eſt tandem, quod perhorreſcas, quia tuo periculo jubeam libros dari Varroni? etiam nunc ſi dubitas, fac ut ſciamus. nihil eſt enim illis elegantius. volo Varronem, praeſertim cum ille deſideret: ſed eſt, ut ſcis,

Δεινὸς ἀνὴρ· τάχα κεν ϗ ἀναίτιον αἰτιόωτο.

ita mihi ſaepe occurrit vultus ejus, querentis fortaſſe vel hoc, meas partes in iis libris copioſius defenſas eſſe, quam ſuas: quod mehercule non eſſe intelliges, ſi quando in Epirum veneris: nam nunc Alexionis epiſtolis cedimus. ſed tamen ego non deſpero probatum iri Varroni: et id, quoniam impenſam fecimus in macrocolla, facile patior teneri. ſed etiam atque etiam dico, tuo periculo fiet. quare, ſi addubitas, ad Brutum tranſeamus: eſt enim is quoque Antiochius. ô Academiam volaticam, et ſui ſimilem, modò huc, modò illuc. ſed, quaeſo, epiſtola mea ad Varronem valdene tibi placuit? male ſit, ſi unquam quidquam tam enitar ἔργον. at ego ne Tironi quidem dictavi, qui to-

tas περιοχὰς perſequi ſolet, ſed Spintharo ſyllabatim.

CICERO ATTICO SAL.

26 De Virgilii parte valde probo. ſic ages igitur: et quidem id erit primum; proximum Clodiae. quod ſi neutrum, metuo ne turbem, et irruam in Druſum. intemperans ſum in ejus rei cupiditate, quam noſti: itaque revolvor identidem in Tuſculanum: quidvis enim potius, quam ut non hac aeſtate abſolvatur. ego, ut tempus eſt noſtrum, locum habeo nullum, ubi facilius eſſe poſſim, quam Aſturae. ſed quia qui mecum ſunt (credo, quod moeſtitiam meam non ferunt) domum properant; etſi poteram remanere, tamen, ut ſcripſi tibi, proficiſcar hinc, ne relictus videar. quò autem? Lanuvium? conor equidem in Tuſculanum: ſed faciam te ſtatim certiorem. tu literas conficies. equidem, credibile non eſt, quantum ſcribam die, quin etiam noctibus: nihil enim ſomni. heri etiam effeci epiſtolam ad Caeſarem: tibi enim placebat: quam non fuit malum ſcribi, ſi forte opus eſſe putares, ut quidem nunc eſt,

Digitized by Google

nihil ſane eſt neceſſe mittere: ſed id qui-
dem, ut tibi videbitur. mittam tamen
ad te exemplum fortaſſe Lanuvio, niſi
forte Romam. ſed cras ſcies.

CICERO ATTICO SAL.

De epiſtola ad Caeſarem, nobis vero 27
ſemper rectiſſime placuit, ut iſti ante le-
gerent. aliter enim fuiſſemus et in hos
inofficioſi; et in noſmetipſos, ſi illum
offenſuri fuimus, penè periculoſi. iſti
autem ingenue; mihique gratum, quòd,
quid ſentirent, non reticuerunt: illud ve-
ro vel optime, quod ita multa mutari vo-
lunt, ut mihi de integro ſcribendi cauſa
non ſit: quanquam de Parthico bello
quid ſpectare debui, niſi quod illum vel-
le arbitrabar? quod enim aliud argumen-
tum epiſtolae noſtrae, niſi κολακεία, fuit?
an, ſi ea, quae optima putarám, ſuadere
voluiſſem, oratio mihi defuiſſet? totis i-
gitur literis nihil opus eſt. ubi enim ἐπί-
τευγμα magnum nullum fieri poſſit, ἀπό-
τευγμα vel non magnum, moleſtum futu-
rum ſit; quid opus eſt παρακινδυνεύειν?
praeſertim cum illud occurrat, illum, cum
antea nihil ſcripſerim, exiſtimaturum,

me, niſi toto bello confecto, nihil ſcripturum fuiſſe. atque etiam vereor, ne putet, me hoc quaſi Catonis μείλιγμα eſſe voluiſſe. quid quaeris? valde me poenitebat: nec mihi in hac quidem re quidquam magis ut vellem accidere potuit, quam quod σπουδὴ noſtra non eſt probata. incidiſſemus etiam in illos; in eis in cognatum tuum. ſed redeo ad hortos. plane illuc te ire, niſi tuo magno commodo, nolo: nihil enim urget. quidquid erit, operam in Faberio ponamus. de die tamen auctionis, ſi quid ſcies. eum, qui e Cumano venerat, quod et plane valere Atticam nuntiabat, et literas ſe habere aiebat, ſtatim ad te miſi.

CICERO ATTICO SAL.

28 Hortos quoniam hodie eras inſpecturus, quid viſum tibi ſit, cras ſcilicet. de Faberio autem, cum venerit. de epiſtola ad Caeſarem, jurato mihi crede, non poſſum; nec me turpitudo deterret: etſi maxime debeat. quàm enim turpis eſt aſſentatio, cum vivere ipſum turpe ſit nobis? ſed ut coepi, non me hoc turpe deterret: ac vellem quidem: eſſem enim, qui eſſe de-

beam: ſed in mentem nihil venit. nam, quae ſunt ad Alexandrum hominum eloquentium, et doctorum ſuaſiones, vides quibus in rebus verſentur. adoleſcentem, incenſum cupiditate veriſſimae gloriae, cupientem ſibi aliquid conſilii dari, quod ad laudem ſempiternam valeret, cohortantur. ad decus non deeſt oratio: ego quid poſſum? tamen neſcio quid e quercu exſculpſeram, quod videretur ſimile ſimulacri. in eo quia nonnulla erant paulo meliora, quam ea, quae fiunt et facta ſunt, reprehenduntur: quod me minime poenitet. ſi enim perveniſſent iſtae literae, mihi crede, nos poeniteret. quid? tu non vides ipſum illum Ariſtotelis diſcipulum, ſummo ingenio, ſumma modeſtia, poſteaquam rex appellatus ſit, ſuperbum, crudelem, immoderatum fuiſſe? quid? tu hunc de pompa, Quirini contubernalem, his noſtris moderatis epiſtolis laetaturum putas? ille vero potius non ſcripta deſideret, quam ſcripta non probet. poſtremo, ut volet. abiit illud, quod tum me ſtimulabat, quod tibi dabam, πρόβλημα Ἀρχιμήδειον. multo mehercule magis nunc

opto caſum illum, quam tum timebam, vel quem libebit. niſi quid te aliud impediet, mî optatò veneris. Nicias a Dolabella magno opere arceſſitus, (legi enim literas) etſi invito me, tamen eodem me auctore profectus eſt. hoc manu mea.

CICERO ATTICO SAL.

29 Cum quaſi alias res quaererem de philologis e Nicia, incidimus in Talnam. ille de ingenio nihil nimis; modeſtum et frugi. ſed hoc mihi non placuit. ſe ſcire aiebat ab eo nuper petitam Cornificiam, Q. filiam, vetulam ſane, et multarum nuptiarum: non eſſe probatum mulieribus, quod ita reperirent, rem non majorem DCCC. hoc putavi te ſcire oportere. de hortis ex tuis literis cognovi, et Chryſippo. in villa, cujus inſulſitatem bene noram, video nihil, aut pauca mutata. balnearia tamen laudat majora: de minoribus ait hiberna effici poſſe. tecta igitur ambulatiuncula addenda eſt: quam ut tantam faciamus, quantam in Tuſculano fecimus, prope dimidio minoris conſtabit iſto loco. ad id autem, quod volumus, ἀφίδρυμα, nihil apti-

us videtur, quam lucus, quem ego noram: ſed celebritatem nullam tum habebat: nunc audio maximam. nihil eſt, quod ego malim. in hoc τὸν τύφον μου πρὸς θεῶν τροποφόρησον. reliquum eſt; ſi Faberius nobis nomen illud explicat, noli quaerere, quanti. Othonem vincas volo. nec tamen inſaniturum illum puto: noſſe enim mihi hominem videor. ita male autem audio ipſum eſſe tractatum, ut mihi ille emptor non eſſe videatur, quid enim? pateretur? ſed quid argumentor? ſi Faberianum explicas, emamus vel magno: ſin minus, ne parvo quidem poſſumus. Clodiam igitur; a qua ipſa ob eam cauſam ſperare videor, quod et multo minoris ſunt, et Dolabellae nomen jam expeditum videtur, ut etiam repraeſentatione confidam. de hortis ſatis. cras aut te, aut cauſam: quam quidem futuram Faberianam. ſed, ſi poteris.

CICERO ATTICO SAL.

Ciceronis epiſtolam tibi remiſi. ô te 30
ferreum, qui illius periculis non moveris! me quoque accuſat. eam tibi epiſtolam miſiſſem. nam illam alteram de

rebus geſtis eodem exemplo puto. in Cumanum hodie miſi tabellarium: ei dedi tuas ad Veſtorium, quas Pharnaci dederas. commodùm ad te miſeram Demeam, cum Eros ad me venit: ſed in ejus epiſtola nihil erat novi, niſi auctionem biduum. ab ea igitur, ut ſcribis: et velim, confecto negotio Faberiano: quem quidem negat Eros hodie: cras manè putat. a te colendus eſt. iſtae autem κολακεῖαι non longe abſunt a ſcelere. te, ut ſpero, perendie. mi, ſicunde potes, erues, qui decem legati Mummio fuerint. Polybius non nominat. ego memini Albinum Conſularem, et Sp. Mummium. videor audiſſe ex Hortenſio, Tuditanum: ſed in Libonis annali, XIV annis poſt Praetor eſt factus Tuditanus, quam Conſul Mummius: non ſane quadrat. volo aliquem Olympiae, aut ubi viſum, πολιτικὸν σύλλογον, more Dicaearchi, familiaris tui.

CICERO ATTICO SAL.

31 Quinto kal. mane accepi a Demea literas pridie datas, ex quibus aut hodie, aut cras te expectare deberem. ſed, ut opinor, idem ego, qui expecto tuum ad-

Digitized by Google

ventum, morabor te. non enim puto tam expeditum Faberianum negotium futurum, etiam ſi eſt futurum, ut non habeat aliquid morae. cum poteris igitur, quoniam etiamdum abes. Dicaearchi, quos ſcribis, libros ſane velim mihi mittas: addas etiam καταβάσεως. de epiſtola ad Caeſarem, κεκύβικα. atque id ipſum, quod iſti aiunt illum ſcribere, ſe, niſi conſtitutis rebus, non iturum in Parthos; idem ego ſuadebam in illa epiſtola: ſin; utrum liberet, facere poſſe, auctore me. hoc enim ille expectat videlicet, neque eſt facturus quidquam, niſi de meo conſilio. obſecro abjiciamus iſta, et ſemi-liberi ſaltem ſimus: quod aſſequemur et tacendo, et latendo. ſed et aggredere Othonem, ut ſcribis: confice, mi Attice, iſtam rem: nihil enim aliud reperio, ubi et in foro non ſim, et tecum eſſe poſſim. quanti autem, hoc mihi venit in mentem. C. Albanius proximus eſt vicinus; is CIↃ jugerum de M. Pilio emit, ut mea memoria eſt, H-S CXV. omnia ſcilicet nunc minoris: ſed accedit cupiditas; in qua, praeter Othonem, non puto nos ullum adverſarium habituros. ſed eum ipſum

Digitized by Google

tu poteris movere: facilius etiam, ſi Canum haberes. ô gulam inſulſam! pudet me pàtris. reſcribes, ſi quid voles.

CICERO ATTICO SAL.

12 Alteram a te epiſtolam cum hodie accepiſſem, nolui te unâ meâ contentum. tu vero age, quod ſcribis, de Faberio: in eo enim totum eſt poſitum id, quod cogitamus: quae cogitatio ſi non incidiſſet, (mihi crede iſtuc, ut caetera) non laborarem. quamobrem, ut facis (iſtuc enim addi nihil poteſt) urge, inſta, perfice. Dicaearchi περὶ ψυχῆς utroſque velim mittas, et καταβάσεως. Τριπολιτικὸν non invenio, et epiſtolam ejus, quam ad Ariſtoxenum miſit. tres eos libros maxime nunc vellem: apti eſſent ad id, quod cogito. Torquatus Romae eſt. juſſi ut tibi daretur. Catulum et Lucullum, ut opinor, antea. his libris nova prooemia ſunt addita, quibus eorum uterque laudatur. eas literas volo habeas: et ſunt quaedam alia. et, quod ad te de decem legatis ſcripſi, parum intellexti; credo, quia διὰ σημείων ſcripſeram. de C. Tuditano enim quaerebam, quem ex Hortenſio audieram fuiſſe in decem: eum video

in Libonis Praetorem P. Popilio, P. Rupilio Conſulibus: annis XIV ante, quam Praetor factus eſt, legatus eſſe potuiſſet? niſi admodum ſero Quaeſtor eſt factus: quod non arbitror: video enim Curules magiſtratus eum legitimis annis perfacile cepiſſe. Poſtumium autem, cujus ſtatuam in Iſthmo meminiſſe te dicis, in iis ſciebam fuiſſe. is autem eſt, qui cum Lucullo fuit; quem tu mihi addidiſti, ſane ad illum σύλλογον perſonam idoneam. videbis igitur, ſi poteris, caeteros; ut poſſimus πομπεῦσαι ϗ τοῖς προσώποις.

CICERO ATTICO SAL.

Negligentiam miram! ſemelne putas 33 mihi dixiſſe Balbum, et Faberium, profeſſionem relatam? quinetiam eorum juſſu miſeram, qui profiteretur: ita enim oportere dicebant: profeſſus eſt Philotimus libertus. noſti credo librarium: ſed ſcribes, et quidem confeſtim. ad Faberium, ut tibi placet, literas miſi. cum Balbo autem puto te aliquid feciſſe hodie in Capitolio. in Virgilio mihi nulla eſt δυσωπία. nec enim ejus cauſa ſane debeo:

Digitized by Google

et, ſi emero, quid erit, quod poſtulet? ſed videbis, ne is cum ſit in Africa, ut Caelius. de nomine tu videbis cum Ciſpio: ſed, ſi Plancus deſtinat, tum habet res difficultatem. te ad me venire uterque noſtrûm cupit: ſed iſta res nullo modo relinquenda eſt. Othonem quòd ſperas poſſe vinci, ſane bene narras. de aeſtimatione, ut ſcribis, cum agere coeperimus: etſi nihil ſcripſit, niſi de modo agri. cum Piſone, ſi quid poteris. Dicaearchi librum accepi: et καταβάσεως expecto. negotium dederis; reperiet ex eo libro, in quo ſunt ſenatus-conſulta Cn. Cornelio, L. Mummio Coſſ. de Tuditano autem, quod putas, εὔλογον eſt, tum illum, quoniam fuit ad Corinthum, (non enim temere dixit Hortenſius) aut Quaeſtorem, aut Tribunum militum: idque potius fuiſſe credo. tu de Antiocho ſcire poteris. vide etiam quo anno Quaeſtor, aut Tribunus militum fuerit. ſi neutrum quadret, in praefectis, an in contubernalibus fuerit, modo fuerit in eo bello. de Varrone loquebamur; lupus in fabula. venit enim ad me, et quidem id temporis, ut retinendus eſſet. ſed ego i-

Digitized by Google

ta egi, ut non ſcinderem penulam. memini enim tuum: et multi erant, noſque imparati. quid refert? paulo poſt C. Capito cum T. Carrinate. horum ego vix attigi penulam; tamen remanſerunt: ceciditque belle. ſed caſu ſermo a Capitone de urbe augenda. a ponte Mulvio Tiberim duci ſecundum montes Vaticanos; campum Martium coaedificari; illum autem campum Vaticanum fieri, quaſi Martium campum. quid ais? inquam: at ego ad tabulam, ut, ſi recte poſſem, Scapulanos hortos. cave facias, inquit: nam iſta lex perferetur: vult enim Caeſar. audire me facile paſſus ſum: fieri autem moleſte fero. ſed tu quid ais? quanquam quid quaero? noſti diligentiam Capitonis in rebus novis perquirendis: non concedit Camillo. facies me igitur certiorem de idibus. iſta enim me res adducebat. eo adjunxeram caeteras; quas conſequi tamen biduo, aut triduo poſt facile potero. te tamen in via confici minime volo. quin etiam Dionyſio ignoſco. de Bruto quod ſcribis, feci ut ei liberum eſſet, quod ad me attineret. ſcrip-

Digitized by Google

ſi enim ad eum heri, idib. Mai. ejus opera mihi nihil opus eſſe.

CICERO ATTICO SAL.

34 Aſturam veni VIII kal. vitandi enim caloris cauſa, Lanuvii III horas acquieveram. tu velim, ſi grave non erit, efficias, ne ante nonas mihi illuc veniendum ſit. id potes per Egnatium Maximum. illud in primis, ut cum Publilio, me penè abſente, conficias: de quo quae fama ſit ſcribes. id populus curat ſcilicet. non mehercule arbitror. etenim haec decantata erat fabula. ſed complere paginam volui. quid plura? ipſe enim adſum, niſi quid tu prorogas. ſcripſi enim ad te de hortis.

CICERO ATTICO SAL.

35 O rem indignam! gentilis tuus urbem auget; quam hoc biennio primum vidit: et ei parum magna viſa eſt, quae etiam ipſum capere potuerit. hac de re igitur expecto literas tuas. Varroni, ſcribis, te ſimul ac venerit. dati igitur jam ſunt; nec tibi integrum eſt: hui, ſi ſcias quanto periculo tuo. aut fortaſſe literae meae

te retardarunt. ſed eas nondum legeras, cum has proximas ſcripſiſti. ſcire igitur aveo, quo modo res ſe habeat.

CICERO ATTICO SAL.

De Bruti amore, veſtraque ambulatione, etſi mihi nihil novi affers, ſed idem, quod ſaepe; tamen hoc audio libentius, quo ſaepius: eoque mihi jucundius eſt, quòd tu eo laetaris; certiuſque eo eſt, quòd a te dicitur. 36

CICERO ATTICO SAL.

Has alteras hodie literas. de Xenonis nomine, et de Epiroticis XL, nihil poteſt fieri nec commodius, nec aptius, quam ut ſcribis. id erat locutus mecum eodem modo Balbus minor. novi nihil ſane, niſi Hirtium cum Quinto acerrime pro me litigaſſe: omnibus eum locis facere, maximeque in conviviis: cum multa de me, tum redire ad patrem: nihil autem ab eo tam ἀξιοπίστως dici, quam alieniſſimos nos eſſe a Caeſare: fidem nobis habendam non eſſe: me vero etiam cavendum: (φοβερὸν ἦν, niſi viderem ſcire regem, me animi nihil habere) Cicero- 37

nem vero meum vexari. ſed id quidem arbitratu ſuo. laudationem Porciae gaudeo me ante dediſſe Leptae tabellario, quam tuas acceperim literas. eam tu igitur, ſi me amas, curabis, ſi modo mittetur, iſto modo mittendam Domitio, et Bruto. de gladiatoribus, de caeteris quae ſcribis ἀνεμοφόρητα, facies me quotidie certiorem. velim, ſi tibi videtur, appelles Balbum, et Offilium de auctione proſcribenda. equidem locutus ſum cum Balbo. placebat. puto conſcripta habere Offilium omnia; habet et Balbus: ſed Balbo placebat, propinquum diem, et Romae: ſi Caeſar moraretur, poſſe diem differri. ſed is quidem adeſſe videtur. totum igitur conſidera. placet enim Veſtorio.

CICERO ATTICO SAL.

38 Ante lucem cum ſcriberem contra Epicureos, de eodem oleo et opera exaravi neſcio quid ad te, et ante lucem dedi. deinde cum, ſomno repetito, ſimul cum ſole experrectus eſſem, datur mî epiſtola a ſororis tuae filio, quam ipſam tibi miſi; cujus eſt principium non ſine maxima

contumelia: ſed fortaſſe οὐκ ἐπέστησεν. eſt autem ſic: ‘ego enim non probo quidquid ‘non belle in te dici poteſt.’ poſſe vult in me multa dici non belle, ſed ea ſe negat approbare. hoc quidquam pote impurius? jam caetera leges; miſi enim ad te: judicabiſque, Bruti noſtri quotidianis aſſiduiſque laudibus, quas ab eo de nobis haberi permulti mihi renuntiaverunt, commotum iſtum aliquando, ſcripſiſſe aliquid ad me: credo et ad te: idque ut ſciam, facies: nam, ad patrem de me quid ſcripſerit, neſcio: de matre quàm pie? ‘volueram,’ inquit, ‘ut quam plurimum tecum eſſem, conduci mihi domum; et id ad te ſcripſeram: neglexiſti. ita minus multum unà erimus. nam ‘ego iſtam domum videre non poſſum: ‘qua de cauſa, ſcis.’ hanc autem cauſam pater odium matris eſſe dicebat. nunc me juva, mi Attice, conſilio, πότερον δίκας τεῖχος ὕψιον, id eſt, utrum aperte hominem aſperner, et reſpuam, ἢ σκολιᾶς ἀπάτας. ut enim Pindaro, ſic δίχα μοι νόος, ἀτρέκειαν εἰπεῖν. omnino moribus meis illud aptius, ſed hoc fortaſſe temporibus. tu autem, quod ipſe tibi ſuaſeris, idem mihi

perſuaſum putato. equidem vereor maxime, ne in Tuſculano opprimar. in turba haec eſſent faciliora. utrum igitur Aſturae? quid, ſi Caeſar ſubito? juva me, quaeſo, conſilio. utar eo, quod tu decreveris.

CICERO ATTICO SAL.

39 O credibilem vanitatem! ad patrem, domo ſibi carendum propter matrem: plena pietatis. hic autem jam langueſcit, et ait ſibi illum jure iratum. ſed utar tuo conſilio: σκολιὰ enim tibi video placere. Romam, ut cenſes, veniam, ſed invitus: valde enim in ſcribendo haereo: Brutum, inquis, eadem ſcilicet. ſed niſi hoc eſſet, res me iſta non cogeret. nec enim inde venit, unde mallem; neque diu abfuit; neque ullam literam ad me. ſed tamen ſcire aveo, qualis ei totius itineris ſumma fuerit. libros mihi, de quibus ad te antea ſcripſi, velim mittas, et maxime Φαίδρυ περισσῶν, et Ἑλλάδος.

CICERO ATTICO SAL.

Ita-ne nuntiat Brutus, illum ad bonos viros ἐυαγγέλια? ſed ubi eos? niſi forte ſe ſuſpendit. hîc autem ut fultum eſt! ubi igitur φιλοτέχνημα illud tuum, quod vidi in Parthenone, Ahalam, et Brutum? ſed quid faciat? illud optime, 'ſed ne is 'quidem qui omnium flagitiorum auc'tor, bene de noſtro.' at ego verebar, ne etiam Brutus eum diligeret. ita enim ſignificarat iis, quas ad meas. at vellem aliquid deguſtaſſe de fabulis. ſed coram, ut ſcribis. etſi, quid mi auctor es? advolone, an maneo? equidem et in libris haereo, et illum hîc excipere nolo: ad quem, ut audio, pater hodie ad Saxa Acronoma. mirum quàm inimicus ibat; ut ego objurgarem. ſed ego ipſe κεκρῦμμαι. itaque poſthac. tu tamen vide, quid de adventu meo cenſeas; et τὰ ὅλα, cras ſi perſpici potuerint, manè ſtatim ut ſciam. 40

CICERO ATTICO SAL.

Ego verò Quinto epiſtolam ad ſororem miſi. cum ille quereretur filio cum 41

nigere bellum, et ſe ob eam cauſam domo ceſſurum filio diceret; dixi illum commodas ad matrem literas, ad te nullas: ille alterum mirabatur: de te autem ſuam culpam, quòd ſaepe graviter ad filium ſcripſiſſet de tua in illum injuria. quòd autem relanguiſſe ſe dicit; ego ei, tuis literis lectis σπουδῆς ἀπάτας ſignificavi, me non fore. tum enim mentio Canae. omnino, ſi id conſilium placeret, eſſet neceſſe. ſed, ut ſcribis, ratio eſt habenda gravitatis; et utriuſque noſtrûm idem conſilium eſſe debet: etſi in me graviores injuriae, et certe notiores. ſi vero etiam Brutus aliquid afferet, nulla dubitatio eſt. ſed coram. magna enim res, et multae cautionis. cras igitur; niſi quid a te commeatûs.

CICERO ATTICO SAL.

42 Venit ille ad me, ἦ μάλα κατηφής? et ego, σὺ δὲ δὴ τί σύννους; rogas? inquit, quò iter inſtet, et iter ad bellum, idque cum periculoſum, tum etiam turpe. quae vis igitur, inquam? aes, inquit, alienum: et tamen ne viaticum quidem. hoc loco ego ſumpſi quiddam de tua eloquentia:

nam tacui. at ille: ſed me maxime angit avunculus. quidnam? inquam. quod mihi, inquit, iratus eſt. cur pateris? inquam: malo enim ita dicere, quàm cur committis. non patiar, inquit; cauſam enim tollam. et ego, rectiſſime quidem. ſed ſi grave non eſt, velim ſcire quid ſit cauſae. quia, dum dubitabam quam ducerem, non ſatisfaciebam matri, ita ne illi quidem. nunc nihil mihi tanti eſt: faciam quod volunt. feliciter velim, inquam, teque laudo. ſed quando? nihil ad me, inquit, de tempore, quoniam rem probo. at ego, inquam, cenſeo, priuſquam proficiſcaris. ita patri quoque morem geſſeris. faciam, inquit, ut cenſes. hic dialogus ſic concluſus eſt. ſed heus tu, diem meum ſcis eſſe III non. Jan. aderis igitur. ſcripſeram jam: ecce tibi, orat Lepidus ut veniam. opinor Augures nil habere ad templum effandum. eatur μιᾶς χόρδῃ. videbimus te igitur.

CICERO ATTICO SAL.

Ego vero utar prorogatione diei: tuque humaniſſime feciſti, qui me certiorem feceris, atque ita, ut eo tempore ac- 43

ciperem literas, quo non expectarem: tuque ut ab ludis ſcriberes. ſunt omnino mihi quaedam agenda Romae: ſed conſequemur biduo poſt.

CICERO ATTICO SAL.

44 Suaves tuas literas! etſi acerba pompa. veruntamen ſcire omnia non acerbum eſt, vel de Cotta. populum vero praeclarum, quòd propter malum vicinum; ne Victoriae quidem plauditur: Brutus apud me fuit: cui quidem valde placebat, me aliquid ad Caeſarem. annueram; ſed pompam videret. tu tamen auſus es Varroni dare? expecto quid judicet. quando autem perleget? de Atticea probo. eſt quiddam etiam animum levari cùm ſpectatione, tum etiam religionis opinione, et famâ. Cottam mihi velim mittas. Libonem mecum habeo, et habueram antè Caſcam. Brutus mihi T. Ligarii verbis nuntiavit, quod appelletur L. Curfidius in oratione Ligariana, erratum eſſe meum; ſed, ut aiunt, μνημονικὸν ἁμάρτημα. ſciebam Curfidium perneceſſarium Ligariorum: ſed eum video ante eſſe mortuum. da igitur, quaeſo,

Digitized by Google

negotium Pharnaci, Antaeo, Salvio, ut id nomen ex omnibus libris tollatur.

CICERO ATTICO SAL.

Fuit apud me Lamia poſt diſceſſum 45
tuum; epiſtolamque ad me attulit miſſam ſibi a Caeſare: quae quanquam ante data erat, quam illae Diocharinae, tamen plane declarabat illum ante ludos Romanos eſſe venturum. in qua extrema ſcriptum erat, ut ad ludos omnia pararet, nieve committeret, ut fruſtra ipſe properaſſet. prorſus ex his literis non videbatur eſſe dubium, quin ante eam diem venturus eſſet: idemque Balbo, cum eam epiſtolam legiſſet, videri Lamia dicebat. dies feriarum mihi additos video: ſed quam multos fac, ſi me amas, ſciam. de Baebio poteris, et de altero vicino Egnatio. quod me hortaris, ut eos dies conſumam in philoſophia explicanda; currentem tu quidem: ſed cum Dolabella vivendum eſſe iſtis diebus vides. quod niſi me Torquati cauſa teneret, ſatis erat dierum, ut Puteolos excurrere poſſem, et ad tempus redire. Lamia quidem a Balbo (ut videbatur) audiverat, multos

nummos domi eſſe numeratos, quos oporteret quamprimum dividi: magnum pondus argenti, praeter praedia: auctionem primo quoque tempore fieri oportere. ſcribas ad me velim quid tibi placeat. equidem, ſi ex omnibus eſſet eligendum, nec diligentiorem, nec officioſiorem, nec noſtri ſtudioſiorem facile delegiſſem Veſtorio: ad quem accuratiſſimas literas dedi, quod idem te feciſſe arbitror. mihi quidem hoc ſatis videtur. tu quid dicis? unum enim pungit, ne negligentiores eſſe videamur. expectabo igitur tuas literas.

CICERO ATTICO SAL.

46 Pollex quidem, ut dixerat, ad idus Sext. ita mihi Lanuvii pridie idus praeſto fuit; ſed plane pollex, non index. cognoſces igitur ex ipſo. Balbum conveni: Lepta enim de ſua vi in curatione laborans, me ad eum perduxerat. in eo autem Lanuvino, quod Lepido tradidit, ex eo hoc primum: ' paulo ante acceperam eas literas, in quibus magnopere ' confirmat, ante ludos Romanos.' legi epiſtolam: multa de meo Catone, quo

Digitized by Google

ſaepiſſime legendo ſe dicit copioſiorem factum: Bruti Catone lecto, ſe ſibi viſum diſertum. ex eo cognovi cretionem Cluvii (ô Veſtorium negligentem!) liberam cretionem, teſtibus praeſentibus, ſexaginta diebus. metuebam ne ille arcendus eſſet: nunc mittendum eſt, ut meo juſſu cernat. idem igitur Pollex. etiam de hortis Cluvianis egi cum Balbo: liberalius: ſe enim ſtatim ad Caeſarem ſcripturum: Cluvium autem a Tito Hordeoneo legare et Terentiae H-S ıↄↄↄ, et ſepulcro, multiſque rebus; nihil a nobis. ſubaccuſa quaeſo Veſtorium. quid minus probandum, quam Plotium unguentarium per ſuos pueros omnia tanto ante Balbo, illum mî ne per meos quidem? de Coſſinio doleo; dilexi hominem. Quinto delegabo, ſi quid aeri meo alieno ſuperabit, et emptionibus; ex quibus mî etiam aes alienum faciendum puto. de domo Arpini nihil ſcio.

Veſtorium nihil eſt quòd accuſes. jam enim obſignata hac epiſtola, noctu tabellarius noſter venit, et ab eo literas diligenter ſcriptas attulit, et exemplum teſtamenti.

CICERO ATTICO SAL.

47 Poſteaquam 'abs te Agamemno,' non 'ut venirem' (nam id quoque feciſſem, niſi Torquatus eſſet) ſed ut ſcriberem, 'tetigit;' omiſi, ea, quae in manibus habebam, abjeci; quod juſſeras, edolavi. tu velim e Pollice cognoſcas rationes noſtras ſumptuarias. turpe eſt enim nobis illum, qualiſcunque eſt, hoc primo anno egere: poſt moderabimur diligentius. idem Pollex remittendus eſt, ut ille cernat. plane Puteolos non fuit eundum, cum ob ea quae ad te ſcripſi, tum quòd Caeſar adeſt. Dolabella ſcribit ſe ad me poſtridie idus. ô magiſtrum moleſtum! Lepidus ad me heri veſperi literas miſit Antio; nam ibi erat: habet enim domum, quam nos vendidimus: rogat magnopere ut ſim kal. in Senatu; me et ſibi, et Caeſari vehementer gratum eſſe facturum. puto equidem nihil eſſe: dixiſſet enim tibi fortaſſe aliquid Oppius; quoniam Balbus eſt aeger. ſed tamen malim venire fruſtra, quam deſiderari, ſi opus eſſet: moleſte ferrem poſtea. itaque hodie Antii: cras ante meridiem domi. tu velim,

niſi te impediviſti, apud nos pridie *kal.* cum Pilia. te ſpero cum Publilio confeciſſe. equidem kal. in Tuſculanum recurram: me enim abſente omnia cum illis tranſigi malo. Q. fratris epiſtolam ad te miſi, non ſatis humane illam quidem reſpondentem meis literis, ſed tamen quod tibi ſatis ſit, ut equidem exiſtimo. tu videbis.

CICERO ATTICO SAL.

Heri neſcio quid in ſtrepitu videor 48
exaudiſſe, cum diceres te in Tuſculanum venturum: quod utinam; iterum utinam; tuo tamen commodo. Lepta me rogat, ut, ſi quid ſibi opus ſit, accurram. mortuus enim Babullius. Caeſar, opinor, ex uncia: etſi nihil adhuc: ſed Lepta ex triente. veretur autem ne non liceat tenere hereditatem, ἀλόγως omnino; ſed veretur tamen. is igitur ſi accierit, accurram; ſin minus, antequam neceſſe erit. tu Pollicem, cum poteris. laudationem Porciae tibi miſi correctam: ac eò properavi, ut ſi forte aut Domitio filio, aut Bruto mitteretur, haec mitteretur. id ſi tibi erit commodum, magnopere cures ve-

lim: et velim M. Varronis,et Lollii mittas laudationem; Lollii utique. nam illam legi: volo tamen reguſtare: quaedam enim vix mihi credo legiſſe me.

CICERO ATTICO SAL.

49 Atticae primùm ſalutem, quam equidem ruri eſſe arbitror. multam igitur ſalutem et Piliae. de Tigellio, ſi quid novi: qui quidem, ut mihi Gallus Fabius ſcripſit, μέμψιν ἀναφέρει mihi quandam iniquiſſimam, me Phameae defuiſſe, cum ejus cauſam recepiſſem: quam quidem receperam contra pueros Octavios Cn. filios non libenter: ſed et Phameae cauſa volebam. erat enim,ſi meminiſti, in Conſulatus petitione per te mihi pollicitus,ſi quid opus eſſet: quod ego perinde tuebar, ac ſi uſus eſſem. is ad me venit, dixitque judicem operam dare ſibi conſtituiſſe eo die ipſo, quo de Sextio noſtro lege Pompeia in conſilium iri neceſſe erat. ſcis enim dies illorum judiciorum praeſtitutos fuiſſe. reſpondi, non ignorare eum, quid ego deberem Sextio: quem vellet, alium diem ſi ſumpſiſſet,me ei non defuturum. ita tum ille diſceſſit iratus.

puto me tibi narraſſe. non laboravi ſcilicet, nec hominis alieni injuſtiſſimam iracundiam mihi curandam putavi. Gallo autem narravi, cum proxime Romae fui, quid audiſſem; neque nominavi Balbum minorem. habuit ſuum negotium Gallus, ut ſcribit: ait illum, me animi conſcientia, quòd Phameam deſtituiſſem, de ſe ſuſpicari. quare tibi hactenus mando, de illo noſtro, ſi quid poteris, exquiras: de me ne quid labores. eſt bellum, aliquem libenter odiſſe; eſt, quemadmodum non omnibus ſervire. etſi mehercule, ut tu intelligis, magis mihi iſti ſerviunt: ſi obſervare, ſervire eſt.

CICERO ATTICO SAL.

Admonitus quibuſdam tuis literis, ut ad Caeſarem uberiores literas mittere inſtituerem, cum mihi Balbus nuper in Lanuvino dixiſſet, ſe et Oppium ſcripſiſſe ad Caeſarem, me legiſſe libros contra Catonem, et vehementer probaſſe, conſcripſi de his ipſis libris epiſtolam Caeſari, quae deferretur ad Dolabellam. ſed ejus exemplum miſi ad Oppium, et Balbum; ſcripſique ad eos, ut tum deferri ad

Dolabellam juberent meas literas, ſi ipſi exemplum probaſſent. ita mihi reſcripſerunt, nihil unquam ſe legiſſe melius, epiſtolamque meam juſſerunt dari Dolabellae. Veſtorius ad me ſcripſit, ut juberem mancipio dari ſervo ſuo, pro mea parte, Hetereio cuidam fundum Brinnianum; ut ipſe ei Puteolis recte mancipio dare poſſet. eum ſervum, ſi tibi videbitur, ad me mittes: opinor enim ad te etiam ſcripſiſſe Veſtorium. de adventu Caeſaris idem, quod a te, mihi ſcriptum eſt ab Oppio, et Balbo. miror te nihil dum cum Tigellio, vel ut hoc ipſum, quantum acceperit: prorſus aveo ſcire, nec tamen flocci facio. quaeris quid cogitem de obviam itione; quid cenſes, niſi Alſium? et quidem ad Murenam de hoſpitio ſcripſeram: ſed opinor cum Matio profectum. Salluſtius igitur urgebitur.

Scripto jam ſuperiore verſiculo, Eros mihi dixit, ſibi Murenam liberaliſſime reſpondiſſe. eo igitur utamur: nam Silius culcitras non habet. Dida autem, opinor, hoſpitibus totam villam conceſſit.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

Ad Caeſarem quam miſi epiſtolam, e- 51
jus exemplum fugit me tum tibi mittere; nec id fuit quod ſuſpicaris, ut me puderet tui, ac ridicule Micillus: nec mehercule ſcripſi aliter, ac ſi πρὸς ἴσον ὅμοιόν-que ſcriberem. bene enim exiſtimo de illis libris, ut tibi coram. itaque ſcripſi, et ἀκολακεύτως, et tamen ſic, ut nihil eum exiſtimem lecturum libentius. de Attica nunc demum mihi eſt exploratum: itaque ei de integro gratulare. Tigellium totum mihi, et quidem quamprimum: nam pendeo animi. narro tibi, Quintus cras: ſed ad me, an ad te neſcio. mi ſcripſit Romam VIII kal. ſed miſi, qui invitaret: etſi hercle jam Romam veniendum eſt, ne ille ante advolet.

CICERO ATTICO SAL.

O hoſpitem mihi tam gravem! ἀμετα- 52
μέλητον: fuit enim perjucunde. ſed cum ſecundis Saturnalibus ad Philippum veſperi veniſſet, villa ita completa militibus eſt, ut vix triclinium, ubi coenaturus ipſe Caeſar eſſet, vacaret. quippe ho-

minum clɔ clɔ. ſane ſum commotus, quid futurum eſſet poſtridie: ac mihi Barba Caſſius ſubvenit: cuſtodes dedit. caſtra in agro: villa defenſa eſt. ille tertiis Saturnalibus apud Philippum ad horam VII, nec quemquam admiſit. rationes opinor cum Balbo. inde ambulavit in litore. poſt horam VIII, in balneum: tum audivit de Mamurra: vultum non mutavit. unctus eſt; accubuit, ἐμετικὴν agebat. itaque et edit, et bibit ἀδεῶς, et jucunde; opipare ſane, et apparate: nec id ſolum, ‘ ſed bene cocto, et ‘ condito ſermone bono, et ſi quaeri’, ‘ libenter.’ praeterea tribus tricliniis accepti οἱ περὶ αὐτὸν valde copioſe. libertis minus lautis, ſerviſque nihil defuit: nam lautiores eleganter accepti. quid multa? homines viſi ſumus. hoſpes tamen non is, cui diceres, Amabo te, eòdem ad me cum revertêre. ſemel ſatis eſt. σπουδαῖον οὐδὲν in ſermone: φιλόλογα multa. quid quaeris? delectatus eſt, et libenter fuit. Puteolis ſe aiebat unum diem fore, alterum ad Baias. habes hoſpitium, ſive ἐπισταθμίαν odioſam, mihi, dixi, non moleſtam. ego pauliſper hic,

deinde in Tuſculanum. Dolabellae villam cum praeteriret, omnis armatorum copia, dextro ſiniſtra ad aequum, nec uſquam alibi. hoc ex Nicia.

Digitized by Google

EPISTOLARUM AD ATTICUM

LIBER XIV.

CICERO ATTICO SAL.

DIVERTI ad illum, de quo tecum mane. nihil perditius: explicari rem non poſſe. etenim ſi ille tali ingenio exitum non reperiebat, quis nunc reperiet? quid quaeris? periiſſe omnia aiebat, quod haud ſcio an ita ſit: verùm ille gaudens: affirmatque minus diebus xx tumultum Gallicum: in ſermonem ſe poſt idus Mart. praeterquam Lepidi veniſſe neminis: ad ſummam, non poſſe iſthaec

ſic abire. ô prudentem Oppium, qui nihilo minus illum deſiderat; ſed loquitur nihil, quod quemquam bonum offendat. ſed haec hactenus. tu, quaeſo, quidquid novi (multa autem expecto) ſcribere ne pigrere. in his, de Sexto ſatiſne certum; maxime autem de Bruto noſtro; de quo quidem ille, ad quem diverti, Caeſarem ſolitum dicere, ‘ Magni refert hic quid ‘ velit: ſed quidquid vult, valde vult: ’ idque eum animadvertiſſe, cum pro Dejotaro Niceae dixerit, valde vehementer eum viſum, et libere dicere: atque etiam (ut enim quidque ſuccurrit, libet ſcribere) proxime cum Sextii rogatu apud eum fuiſſem, expectaremque ſedens quoad vocarer, dixiſſe eum, ‘ ego dubitem ‘ quin ſummo in odio ſim, cum M. Cice‘ ro ſedeat, nec ſuo commodo me conve‘ nire poſſit? atqui ſi quiſquam eſt facilis, ‘ hic eſt: tamen non dubito, quin me ma‘ le oderit.’ haec, et ejuſmodi multa. ſed ad propoſitum. quidquid erit non modo magnum, ſed etiam parvum, ſcribes. equidem nihil intermittam.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

2 Duas a te accepi epiſtolas heri. ex priore theatrum, Publiumque cognovi; bona ſigna conſentientis multitudinis. plauſus vero L. Caſſio datus, etiam facetus mihi quidem viſus eſt. altera epiſtola de Madaro ſcripta, apud quem nullum φαλάκρωμα: ut putas. proceſſi enim, ſed minus: diutius ſermone enim ſum retentus. quod autem adſcripſeram, obſcure fortaſſe, id ejuſmodi eſt; aiebat Caeſarem ſecum, quo tempore Sextii rogatu veni ad eum, cum expectarem ſedens dixiſſe: ‘ego nunc ‘tam ſim ſtultus, ut hunc ipſum facilem ‘hominem, putem mihi eſſe amicum, cum ‘tandiu ſedens meum commodum ex‘pectet?’ habes igitur φαλάκρωμα inimicisſimum otii, id eſt, Bruti. in Tuſculanum hodie; Lanuvii cras; inde Aſturae cogitabam. Piliae paratum eſt hoſpitium: ſed vellem Atticam; (verùm tibi ignoſco) quarum utique ſalutem.

CICERO ATTICO SAL.

3 Tranquillae tuae quidem literae; quod utinam diutius: nam Matius poſſe nega-

bat. ecce autem ſtructores noſtri ad frumentum profecti, cum inanes rediiſſent, rumorem afferunt magnum, Romae domum ad Antonium frumentum omne portari: πανικὸν certe ſcripſiſſes enim. Corumbus Balbi nullus adhuc; et mihi notum nomen: bellus enim eſſe dicitur architectus. ad obſignandum tu adhibitus non ſine cauſa videris. volunt enim nos ita putare: neſcio cur non animo quoque ſentiant. ſed quid haec ad nos? odorare tamen Antonii διάθεσιν: quem quidem ego epularum magis arbitror rationem habere, quam quidquam mali cogitare. tu, ſi quid ‘ pragmaticon ’ habes, ſcribe: ſin minus, populi ἐπισημασίαν, et mimorum dicta perſcribito. Piliae, et Atticae ſalutem.

CICERO ATTICO SAL.

Nunc quid putas me Lanuvii? at ego te iſtic quotidie aliquid novi ſuſpicor. 4
tument negotia. nam cum Matius, quid cenſes caeteros? equidem doleo, quod nunquam in ulla civitate accidit, non unà cum libertate Rempublicam recuperatam. horribile eſt quae loquantur, quae

minitentur; ac vereor Gallica etiam bella; ipſe Sextus quò evadat. ſed omnia licet concurrant, idus Martiae conſolantur. noſtri autem ἥρωες, quod per ipſos confici potuit, glorioſiſſime et magnificentiſſime confecerunt. reliquae res, opes et copias deſiderant, quas nullas habemus. haec ego ad te, ut ſi quid novi (nam quotidie aliquid expecto) confeſtim ad me: et, ſi novi nihil, noſtro more tamen ne patiamur intermitti literulas. equidem non committam.

CICERO ATTICO SAL.

5 Spero tibi jam eſſe ut volumus; quoniam equidem ἠσίτησας, cum leviter commotus eſſes: ſed tamen velim ſcire quid agas. ſigna bella, quòd Calvena moleſte fert, ſe ſuſpectum eſſe Bruto. illa ſigna non bona, ſi cum ſignis legiones veniunt e Gallia. quid tu illas putas, quae fuerunt in Hiſpania, nonne idem poſtulaturas? quid, quas Annius transportavit? Caninium volui, ſed μνημονικὸν ἁμάρτημα. ab aleatore φυρμὸς πολύς. nam iſta quidem Caeſaris libertorum conjuratio facile opprimeretur, ſi recta ſaperet An-

tonius. meam ſtultam verecundiam, qui legari noluerim ante res prolatas, ne deſerere viderer hunc rerum rumorem; cui certe ſi poſſem mederi, deeſſe non deberem: ſed vides magiſtratus, ſi quidem illi magiſtratus: vides tamen tyranni ſatellites in imperiis; vides ejuſdem exercitus in latere veteranos; quae ſunt εὐρίπιστα omnia: eos autem qui orbis terrae cuſtodiis non modo ſepti, verum etiam magni eſſe debebant, tantum non laudari, atque amari, ſed parietibus contineri. atqui illi quoquo modo beati; civitas miſera. ſed velim ſcire quid adventus Octavii: num qui concurſus ad eum, num quae νεωτερισμοῦ ſuſpicio. haec ſcripſi ad te proficiſcens Aſtura III idus.

CICERO ATTICO SAL.

Pridie idus Fundis accepi tuas literas 6
coenans. primum igitur melius eſſe: deinde meliora te nuntiare. odioſa illa enim fuerant, legiones venire. nam de Octavio ſuſque deque. expecto quid de Mario: quem quidem ego ſublatum rebar a Caeſare. Antonii colloquium cum heroibus noſtris pro re nata non incommo-

dum: ſed tamen adhuc me nihil delectat praeter idus Mart. nam, quoniam Fundis ſum cum Ligure noſtro, diſcrucior, Sextilii fundum a verberone Curtilio poſſideri: quod cum dico, de toto genere dico. quid enim miſerius, quam ea nos tueri, propter quae illum oderamus? etiamne Conſules et Tribunos plebis in biennium quos ille voluit? nullo modo reperio quemadmodum poſſim πολιτεύεσθαι. nihil enim tam σόλοικον, quam τυραννοκτόνους in coelo eſſe, tyranni facta defendi. ſed vides Conſules, vides reliquos magiſtratus, ſi iſti magiſtratus: vides languorem bonorum. exultant laetitiâ in municipiis: dici enim non poteſt quanto opere gaudeant, ut ad me concurrant, ut audire cupiant verba ea de re; nec ulla interea decreta. ſic enim πεπολιτεύμεθα, ut victos metueremus. haec ad te ſcripſi appoſitâ ſecundâ menſâ: plura, et πολιτικώτερα poſtea: et tu, quid agas, quidque agatur.

CICERO ATTICO SAL.

7 Poſtridie idus Paulum in Caieta vidi. is mihi de Mario, et de Republica a-

Digitized by Google

dia quaedam ſane peſſima. a te ſcilicet nihil: nemo enim meorum. ſed Brutum noſtrum audio viſum ſub Lanuvio. ubi tandem eſt futurus? nam cum reliqua, tum de hoc ſcire aveo omnia. ego e Formiano exiens XVII kal. ut inde altero die in Puteolanum, ſcripſi haec. a Cicerone mihi literae ſane πεπινωμέναι, et bene longae. caetera autem vel fingi poſſunt: πῖνος literarum ſignificat doctiorem. nunc magnopere a te peto, de quo ſum nuper tecum locutus, ut videas ne quid ei deſit. id cum ad officium noſtrum pertinet, tum ad exiſtimationem, et dignitatem: quod idem intellexi tibi videri omnino. ſi ergo eſt, volo menſe Quintili in Graeciam. ſint omnia faciliora. ſed cum ſint ea tempora, ut certi nihil eſſe poſſit, quid honeſtum mihi ſit, quid liceat, quid expediat; quaeſo da operam, ut illum quam honeſtiſſime copioſiſſimeque tueamur. haec et caetera, quae ad nos pertinebunt, ut ſoles, cogitabis: ad meque aut quod ad rem pertineat, aut, ſi nihil erit, quod in buccam venerit, ſcribes.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

8 Tu me jam rebare, cum ſcribebas, in actis eſſe noſtris: et ego accepi XVII kal. in diverſoriolo Sinueſſano tuas literas. de Mario probè: etſi doleo L. Craſſi nepotem. optime tam etiam Bruto noſtro probari Antonium. nam quod Juniam ſcribis moderate, et amice ſcriptas literas attuliſſe, mihi Paulus dedit ad ſe a fratre miſſas: quibus in extremis erat, ſibi inſidias fieri; ſe id certis auctoribus comperiſſe. hoc nec mihi placebat, et multo illi minus. Reginae fuga mihi non moleſta: ſed Clodia quid egerit, ſcribas ad me velim. de Byzantiis curabis, ut caetera; et Pelopem ad te arceſſes. ego, ut poſtulas, Baiana negotia, chorumque illum, de quo ſcire vis, cum perſpexero, tum ſcribam; ne quid ignores. quid Galli, quid Hiſpani, quid Sextus agat, vehementer expecto. ea ſcilicet tu declarabis, qui caetera. nauſeolam tibi tum cauſam otii dediſſe facile patiebar: videbare enim mihi legenti tuas literas requieſſe pauliſper. de Bruto ſemper ad me omnia perſcribito, ubi ſit, quid cogitet: quem

Digitized by Google

quidem ego ſpero jam tuto vel ſolum, tota urbe vagari poſſe. veruntamen.

CICERO ATTICO SAL.

De republica multa cognovi ex tuis 9
literis, quas quidem multijuges accepi uno tempore a Veſtorii liberto. ad ea autem quae requiris, brevi reſpondebo. primum vehementer me Cluviana delectant. ſed quod quaeris quid arceſſierim Chryſippum; tabernae mihi duae corruerunt, reliquaeque rimas agunt: itaque non ſolum inquilini, ſed mures etiam migraverunt. hanc caeteri calamitatem vocant: ego ne incommodum quidem. ô Socrates, et Socratici viri! nunquam vobis gratiam referam. dii immortales, quàm mihi iſta pro nihilo! ſed tamen ea ratio aedificandi initur, conſiliario quidem, et auctore Veſtorio, ut hoc damnum quaeſtuoſum ſit. hîc turba magna eſt, eritque, ut audio, major. duo quidem quaſi deſignati Conſules. ô dii boni! vivit tyrannis, Tyrannus occidit! ejus interfecti morte laetamur, cujus facta defendimus! itaque quam ſevere nos M. Curtius accuſat; ut pudeat vivere: neque in-

juria: nam mori millies praeſtitit, quam haec pati, quae mihi videntur habitura etiam vetuſtatem. et Balbus hîc eſt, multumque mecum: ad quem a Vetere literae datae pridie kal. Januar. cum a ſe Caecilius circumſederetur, et jam teneretur; veniſſe cum maximis copiis Pacorum Parthum: ita ſibi eſſe eum ereptum, multis ſuis amiſſis: in qua re accuſat Volcatium. ita mihi videtur bellum illud inſtare: ſed Dolabella, et Nicias viderint. idem Balbus meliora de Gallia XXI die literas habebat; Germanos, illaſque nationes re audita de Caeſare, legatos miſiſſe ad Aurelium, qui eſt praepoſitus ab Hirtio, ſe, quod imperatum eſſet, eſſe facturos. quid quaeris? omnia plena pacis, aliter ac mihi Calvena dixerat.

CICERO ATTICO SAL.

10 Ita-ne vero? hoc meus, et tuus Brutus egit, ut Lanuvii eſſet? ut Trebonius itineribus deviis proficiſceretur in provinciam? ut omnia facta, ſcripta, dicta, promiſſa, cogitata Caeſaris plus valerent, quam ſi ipſe viveret? meminiſti me clamare; illo ipſo primo Capitolino die,

Senatum, in Capitolium a praetoribus vocari? dii immortales, quae tum opera effici potuerunt, laetantibus omnibus bonis, etiam ſat bonis, fractis latronibus? Liberalia tu accuſas. quid fieri tum potuit? jam pridem perieramus. meminiſtine te clamare, cauſam periiſſe, ſi funere elatus eſſet? at ille etiam in foro combúſtus, laudatuſque miſerabiliter: ſervique, et egentes in tecta noſtra cum facibus immiſſi. quae deinde? ut audeant dicere, túne contra Caeſaris nutum? haec et alia ferre non poſſum. itaque γῆν πρὸ γῆς cogito. tua tamen ὑπηνέμιος nauſea jamne plane abiit? mihi quidem ex tuis literis conjectanti ita videbatur. redeo ad Tebaſſos, Scaevas, Frangones. hoc tu exiſtimas confidere ſe illa habituros, ſtantibus nobis? in quibus plus virtutis putarunt, quam experti ſunt. pacis iſti ſcilicet amatores, et non latrocinii auctores? at ego cum tibi de Curtilio ſcripſi, Seſtulianoque fundo, ſcripſi de Cenſorino, de Meſſalla, de Planco, de Poſtumio, de genere toto. melius fuit periiſſe illo interfecto, quod nunquam accidiſſet, quam haec videre. Octavius Neapolim

venit XIV kalendas: ibi eum Balbus mane poſtridie; eodemque die mecum in Cumano illum hereditatem aditurum. ſed, ut ſcribis, ῥιζόθεμιν magnam cum Antonio. Buthrotia mihi tua res eſt, ut debet, eritque curae. quod quaeris, jamne ad centena Cluvianum: adventare videtur: ſed primo anno LXXX deterſimus. Quintus pater ad me gravia de filio, maxime quod matre nunc indulgeat, cui antea bene merenti fuerit inimicus. ardentes in eum literas ad me miſit. ille autem quid agat, ſi ſcis, neque dum Roma es profectus, ſcribas ad me velim; et hercule, ſi quid aliud. vehementer delector tuis literis.

CICERO ATTICO SAL.

11 Nudius tertius dedi ad te epiſtolam longiorem: nunc ad ea, quae proxime. velim mehercule, Aſturae Brutus. ἀκολασίαν iſtorum ſcribis, an cenſebas aliter? equidem etiam majora expecto. cum equidem concionem lego, 'de tanto viro, 'de clariſſimo civi,' ferre non queo: etſi iſta jam ad riſum. ſed memento: ſic alitur conſuetudo perditarum concionum;

ut noſtri illi, non heroes, ſed dii, futuri quidem in gloria ſempiterna ſint, ſed non ſine invidia, ne ſine periculo quidem. verum illis magna conſolatio, conſcientia maximi et clariſſimi facti: nobis quae, qui interfecto rege liberi non ſumus? ſed haec fortuna viderit, quoniam ratio non gubernat. de Cicerone, quae ſcribis, jucunda mihi ſunt: velim, ſint proſpera. quod vero curae tibi eſt, ut ei ſuppeditetur ad uſum et cultum copioſe, per mihi gratum eſt; idque ut facias, te etiam rogo. de Buthrotiis et tu recte cogitas, et ego non dimitto iſtam curam. ſuſcipiam omnem etiam actionem; quam video quotidie faciliorem. de Cluniano, quoniam in re mea meipſum diligentia vincis, res ad centena perducitur. ruina rem non fecit deteriorem, haud ſcio an jam fructuoſiorem. hic mecum Balbus, Hirtius, Panſa. modò venit Octavius, et quidem in proximam villam Philippi, mihi totus deditus. Lentulus Spinther hodie apud me: cras manè vadit.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

12 O mi Attice, vereor, ne nobis idus Mart. nihil dederint praeter laetitiam, et odii poenam ac doloris. quae mihi iſtinc afferuntur? quae hic video? ὦ πράξεως καλῆς μὲν, ἀτελοῦς δέ. ſcis quàm diligam Siculos, et quam illam clientelem honeſtam judicem. multa illis Caeſar, neque me invito: etſi Latinitas erat non ferenda: veruntamen. ecce autem Antonius, accepta grandi pecunia, fixit legem, a Dictatore comitiis latam, qua Siculi cives Romani: cujus rei, vivo illo, mentio nulla. quid? Dejotari noſtri cauſa non ſimilis? dignus ille quidem omni regno, ſed non per Fulviam. ſexcenta ſimilia. verum illuc referor: tam claram, tamque teſtatam rem, tamque juſtam Buthrotiam non tenebimus aliqua ex parte? et eo quidem magis, quo iſte plura? nobiſcum hic perhonorifice, et amice Octavius: quem quidem ſui Caeſarem ſalutabant, Philippus non; itaque ne nos quidem; quem nego poſſe bonum civem, ita multi circumſtant, qui quidem noſtris mortem minitantur. negant haec ferri poſſe.

quid cenſes, cum Romam puer venerit, ubi noſtri liberatores tuti eſſe non poſſunt? qui quidem ſemper erunt clari; conſcientia vero facti ſui etiam beati: ſed nos, niſi me fallit, jacebimus. itaque exire aveo, ubi 'nec Pelopidarum,' inquit. haud amo vel hos deſignatos, qui etiam declamare me coëgerunt; ut ne apud aquas quidem acquieſcere liceret. ſed hoc meae nimiae facilitatis. nam id erat quondam quaſi neceſſe: nunc, quoquo modo ſe res habet, non eſt item. quam dudum nihil habeo, quod ad te ſcribam: ſcribo tamen, non ut delectem his literis, ſed ut eliciam tuas.. tu, ſi quid erit de caeteris; de Bruto utique, quidquid. haec conſcripſi x kal. accubans apud Veſtorium, hominem remotum a dialecticis, in arithmeticis ſatis exercitatum.

CICERO ATTICO SAL.

Septimo denique die literae mihi redditae ſunt, quae erant a te XIII kal. datae: quibus quaeris, atque etiam me ipſum neſcire arbitraris, utrum magis tumulis proſpectuque, an ambulatione ἀλιτενῆ delecter. eſt mehercule, ut dicis, 13

utriuſque loci tanta amoenitas, ut dubitem, utra anteponenda ſit:

Ἀλλ' ὁ δαιτὸς ἐπηράτου ἔργα μέμηλεν.
Ἀλλὰ λίην μέγα πῆμα, διοτρεφὲς, εἰσορόωντες
Δείδιμεν· ἐν δοιῇ δὲ σαώσεμεν, ἢ ἀπολέσθαι.

quamvis enim tu magna, et mihi jucunda ſcripſeris de D. Bruti adventu ad ſuas legiones, in quo ſpem maximam video: tamen, ſi eſt bellum civile futurum, quod certe erit, ſi Sextus in armis permanebit, quem permanſurum eſſe certe ſcio, quid nobis faciendum eſt, ignoro. neque enim jam licebit, quod Caeſaris bello licuit, neque huc, neque illuc. quemcunque enim haec pars perditorum laetatum morte Caeſaris putabit, (laetitiam autem apertiſſime tulimus omnes) hunc in hoſtium numero habebit: quae res ad caedem maximam ſpectat. reſtat, ut in caſtra Sexti, aut, ſi forte, Bruti nos conferamus: res odioſa, et aliena noſtris aetatibus, et incerto exitu belli: et neſcio quo pacto tibi ego poſſum, mihi tu dicere,

Τέκνον ἐμὸν οὔ τοι δέδοται πολεμήια ἔργα,
Ἀλλὰ σύγ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα λόγοιο.

ſed haec fors viderit, ea; quae talibus in rebus plus, quam ratio; poteſt. nos au-

tem id videamus, quod in nobis ipſis eſſe debet, ut quidquid acciderit, fortiter et ſapienter feramus, et accidiſſe hominibus meminerimus; noſque cum multum literae, tum non minimum idus quoque Mart. conſolentur. ſuſcipe nunc meam deliberationem, qua ſollicitor: ita multa veniunt in mentem in utramque partem. proficiſcor, ut conſtitueram, legatus in Graeciam? caedis impendentis periculum nonnihil vitare videor, ſed caſurus in aliquam vituperationem, quod Reipublicae defuerim tam gravi tempore. ſin autem manſero, fore me quidem video in diſcrimine; ſed accidere poſſe ſuſpicor, ut prodeſſe poſſim Reipublicae. jam illa conſilia privata ſunt, quod ſentio valde eſſe utile ad confirmationem Ciceronis, me illuc venire: nec alia cauſa profectionis mihi ulla fuit tum, cum conſilium cepi legari ab Caeſare. tota igitur hac de re, ut ſoles, ſi quid ad me pertinere putas, cogitabis. redeo nunc ad epiſtolam tuam. ſcribis enim eſſe rumores, ad lacum quod habeo venditurum: minuſculam vero villam utique Quinto traditurum, vel impenſo pretio, quo introdu-

Digitized by Google

eatur, ut tibi Q. filius dixerit, dotata Aquillia. ego vero de venditione nihil cogito, niſi quid, quod magis me delectet, invenero. Quintus autem de emendo nihil curat hoc tempore: ſatis enim torquetur debitione dotis: in qua mirificas Egnatio gratias agit. a ducenda autem uxore ſic abhorret, ut libero lectulo neget eſſe quidquam jucundius. ſed haec quoque hactenus. redeo enim ad miſeram, ſeu nullam potius Rempublicam. M. Antonius ad me ſcripſit de reſtitutione Sex. Clodii: quam honorifice, quod ad me attinet, ex ipſius literis cognoſces; (miſi enim tibi exemplum) quam diſſolute, quam turpiter, quamque ita pernicioſe, ut nonnunquam Caeſar deſiderandus eſſe videatur, facile exiſtimabis. quae enim Caeſar nunquam neque feciſſet, neque paſſus eſſet, ea nunc ex falſis ejus commentariis proferuntur. ego autem Antonio faciliimum me praebui. etenim ille, quoniam ſemel induxit animum ſibi licere quod vellet, feciſſet nihilo minus me invito. itaque mearum quoque literarum miſi tibi exemplum.

Digitized by Google

ANTONIUS CONSUL S. D. M. CICERONI.

Occupationibus eſt factum meis, et ſubita tua profectione, ne tecum coram de hac re agerem. quam ob cauſam vereor, ne abſentia mea levior ſit apud te. quod ſi bonitas tua reſponderit judicio meo, quod ſemper habui de te; gaudebo. a Caeſare petii, ut Sex. Clodium reſtitueret: impetravi. erat mihi in animo etiam tum ſic uti beneficio ejus, ſi tu conceſſiſſes. quo magis laboro, ut tua voluntate id per me facere nunc liceat. quod ſi duriorem te ejus miſerae, et afflictae fortunae praebes, non contendam ego adverſus te: quanquam videor debere tueri commentarium Caeſaris: ſed mehercule, ſi humaniter, et ſapienter, et amabiliter in me cogitare vis, facilem profecto te praebebis: et voles P. Clodium, in optima ſpe puerum repoſitum, exiſtimare, non te inſectatum eſſe, cum potueris, amicos paternos. patere, obſecro te, pro Republica videri geſſiſſe ſimultatem cum patre ejus: non contempſeris hanc familiam: honeſtius enim, et

libentius deponimus inimicitias Reipublicae nomine ſuſceptas, quam contumaciae. me deinde ſine ad hanc opinionem jam nunc dirigere puerum, et tenero animo ejus perſuadere, non eſſe tradendas poſteris inimicitias. quanquam tuam fortunam, Cicero, ab omni periculo abeſſe certum habeo: tamen arbitror malle te quietam ſenectutem, et honorificam potius agere, quam ſollicitam. poſtremò meo jure te hoc beneficium rogo: nihil enim non tua cauſâ feci. quod ſi non impetro, per me Clodio daturus non ſum: ut intelligas, quanti apud me auctoritas tua ſit, atque eo te placabiliorem praebeas.

CICERO ANTONIO COS. S.

Quod mecum per literas agis, unam ob cauſam mallem coram egiſſe. non enim ſolum ex oratione, ſed etiam ex vultu, et oculis, et fronte (ut aiunt) meum erga te amorem perſpicere potuiſſes. nam cum te ſemper amavi, primum tuo ſtudio, poſt etiam beneficio provocatus; tum his temporibus Reſpublica te mihi ita commendavit, ut cariorem habeam

neminem. literae vero tuae, cum amantiſſime, tum honorificentiſſime ſcriptae ſic me affecerunt, ut non dare tibi beneficium viderer, ſed accipere a te, ita petente, ut inimicum meum neceſſarium tuum, me invito ſervare nolles, cum id nullo negotio facere poſſes. ego vero tibi iſtuc, mi Antoni, remitto; atque ita, ut me a te, cùm his verbis ſcripſeris, liberaliſſime atque honorificentiſſime tractatum exiſtimem: idque cum totum, quoquo modo ſe res haberet, tibi dandum putarem; tum do etiam humanitati et naturae meae. nihil enim unquam non modo acerbum in me fuit, ſed ne paulo quidem triſtius, aut ſeverius, quam neceſſitas Reipublicae poſtulavit. accedit, ut ne in ipſum quidem Clodium meum inſigne odium fuerit unquam: ſemperque ita ſtatui, Non eſſe inſectandos inimicorum amicos, praeſertim humiliores, nec his praeſidiis noſmetipſos eſſe ſpoliandos. nam de puero Clodio tuas partes eſſe arbitror, ut ejus animum, tenerum, quemadmodum ſcribis, his opinionibus imbuas, ut ne quas inimicitias reſidere in familiis noſtris arbitretur. contendi cum

P. Clodio, cum ego publicam cauſam, ille ſuam defenderet. noſtras concertationes Reſpublica dijudicavit. ſi viveret, mihi cum illo nulla contentio jam maneret. quare, quoniam hoc a me ſic petis, ut, quae tua poteſtas eſt, ea neges te me invito uſurum; puero quoque hoc a me dabis, ſi tibi videbitur: non quo aut aetas noſtra ab illius aetate quidquam debeat periculi ſuſpicari, aut dignitas mea ullam contentionem extimeſcat: ſed ut noſmetipſi inter nos conjunctiores ſimus, quam adhuc fuimus. interpellantibus enim his inimicitiis animus tuus mihi magis patuit, quam domus. ſed haec hactenus. illud extremum; ego, quae te velle, quaeque ad te pertinere arbitrabor, ſemper ſine ulla dubitatione ſummo ſtudio faciam. hoc velim tibi penitus perſuadeas.

CICERO ATTICO SAL.

14 Iteradum eadem iſta mihi. coronatus Quintus noſter Parilibus? Parilibus? ſoluſne? etſi addas Lamiam: quod demiror equidem: ſed ſcire cupio, qui fuerunt alii: quanquam ſatis ſcio, niſi im-

Digitized by Google

probum neminem. explanabis igitur hoc diligentius. ego autem caſu cum dediſſem ad te literas VI kalend. ſatis multis verbis, tribus fere horis poſt accepi tuas, et magni quidem ponderis. itaque joca tua plena facetiarum, de haereſi Veſtoriana, et de Phetriorum more Puteolano, riſiſſe me ſatis, nihil eſt neceſſe ſcribere. πολιτικώτερα illa videamus. ita Brutos Caſſiumque defendis, quaſi eos ego reprehendam: quos ſatis laudare non poſſum. rerum ego vitia collegi, non hominum. ſublato enim tyranno, tyrannida manere video. nam quae ille facturus non fuit, ea fiunt, ut de Clodio: de quo mihi exploratum eſt, illum non modo non facturum, ſed etiam ne paſſurum quidem fuiſſe. ſequetur Rufio Veſtorianus, Victor nunquam ſcriptus, caeteri quis non? cui ſervire ipſi non potuimus, ejus libellis paremus. nam Liberalibus quis potuit in Senatum non venire? fac id potuiſſe aliquo modo: num, etiam cum veniſſemus, libere potuimus ſententiam dicere? nonne omni ratione veterani, qui armati aderant, cum praeſidii nos nihil haberemus, defendendi fu-

erunt! illam ſeſſionem Capitolinam mihi non placuiſſe, tu teſtis es. quid ergo? iſta culpa Brutorum? minime illorum quidem, ſed aliorum brutorum; qui ſe cautos, ac ſapientes putant: quibus ſatis fuit laetari; nonnullis etiam, gratulari; nullis, permanere. ſed praeterita omittamus: iſtos omni cura praeſidioque tueamur; et, quemadmodum tu praecipis, contenti idibus Mart. ſimus: quae quidem noſtris amicis, divinis viris, aditum ad coelum dederunt; libertatem populo R. non dederunt. recordare tua: nonne meminiſti clamare te, omnia periiſſe, ſi ille funere elatus eſſet? ſapienter id quidem itaque ex eo quae manarint vides. quae ſcribis kal. Juniis Antonium de provinciis relaturum, ut et ipſe Gallias habeat, et utriſque dies prorogetur: licebitne decerni libere? ſi licuerit; libertatem eſſe recuperatam laetabor: ſi non licuerit; quid mihi attulerit iſta domini mutatio praeter laetitiam, quam oculis cepi juſto interitu tyranni? rapinas ſcribis ad Opis fieri: quas nos quoque tum videbamus. nae nos et liberati ab egregiis viris, nec liberi ſumus: ita laus illo-

Digitized by Google

rum eſt, culpa noſtra. et hortaris me, ut
hiſtorias ſcribam? ut colligam tanta eo-
rum ſcelera, a quibus etiam nunc obſide-
mur? poterone eos ipſos non laudare,
qui te obſignatorem adhibuerunt? nec
mehercule me raudusculum movet: ſed
homines benevolos, qualeſcunque ſunt,
grave eſt inſequi contumelia. ſed de om-
nibus meis conſiliis, ut ſcribis, exiſtimo
exploratius nos ad kalendas Junias ſta-
tuere poſſe: ad quas adero, et omni ope,
atque opera enitar, adjuvante me ſcilicet
auctoritate tua, et gratia, et ſumma ae-
quitate cauſae, ut de Buthrotiis ſenatus-
conſultum quale ſcribis, fiat. quod me
cogitare jubes, cogitabo equidem: etſi ti-
bi dederam ſuperiore epiſtola cogitan-
dum. tu autem, quaſi jam recuperata
Republica, vicinis tuis Maſſilienſibus ſua
reddis. haec armis, quae, quam firma ha-
beamus ignoro, reſtitui fortaſſe poſſunt,
auctoritate non poſſunt.

CICERO ATTICO SAL.

Epiſtola brevis, quae poſtea a te ſcrip- 15
ta eſt, ſane mihi fuit jucunda. de Bruti
ad Antonium, et de ejuſdem ad te literis,

Digitized by Google

poſſe videntur eſſe meliora, quam adhuc fuerunt. ſed nobis ubi ſimus, et quo jam nunc nos conferamus, providendum eſt. ô mirificum Dolabellam meum! jam enim dico meum; antea, crede mihi, ſubdubitabam. magnam ἀναθεώρησιν res habet: de ſaxo; in crucem; columnam tollere; locum illum ſternendum locare. quid quaeris? heroica; ſuſtuliſſe mihi videtur ſimulationem deſiderii, adhuc quae ſerpebat in dies, et inveterata, verebar, ne periculoſa noſtris tyrannoctonis eſſet. nunc prorſus aſſentior tuis literis, ſperoque meliora: quanquam iſtos ferre non poſſum, qui, dum ſe pacem velle ſimulant, acta nefaria defendunt. ſed non poſſunt omnia ſimul. incipit res melius ire, quam putaram. nec vero diſcedam, niſi cum tu me id honeſte putabis facere poſſe. Bruto certe meo nullo loco deero: idque etiam ſi mihi cum illo nihil fuiſſet, facerem propter ejus ſingularem, incredibilemque virtutem. Piliae noſtrae villam totam, quaeque in villa ſunt, trado, in Pompeianum ipſe proficiſcens kalend. Maiis. quàm velim Bruto perſuadeas, ut Aſturae ſit.

CICERO ATTICO SAL.

Quinto non. conſcendens ab hortis 16
Cluvianis in phaſelum epicopum has dedi literas, cum Piliae noſtrae villam ad Lucrinum, villicoſque, et procuratores tradidiſſem. ipſe autem eo die in Paeti noſtri tyrotarichum imminebam; perpaucis diebus in Pompeianum: poſt in haec Puteolana, et Cumana regna renavigaro. ô loca caeteroqui valde expetenda, interpellantium autem multitudine pene fugienda! ſed ad rem ut veniam, ô Dolabellae noſtri magnam ἀριστείαν! quanta eſt ἀναθεώρησις? equidem laudare eum et hortari non deſiſto. recte tu omnibus epiſtolis ſignificas, quid de re, quid de viro ſentias. mihi quidem videtur Brutus noſter jam vel coronam auream per forum ferre poſſe: quis enim audeat violare, propoſita cruce, aut ſaxo? praeſertim tantis plauſibus, tanta approbatione infimorum? nunc, mi Attice, me fac ut expedias. cupio, cùm Bruto noſtro affatim ſatisfecerim, excurrere in Graeciam. magni intereſt Ciceronis, vel mea potius, vel mehercule utriuſque, me in-

Digitized by Google

tervenire diſcenti. nam epiſtola Leonidae, quam ad me miſiſti, quid habet, quaeſo, in quo magnopere laetemur? nunquam ille mihi ſatis laudari videbitur, cum ita laudabitur, ‘ quomodo nunc ‘ eſt.’ non fidentis hoc teſtimonium, ſed potius timentis. Herodi autem mandaram, ut mihi κατὰ μίτον ſcriberet: a quo adhuc nulla litera eſt. vereor, ne nihil habuerit, quod mihi, cum cognoſſem, jucundum putaret fore. quod ad Xenonem ſcripſiſti, valde mihi gratum eſt: nihil enim deeſſe Ciceroni, cum ad officium, tum ad exiſtimationem meam pertinet. Flammam Flaminium audio Romae eſſe. ad eum ſcripſi, me tibi mandaſſe per literas, ut de Montani negotio cum eo loquerere: et velim cures epiſtolam, quam ad eum miſi, reddendam; et ipſe, quod commodo tuo fiat, cum eo colloquare. puto, ſi quid in homine pudoris eſt, praeſtaturum eum, ne pro ſe quodam modo dependatur. de Attica pergratum mihi feciſti, quòd curaſti, ut ante ſcirem recte eſſe, quam non belle fuiſſe.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

In Pompeianum veni x. nonas Mai. 17
cum pridie, ut antea ad te ſcripſi, Piliam
in Cumano collocaviſſem. ibi mihi coe-
nanti literae tuae ſunt redditae, quas de-
deras Demetrio liberto prid. kal. in qui-
bus multa ſapienter, ſed tamen talia,
quemadmodum tute ſcribebas, ut omne
conſilium in fortuna poſitum videretur.
itaque his de rebus ex tempore, et co-
ràm. de Buthrotio negotio, utinam qui-
dem Antonium conveniam: multum
profecto proficiam: ſed non arbitrantur
eum a Capua declinaturum; quo quidem,
metuo, ne magno Reipublicae malo ve-
nerit: quod idem L. Caeſari videbatur,
quem pridie Neapoli affectum graviter
videram. quamobrem iſta nobis ad kal.
Jun. tractanda et perficienda ſunt. ſed
hactenus. Q. filius ad patrem acerbiſſi-
mas literas miſit: quae ſunt ei redditae,
cum veniſſemus in Pompeianum: qua-
rum tamen erat caput, ‘ Aquilliam no-
‘ vercam non eſſe laturum.’ ſed hoc to-
lerabile fortaſſe: illud vero? ‘ ſe ab Cae-
‘ ſare habuiſſe omnia, nihil a patre, re-

‘ liqua ſperare ab Antonio.’ ô perditum hominem! ſed μελήσει. ad Brutum noſtrum, ad Caſſium, ad Dolabellam epiſtolas ſcripſi. earum exempla tibi miſi, non ut deliberarem reddendaene eſſent; (plane enim judico eſſe reddendas) ſed quod non dubito, quin tu idem exiſtimaturus ſis. Ciceroni meo, mi Attice, ſuppeditabis quantum videbitur, meque hoc tibi onus imponere patiere. quae adhuc feciſti, mihi ſunt gratiſſima. librum meum illum ἀνέκδοτον nondum, ut volui, perpolivi. iſta vero, quae tu contexi vis, aliud quoddam ſeparatum volumen expectant. ego autem (credas mihi velim) minore periculo exiſtimo contra illas nefarias partes, vivo tyranno, dici potuiſſe, quàm mortuo: ille enim neſcio quo pacto ferebat me quidem mirabiliter. nunc, quacunque nos commovimus, ad Caeſaris non modo acta, verum etiam cogitata revocamur. de Montano, quoniam Flamma venit, videbis. puto rem meliore loco eſſe debere.

CICERO DOLABELLAE COS.
SUO S.

Etſi contentus eram, mi Dolabella, tuâ gloriâ, ſatiſque ex ea magnam laetitiam voluptatemque capiebam: tamen non poſſum non confiteri, cumulari me maximo gaudio, quod vulgo hominum opinio ſocium me adſcribat tuis laudibus. neminem conveni, (convenio autem quotidie plurimos: ſunt enim permulti optimi viri, qui valetudinis cauſa in haec loca veniant; praeterea ex municipiis frequentes neceſſarii mei) quin omnes, cùm te ſummis laudibus ad caelum extulerunt, mihi continuo maximas gratias agant. negant enim ſe dubitare, quin tu meis praeceptis, et conſiliis obtemperans, praeſtantiſſimum te civem, et ſingularem Conſulem praebeas. quibus ego quanquam veriſſime poſſum reſpondere, te, quae facias, tuo judicio, et tua ſponte facere, nec cujuſquam egere conſilio: tamen neque plane aſſentior, ne imminuam tuam laudem, ſi omnis a meis conſiliis profecta videatur; neque valde nego. ſum enim avidior, etiam quàm ſa-

tis eſt, gloriae. et tamen non alienum dignitate tua, quod ipſi Agamemnoni, regum regi, fuit honeſtum, habere aliquem in conſiliis capiendis Neſtorem: mihi vero glorioſum, te juvenem Conſulem, florere laudibus quaſi alumnum diſciplinae meae. L. quidem Caeſar, cum ad eum aegrotum Neapolim veniſſem, quanquam erat oppreſſus totius corporis doloribus, tamen ante, quam me plane ſalutavit, ô mi Cicero; inquit, gratulor tibi, cum tantum vales apud Dolabellam, quantum ſi ego apud ſororis filium valerem, jam ſalvi eſſe poſſemus. Dolabellae verò tuo et gratulor, et gratias ago: quem quidem, poſt te Conſulem, ſolum poſſumus verè Conſulem dicere. dein multa de facto, ac de re geſta. tum nihil magnificentius, nihil praeclarius actum unquam, nihil Reipublicae ſalutarius: atque haec una vox omnium eſt. a te autem peto, utì me hanc quaſi falſam hereditatem alienae gloriae ſinas cernere, meque aliqua ex parte in ſocietatem tuarum laudum venire patiare. quanquam, mî Dolabella, (haec enim jocatus ſum) libentius omnes meas, ſi modo ſunt aliquae

Digitized by Google

meae laudes, ad te transfuderim, quàm aliquam partem exhauſerim ex tuis. nam cùm te ſemper tantum dilexerim, quantum tu intelligere potuiſti; tum his tuis factis ſic incenſus ſum, ut nihil unquam in amore fuerit ardentius. nihil eſt enim, mihi crede, virtute formoſius, nihil pulchrius, nihil amabilius. ſemper amavi, ut ſcis, M. Brutum, propter ejus ſummum ingenium, ſuaviſſimos mores, ſingularem probitatem atque conſtantiam: tamen idibus Mart. tantum acceſſit ad amorem, ut mirarer locum fuiſſe augendi in eo, quod mihi jampridem cumulatum etiam videbatur. quis erat, qui putaret ad eum amorem, quem erga te habebam, poſſe aliquid accedere? tantum acceſſit, ut mihi nunc denique amare videar, antea dilexiſſe. quare quid eſt, quòd ego te horter, ut dignitati et gloriae ſervias? proponam tibi claros viros, quod facere ſolent, qui hortantur? neminem habeo clariorem, quam te ipſum. te imitere oportet, tecum ipſe certes. ne licet quidem tibi jam, tantis rebus geſtis, nón tui ſimilem eſſe. quod cum ita ſit, hortatio non eſt neceſſaria; gratulatione

magis utendum eſt. contigit enim tibi, quod haud ſcio an nemini, ut ſumma ſeveritas animadverſionis non modo non invidioſa, ſed etiam popularis eſſet, et cùm bonis omnibus, tum infimo cuique gratiſſima. hoc ſi tibi fortunâ quadam contigiſſet, gratularer felicitati tuae: ſed contigit magnitudine cum animi, tum etiam ingenii, atque conſilii. legi enim concionem tuam. nihil illa ſapientius. ita pedetentim et gradatim tum acceſſus a te cauſam facti, tum receſſus, ut res ipſa maturitatem tibi animadvertendi omnium conceſſu daret. liberaſti igitur et urbem periculo, et civitatem metu: neque ſolum ad tempus maximam utilitatem attuliſti, ſed etiam ad exemplum facti. intelligere debes, in te poſitam eſſe Remp. tibique non modo tuendos, ſed etiam ornandos illos viros, a quibus initium libertatis profectum eſt. ſed his de rebus coram plura propediem, ut ſpero. tu, quoniam Remp. noſque conſervas, fac, ut diligentiſſime te ipſum, mi Dolabella, cuſtodias.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

Saepius me jam agitas, quod rem geſ- 18
tam Dolabellae nimis in caelum videar
efferre. ego autem, quanquam ſane pro-
bo factum, tamen ut tantopere lauda-
rem, adductus ſum tuis unis, et alteris
literis. ſed totum ſe a te abalienavit Do-
labella, ea de cauſa, qua me quoque ſibi
inimiciſſimum reddidit. ô hominem pu-
dentem! kalend. Jan. debuit; adhuc non
ſolvit, praeſertim cùm ſe maximo aere
alieno Faberii manu liberarit, et opem
ab eo petierit. licet enim jocari, ne me
valde conturbatum putes. atque ego ad
eum VIII idus literas dederam bene
manè: eodem autem die tuas literas veſ-
peri acceperam in Pompeiano, ſane cele-
riter, tertio abs te die. ſed, ut ad te eo
ipſo die ſcripſeram, ſatis aculeatas ad
Dolabellam literas dedi: quae ſi nihil
profecerint, puto fore, ut me praeſentem
non ſuſtineat. Albianum te confeciſſe
arbitror. de Petulciano nomine, quòd
mihi ſuppeditatus es, gratiſſimum eſt, et
ſimile tuorum omnium. ſed ego Erotem
ad iſta expedienda factum mihi videbar

Digitized by Google

reliquiſſe: cujus non ſine magna culpa vacillarunt. ſed cum ipſo videro. de Montano, ut ſaepe ad te ſcripſi, erit tibi tota res curae. Servius proficiſcens, quod deſperanter tecum locutus eſt, minime miror; neque ei quidquam in deſperatione concedo. Brutus noſter, ſingularis vir, ſi in Senatum non eſt kal. Juniis venturus, quid facturus ſit in foro, neſcio. ſed hoc ipſe melius. ego ex his, quae parari video, non multum idibus Martiis profectum judico. itaque de Graecia quotidie magis et magis cogito. nec enim Bruto meo, exilium, ut ſcribis ipſe, meditanti, video quid prodeſſe poſſim. Leonidae me literae non ſatis delectarunt. de Herode tibi aſſentior. Saufeii legiſſe vellem. ego ex Pompeiano VI idus Mai. cogitabam.

CICERO ATTICO SAL.

19 Non. Mai. cum eſſem in Pompeiano, accepi binas a te literas, alteras ſexto die, alteras quarto. ad ſuperiores igitur prius. quàm mihi jucundum, opportune tibi Barnaeum literas reddidiſſe. tu verò cum Caſſio, ut caetera. quam com-

Digitized by Google

mode autem, quod id ipſum quod me mones, quatriduo ante ad eum ſcripſeram, exemplumque mearum literarum ad te miſeram. ſed cum Dolabellae ἀτισίᾳ (ſic enim tu ad me ſcripſeras) magna deſperatione affectus eſſem; ecce tibi et Bruti, et tuae literae. ille exilium meditari. nos autem alium portum propiorem huic aetati videbamus: in quem mallem equidem pervehi florente Bruto noſtro, conſtitutaque Republica: ſed nunc quidem, ut ſcribis, non utrumvis: aſſentiris enim mihi, noſtram aetatem a caſtris, praeſertim civilibus, abhorrere. Antonius ad me tantum de Clodio reſcripſit, meam lenitatem et clementiam et ſibi eſſe gratam, et mihi voluptati magnae fore. ſed Panſa furere videtur de Clodio, itemque de Dejotaro; et loquitur ſevere, ſi velis credere. illud tamen non belle, ut mihi quidem videtur, quod factum Dolabellae vehementer improbat. de coronatis, cum ſororis tuae filius a patre accuſatus eſſet, reſcripſit ſe coronam habuiſſe honoris Caeſaris cauſa; poſuiſſe luctus gratia: poſtremo, ſe libenter vituperationem ſubire, quod amaret etiam

Digitized by Google

mortuum Caeſarem. ad Dolabellam, quemadmodum tibi dicis placere, ſcripſi diligenter: ego etiam ad Sicam: tibi hoc oneris non impono: nolo te illum iratum habere. Servii orationem cognoſco: in qua plus timoris video, quàm conſilii. ſed quoniam perterriti omnes ſumus, aſſentio Servio. Publilius tecum tricatus eſt. huc enim Caerellia miſſa ab iſtis eſt legata ad me; cui facile perſuaſi, mihi id, quod rogaret, ne licere quidem, non modo non lubere. Antonium ſi videro, accurate agam de Buthroto. venio ad recentiores literas: quanquam de Servio jam reſcripſi. me facere magnam πρᾶξιν Dolabellae. mihi mehercule ita videtur, non potuiſſe major tali re, talique tempore: ſed tamen, quidquid ei tribuo, tribuo ex tuis literis. tibi vero aſſentior, majorem πρᾶξιν ejus fore, ſi mihi, quod debuit, diſſolverit. Brutus, velim, ſit Aſturae. quod autem laudas me, quod nihil ante de profectione conſtituam, quàm, iſta quo evaſura ſint, videro, muto ſententiam: neque quidquam tamen ante, quàm te videro. Atticam meam gratias mihi agere de matre gau-

deo: cui quidem ego totam villam, cellamque tradidi; eamque cogitabam v idus videre. tu Atticae ſalutem dices: nos Piliam diligenter tuebimur.

CICERO ATTICO SAL.

E Pompeiano navi advectus ſum in 20
Luculli noſtri hoſpitium vi idus, hora fere tertia: egreſſus autem e navi, accepi tuas literas, quas tuus tabellarius in Cumanum attuliſſe dicebatur, nonis Mai. datas: a Lucullo poſtridie eadem fere hora, qua veni, vii idus Lanuvio datas. audi igitur ad omnes. primum, quae de re meâ geſta et in ſolutione, et in Albiano negotio, grata. de tuo autem Buthroto, cum in Pompeiano eſſem, Miſenum venit Antonius: inde ante diſceſſit, quàm illum veniſſe audiſſem: a quo in Samnium: vide, quid ſperes. Romae igitur de Buthroto. L. Antonii horribilis concio, Dolabellae praeclara. jam vel ſibi habeat nummos, modo numeret idibus. Tertullae nollem abortum. tam enim Caſſii ſunt jam, quam Bruti ferendi. de regina velim, atque etiam de Caeſare illo. perſolvi primae epiſtolae: venio ad

Digitized by Google

ſecundam. de Quintis, ac Buthroto, cum venero, ut ſcribis. quod Ciceroni ſuppeditas, gratum. quod errare me putas, qui Rempublicam putem pendere e Bruto: ſic ſe res habet. aut nulla erit, aut ab iſto iſtiſve ſervabitur. quod me hortaris, ut ſcriptam concionem mittam; accipe a me, mi Attice, *καθολικὸν θεώρημα* earum rerum, in quibus ſatis exercitati ſumus. nemo unquam neque poëta, neque orator fuit, qui quemquam meliorem quam ſe arbitraretur. hoc etiam malis contingit. quid tu Bruto putas, et ingenioſo, et erudito? de quo etiam experti ſumus nuper in edicto. ſcripſeram rogatu tuo. meum mihi placebat, illi ſuum. quin etiam, cum ipſius precibus penè adductus ſcripſiſſem ad eum de optimo genere dicendi, non modo mihi, ſed etiam tibi ſcripſit, ſibi illud, quod mihi placeret, non probari. quare ſine quaeſo ſibi quemque ſcribere. ‘ ſuam cuique ſponſam, mihi ‘ meam; ſuum cuique amorem, mihi me‘ um. ’ non ſcitè: hoc enim Attilius, poëta duriſſimus. atque utinam liceat iſti concionari; cui ſi eſſe in urbe tuto licebit, vicimus: ducem enim novi belli ci-

vilis aut nemo ſequetur, aut ii ſequentur, qui facile vincantur. venio ad tertiam. gratas fuiſſe meas literas Bruto, et Caſſio gaudeo: itaque iis reſcripſi. quod Hirtium per me meliorem fieri volunt: do equidem operam; et ille optime loquitur: ſed vivit, habitatque cum Balbo, qui item bene loquitur. quid credas, videris. Dolabellam valde placere tibi video: mihi quidem egregie. cum Panſa vixi in Pompeiano. is plane mihi probabat ſe bene ſentire, et cupere pacem. cauſam armorum quaeri plane video. edictum Bruti et Caſſii probo. quaeris, ut ſuſcipiam cogitationem, quidnam iſtis agendum putem: conſilia temporum ſunt; quae in horas commutari vides. Dolabellae et prima illa actio, et haec contra Antonium concio mihi profeciſſe permultum videtur. prorſus ibat res. nunc autem videmur habituri ducem: quod unum municipia bonique deſiderant. Epicuri mentionem facis, et audes dicere, μὴ πολιτεύεσθαι? non te Bruti noſtri vulticulus ab iſta oratione deterret? Q. filius, ut ſcribis, Antonii eſt dextella. per eum igitur, quod volemus,

facile auferemus. expecto, ſi, ut putas, L. Antonius produxit Octavium, qualis concio fuerit. haec ſcripſi citatim: ſtatim enim Caſſii tabellarius. eram continuo Piliam ſalutaturus: deinde ad epulas Veſtorii, navicula. Atticae plurimam ſalutem.

CICERO ATTICO SAL.

21 Cum paulo ante dediſſem ad te Caſſii tabellario literas, v idus venit noſter tabellarius, et quidem, portenti ſimile, ſine tuis literis. ſed cito conjeci Lanuvii te fuiſſe. Eros autem feſtinavit, ut ad me literae Dolabellae perferrentur, non de re mea (nondum enim meas acceperat) ſed reſcripſit ad eas quarum exemplum tibi miſeram, ſane luculente. ad me autem, cum Caſſii tabellarium dimiſiſſem, ſtatim Balbus. ô dii boni, quam facile perſpiceres timere otium! et noſti virum: quàm tectus: ſed tamen Antonii conſilia narrabat: illum circumire veteranos, ut acta Caeſaris ſancirent: idque ſe facturos eſſe jurarent, ut rata omnes haberent: eaque Duumviri omnibus menſibus inſpicerent. queſtus eſt etiam de ſua invidia;

Digitized by Google

eaque omnis ejus oratio fuit, ut amare videretur Antonium. quid quaeris? nihil ſinceri. mihi autem non eſt dubium, quin res ſpectet ad caſtra. acta enim illa res eſt animo virili, conſilio puerili. quis enim hoc non vidit, regni heredem relictum? quid autem abſurdius, ‘ hoc ‘ metuere, alterum in metu non pone- ‘ re? ’ quin etiam hoc ipſo tempore multa ὑποσόλοικα. Pontii Neapolitanum a matre tyrannoctoni poſſideri? legendus mihi ſaepius eſt Cato major, ad te miſſus. amariorem enim me ſenectus facit: ſtomachor omnia. ſed mihi quidem βεβίωται: viderint juvenes. tu mea curabis, ut curas. haec ſcripſi, ſeu dictavi, appoſita ſecunda menſa apud Veſtorium. poſtridie apud Hirtium cogitabam: et quidem πεντέλοιπον. ſic hominem traducere ad optimates paro. λῆρος πολύς. nemo eſt iſtorum, qui otium non timeat. quare talaria videamus. quidvis enim potius, quam caſtra. Atticae ſalutem plurimam velim dicas. expecto Octavii concionem, et, ſi quid aliud; maxime autem ecquid Dolabella tinniat: an in meo nomine tabulas novas fecerit.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

22 Certior a Pilia factus, mitti ad te idibus tabellarios, ſtatim hoc neſcio quid exaravi. primum igitur ſcire te volui, me hinc Arpinum XVI kalend. Jun. eò igitur mittes, ſi quid erit poſthac: quanquam ipſe jam jamque adero. cupio enim ante, quam Romam venio, odorari diligentius, quid futurum ſit. quanquam vereor, ne nihil conjecturâ aberrem: minime enim obſcurum eſt, quid iſti moliantur: (meus vero diſcipulus, qui hodie apud me coenat, valde amat illum, quem Brutus noſter ſauciavit:) et, ſi quaeris, (perſpexi enim plane) timent otium: ὑπόθεσιν autem hanc habent, eamque prae ſe ferunt, virum clariſſimum interfectum, totam Rempublicam illius interitu perturbatam: irrita fore, quae ille egiſſet, ſimul ac deſiſtemus timere: clementiam illi malo fuiſſe: qua ſi uſus non eſſet, nihil ei tale accidere potuiſſe. mihi autem venit in mentem, ſi Pompeius cum exercitu firmo veniat, quod eſt εὔλογον, certe fore bellum. haec me ſpecies cogitatioque perturbat: neque enim jam,

Digitized by Google

quod tibi tum licuit, nobis nunc licebit. nam aperte laetati ſumus. deinde habent in ore, nos ingratos. nullo modo licebit, quod tum et tibi licuit, et multis. φαινοπροσωπητέον ergo, et ἰτέον in caſtra? millies mori melius, huic praeſertim aetati. itaque me idus Mart. non tam conſolantur, quam antea: magnum enim mendum continent. etſi illi juvenes:

Ἄλλοις ἐν ἐσθλοῖς τὸν δ᾽ ἀπωθοῦνται ψόγον.

ſed, ſi tu melius quippiam ſperas, quod et plura audis, et interes conſiliis; ſcribas ad me velim, ſimulque cogites, quid agendum nobis ſit ſuper legatione votiva. equidem in his locis moneor a multis, ne in Senatu kalend. dicuntur enim occulte milites ad eam diem comparati, et quidem in iſtos; qui mihi videntur ubivis tutius, quam in Senatu, fore.

Digitized by Google

EPISTOLARUM
AD
ATTICUM

LIBER XV.

CICERO ATTICO SAL.

O Factum male de Alexione! incredibile eſt, quanta me moleſtia affecerit; nec mehercule ex ea parte maxime, quòd plerique mecum: ad quem igitur te medicum conferes? quid mihi jam medico? aut ſi opus eſt, tanta inopia eſt? amorem erga me, humanitatem, ſuavitatemque deſidero. etiam illud: quid eſt, quod non pertimeſcendum ſit; cum hominem temperantem, ſummum medicum, tan-

Digitized by Google

tus improviſo morbus oppreſſerit? ſed ad haec omnia una conſolatio eſt, quod ea conditione nati ſumus, ut nihil, quod homini accidere poſſit, recuſare debeamus. de Antonio, jam antea tibi ſcripſi, non eſſe eum a me conventum. venit enim Miſenum, cum ego eſſem in Pompeiano: inde ante profectus eſt, quam ego eum veniſſe cognovi. ſed caſu, cum legerem tuas literas, Hirtius erat apud me in Puteolano: ei legi; et egi: primum quod attinet, nihil mihi concedebat: deinde ad ſummam, arbitrum me ſtatuebat non modo hujus rei, ſed totius Conſulatus ſui. cum Antonio autem ſic agemus, ut perſpiciat, ſi in eo negotio nobis ſatisfecerit, totum me futurum ſuum. Dolabellam ſpero domi eſſe. redeamus ad noſtros; de quibus tu bonam ſpem te ſignificas habere propter edictorum humanitatem. ego autem perſpexi, cum a me XVII kalend. de Puteolano Neapolim Panſae conveniendi cauſa proficiſceretur Hirtius, omnem ejus ſenſum. ſeduxi enim, et ad pacem ſum cohortatus: non poterat ſcilicet negare, ſe velle pacem; ſed non minus ſe noſtrorum arma

timere, quam Antonii: et tamen utroſque non ſine cauſa praeſidium habere; ſe autem utraque arma metuere. quid quaeris? ὐδὲν ὑγιές. de Q. filio tibi aſſentior: patri quidem certe graviſſimae, et belliſſimae tuae literae fuerunt. Caerelliae vero facile ſatisfeci: nec valde laborare mihi viſa eſt: et, ſi illa, ego certe non laborarem. iſtam vero, quam tibi moleſtam ſcribis eſſe, auditam a te eſſe omnino demiror. nam quod eam collaudavi apud amicos; audientibus tribus filiis ejus, et filia, ὐ ταυτὸ ἐκ τῦ αὐτῦ: quid eſt hoc? quid eſt autem, cur ego perſonatus ambulem? parumne foeda perſona eſt ipſius ſenectutis? quod Brutus rogat, ut ante kalendas, ad me quoque ſcripſit: et fortaſſe faciam. ſed plane quid velit, neſcio: quid enim illi afferre conſilii poſſum, cum ipſe egeam conſilio? et cum ille ſuae immortalitati melius, quam noſtro otio conſuluerit? de regina rumor extinguetur. de Flamma, obſecro te, ſi quid potes. heri dederam ad te literas exiens e Puteolano, diverteramque in Cumanum. ibi bene valentem videram Piliam. quin etiam Baulos Cumis eam vidi: venerat

enim in funus: cui funeri ego quoque operam dedi. Cn. Lucullus, familiaris noſter, matrem efferebat. manſi igitur eo die in Sinueſſano: atque inde manè poſtridie Arpinum proficiſcens hanc epiſtolam exaravi. erat autem nihil novi, quod aut ſcriberem, aut ex te quaererem; niſi forte hoc ad rem putas pertinere: Brutus noſter miſit ad me orationem ſuam, habitam in concione Capitolina; petivitque a me, ut eam nec ambitioſe corrigerem ante, quam ederet. eſt autem oratio ſcripta elegantiſſime ſententiis, verbis, ut nihil poſſit ultra. ego tamen, ſi illam cauſam habuiſſem, ſcripſiſſem ardentius ὑποθέσεως. vides, quae ſit perſona dicentis. itaque eam corrigere non potui. quo enim in genere Brutus noſter eſſe vult, et quod judicium habet de optimo genere dicendi, id ita conſecutus eſt in ea oratione, ut elegantius eſſe nihil poſſit. ſed ego ſolus alius ſum; ſive hoc recte, ſive non recte. tu tamen velim orationem legas, niſi forte jam legiſti, certioremque me facias, quid judices ipſe. quanquam vereor, ne cognomine tuo lapſus ὑπεραττικὸς ſis in judi-

cando. ſed ſi recordabere Δημοσθένους fulmina, tum intelliges poſſe et ἀττικώτατα graviſſime dici. ſed haec coram. nunc nec ſine epiſtola, nec cum inani epiſtola volui ad te Metrodorum venire.

CICERO ATTICO SAL.

2 Quinto decimo kalendas e Sinueſſano proficiſcens, cum dediſſem ad te literas, divertiſſemque a Cumis in Veſciano, accepi a tabellario tuas literas: in quibus nimis multa de Buthroto. non enim tibi ea res majori curae aut eſt, aut erit, quam mihi. ſic enim decet, te mea curare, tua me. quamobrem id quidem ſic ſuſceptum eſt mihi, ut nihil ſim habiturus antiquius. L. Antonium concionatum eſſe, cognovi tuis literis et aliis, ſordide: ſed, id quale fuerit, neſcio: nihil enim ſcripſiſti. de Menedemo probe. Quintus certe ea dictitat, quae ſcribis. conſilium meum a te probari, quod ea non ſcribam, quae tu a me poſtularis, facile patior; multoque magis id probabis, ſi orationem eam, de qua hodie ad te ſcripſi, legeris. quae de legionibus ſcribis, ea vera ſunt. ſed non ſatis hoc mihi videris

tibi perſuaſiſſe, quid de Buthrotiis noſtris per Senatum ſperes confici poſſe. quod puto, (tantum enim video) non videmur eſſe victuri. ſed, ſi etiam nos hoc fallat, de Buthroto te non fallet. de Octavii concione idem ſentio, quod tu: ludorumque ejus apparatus, et Matius, ac Poſtumius mihi procuratores non placent. Saſerna collega dignus. ſed iſti omnes, quemadmodum ſentis, non minus otium timent, quàm nos arma. Balbum levari invidia per nos velim: ſed ne ipſe quidem id fieri poſſe confidit: itaque alia cogitat. quod prima diſputatio Tuſculana te confirmat, ſane gaudeo: neque enim ullum eſt perfugium aut melius, aut paratius. Flamma quod bene loquitur, non moleſte fero. Tyndaritanorum cauſa, de qua tam laboras, quae ſit ignoro. hos tamen. πεντέλοιπον movere iſta videntur, in primis erogatio pecuniae. de Alexione doleo; ſed, quoniam inciderat in ita gravem morbum, bene actum cum illo arbitror. quos tamen ſecundos heredes, ſcire vellem, et diem teſtamenti.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

3 Undecimo kalend. accepi in Atinati duas epiſtolas tuas, quibus duabus meis reſpondiſti. una erat xv kal. altera x i i data. ad ſuperiorem igitur prius. accurres in Tuſculanum, ut ſcribis: quò me vi kal. venturum arbitrabar. quod ſcribis parendum victoribus: non mihi quidem, cui ſunt multa potiora. nam illa, quae recordaris Lentulo et Marcello Coſſ. facta in aede Apollinis; nec cauſa eadem eſt, nec ſimile tempus; praeſertim cum Marcellum ſcribas, alioſque diſcedere. erit igitur nobis coram odorandum, et conſtituendum, tutóne Romae eſſe poſſimus. novi conventus habitatores ſane movent. in magnis enim verſamur anguſtiis. ſed ſint iſta parvi. quin et majora contémnimus. Calvae teſtamentum cognovi, hominis turpis ac ſordidi. tabula Demonici quod tibi curae eſt, gratum. de Mario ſcripſi jam pridem ad Dolabellam accuratiſſimè; modo redditae literae ſint. ejus cauſa et cupio, et debeo. venio ad propiorem. cognovi de Alexione, quae deſiderabam.

Digitized by Google

Hirtius eſt tuus. Antonio quam eſt, volo pejus eſſe. de Quinto filio ſcribis, ut ἅλις. de patre coram agemus. Brutum omni re, qua poſſum, cupio juvare: cujus de oratiuncula idem te, quod me, ſentire video: ſed parum intelligo, quid me velis ſcribere, quaſi a Bruto habita oratione, cum ille ediderit. qui tandem convenit? an ſic ut in tyrannum jure optimo caeſum? multa dicentur, multa ſcribentur a nobis; ſed alio modo, et tempore. de ſella Caeſaris bene tribuni. praeclaros etiam XIV ordines. Brutum apud me fuiſſe gaudeo: modo et libenter fuerit, et ſat diu.

CICERO ATTICO SAL.

Decimo kalend. hora VIII fere a Q. 4
Fuſio venit tabellarius: neſcio quid ab eo literularum, uti me ſibi reſtituerem, ſane inſulſe, ut ſolet: niſi forte, quae non ames, omnia videntur inſulſe fieri. ſcripſi ita, ut te probaturum exiſtimem. mihi duas a te epiſtolas reddidit, unam XI, alteram X. ad recentiorem prius. et legio? rem laudo. ſi vero etiam Carfulenus, ἄνω ποταμῶν. Antonii conſilia narras turbu-

Digitized by Google

lenta: atque utinam potius per populum agat, quàm per Senatum; quod quidem ita credo. ſed mihi totum ejus conſilium ad bellum ſpectare videtur, ſi quidem D. Bruto provincia eripitur. quoquo modo ego de illius nervis exiſtimo, non videtur fieri poſſe ſine bello. ſed non cupio, quoniam cavetur Buthrotiis. rides? at ego doleo, non meâ potius aſſiduitate, diligentia, gratia perfici. quod ſcribis te neſcire, quid noſtris faciendum ſit: jam pridem me illa ἀπορία ſollicitat. itaque ſtulta jam iduum Martiarum eſt conſolatio. animis enim uſi ſumus virilibus; conſiliis, mihi crede, puerilibus. exciſa enim eſt arbor, non evulſa: itaque quàm fruticetur, vides. redeamus igitur, quoniam ſaepe uſurpas, ad Tuſculanas diſputationes. Saufeium per te celemus: ego nunquam indicabo. quòd te a Bruto ſcribis; ut certior fieret, quo die in Tuſculanum eſſem venturus: ut ad te ante ſcripſi, VI kal. et quidem ibi te quamprimum pervidere velim. puto enim nobis Lanuvium eundum, et quidem non ſine multo ſermone: ſed μελήσει. redeo ad ſuperiorem: ex qua praeterea

illa prima de Buthrotiis: quae mihi ſunt incluſa medullis; ſit modo, ut ſcribis, locus agendi. de oratione Bruti prorſus contendis, cum iterum tam multis verbis agis. egone ut eam cauſam, quam is ſcripſit? ego ſcribam non rogatus ab eo? nulla παρεγχείρησις fieri poteſt contumelioſior. at, inquis, Ἡρακλείδειον aliquod. non recuſo id quidem; ſed et componendum argumentum eſt, et ſcribendi expectandum tempus maturius. licet enim de me, ut libet, exiſtimes (velim quidem quam optime) ſi haec ita manent, ut videntur (feres quod dicam) me idus Martiae non delectant. ille enim nunquam revertiſſet: nos timor confirmare ejus acta non coëgiſſet: aut (ut in Sauſeii eam, relinquamque Tuſculanas diſputationes, ad quas tu etiam Veſtorium hortaris) ita gratioſi eramus apud illum, quem dii mortuum perduint, ut noſtrae aetati, quoniam interfecto domino liberi non ſumus, non fuerit dominus ille fugiendus. rubeo, mihi crede: ſed jam ſcripſeram; delere nolui. de Menedemo, vellem verum fuiſſet. de regina, velim verum ſit. caetera coram, et maxime,

quid noſtris faciendum ſit; quid etiam nobis, ſi Antonius militibus obſeſſurus eſt Senatum. hanc epiſtolam ſi illius tabellario dediſſem, veritus ſum, ne ſolveret: itaque miſi deditâ operâ: erat enim reſcribendum tuis. quàm vellem, Bruto ſtudium tuum navare potuiſſes! ego igitur ad eum literas. ad Dolabellam Tironem miſi cum mandatis, et literis. eum ad te vocabis; et, ſi quid habebis, quod placeat, ſcribes. ecce autem de traverſo L. Caeſar, ut veniam ad ſe, rogat, in Nemus; aut ſcribam, quo ſe venire velim: Bruto enim placere, ſe a me conveniri. ô rem odioſam et inexplicabilem! puto me ergo iturum, et inde Romam; niſi quid mutaro. ſummatim adhuc ad te: nihil dum enim a Balbo: tuas igitur expecto, nec auctorum ſolum, ſed etiam futurorum.

CICERO ATTICO SAL.

5 A Bruto tabellarius rediit: attulit et ab eo, et Caſſio. conſilium meum magnopere exquirunt: Brutus quidem, utrum de duobus. ô rem miſeram! plane non habeo quid ſcribam: itaque ſilentio

puto me uſurum; niſi quid aliud tibi videtur. ſin tibi quid venit in mentem, ſcribe quaeſo. Caſſius vero vehementer orat ac petit, ut Hirtium quam optimum faciam. ſanum putas? ὁ γναφεὺς ἀνθρακεύς. epiſtolam tibi miſi. ut tu de provincia Bruti, et Caſſii per ſenatus-conſultum, ita ſcribit et Balbus et Hirtius. qui quidem, ſe actutum: etenim jam in Tuſculano eſt: mihique, ut abſim, vehementer auctor eſt: et ille quidem periculi cauſâ; quod ſibi etiam fuiſſe dicit. ego autem, etiam ut nullum periculum ſit: tantum abeſt, ut Antonii ſuſpicionem fugere nunc curem, ne videar ejus ſecundis rebus non delectari, ut mihi cauſa ſit, cur Romam venire nolim, ne illum videam. Varro autem noſter ad me epiſtolam miſit; ſibi a neſcio quo miſſam, (nomen enim deleerat) in qua ſcriptum erat, veteranos eos, qui rejiciantur (nam partem eſſe dimiſſam) improbiſſime loqui; ut magno periculo Romae ſint futuri, qui ab eorum partibus diſſentire videantur. qui porro noſter itus, reditus, vultus, inceſſus inter iſtos? quod ſi, ut ſcribis, L. Antonius in Decimum, reliqui in noſtros;

ego quid faciam? aut quo me pacto geram? mihi vero deliberatum eſt, ut nunc quidem eſt, abeſſe ex ea urbe, in qua non modo florui cum ſumma, verum etiam ſervivi cum aliqua dignitate: nec tam ſtatui ex Italia exire, de quo tecum deliberabo, quàm iſtuc non venire.

CICERO ATTICO SAL.

6 Cum ad me Brutus noſter ſcripſiſſet et Caſſius, ut Hirtium, quem adhuc bonum fuiſſe ſciebant, neque eum confidebant fore, mea auctoritate meliorem facerem, (Antonio eſt enim fortaſſe iratior, cauſae vero amiciſſimus) tamen ad eum ſcripſi, eique dignitatem Bruti, et Caſſii commendavi. ille quid mihi reſcripſiſſet, ſcire te volui; ſi forte idem tu, quod ego, exiſtimares, iſtos etiam nunc vereri, ne forte ipſi noſtri plus animi habeant, quam habent.

HIRTIUS CICERONI SUO, S.

Rure jam redierim, quaeris; an ego, cum omnes caleant, ignaviter aliquid faciam. etiam ex urbe ſum profectus: utilius enim ſtatui abeſſe. has tibi literas

Digitized by Google

exiens in Tuſculanum ſcripſi. noli autem me tam ſtrenuum putare, ut ad nonas recurram. nihil enim jam video opus eſſe noſtra cura: quoniam praeſidia ſunt in tot annos proviſa. Brutus, et Caſſius utinam, quam facile a te de me impetrare poſſunt, ita per te exorentur; ne quod calidius ineant conſilium! cedentes enim haec ais ſcripſiſſe: quò? aut quare? retine, obſecro te, Cicero, illos: et noli ſinere haec omnia perire, quae funditus mediusfidius rapinis, incendiis, caedibus pervertuntur. tantum, ſi quid timent, caveant: nihil praeterea moliantur. non mediusfidius acerrimis conſiliis plus quam etiam inertiſſimis, dum modo diligentibus, conſequentur. haec enim, quae fluunt, per ſe diuturna non ſunt: in contentione praeſentes ad nocendum habent vires. quid ſperes de illis, in Tuſculanum ad me ſcribe.

Habes Hirtii epiſtolam: cui reſcripſi, nil illos calidius cogitare, idque confirmavi. hoc qualecunque eſſet, te ſcire volui. obſignata jam epiſtola, Balbus ad me, Serviliam rediiſſe, confirmare non diſceſſuros. nunc expecto a te literas.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

7 Gratum, quòd mihi epiſtolas: quae quidem me delectarunt, in primis Sexti noſtri. dices, quia te laudat. puto mehercule id quoque eſſe cauſae; ſed tamen etiam ante quam ad eum locum veni, valde mihi placebat, cum ſenſus ejus de Republica, tum ſcribendi cura. Servius vero pacificator cum librariolo ſuo videtur obiiſſe legationem, et omnes captiunculas pertimeſcere. debuerat autem, ‘ non ‘ ex jure manu conſertum;’ ſed quae ſequuntur. tu quoque ſcribes.

CICERO ATTICO SAL.

8 Poſt tuum diſceſſum binas a Balbo, nihil novi: itemque ab Hirtio; qui ſe ſcribit vehementer offenſum eſſe veteranis. expectat animus, quidnam agant de kal. Martiis. miſi igitur Tironem, et cum Tirone plures; quibus ſingulis, ut quidque accidiſſet, dares literas, atque etiam ſcripſi ad Antonium de legatione: ne, ſi ad Dolabellam ſolum ſcripſiſſem, iracundus homo commoveretur. quod autem aditus ad eum difficilior eſſe dicitur,

ſcripſi ad Eutrapelum, ut is ei meas literas redderet, legatione mihi opus eſſe. honeſtior eſt votiva: ſed licet uti utrâque. de te, quaeſo, etiam atque etiam vide. velim poſſis coram: ſi minus poſſis, literis idem conſequemur. Graeceius ad me ſcripſit, C. Caſſium ſibi ſcripſiſſe, homines comparari, qui armati in Tuſculanum mitterentur. id quidem mihi non videbatur; ſed cavendum tamen, villaeque plures videndae. ſed aliquid craſtinus dies ad cogitandum nobis de ea re.

CICERO ATTICO SAL.

Tertio nonas veſperi a Balbo redditae mihi literae, fore nonis Senatum, ut Brutus in Aſia, Caſſius in Sicilia frumentum emendum, et ad urbem mittendum curarent. ô rem miſeram! primùm ullam ab iſtis; dein, ſi aliquam, hanc legatariam provinciam: atque haud ſcio an melius ſit, quam ad Eurotam ſedere. ſed haec caſus gubernabit. ait autem, eodem tempore decretum iri, ut iis, et reliquis Praetoriis provinciae decernantur. hoc certe melius, quam illa Perſice porticus. 9

nolo enim Lacedaemonem longinquam Lanuvium exiſtimari. rides, inquies, in talibus rebus? quid faciam? plorando feſſus ſum. dii immortales! quàm me conturbatum tenuit epiſtolae tuae prior pagina! quid autem iſte in domo tua caſus armorum? ſed hunc quidem nimbum cito tranſiiſſe laetor. tu quid egeris tuâ cùm triſti, tum etiam difficili ad conſiliandum legatione, vehementer expecto. eſt enim inexplicabilis. ita circumſedemur copiis omnibus. me quidem Bruti literae, quas oſtendis a te lectas, ita perturbarunt, ut, quanquam ante egebam conſilio, tamen animi dolore ſim tardior. ſed plura, cum iſta cognôro. hoc autem tempore, quod ſcriberem, nihil erat, eoque minus, quod dubitabam, tu has ipſas literas eſſeſne accepturus. erat enim incertum, viſuruſne te eſſet tabellarius. ego tuas literas vehementer expecto.

CICERO ATTICO SAL.

10 O Bruti amanter ſcriptas literas. & iniquum tuum tempus, qui ad eum ire non poſſis! ego autem quid ſcribam? ut

beneficio iſtorum utatur? quid turpius? ut moliantur aliquid? nec audent, nec jam poſſunt. age, quieſcant auctoribus nobis? quis incolumitatem praeſtet. ſi vero aliquid de Decimo gravius; quae noſtris vita, etiam ſi nemo moleſtus ſit? ludos vero non facere, quid foedius? frumentum imponere, quae eſt alia Dionis legatio? aut quod munus in Republica ſordidius? prorſus quidem conſilia tali in re ne iis quidem tuta ſunt, qui dant. ſed poſſim id negligere proficiens. fruſtra vero quid ingrediar? matris conſilio cum utatur, vel etiam precibus, quid me interponam? ſed tamen cogitabo, quo genere utar literarum: nam ſilere non poſſum. ſtatim igitur mittam vel Antium, vel Circaeos.

CICERO ATTICO SAL.

11 Antium veni ante VI kal. Bruto jucundus noſter adventus. deinde, multis audientibus, Servilia, Tertulla, Porcia, quaerere, quid placeret. aderat etiam Favonius. ego, quod eram meditatus in via, ſuadere, ut uteretur Aſiatica curatione frumenti; nihil eſſe jam reliqui, quod

ageremus, niſi ut ſalvos eſſe: in eo etiam ipſi Reipublicae eſſe praeſidium. quam orationem cum ingreſſus eſſem, Caſſius intervenit. ego eadem illa repetivi. hoc loco, fortibus ſane oculis, Caſſius (Martem ſpirare diceres) ſe in Siciliam non iturum. egone, ut beneficium, accepiſſem contumeliam? quid ergo agis? inquam. at ille, in Achaiam ſe iturum. quid tu, inquam, Brute? Romam, inquit, ſi tibi videtur. mihi vero minime: tuto enim non eris. quid ſi poſſem eſſe? placeretne? atque ut omnino; neque nunc, neque ex Praetura in provinciam ires: ſed auctor non ſum, ut te urbi committas. dicebam ea, quae tibi profecto in mentem veniunt, cur non eſſet tuto futurus. multo inde ſermone querebantur; atque id quidem Caſſius maxime, amiſſas occaſiones; Decimumque graviter accuſabat. ego negabam oportere praeterita: aſſentiebar tamen. cumque ingreſſus eſſem dicere, quid oportuiſſet, nec vero quidquam novi, ſed ea, quae quotidie omnes; nec tamen illum locum attingere, quemquam praeterea oportuiſſe tangi; ſed Senatum vocari, populum

ardentem ſtudio vehementius incitari, totam ſuſcipere Rempublicam: exclamat tua familiaris? ‘ hoc vero neminem un- ‘ quam audivi. ego repreſſi. ſed et Caſſius mihi videbatur iturus: (etenim Servilia pollicebatur ſe curaturam, ut illa frumenti curatio de ſenatus-conſulto tolleretur) et noſter cito dejectus eſt de illo inani ſermone: velle enim ſe dixerat. conſtituit igitur, ut ludi, abſente ſe, fierent ſuo nomine. proficiſci autem mihi in Aſiam videbatur ab Antio velle. ne multa; nihil me in illo itinere, praeter conſcientiam, delectavit. non enim fuit committendum, ut ille ex Italia prius, quam a me conventus eſſet, diſcederet. hoc dempto munere amoris atque officii, ſequebatur, ut mecum ipſe:

Ἡ δεῦρ' ὁδός σοι τί δύναται νῦν θεοπρόπε;

prorſus diſſolutum offendi navigium, vel potius diſſipatum. nihil conſilio, nihil ratione, nihil ordine. itaque etſi ne antea quidem dubitavi, tamen nunc eo minus, evolare hinc; idque quamprimum, ubi

Nec Pelopidarum facta, neque famam audiam.

Digitized by Google

ſed heus tu, ne forte ſis neſcius, Dolabella me ſibi legavit a. d. IV nonas April. id mihi heri veſperi nuntiatum eſt. votiva ne tibi quidem placebat. etenim erat abſurdum, quae, ſi ſtetiſſet Reſpublica, voviſſem; ea me, everſa illa, vota diſſolvere: et habent, opinor, liberae legationes definitum tempus lege Julia; nec facile addi poteſt ad hoc genus legationis, ut, cum velis, introire, exire, liceat. quod nunc mihi additum eſt. bella eſt autem hujus juris quinquennii licentia. quanquam quid de quinquennio cogitem? contrahi mihi negotium videtur. ſed βλάσφημα mittamus.

CICERO ATTICO SAL.

12 Bene mehercule de Buthroto. at ego Tironem ad Dolabellam cum literis, quia juſſeras, miſeram. quid nocet? de noſtris autem Antiatibus ſatis videbar plane ſcripſiſſe, ut non dubitares, eſſent quin otioſi futuri, uſurique beneficio Antonii contumelioſo. Caſſius frumentariam rem aſpernabatur: eam Servilia ſublaturam ex ſenatus-conſulto ſe eſſe dicebat. noſter vero καὶ μάλα σεμνὸς, in Aſiam,

Digitized by Google

poſteá quam mihi eſt aſſenſus tuto ſe Romae eſſe non poſſe. ludos enim abſens facere malebat: navigia colligebat: erat animus in curſu. interea in eiſdem locis erant futuri. Brutus quidem ſe aiebat Aſturae. L. quidem Antonius liberaliter literis, ſine cura me eſſe jubet: habeo unum beneficium: alterum fortaſſe, ni in Tuſculanum venerit. ô negotia non ferenda! quae feruntur tamen. τῶν δ' αἰτίων τῶν Βρούτων τίς ἔχει; Octaviano, ut perſpexi, ſatis ingenii, ſatis animi: videbaturque erga noſtros ἥρωας ita fore, ut nos vellemus, animatus. ſed quid aetati credendum ſit, quid nomini, quid hereditati, quid κατηχήσει, magni conſilii eſt. vitricus quidem nihil cenſebat; quem Aſturae vidimus. ſed tamen alendus eſt: ut, nihil aliud, ab Antonio ſejungendus. Marcellus praeclare, ſi praecipit noſtro noſtris: cui quidem ille deditus mihi videbatur. Panſae autem et Hirtio non nimis credebat. bona indoles, ἐὰν διαμείνῃ.

CICERO ATTICO SAL.

13 Octavo kal. duas a te accepi epiſtolas: respondebo igitur priori prius. aſſentior tibi, ut nec duces ſimus, nec agmen cogamus; faveamus tamen. orationem tibi miſi. ejus cuſtodiendae, et proferendae arbitrium tuum. ſed quando illum diem, cum tu edendam putes? inducias, quas ſcribis, non intelligo fieri poſſe. melior eſt ἀναντιφωνησία: qua me uſurum arbitror. quod ſcribis legiones duas Brunduſium veniſſe, vos omnia prius. ſcribes igitur, quidquid audieris. Varronis διάλογον exſpecto. jam probo Ἡρακλείδιον, praeſertim cum tu tantopere delectere: ſed quale velis, velim ſcire. quod ad te antea, atque adeo ‘ prius ’ ſcripſi (ſic enim me mavis dicere) tu vero ad ſcribendum feciſti me alacriorem: ad tuum enim judicium, quod mihi erat notum, addidiſti Peducei auctoritatem, magnam quidem apud me, et in primis gravem: enitar igitur, ne deſideres aut induſtriam meam, aut diligentiam. Vectenum, ut ſcribis, et Faberium foveo. Cloelium nihil arbitror malitioſe: quanquam, ... ſed quid

egerit? de libertate retinenda, qua certe nihil eſt dulcius, tibi aſſentior. itane Gallo Caninio? hominem nequam! quid enim dicam aliud? cautum Marcellum; me ſic, ſed non tamen cautiſſimum. longiori epiſtolae ſuperiorique reſpondi. nunc breviori propiorique quid reſpondeam, niſi eam fuiſſe dulciſſimam? res Hiſpanienſes valde bonae: modo Balbilium incolumem videam, ſubſidium noſtrae ſenectutis. de Anniano item, quod me valde obſervat Viſellia: ſed haec quidem humana. de Bruto te nihil ſcire dicis: ſed Selicia veniſſe M. Scaptium: eumque non qua pompa, ad ſe tamen clam venturum, ſciturumque me omnia: quae ego ſtatim. interea narrat eadem Baſſi ſervum veniſſe, qui nuntiaret, legiones Alexandrinas in armis eſſe, Baſſum arceſſi, Caſſium expectari. quid quaeris? videtur Reſpublica jus ſuum recuperatura, ſed ne quid ante: noſti horum exercitationem in latrocinio, et amentiam. Dolabella vir optimus. etſi, cum ſcribebam, ſecunda menſa appoſita, veniſſe eum ad Baias audiebam; tamen ad me ex Formiano ſcripſit (quas literas, cum e

balineo exiiſſem, accepi) ſeſe de attributione omnia ſumma feciſſe: Veſtenum accuſat: tricatur ſcilicet, ut homo talis. ſed ait totum negotium Sextium noſtrum ſuſcepiſſe, optimum quidem illum virum, noſtrique amantiſſimum. quaero autem, quid tandem Sextius in hac re facere poſſit, quod non quivis noſtrûm? ſed ſi quid praeter ſpem erit, facies ut ſciam: ſin eſt, ut arbitror, negotium perditum, ſcribes tamen, neque iſta res commovebit. nos hic φιλοσοφῶμεν: quid enim aliud? τὰ περὶ τοῦ καθήκοντος magnifice explicamus, προσφωνοῦμέν-que Ciceroni. qua de re enim potius pater filio? deinde alia. quid quaeris? extabit opera peregrinationis hujus. Varronem hodie, aut cras venturum putabant. ego autem in Pompeianum properabam; non quo hoc loco quidquam pulchrius; ſed interpellatores illic minus moleſti. ſed perſcribe quaeſo, quae cauſa ſit in Myrtilo (poenas quidem illum pependiſſe audivi) et ſatiſne patet, unde corruptus. haec cum ſcriberem, tantum quod exiſtimabam ad te orationem eſſe perlatam. hui, quàm timeo, quid exiſtimes. etſi quid ad me,

Digitized by Google

quae non ſit foras proditura, niſi Republica recuperata? de quo quid ſperem, non audeo ſcribere.

CICERO ATTICO SAL.

Sexto kal. accepi a Dolabella literas, quarum exemplum tibi miſi: in quibus erat, omnia ſe feciſſe, quae tu velles. ſtatim ei reſcripſi, et multis verbis gratias egi. ſed tamen, ne miraretur, cur idem iterum facerem, hoc cauſae ſumpſi, quod ex te ipſo coram antea nihil potuiſſem cognoſcere. ſed quid multa? literas hoc exemplo dedi. 14

CICERO DOLABELLAE COS. SUO.

Antea cum per literas Attici noſtri de tua ſumma liberalitate, ſummoque erga ſe beneficio certior factus eſſem; cumque tu ipſe etiam ad me ſcripſiſſes, te feciſſe ea, quae nos voluiſſemus: egi tibi gratias per literas iis verbis, ut intelligeres, nihil te mihi gratius facere potuiſſe. poſtea vero quam ipſe Atticus ad me venit in Tuſculanum hujus unius rei cauſa, tibi ut apud me gratias ageret, ut tuam eximiam quandam, et admirabilem in

cauſa Buthrotia voluntatem, et ſingularem erga ſe amorem perſpexiſſet; teneri non potui, quin tibi apertius illud idem his literis declararem. ex omnibus enim, mi Dolabella, ſtudiis in me, et officiis, quae ſumma ſunt, hoc ſcito mihi et ampliſſimum videri, et gratiſſimum eſſe, quod perfeceris, ut Atticus intelligeret, quantum ego te, quàm tu me amares. quod reliquum eſt, Buthrotiam et cauſam, et civitatem, quanquam a te conſtituta eſt (beneficia autem noſtra tueri ſolemus) tamen velim, receptam in fidem tuam, a meque etiam atque etiam tibi commendatam, auctoritate, et auxilio tuo tectam velis eſſe, ſatis erit in perpetuum Buthrotiis praeſidii, magnaque cura, et ſollicitudine Atticum, et me liberaris; ſi hoc honoris mei cauſa ſuſceperis, ut eos ſemper a te defenſos velis, quod ut facias, te vehementer etiam atque etiam rogo.

His literis ſcriptis, me ad συντάξεις dedi: quae quidem, vereor, ne miniata cerula tua pluribus locis notandae ſint; ita ſum μετέωρος, et magnis cogitationibus impeditus.

CICERO ATTICO SAL.

Lucio Antonio male ſit, ſi quidem 15
Buthrotiis moleſtus eſt. ego teſtimonium compoſui, quod, cum voles, obſignabis. tu nummos Arpinatum, ſi L. Fadius Aedilis petet, vel omnes reddito. ego ad te alia epiſtola ſcripſi de H-S CX, quae Statio curarentur. ſi ergo petet Fadius, ei volo reddi; praeter Fadium, nemini. apud me item puto depoſitum: id, ſcripſi ad Erotem, ut redderet. reginam odi: me jure facere ſcit ſponſor promiſſorum ejus Ammonius; quae quidem erant φιλόλογα, et dignitatis meae; ut vel in concione dicere auderem. Saram autem praeterquam quod nefarium hominem cognovi, praeterea in me contumacem. ſemel eum omnino domi meae vidi. cum φιλοφρόνως ex eo quaererem, quid opus eſſet, Atticum ſe dixit quaerere. ſuperbiam autem ipſius reginae, cum eſſet trans Tiberim in hortis, commemorare ſine magno dolore non poſſum. nihil igitur cum iſtis: nec tam animum me, quam vix ſtomachum habere arbitrantur. profectionem meam, ut video, E-

rotis diſpenſatio impedit. nam cum ex reliquis, quae nonis April. fecit, vel abundare debeam; cogor mutuari: quodque ex iſtis fructuoſis rebus receptum eſt, id ego ad illud fanum ſepoſitum putabam. ſed haec Tironi mandavi, quem ob eam cauſam Romam miſi. te nolui impeditum impedire. Cicero noſter quo modeſtior eſt, eo me magis commovet. ad me enim de hac re nihil ſcripſit, ad quem nimirum potiſſimum debuit. ſcripſit hoc autem ad Tironem, ſibi poſt kal. April. (ſic enim annuum tempus confici) nihil datum eſſe. tibi pro tua natura ſemper placuiſſe, teque exiſtimaſſe id etiam ad dignitatem meam pertinere, eum non modo perliberaliter a nobis, ſed etiam ornate cumulateque tractari. quare velim cures (nec tibi eſſem moleſtus, ſi per alium hoc agere poſſem) ut permutetur Athenas, quod ſit in annuum ſumptum ei: ſcilicet Eros numerabit: ejus rei cauſa, Tironem miſi. curabis igitur, et ad me, ſi quid tibi de eo videbitur, ſcribes.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

Tandem a Cicerone tabellarius: et mehercule literae πεπινωμένως ſcriptae: quod ipſum προκοπὴν aliquam ſignificaret. itemque caeteri praeclara ſcribunt. Leonidas tamen retinet ſuum illud 'adhuc:' ſummis vero laudibus Herodes. quid quaeris! vel verba mihi dari facile patior in hoc, meque libenter praebeo credulum. tu, velim, ſi quid tibi eſt a Statio ſcriptum, quod pertineat ad me, certiorem me facias. narro tibi; haec loca venuſta ſunt, abdita certe:. et, ſi quid ſcribere velis, ab arbitris libera: ſed neſcio quo modo οἶκος φίλος. itaque me referunt pedes in Tuſculanum: et tamen haec ῥωπογραφία ripulae videtur habitura celerem ſatietatem. equidem etiam pluvias metuo, ſi prognoſtica noſtra vera ſunt: ranae enim ῥητορεύουσιν. tu, quaeſo, fac ſciam ubi Brutum noſtrum, et quo die videre poſſim. 16

CICERO ATTICO SAL.

Duas accepi poſtridie idus, alteram eo die datam, alteram idibus. prius igitur 17

ſuperiori. de Bruto, cum ſcies. de conſulum ficto timore cognoveram. Sica enim φιλόστοργως ille quidem, ſed tumultuoſius ad me etiam illam ſuſpicionem pertulit. quid tu autem? τὰ μὲν διδόμενα? nullum enim verbum a Siregio: non placet. de Plaetorio vicino tuo permoleſte tuli, quemquam prius audiſſe, quam me. de Syro prudenter. L. Antonium per M. fratrem, ut arbitror, facillime deterrebis. Antroni vetui; ſed nondum acceperas literas; nec cuiquam, niſi L. Fadio Aedili: aliter enim nec caute, nec jure fieri poteſt. quod ſcribis tibi deeſſe H-S c. quae Ciceroni curata ſint; velim ab Erote quaeras, ubi ſit merces inſularum. Arabioni de Sitio nihil iraſcor. ego de itinere, niſi explicato A nihil cogito. quod idem tibi videri puto. habes ad ſuperiorem: nunc audi ad alteram. tu vero facis, ut omnia, quod Serviliae non dees, id eſt, Bruto. de regina gaudeo te non laborare; certe etiam tibi probari. Erotis rationes et ex Tirone cognovi, et vocavi ipſum. gratiſſimum, quod polliceris Ciceroni nihil defuturum: de quo mirabilia Meſſalla; qui, Lanuvio rediens ab

Digitized by Google

illis, venit ad me: et mehercule ipſius litterae ſic et φιλοστόργως, et εὐπινῶς ſcriptae, ut eos vel in acroaſi audeam legere: quo magis illi indulgendum puto. de Buciliano Sextium puto non moleſte ferre. ego, ſi Tiro ad me, cogito in Tuſculanum. tu vero, quidquid erit, quod me ſcire par ſit, ſtatim.

CICERO ATTICO SAL.

Septimo decimo kal. etſi ſatis videbar 18
ſcripſiſſe ad te, quid mihi opus ſit, et quid te facere vellem, ſi tibi commodum eſſet: tamen, cum profectus eſſem, et in lacu navigarem, Tironem ſtatui ad te eſſe mittendum, ut iis negotiis, quae agerentur, intereſſet: atque etiam ſcripſi ad Dolabellam, me, ſi ei videretur, velle proficiſci: petiique ab eo de mulis vecturae itineris, ut in eis (quoniam intelligo te diſtentiſſimum eſſe qua de Buthrotiis, qua de Bruto; cujus etiam ludorum ſeorſum curam, etiam adminiſtrationem ſuſpicor ex magna parte ad te pertinere) ut ergo in ejuſmodi re, tribues nobis paulum operae: nec enim multum opus eſt. mihi res ad caedem, et eam quidem

propinquam, ſpectare videtur. vides homines; vides arma. prorſus non mihi videor eſſe tutus. ſin tu aliter ſentis, velim ad me ſcribas: domi enim manere, ſi recte poſſum, multo malo.

CICERO ATTICO SAL.

19 Quidnam eſt, quod audendum amplius de Buthrotiis? ſtetiſſe enim te fruſtra ſcribis. quid autem ſe refert Brutus? doleo mehercule te tam eſſe detentum. quod decem hominibus referendum eſt acceptum, eſt illud quidem ἐργῶδες, ſed ἀνεκτὸν, mihique gratiſſimum. de armis, nihil vidi apertius. fugiamus igitur: at, ut ais, coram. Theophanes quid velit, neſcio. ſcripſerat enim ad me: cui reſcripſi, ut potui. mihi autem ſcribit, venire ad me ſe velle, ut et de ſuis rebus, et quaedam, quae ad me pertinerent. tuas literas expecto. vide quaeſo, ne quid temere fiat. Statius ſcripſit ad me, locutum ſecum eſſe Q. Ciceronem valde aſſeveranter, ſe haec ferre non poſſe: certum ſibi eſſe ad Brutum et Caſſium tranſire. hoc enim vero nunc diſcere aveo: hoc ego, quid ſit, interpretari non poſſum. poteſt aliquid

Digitized by Google

iratus Antonio: poteſt gloriam novam quaerere: poteſt totum eſſe σχεδίασμα: et nimirum ita eſt. ſed tamen et ego vereor, et pater conturbatus eſt. ſcit enim, quae ille de hoc: mecum quidem ἄφατα olim. plane quid velit neſcio. a Dolabellà mandata habebo, quae mihi videbuntur, id eſt nihil. dic mihi, C. Antonius voluitne fieri Septemvir? fuit certe dignus. de Menedemo eſt, ut ſcribis. facies omnia mihi nota.

CICERO ATTICO SAL.

Egi gratias Vecteno: nihil enim po- 20
tuit humanius. Dolabellae mandata ſint quaelibet: mihi aliquid, vel quod Niciae nuntiem. quis enim haec, ut ſcribis, ante? ne nunc dubitare quemquam prudentem, quin meus diſceſſus deſperationis ſit, non legationis? quod ais, extrema quaedam jam homines de Republica loqui, et eos quidem viros bonos; ego, quo die audivi illum tyrannum in concione 'clariſſimum virum' appellari, ſubdiffidere coepi. poſtea vero quam tecum Lanuvii vidi noſtros tantum ſpei habere ad vivendum, quantum accepiſſent ab Antonio, deſperavi. itaque, mi

Attice, fortiter hoc velim accipias, ut ego ſcribo. genus illud interitus, quo caſurus eſt, foedum duces, et quaſi denuntiatum nobis ab Antonio. ex hac naxa exire conſtitui, non ad fugam, ſed ad ſpem mortis melioris. haec omnis culpa Bruti. Pompeium Cartheiae receptum ſcribis; jam igitur contra hunc exercitum. utra ergo caſtra? media enim tollit Antonius. illa infirma, haec nefaria. properemus igitur. ſed juva me conſilio, Brunduſione, an Puteolis? Brutus quidem ſubito: ſed ſapienter. πάσχω τι: quando enim illum? ſed humana ferenda. tu ipſe eum videre non potes. dii illi mortuo, qui unquam Buthrotum! ſed acta miſſa: videamus quae agenda ſint. rationes Erotis, etſi ipſum nondum vidi, tamen et ex literis ejus, et ex eo, quod Tiro cognovit, propemodum cognitas habeo. verſuram ſcribis eſſe faciendam menſium quinque, id eſt ad kal. Novemb. H-S cc; in eam diem cadere nummos, qui a Quinto debentur. velim igitur, (quoniam Tiro negat tibi placere, me ejus rei cauſa Romam venire) ſi te ea res nihil offendet, videas, unde

Digitized by Google

summi ſint;
video in praeſ
ligentius ex h
de mercedibus
quae ſi fidelite
quanquam volo
modum nihil dee
quoque opus eſſe
praediis, ut cadet,
tem opus eſt unive
videtur iſte, qui umb
ſpectare; tamen, ni
ne, non ſum diſceſſi
extricata, nec-ne, t
hanc putavi mea manu
que feci. de Fadio, ut ſc
nemini. reſcribas velim.

CICERO ATTICO

Narro tibi; Quintus pa
titia. ſcripſit enim filius, ſ
fugere ad Brutum voluiſſe; q
bi negotium daret Antonius,
tatorem efficeret, praeſidium
id recuſaſſet: recuſaſſe autem
tris animum offenderet: ex eo
hoſtem. tum me, inquit, collegi

ne quid, mihi ille iratus, tibi noceret. itaque eum placavi, et quidem cccc certa: reliqua in ſpe. ſcribit autem Statius, illum cum patre habitare velle. hoc vero mirum: et id gaudet. ecquem tu illo certiorem nebulonem? ἐποχὴν veſtram de re Cani deliberationis probo. nihil eram ſuſpicatus de tabulis: ἀκεραίως reſtitutam arbitrabar. quae differs, ut mecum coram; expectabo. tabellarios, quoad voles, tenebis: es enim occupatus. quod ad Xenonem, probe. quod ſcribo, cum abſolvero. Quinto ſcripſiſti, te ad eum literas: nemo attulerat. Tiro negat jam tibi placere Brunduſium, et quidem dicere aliquid de militibus: at ego jam deſtinaram, Hydruntem quidem. movebant me tuae quinque horae: hic autem quantus πλοῦς? ſed videbimus. nullas a te XI kal. quippe, quid enim jam novi? cum primum igitur poteris, venies. ego propero, ne ante Sextus; quem adventare aiunt.

CICERO ATTICO SAL.

22 Gratulor nobis Quintum filium exiiſſe: moleſtius non erit. Panſam bene lo-

Digitized by Google

qui credo: ſemper enim conjunctum eſſe cum Hirtio ſcio: amiciſſimum Bruto et Caſſio puto, ſi expediet; ſed quando illos videbit? inimicum Antonio: quando, aut cur? quouſque ludemur? ego autem ſcripſi Sextum adventare, non quo jam adeſſet, ſed quia certe id ageret, ab armiſque nullus diſcederet. certe, ſi pergit, bellum paratum eſt. hic autem noſter Cytherius, niſi victorem, neminem victurum. quid ad haec Panſa? cum utro erit, ſi bellum erit? quod videtur fore. ſed et haec, et alia coram: hodie quidem, ut ſcribis, aut cras.

CICERO ATTICO SAL.

Mirifice torqueor, ſine dolore tamen: 23
ſed permulta mihi de noſtro itinere in utramque partem occurrunt. quouſque? inquies. quoad erit integrum: erit autem uſque dum ad navem. Panſa ſi reſcripſerit, et meam tibi, et illius epiſtolam mittam. Silium expectabam; cui ὑπόμνημα compoſitum. ſi quid novi. ego literas miſi ad Brutum: cujus de itinere etiam ex te velim, ſi quid ſcies, cognoſcere.

CICERO ATTICO SAL.

24 Tabellarius, quem ad Brutum miſeram, ex itinere rediit VII kal. ei Servilia dixit, eo die Brutum hora quarta profectum. ſane dolui meas literas redditas non eſſe. Silius ad me non venerat. cauſam compoſui. eum libellum tibi miſi. te quo die expectem, velim ſcire.

CICERO ATTICO SAL.

25 De meo itinere variae ſententiae. multi enim ad me. ſed tu incumbe quaeſo in eam curam. magna res eſt. an probas, ſi ad kal. Jan. cogitamus? meus animus eſt aequus; ſi ſic tamen, ut nihil offenſionis ſit. et tu etiam ſcite; 'quo die olim piaſclum;' myſteria ſcilicet. ut ut ſe res, caſus conſilium noſtri itineris judicabit: dubitemus igitur. eſt enim hiberna navigatio odioſa; eoque ex te quaeſieram myſteriorum diem. Brutum, ut ſcribis, viſum iri a me puto. ego hinc volo prid. kal.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

De Quinti negotio video a te omnia facta. ille tamen dolet, dubitans, utrum morem gerat Leptae, an fidem infirmet Silio. inaudivi L. Piſonem velle exire legatum ψευδεγγράφῳ ſenatus-conſulto: vellem ſcire quid ſit. tabellarius ille, quem tibi dixeram a me ad Brutum eſſe miſſum in Anagninum, ad me venit ea nocte, quae proxime ante kal. fuit; literaſque ad me attulit: in quibus unum alienum ſumma ſua prudentia, ut ſpectem ludos ſuos. reſcripſi ſcilicet, primum me jam profectum, ut non integrum ſit: dein, ἀτοπώτατον eſſe, me, qui Romam omnino poſt haec arma non acceſſerim, neque id tam periculi mei cauſa fecerim, quam dignitatis, ſubito ad ludos venire. tali enim tempore ludos facere illi honeſtum eſt, cui neceſſe eſt: ſpectare mihi ut non eſt neceſſe, ſic ne honeſtum quidem eſt. equidem illos celebrari, et eſſe quam gratiſſimos mirabiliter cupio: idque ita futurum eſſe confido: et tecum ago, ut jam ab ipſa commiſſione ad me, quemadmodum accipiantur, deinde om- 26

Digitized by Google

mino reliquorum dies ſingulos perſequare. ſed de ludis haſtenus. reliqua pars epiſtolae, eſt illa quidem in utramque partem: ſed tamen nonnullos interdum jacit igniculos viriles: quod quale tibi videretur, ut poſſes interpretari, miſi ad te exemplum epiſtolae: quanquam mihi tabellarius noſter dixerat, tibi quoque ſe attuliſſe literas a Bruto, eaſque ad te e Tuſculano eſſe delatas. ego itinera ſic compoſueram, ut nonis Quint. Puteolis eſſem. valde enim feſtino; ita tamen, ut, quantum homo poſſit, quàm cautiſſime navigem. M. Aelium cura liberabis: is me paucos ſpecus in extremo fundo, et eos quidem ſubterraneos, ſervitutis apud tale quid habituros: id me jamjam nolle, neque mihi quidquam eſſe tanti; ſed, ut mihi dicebas, quam leniſſime; potius ut cura liberetur, quam ut me ſuccenſere aliquid ſuſpicetur. item de illo Tulliano capite libere cum Caſcelio loquare. parva res eſt: ſed tu bene attendiſti: nimis callide agebatur. ego autem, ſi mihi impoſuiſſet aliquid, quod pene fecit, niſi tua malitia affuiſſet, animo iniquo tuliſſem. itaque, ut ut erit, rem impediri malo. oc-

tavam partem tuli luminarium in aedi-um ad ſtranae memineris. cui Caerellia, videris mancipio dare ad eam ſummam, quae ſub praecone fuit maxima: id opi-nor eſſe CCCLXXX. novi ſi quid erit, atque etiam ſi quid proſpicies, quod fu-turum putes, ſcribas ad me quam ſaepiſ-ſime velim. Varroni, quemadmodum ti-bi mandavi, memineris excuſare tardi-tatem literarum mearum. Mundus iſtum. M. Ennius quid egerit de teſtamento (curioſus enim) facias me velim certio-rem. ex Arpinati, VI non.

CICERO ATTICO SAL.

Gaudeo id te mihi ſuadere, quod ego 27
mea ſponte pridie feceram. nam cum ad te VI nonas darem, eidem tabellario de-di etiam ad Sextium, ſcripta πάνυ φιλοσόρ-γως. ille autem, quòd Puteolos proſequi-tur, humane; quòd queritur, injuſte. non enim ego tam illum expectare, cum de Coſano rediret, debui, quam ille aut non ire ante, quam me vidiſſet, aut citius re-verti. ſciebat enim me celeriter velle proficiſci, ſeſeque ad me in Tuſculanum ſcripſerat eſſe venturum. te, ut a me

diſceſſeris, lacrymaſſe moleſte ferebam. quod ſi me praeſente feciſſes, conſilium totius itineris fortaſſe mutaſſem. ſed illud praeclare, quod te conſolata eſt ſpes brevi tempore congrediendi: quae quidem expectatio me maxime ſuſtentat. meae tibi literae non deerunt. de Bruto ſcribam ad te omnia. librum tibi celeriter mittam de gloria. excudam aliquid Ἡρακλείδιον, quod lateat in theſauris tuis. de Planco memini. Attica jure queritur. quod me de Bacchi, de ſtatuarum coronis certiorem feciſti, valde gratum: nec quidquam poſt hac non modo tantum, ſed ne tantulum quidem praeterieris. et de Herode et Mettio meminero, et de omnibus, quae te velle ſuſpicabor modo. ô turpem ſororis tuae filium! cum haec ſcriberem, adventabat βυλύσει, coenantibus nobis.

CICERO ATTICO SAL.

28 Ego, ut ad te pridie ſcripſeram, nonis conſtitueram venire in Tuſculanum. ibi igitur quotidie tuas literas expectabo, et maxime de ludis; de quibus etiam ad Brutum tibi ſcribendum eſt:

Digitized by Google

cujus epiſtolae, quam interpretari ipſe vix poteram, exemplum pridie tibi miſeram. Atticae meae velim me ita excuſes, ut omnem culpam in te transferas, et ei tamen confirmes, me minime totum amorem eò mecum attuliſſe.

CICERO ATTICO SAL.

Bruti ad te epiſtolam miſi. dii boni, 29
quanta ἀμηχανία! cognoſces, cum legeris. de celebratione ludorum Bruti, tibi aſſentior. ad M. Aelium nullus tu quidem domum, ſed ſicubi inciderit. de Tulliano ſemiſſe M. Axianum adhibebis, ut ſcribis. quod cum Coſiano egiſti, optime. quod non ſolum mea, verum etiam tua expedis, gratum. legationem probari meam gaudeo. quod promittis, dii faxint: quid enim mihi meis jucundius? ſed iſtam, quam tu excipis, metuo. Brutum cum convenero, perſcribam omnia. de Planco, et Decimo, ſane velim. Sextum ſcutum abjicere nolebam. de Mundo, ſi quid ſcies. reſcripſi ad omnia tua: nunc noſtra accipe. Quintus filius uſque Puteolos: mirus civis, ut tu Favonium, Aſinium dicas: et quidem duas ob

Digitized by Google

cauſas, et ut mecum; et συσκέψασθαι vult cum Bruto, et Caſſio. ſed tu quid ais? ſcio enim te familiarem eſſe Othonum: ait hic ſibi Juliam ferre: conſtitutum enim eſſe diſcidium. quaeſivit ex me pater, qualis eſſet fama. dixi, nihil ſane me audiſſe (neſciebam enim cur quaereret) niſi de ore, et patre. ſed quorſus, inquam? àt ille, filium velle. tum ego, etſi ἐβδελυττόμην, tamen negavi putare me illa eſſe vera. σκοπὸς (hoc eſt enim) huic noſtro nihil praebere. illa autem οὐ παρὰ τοῦτο. ego tamen ſuſpicor hunc, ut ſolet, alucinari. ſed velim quaeras (facile autem poteſ) et me certiorem.

Obſecro te, quid eſt hoc? ſignata jam epiſtola, Formiani, qui apud me coenabant, Plancum ſe aiebant, hunc Buthrotium, pridie, quàm hoc ſcribebam, id eſt, III nonas, vidiſſe demiſſum ſine phaleris: ſervulos autem dicere, eum, et agripetas ejectos a Buthrotiis. macte. ſed amabo te, perſcribe mihi totum negotium.

Digitized by Google

EPISTOLARUM
AD
ATTICUM
LIBER XVI.

CICERO ATTICO SAL.

NONIS Quint. veni in Puteolanum. poſtridie iens ad Brutum in Neſidem haec ſcripſi. ſed eo die, quo veneram, coenanti Eros tuas literas. itane? nonis Juliis? dii hercule iſtis. ſed ſtomachari totum diem licet. quidquamne turpius, quam Bruto, Juliis? redeo ad meum igitur, ἔτι ἐῶμεν? nihil vidi. ſed quid eſt quaeſo, quòd agripetas Buthroti conciſos audio? quid autem Plancus tam curſim (ita enim audiebam) diem, et noctem? ſane cupio ſcire quid ſit. meam profectionem laudari gaudeo. Dymaeos, agro pulſos, mare infeſtum habere, nil mirum. videndum eſt ut manſio lande-

Digitized by Google

tur. ἐν ὁμοπλοίᾳ Bruti videtur aliquid praeſidii eſſe: ſed, opinor, minuta navigia. ſed jam ſciam, et ad te cras. de Ventidio, πανικὸν puto. de Sexto pro certo habebatur, haud arma. quod ſi verum eſt; ſine bello civili video ſerviendum. quid ergo? kal. Jan. in Panſa ſpes? λῆρος πολὺς in vino, et in ſomno iſtorum. de ccx; optime Ciceronis rationes explicentur. Ovius enim recens: is multa, quae vellem: in his ne hoc quidem malum, in mandatis, abunde H-S LXXII, ſatis eſſe; affatim prorſus; ſed Xenonem perexigue, et γλίσχρως praebere. quo plus permutaſti, quam ad fructum inſularum, id ille annus habeat, in quem itineris ſumptus acceſſit. hinc ex Kal. April. ad H-S LXXX accommodetur: nunc enim inſulae tantum. videndum enim eſt quid, cum Romae erit: non enim puto ſocrum illam ferendam. Pindaro decumano negaram. nunc, cujus rei cauſa tabellarium miſerim, accipe. Q. filius mihi pollicetur ſe Catonem. egit autem et pater, et filius, ut tibi ſponderem: ſed ita, ut tum crederes, cum ipſe cognoſſes. huic ego literas ipſius arbitratu dabo: eae

te ne moverint. has ſcripſi in eam partem, ne me motum putares. dii faxint, ut faciat ea, quae promittit. commune enim gaudium. ſed ego . . . nihil dico amplius. is hinc VII idus. ait enim attributionem in idus; ſe autem urgeri acriter. tu ex meis literis, quo modo reſpondeas, moderabere. plura, cum et Brutum videro; et Erotem remittam. Atticae meae excuſationem accipio, eamque amo plurimum: cui, et Piliae ſalutem.

CICERO ATTICO SAL.

Sexto idus duas epiſtolas accepi, unam 2
a meo tabellario, alteram a Bruti. de Buthrotiis longe alia fama in his locis fuerat: ſed cum aliis multis hoc ferendum. Erotem remiſi citius, quam conſtitueram, ut eſſet qui Hortenſio: et quia equitibus quidem ait ſe idibus conſtituiſſe. Hortenſius vero impudenter: nihil enim debetur ei, niſi ex tertia penſione, quae eſt kal. Sext. ex qua penſione ipſa major pars eſt ei ſoluta aliquanto ante diem. ſed haec Eros videbit idibus. de Publilio autem, quod perſcribi oportet, moram non puto eſſe faciendam. ſed

Digitized by Google

eum videas, quantum de jure noſtro deceſſerimus, qui de reſiduis cccc H-S, ex praeſentia ſolverimus, reliqua reſcribamus; loqui cum eo, ſi videbitur, poteris, eum commodum noſtrum expectare debere, cum tanta ſit a nobis jactura facta juris. ſed amabo te, mi Attice, (videſne quam blande?) omnia noſtra, quoad eris Romae, ita gerito, gubernato, ut nihil a me expectes. quanquam enim reliqua ſatis apta ſunt ad ſolvendum; tamen fit ſaepe, ut ii, qui debent, non reſpondeant ad tempus. ſi quid ejuſmodi acciderit, ne quid tibi ſit fama mea potius. non modo verſura, verum etiam venditione, ſi ita res coget, nos vindicabis. Bruto tuae literae gratae erant. fui enim apud illum multas horas in Neſide, cum paulo ante tuas literas accepiſſem. delectari mihi Tereo videbatur, et habere majorem Accio, quam Antonio, gratiam. mihi autem quo laetiora ſunt, eo plus ſtomachi et moleſtiae eſt, populum Romanum manus ſuas, non in defendenda republica, ſed in plaudendo conſumere. mihi quidem videntur iſtorum animi incendi etiam ad repraeſen-

tandam improbitatem ſuam: ſed tamen, dum modo doleant aliquid, doleant quodlibet. conſilium meum quòd ais quotidie magis laudari; non moleſte fero; expectabamque, ſi quid de eo ad me ſcriberes. ego enim in varios ſermones incidebam. quin etiam idcirco trahebam, ut quam diutiſſime integrum eſſet. ſed quoniam furcillâ extrudimur, Brunduſium cogito. facilior enim, et exploratior devitatio legionum fore videtur, quam piratarum, qui apparere dicuntur. Sextius VI idus expectabatur, ſed non venerat, quod ſciam. Caſſius cum claſſicula ſua venerat. ego cum eum vidiſſem V kal. in Pompeianum cogitabam, inde Aeculanum. noſti reliqua. de Tutia ita putaram. de Aebutio non credo: nec tamen curo plus, quam tu. Planco et Oppio ſcripſi equidem, quoniam rogaras: ſed, ſi tibi videbitur, ne neceſſe habueris reddere. cum enim tua cauſa fecerint omnia, vereor ne meas literas ſupervacaneas arbitrentur. Oppio quidem utique: quem tibi amiciſſimum cognovi. verùm, ut voles. tu, quoniam ſcribis hiematurum te in Epiro, feceris mihi

gratum, ſi ante eo veneris, quam mihi in Italiam te auctore veniendum ſit. literas ad me quam ſaepiſſime, ſi de rebus minus neceſſariis aliquem nactus; ſin autem erit quid majus, domo emittito. Ἡρακλεώτιον, ſi Brunduſium ſalvi, adoriemur. de gloria miſi tibi. cuſtodies igitur, ut ſoles: (ſed notentur eclogarii) quos Salvius, bonos auditores nactus, in convivio duntaxat legat. mihi valde placent: mallem tibi. etiam atque etiam vale.

CICERO ATTICO SAL.

3 Tu vero ſapienter (nunc demum enim reſcribo his literis, quas mihi miſiſti) convento Antonio Tiburi, ſapienter igitur, quòd manus dediſti, quodque etiam ultro gratias egiſti. certe enim, ut ſcribis, deſeremur potius a Republica quam a re familiari. quod vero ſcribis te magis et magis delectari, ‘ ô Tite, ſi quid ‘ ego, ’ addis mihi ſcribendi alacritatem. quòd Erotem non ſine munuſculo expectare dicis; gaudeo non fefelliſſe eam rem opinionem tuam: ſed tamen idem σύνταγμα miſi ad te retractatius, et quidem ἀρχέτυπον ipſum, crebris locis inculcatum

et refectum. hunc tu tralatum in macrocolum lege arcanò conviviis tuis: ſed, ſi me amas, hilaris, et bene acceptis; ne in me ſtomachum erumpant, cum ſint tibi irati. de Cicerone velim ita ſit ut audimus. de Xenone coram cognoſcam: quanquam nihil ab eo arbitror neque indiligenter, neque illiberaliter. de Herode faciam ut mandas: et ea, quae ſcribis, ex Sauſeio, et e Xenone cognoſcam. de Quinto filio, gaudeo tibi meas literas prius a tabellario meo, quam ab ipſo, redditas: quanquam te nihil fefelliſſet: veruntamen. ſed expecto, quid ille tecum, quid tu viciſſim: nec dubito, quin ſuo more uterque. ſed eas literas Curium mihi ſpero redditurum: qui quidem, etſi per ſe eſt amabilis, a meque diligitur; tamen accedit magnus cumulus commendationis tuae. literis tuis ſatis reſponſum eſt. nunc audi, quod, etſi intelligo ſcribi neceſſe non eſſe, ſcribo tamen. multa me movent in diſceſſu, in primis mehercule, quòd disjungor a te. movet etiam navigationis labor, alienus non ab aetate ſolum noſtra, verum etiam a dignitate; tempuſque diſceſſus ſubabſurdum. re-
Digitized by Google

linquimus enim pacem, ut ad bellum revertamur; quodque temporis in praediolis noſtris, et belle aedificatis, et ſatis amoenis conſumi potuit, in peregrinatione conſumimus. conſolantur haec. aut proderimus aliquid Ciceroni, aut, quantum profici poſſit, judicabimus. deinde tu jam, ut ſpero, et ut promittis, aderis: quod quidem ſi acciderit, omnia nobis erunt meliora. maxime autem me angit ratio reliquorum meorum: quae quanquam explicata ſunt; tamen, quod et Dolabellae nomen in iis eſt, et attributione mihi nomina ignota, conturbor: nec me ulla res magis angit ex omnibus. itaque non mihi videor erraſſe, quod ad Balbum ſcripſi apertius, ut, ſi quid tale accidiſſet, ut non concurrerent nomina, ſubveniret; meque tibi etiam mandaſſe, ut, ſi quid ejuſmodi accidiſſet, cum eo communicares: quod facies, ſi tibi videbitur, eoque magis, ſi proficiſceris in Epirum. haec ego conſcendens e Pompeiano tribus actuariolis, decem ſcalmis. Brutus erat in Neſide etiam nunc, Neapoli Caſſius. ecquid amas Dejotarum, et non amas Hieram? qui, ut Bieſamius venit ad

me, cum ei praeſcriptum eſſet, ne quid ſine Sexti noſtri ſententia ageret; neque ad illum, neque ad quemquam noſtrûm retulit. Atticam noſtram cupio abſentem ſuaviari: ita mihi dulcis ſalus viſa eſt, per te miſſa ab illa. referes igitur ei plurimam, itemque Piliae dicas velim.

CICERO ATTICO SAL.

Ita ut heri tibi narravi, vel fortaſſe 4
hodie (Quintus enim altero die ſe aiebat) in Neſida VIII idus. ibi Brutus. quàm ille doluit de nonis 'Juliis!' mirifice eſt conturbatus. itaque ſeſe ſcripturum aiebat, ut venationem etiam, quae poſtridie ludos Apollinares futura eſt, proſcriberent, III id. 'Quint.' Libo intervenit. is Philonem, Pompeii libertum, et Hilarum ſuum libertum, veniſſe a Sexto cum literis ad Conſules, ſive quo alio nomine ſunt. earum exemplum nobis legit. dixi quid videretur: pauca παρὰ λέξιν: caeteroqui et ſatis graviter, et non contumaciter. tantum addi placuit, quod erat, 'Coſſ.' ſolum, ut eſſet, 'Praett. 'Tribb. Pleb. Senatui;' ne illi non proferrent eas, quae ad ipſos miſſae eſſent.

Digitized by Google

Sextúm autem núntiant cum una ſolum legione fuiſſe Carthagine : eique eo ipſo die, quo oppidum Boream cepiſſet, nuntiatum eſſe de Caeſare: capto oppido, miram laetitiam, commutationemque animorum, concurſumque undique : ſed illum ad ſex legiones, quas in ulteriore reliquiſſet, revertiſſe. ad ipſum autem Libonem ſcripſit, nihil eſſe, niſi ad larem ſuum liceret. ſumma poſtulatorum, ut omnes exercitus dimittantur, qui ubique ſint. haec fere de Sexto. de Buthrotiis undique quaerens nihil reperiebam. alii, conciſos agripetas: alii, Plancum, acceptis nummis, relictis illis, aufugiſſe. itaque non video ſciturum me, quid ejus ſit, ni ſtatim aliquid literarum. iter illud Brunduſium, de quo dubitabam, ſublatum videtur: legiones enim adventare dicuntur. haec autem navigatio habet quaſdam ſuſpiciones periculi: itaque conſtituebam uti ὁμοπλοίᾳ. paratiorem offendi Brutum, quam audiebam. nam et ipſe Domitius bona plane habet dicrota: ſuntque navigia praeterea luculenta Sextii, Buciliani, caeterorum. nam Caſſii claſſem, quae plane bella eſt, non numero

ultra fretum. illud eſt mihi ſubmoleſtum, quòd parum Brutus properare videtur. primùm confectorum ludorum nuntios expectat: deinde, quantum intelligo, tardè eſt navigaturus, conſiſtens in locis pluribus: tamen arbitror eſſe commodius tardè navigare, quàm omnino non navigare. et, ſi, cum proceſſerimus, exploratiora videbuntur, Eteſiis utemur.

CICERO ATTICO SAL.

Tuas jam literas Brutus expectabat: cui quidem ego novum attuleram de Tereo Attii. ille Brutum putabat. ſed tamen rumoris neſcio quid afflaverat, commiſſione Graecorum frequentiam non fuiſſe: quod quidem me minime fefellit: ſcis enim, quid ego de Graecis ludis exiſtimem. nunc audi quod pluris eſt, quàm omnia. Quintus fuit mecum dies complures: et, ſi ego cuperem, ille vel plures fuiſſet: ſed, quantum fuit, incredibile eſt, quàm me in omni genere delectarit: in eoque maxime, in quo minime ſatiſfaciebat. ſic enim commutatus eſt totus et ſcriptis meis quibuſdam, quae in manibus habebam, et aſſiduitate oratio-

nis, et praeceptis, ut tali animo iſt Rempublicam quali nos volumus, futurus ſit, hoc cum mihi non modo confirmaſſet, ſed etiam perſuaſiſſet; egit mecum accurate multis verbis, tibi ut ſponderem, ſe dignum et te, et nobis futurum; neque ſe poſtulare, ut ſtatim crederes: ſed cum ipſe perſpexiſſes, tum ut ſe amares. quod niſi fidem mihi feciſſet, judicaſſemque hoc, quod dico, firmum fore; non feciſſem id, quod dicturus ſum. duxi enim mecum adoleſcentem ad Brutum. ſic ei probatum eſt, quod ad te ſcribo, ut ipſe crediderit; me ſponſorem accipere noluerit; eumque laudans amiciſſime mentionem tui fecerit: complexus, oſculatuſque dimiſerit. quamobrem etſi magis eſt, quod gratuler tibi, quam quod te rogem, tamen etiam rogo, ut, ſi quae minus antea propter infirmitatem aetatis conſtanter ab eo fieri videbantur, ea judices illum abjeciſſe; mihique credas, multum allaturam, vel plurimum potius, ad illius judicium confirmandum, auctoritatem tuam. Bruto cum ſaepe injeciſſem de ὁμοπλοίᾳ, non perinde, atque ego putaram, arripere viſus eſt. exiſtimabam μετεωρό-

ὕτερον eſſe: et hercule erat, et maxime de ludis. at mihi, cum ad villam rediſſem, Cn. Lucceius, qui multum utitur Bruto, narravit, illum valde morari, non tergiverſantem, ſed expectantem, ſi qui forte caſus. itaque dubito, an Venuſiam tendam, et ibi expectem de legionibus: ſi aberunt, ut quidam arbitrantur, Hydruntem: ſi neutrum erit ἀσφαλὲς, eodem revertar. jocari me putas? moriar, ſi quiſquam me tenet praeter te. etenim circumſpice: ſed ante erubeſco. ô dies in auſpiciis Lepidi lepidè deſcriptos, et apte ad conſilium reditus noſtri! magna ῥοπὴ ad proficiſcendum tuis literis. atque utinam te illic. ſed ut conducere putabis. Nepotis epiſtolam expecto. cupidus ille meorum, qui ea, quibus maxime γαυριῶ, legenda non putet? et ais μετ' ἀμύμονα. tu vero ἀμύμων: ille quidem ἄμβροτος. mearum epiſtolarum nulla eſt συναγωγή: ſed habet Tiro inſtar ſeptuaginta: et quidem ſunt a te quaedam ſumendae. eas ego, oportet, perſpiciam, corrigam: tum denique edentur.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

6 Ego adhuc (perveni enim Vibonem ad Sicam) magis commode, quam ſtrenue navigavi: remis enim magnam partem: prodromi nulli. illud ſatis opportune: duo ſinus fuerunt, quos tramitti oportet, Paeſtanus, et Vibonenſis: utrumque pedibus aequis tranſmiſimus. veni igitur ad Sicam octavo die e Pompeiano, cum unum diem Veliae conſtitiſſem: ubi quidem fui ſane libenter apud Thalnam noſtrum: nec potui accipi, illo abſente praeſertim, liberalius. IX. kal. igitur ad Sicam. ibi tanquam domi meae ſcilicet. itaque obduxi poſterum diem. ſed putabam, cum Rhegium veniſſem, fore, ut illic, δολιχὸν πλόον ὁρμαίνοντες, cogitaremus, corbitáne Patras, an actuariolis ad Leucopetram Tarentinorum, atque inde Corcyram: et, ſi oneraria, ſtatimne freto, an Syracuſis. hac ſuper re ſcribam ad te Rhegio. mehercule, mi Attice, ſaepe mecum ἡ δεῦρ' ὁδός σοι τί δύναται; cur ego tecum non ſum? cur, ocellos Italiae, villulas meas non video? ſed id ſatis ſuperque. tecum me

Digitized by Google

non eſſe? quid fugientem? periculumne? id nunc quidem, niſi fallor, nullum eſt. ad ipſum enim revocat me auctoritas tua: ſcribis enim in coelum ferri profectionem meam, ſed ita, ſi ante kal. Jan. redeam: quod quidem certe enitar. malo enim vel cum timore domi eſſe, quam ſine timore Athenis tuis. ſed tamen proſpice, quo iſta vergant: mihique aut ſcribe, aut, quod multo malim, affer ipſe. haec hactenus. illud velim in bonam partem accipias, me agere tecum, quod tibi majori curae ſciam eſſe, quam ipſi mihi. nomina mea, per deos, expedi, exſolve. bella reliqua reliqui: ſed opus eſt diligentia, coheredibus pro Cluviano kal. Sext. perſolutum ut ſit. cum Publilio quo modo agendum ſit, videbis. non debet urgere, quoniam jure non utimur, ſed tamen ei quoque ſatisfieri plane volo. Terentiae vero quid ego dicam? etiam ante diem, ſi potes. quin, ſi, ut ſpero, celeriter in Epirum; hoc, quod ſatiſdato debeo, peto a te, ut ante provideas, planeque expedias, et ſolutum relinquas. ſed de his ſatis, metuoque, ne tu nimium putes. nunc negligentiam meam

cognoſce. de gloria librum ad te miſi; at in eo prooemium id eſt, quod in Academico tertio. id evenit ob eam rem, quod habeo volumen prooemiorum. ex eo eligere ſoleo, cum aliquod σύγγραμμα inſtitui. itaque jam in Tuſculano, qui non meminiſſem me abuſum iſto prooemio, conjeci id in eum librum, quem tibi miſi. cum autem in navi legerem Academicos, agnovi erratum meum. itaque ſtatim novum prooemium exaravi; tibi miſi. tu illud deſecabis, hoc agglutinabis. Piliae ſalutem dices, et Atticae, deliciis atque amoribus meis.

CICERO ATTICO SAL.

7 Octavo id. Sext. cum a Leucopetra profectus (inde enim tramittebam) ſtadia circiter ccc proceſſiſſem, rejectus ſum auſtro vehementi ad eandem Leucopetram. ibi cum ventum expectarem (erat enim villa Valerii noſtri, ut familiariter eſſem, et libenter) Rhegini quidam, illuſtres homines, eo venerunt, Roma ſane recentes: in iis Bruti noſtri hoſpes, qui Brutum Neapoli reliquiſſet. haec afferebant, edictum Bruti, et Caſſii; et fore

frequentem Senatum kalendis; a Bruto et Caſſio literas miſſas ad Conſulares, et Praetorios; ut adeſſent, rogare. ſummam ſpem nuntiabant, fore, ut Antonius cederet, res conveniret, noſtri Romam redirent. addebant etiam, me deſiderari, ſubaccuſari. quae cum audiſſem, ſine ulla dubitatione abjeci conſilium profectionis; quo mehercule ne antea quidem delectabar. lectis vero tuis literis, admiratus equidem ſum, te tam vehementer ſententiam commutaſſe; ſed non ſine cauſa, arbitrabar. etſi, quamvis non fueris ſuaſor et impulſor profectionis meae, approbator certe fuiſti, dummodo kal. Jan. Romae eſſem. ita fiebat, ut, dum minus periculi videretur, abeſſem; in flammam ipſam venirem. ſed haec, etiam ſi non prudenter, tamen ἀνεμέσητα ſunt; primùm, quod de mea ſententia acta ſunt; deinde, etiam ſi te auctore, quid debet, qui conſilium dat, praeſtare praeter fidem? illud admirari ſatis non potui, quod ſcripſiſti his verbis: ‘ veni igitur tu, qui εὐθανασίαν, veni: re‘ linques patriam?’ an ego relinquebam, aut tibi tum relinquere videbar? tu id

non modo non prohibebas, verum etiam approbabas. graviora, quae reſtant. ' veſ- lim σχόλιον aliquod elimes ad me, opor- ' tuiſſe te iſtuc facere.' itane, mi Attice, defenſione eget meum factum, praeſertim apud te, qui id mirabiliter approbaſti? ego vero iſtum ἀπολογισμὸν συντάξομαι, ſed ad eorum aliquem, quibus invitis et diſſuadentibus profectus ſum. etſi quid jam opus eſt σχολίῳ? ſi perſeveraſſem, opus fuiſſet. at hoc ipſum non conſtanter. nemo doctus unquam (multa autem de hoc genere ſcripta ſunt) mutationem conſilii inconſtantiam dixit eſſe. deinceps igitur haec: ' nam, ſi a Phaedro noſ- ' tro, expedita excuſatio eſſet: nunc quid ' reſpondemus?' ergo id erat meum factum, quod Catoni probare non poſſim, flagitii ſcilicet plenum, et dedecoris. utinam a primo ita tibi eſſet viſum! tu mihi, ſicut eſſe ſoles, fuiſſes Cato. extremum illud vel moleſtiſſimum: ' nam Bru- ' tus noſter ſilet;' hoc eſt, non audet hominem id aetatis monere. aliud nihil habeo, quod ex iis a te verbis ſignificari putem: et hercule ita eſt. nam XVI kal. Sept. cum veniſſem Veliam, Brutus au-

dixit: erat enim cum ſuis navibus apud Heletem fluvium citra Veliam millia paſſuum III. pedibus ad me ſtatim. dii immortales, quam valde ille reditu, vel potius reverſione mea laetatus? effudit illa omnia, quae tacuerat; ut recordaret illud tuum, ‘ nam Brutus noſter ſilet.’ maxime autem dolebat, me kal. Sext. in Senatu non fuiſſe. Piſonem ferebat in coelum: ſe autem laetari, quod effugiſſem duas maximas vituperationes. unam, quam itinere faciendo me intelligebam ſuſcipere, deſperationis, ac relictionis Reipublicae: flentes mecum vulgo querebantur, quibus de meo celeri reditu non probabam. alteram, de qua Brutus, et qui una erant, (multi autem erant) laetabantur, quod eam vituperationem effugiſſem, me exiſtimari ad Olympia. hoc vero nihil turpius quovis Reipublicae tempore: ſed hoc ἀνεπιλόγητον. ego vero auſtro gratias miras, qui me a tanta infamia averterit. reverſionis has ſpecioſas cauſas habes, juſtas illas quidem, et magnas: ſed nulla juſtior, quam quod tu idem aliis literis: ‘ provide, ſi cui ‘ quod debetur, ut ſit, unde par pari re-

'ſpondeatur. mirifica enim δυσχρηστία eſt 'propter metum amorum.' in freto medio hanc epiſtolam legi, ut, quid poſſem providere, in mentem mihi non veniret, niſi ut praeſens me ipſe defenderem. ſed haec haſtenus: reliqua opiam. Antonii edictum legi a Bruto, et horum contra, ſcriptum praeclare. ſed quid iſta edicta valeant, aut quo ſpectent, plane non video: nec ego nunc, ut Brutus cenſebat, iſtuc ad rempublicam capeſſendam venio. quid enim fieri poteſt? num quis Piſoni eſt aſſenſus? num rediit ipſe poſtridie? ſed abeſſe hanc aetatem longe a ſepulcro negant oportere. ſed obſecro te, quid eſt quod audivi de Bruto? Piliam πειράζεσθαι παραλύσει, te ſcripſiſſe aiebat. valde ſum commotus: etſi iidem, te ſcribere, ſperare melius. ita plane velim. ei dicas plurimam ſalutem, et ſuaviſſimae Atticae. haec ſcripſi navigans, cum Pompeianum accederem, XIV kal.

CICERO ATTICO SAL.

Cum ſciam quo die venturus ſim, faciam ut ſcias. impedimenta expectanda ſunt, quae Anagnia veniunt: et familia aegra eſt. kal. veſperi literae mihi ab Octaviano. magna molitur. veteranos, quique Caſilini, et Calatiae ſunt, perduxit ad ſuam ſententiam: nec mirum: quingenos denarios dat: cogitat reliquas colonias obire. plane hoc ſpectat, ut ſe duce bellum geratur cum Antonio. itaque video paucis diebus nos in armis fore. quem autem ſequamur? vide nomen: vide aetatem. atque a me poſtulat, primum ut clam colloquatur mecum: vel Capuae, vel non longe a Capua. puerile hoc quidem, ſi id putat clam fieri poſſe. docui per literas, id nec opus eſſe, nec fieri poſſe. miſit ad me Caecinam quendam Volaterranum, familiarem ſuum, qui haec pertulit, Antonium cum legione Alaudarum ad urbem pergere, pecunias municipiis imperare, legionem ſub ſignis ducere. conſultabat, utrum Romam cum cIↄ cIↄ cIↄ veteranorum proficiſceretur, an Capuam teneret, et 8

Antonium venientem excluderet; an iret ad tres legiones Macedonicas, quae iter ſecundum mare ſuperum faciunt, quas ſperat ſuas eſſe. eae congiarium ab Antonio accipere noluerunt, ut hic quidem narrat, et ei convicium grave fecerunt; concionantemque reliquerunt. quid quaeris? ducem ſe profitetur, nec nos ſibi putat deeſſe oportere. equidem ſuaſi, ut Romam pergeret. videtur enim mihi et plebeculam urbanam, et, ſi fidem fecerit, etiam bonos viros ſecum habiturus. ô Brute, ubi es? quantam εὐκαιρίαν amittis? non equidem hoc divinavi, ſed aliquid tale putavi fore. nunc tuum conſilium exquiro. Romamne venio, an hic maneo, an Arpinum (ἀσφάλειαν habet is locus) fugiam? Romam; ne deſideremur, ſi quid actum videbitur. hoc igitur explica. nunquam in majore ἀπορίᾳ fui.

CICERO ATTICO SAL.

9. Binae uno die mihi literae ab Octavio: nunc quidem, ut Romam ſtatim veniam: velle ſe rem agere per Senatum: cui ego, non poſſe Senatum ante kal. Jan. quod quidem ita credo. ille autem

addit, ‘conſilio tuo.’ quid multa? ille urget. ego autem σκήπτομαι. non confido aetati: ignoro, quo animo: nil ſine Panſa tuo volo. vereor, ne valeat Antonius: nec a mari diſcedere libet, et metuo, ne quae ἀριστεία me abſente. Varroni quidem diſplicet conſilium pueri; mihi non. firmas copias habet: Brutum habere poteſt: et rem gerit palam; centuriat Capuae; dinumerat. jam jamque video bellum. ad haec reſcribe. tabellarium meum kalendis Roma profectum ſine tuis literis miror.

CICERO ATTICO SAL.

Ut veni ad me in Sinueſſanum, eodem 01
die vulgo loquebantur Antonium manſurum eſſe Caſilini. itaque mutavi conſilium: ſtatueram enim recta Appia Romam. facile me ille eſſet aſſecutus. aiunt enim eum Caeſarina uti celeritate. verti igitur me a Minturnis Arpinum verſus. conſtitueram, ut v. idus aut Aquini manerem, aut in Arcano. nunc, mi Attice, tota mente incumbe in hanc curam. magna enim res eſt. tria ſunt autem; maneamne Arpini, an propius ac-

ſecedam, an veniam Romam. quod cenſueris, faciam. ſed quamprimum: avide expecto tuas literas. XI. idus maiae in Sinueſſano.

CICERO ATTICO SAL.

11 Nonis accepi a te duas epiſtolas: quarum alteram kal. dederas, alteram pridie. igitur prius ad ſuperiorem. noſtrum opus tibi probari laetor: ex quo ἄνθη ipſa poſuiſti, quae mihi florentiora ſunt viſa tuo judicio. caerulas enim tuas miniatulas illas extimeſcebam. de Sica ita eſt, ut ſcribis. aſt, aegre me tenui. itaque perſtringam ſine ulla contumelia Sicae aut Septimiae: tantum, ut ſciant παῖδες παίδων ſine vallo Luciliano, eum ex Q. Fadii filia liberos habuiſſe. atque utinam eum diem videam, cum iſta oratio ita libere vagetur, ut etiam in Sicae domum introeat. ſed illo tempore opus eſt, quod fuit illis Triumviris. moriar, niſi facetè. tu vero leges Sexto, ejuſque judicium mihi perſcribes. εἷς ἐμοὶ μύριοι. Caleni interventum, et Calvenae cavebis. quod vereris ne ἀδόλεσχος mihi tu? quis minus? cui, ut Ariſtophani Archilochi iambus,

ſic epiſtola longiſſima quaeque optima videtur. quod me admones; tu vero etiam ſi reprehenderes, non modo facile paterer, ſed etiam laetarer: quippe cum in reprehenſione eſt prudentia cum εὐμενείᾳ. ita libenter ea corrigam, quae a te animadverſa ſunt, 'eodem jure, quo Rubriana,' potius, quam 'quo Scipionis:' et de laudibus Dolabellae deruam cumulum. attamen eſt illo loco bella, ut mihi videtur, εἰρωνεία, quod eum ter contra cives in acie. illud etiam malo, 'indigniſſimum eſt hunc vivere,' quam, 'quid indignius?' Πεπλογραφίαν Varronis tibi probari non moleſte fero: a quo adhuc Ἡρακλείδειον illud non abſtuli. quod me hortaris ad ſcribendum; amicè tu quidem: ſed me ſcito agere nihil aliud. gravedo tua mihi moleſta eſt. quaeſo adhibe, quam ſoles, diligentiam. 'ὦ Tite,' tibi prodeſſe laetor. Anagnini ſunt, Muſtela ταξιάρχης, et Laco, qui plurimum bibit. librum, quem rogas, perpoliam, et mittam. haec ad poſteriorem. τὰ περὶ τοῦ καθήκοντος, quatenus Panaetius, abſolvi duobus: illius tres ſunt. ſed cùm initio diviſiſſet ita, tria genera requirendi

officii eſſe; unum, cum deliberemus, honeſtum, an turpe ſit; alterum, utile an inutile; tertium, cum haec inter ſe pugnare videantur, quo modo judicandum ſit: qualis cauſa Reguli; redire honeſtum, manere utile: de duobus primis praeclare diſſeruit; de tertio pollicetur ſe deinceps: ſed nihil ſcripſit. eum locum Poſidonius perſecutus. ego autem et ejus librum arceſſivi, et ad Athenodorum Calvum ſcripſi, ut ad me τὰ κεφάλαια mitteret; quae expecto: quem velim cohortere, et roges, ut quamprimum. in eo eſt περὶ τοῦ κατὰ περίστασιν καθήκοντος. quod de inſcriptione quaeris; non dubito quin καθῆκον 'officium' ſit, niſi quid tu aliud; ſed inſcriptio plenior, 'de officiis.' προσφωνῶ autem Ciceroni filio. viſum eſt non ἀνοικεῖον. de Myrtilo, dilucide. ô quales tu ſemper iſtos! itane in D. Brutum? dii iſtis. ego me, ut ſcripſeram, in Pompeianum non abdidi, primo tempeſtatibus, quibus nil tetrius: deinde ab Octaviano quotidie literae, ut negotium ſuſciperem, Capuam venirem, iterum Rempublicam ſervarem; Romam utique ſtatim.

ἀδύνατον μὲν ἀντιτάττεσθαι, ἅπαντα δ' ὑποδέχεσθαι. is tamen egit ſane ſtrenue, et agit. Romam veniet cum manu magna: ſed eſt plane puer. putat Senatum ſtatim. quis veniet? ſi venerit, quis incertis rebus offendet Antonium? kalend. Jan. erit fortaſſe praeſidio: aut quidem ante depugnabitur. puero municipia mire favent. iter enim faciens in Samnium venit Cales, manſit Theani. mirifica ἀπάντησις, et cohortatio. hoc tu putares? ob hoc ego citius Romam, quam conſtitueram. ſimul ac conſtituero, ſcribam. etſi nondum ſtipulationes legeram (nec enim Eros venerat) tamen rem pridie idus velim conficias. epiſtolas Catinam, Tauromenium, Syracuſas commodius mittere potero, ſi Valerius interpres ad me nomina gratioſorum ſcripſerit. alii enim ſunt alias, noſtrique familiares fere demortui. publice tamen ſcripſi, ſi uti vellet eis Valerius: aut mihi nomina mitteret. de Lepidianis feriis Balbus ad me. uſque ad III kalend. expectabo tuas literas: deque Torquati negotiolo ſciturum puto. Quinti literas ad te miſi, ut ſcires quam valde eum amaret, quem dolet a te mi-

mus amari. Atticae, quoniam, quod optimum in pueris eſt, hilarula eſt, meis verbis ſuavium des. vale.

CICERO ATTICO SAL.

12 Oppii epiſtolae, quia perhumana erat, tibi miſi exemplum. de Ocella, dum tu mugiaaris, nec mihi quidquam reſcribis, cepi conſilium domeſticum. itaque me pridie idus arbitror Romae futurum. commodius eſt viſum, fruſtra me iſtic eſſe, cum id non neceſſe eſſet, quam, ſi opus eſſet, non adeſſe: et ſimul, ne intercluderer, metuebam. ille enim jam adventare poteſt: etſi varii rumores; multique, quos cuperem veros. nihil tamen certi. ego vero, quidquid eſt, tecum potius, quam animi pendeam, cum a te abſim, et de te, et de me. ſed quid tibi dicam? bonum animum. de Ἡρακλείδῃ Varronis, negotia ſalſa. me quidem nihil unquam ſic delectavit. ſed haec, et alia majora coram.

CICERO ATTICO SAL.

13 O caſum mirificum! VI idus cum ante lucem de Sinueſſano ſurrexiſſem, veniſ-

ſemque diluculo ad pontem Tirenum, qui eſt Minturnis, in quo flexus eſt ad iter Arpinas, obviam mihi fit tabellarius, qui me offendit δολιχὸν πλέον ὁρμαίνοντα. ego ſtatim, Cedo, inquam, ſi quid ab Attico. nondum legere poteramus. nam et lumina dimiſeramus; nec ſatis lucebat. cum autem luceret, ante ſcripta epiſtola ex duabus tuis prior mihi legi coepta eſt. illa omnium quidem elegantiſſima. ne ſim ſalvus, ſi aliter ſcribo, ac ſentio: nihil legi humanius. itaque veniam, quo vocas, modo adjutore te. ſed nihil tam ἀπροσδιόνυσον mihi primo videbatur, quam ad has literas, quibus ego a te conſilium petieram, te mihi iſta reſcribere. ecce tibi altera, qua hortaris παρ' ἠνεμόεντα μίμαντα, Νήσου ἐπὶ ψυρίης, Appiam ἐπ' ἀριστέρ' ἔχοντα. itaque eo die manſi Aquini. longulum ſane iter, et via inepta. inde poſtridie mane proficiſcens has literas dedi. et quidem, ut a me dimitterem invitiſſimus, fecerunt Erotis literae. rem tibi Tiro narrabit. tu quid faciendum ſit videbis. praeterea, poſſimne propius accedere (malo enim eſſe in Tuſculano, aut uſpiam in ſuburbano)

Digitized by Google

an etiam longius diſcedendum putas, crebro ad me velim ſcribas. erit autem quotidie, cui des. quod praeterea conſulis, quid tibi cenſeam faciendum, difficile eſt, cum abſim. veruntamen, ſi pares aeque inter ſe, quieſcendum: ſin; latius manabit, et quidem ad nos, deinde communiter. avide tuum conſilium expecto. timeo, ne abſim, cum adeſſe me ſit honeſtius: venire non audeo. de Antonii itineribus neſcio quid aliter audio, atque ad te ſcribebam. omnia igitur velim explices, et ad me certa mittas. de reliquo quid tibi ego dicam? ardeo ſtudio hiſtoriae (incredibiliter enim me commovet tua cohortatio) quae quidem nec inſtitui, nec effici poteſt ſine tua ope. coram igitur hoc quidem conferemus. in praeſentia mihi velim ſcribas, quibus Cenſoribus C. Fannius, M. filius, Tribunus plebis fuerit. videor mihi audiſſe, P. Africano, L. Mummio. id igitur quaero. tu mihi de iis rebus, quae novantur, omnia certa, clara. III. id. ex Arpinati.

Digitized by Google

CICERO ATTICO SAL.

Nihil erat plane, quod ſcriberem. nam cum Puteolis eſſem, quotidie aliquid novi de Octaviano, multa etiam falſa de Antonio. ad ea autem, quae ſcripſiſti (tres enim acceperam III idus a te epiſtolas) valde tibi aſſentior; ſi multum poſſit Octavianus, multo firmius acta tyranni comprobatum iri, quam in Telluris: atque id contra Brutum fore: ſin autem vincitur, vides intolerabilem Antonium: ut, quem velis, neſcias. ô Sextii tabellarium, hominem nequam! poſtridie Puteolis Romae ſe dixit fore. quod me mones, ut pedetentim; aſſentior: etſi aliter cogitabam. nec me Philippus, aut Marcellus movet: alia enim eorum ratio: et, ſi non eſt, tamen videtur. ſed in iſto juvene quanquam animi ſatis, auctoritatis parum eſt. tamen vide, ſi forte in Tuſculano recte eſſe poſſum, ne id melius ſit; (ero libentius: nihil enim ignorabo) an hoc, cum Antonius venerit. ſed, ut aliud ex alio, mihi non eſt dubium, quin, quod Graeci καθῆκον, nos 'officium.' id autem, quid dubitas, quin eti- 14

ſin in Rempublicam praeclare caderet? nonne dicimus, ‘ Conſulum officium, ‘Senatûs officium? ’ praeclare convenit; aut da melius. male narras de Nepotis filio. valde mehercule moveor, et moleſte fero. neſcieram omnino eſſe iſtum puerum. Caninium perdidi; hominem, quod ad me attinet, non ingratum. Athenodorum nihil eſt quod hortere: miſit enim ſatis bellum ὑπόμνημα. gravedini, quaeſo, omni ratione ſubveni. Quintus avi tui pronepos, ſcribit ad patris mei nepotem, ſe ex Nonis iis, quibus nos magna geſſimus, aedem Opis explicaturum, idque ad populum. videbis igitur, et ſcribes. Sexti judicium expecto.

CICERO ATTICO SAL.

15 Noli putare pigritiâ me facere, quod non mea manu ſcribam. ſed mehercule pigritiâ: nihil enim habeo aliud quod dicam: et tamen in tuis quoque epiſtolis Alexim videor agnoſcere. ſed ad rem venio. ego, ſi me non improbiſſime Dolabella tractaſſet, dubitaſſem fortaſſe, utrum remiſſior eſſem, an ſummo jure contenderem. nunc vero etiam gaudeo

mihi cauſam oblatam, in qua et ipſe ſentiat, et reliqui omnes me ab illo abalienatum: idque prae me feram, et quidem me mea facere, et Reipublicae cauſa, ut illum oderim, quòd cum eam me auctore defendere coepiſſet, non modo deſeruerit, emptus pecunia, ſed etiam, quantum in ipſo fuit, everterit. quod autem quaeris, quomodo agi placeat, cùm dies venerit; primùm velim ejuſmodi ſit, ut non alienum ſit, me Romae eſſe: de quo ut de caeteris, faciam, ut tu cenſueris. de ſumma autem agi prorſus vehementer et ſeverè volo. etſi ſponſores appellare, videtur habere quandam δυσωπίαν: tamen hoc quale ſit, conſideres velim. poſſumus enim ut ſponſores appellentur, procuratores introducere: neque enim illi litem conteſtabuntur. quo facto, non ſum neſcius ſponſores liberari. ſed et illi turpe arbitror, eo nomine, quod ſatiſdato debeat, procuratores ejus non diſſolvere; et noſtrae gravitatis, jus noſtrum ſine ſumma illius ignominia perſequi. de hoc quid placeat, reſcribas velim: nec dubito quin hoc totum lenius adminiſtraturus ſis. redeo ad Rempublicam.

Digitized by Google

multa mehercule a te ſaepe ἐν πολιτικῷ genere prudenter: ſed his literis nihil prudentius. ‘ quanquam enim poſtea, in ‘ praeſentia bellè iſte puer retundit An‘ tonium, tamen exitum expectare debe‘ mus.’ at, quae concio? nam eſt miſſa mihi. jurat ‘ ita ſibi parentis honores ‘ conſequi liceat:’ et ſimul dextram intendit ad ſtatuam. μηδὲ σωθείην ὑπό γε τοιούτου. ſed, ut ſcribis, certiſſimum eſſe video diſcrimen Caſcae noſtri tribunatum: de quo quidem ipſo dixi Oppio, cùm me hortaretur, ut adoleſcentem, totamque cauſam, manumque veteranorum complecterer, me nullo modo facere poſſe, ni mihi exploratum eſſet, eum non modo non inimicum tyrannoctonis, verum etiam amicum fore. cum ille diceret, ita futurum: Quid igitur feſtinamus? inquam: illi enim mea opera ante kalend. Januar. nihil opus eſt: nos autem ejus voluntatem ante idus Decemb. perſpiciemus in Caſca. mihi valde aſſenſus eſt. quamobrem haec quidem hactenus. quod reliquum eſt, quotidie tabellarios habebis, et, ut ego arbitror, etiam quod ſcribis habebis quotidie. Leptae literarum

Digitized by Google

exemplum tibi miſi: ex quo mihi videtur ϛρατύλλαξ ille dejectus de gradu. ſed tu, cum legeris, exiſtimabis. Obſignata jam epiſtola, literas a te, et a Sexto accepi. nihil jucundius literis Sexti, nihil amabilius: nam tuae, breves: priores erant uberrimae. tu quidem et prudenter, et amicè ſuades, ut in his locis potiſſimum ſim, quoad audiamus, haec, quae commota ſunt, quorſum evadant. ſed me, mi Attice, non ſane hoc quidem tempore movet Reſpublica; non quò aut ſit mihi quidquam carius, aut eſſe debeat: ſed deſperatis etiam Hippocrates vetat adhibere medicinam. quare iſta valeant: me res familiaris movet: rem dico? immo vero exiſtimatio. cum enim tanta reliqua ſit, ne Terentiae quidem adhuc, quod ſolvam, expeditum eſt. Terentiam dico? ſcis nos pridem jam conſtituiſſe Montani nomine H-S xxv diſſolvere. pudentiſſime hoc Cicero petierat, ut fide ſua. liberaliſſime, ut tibi quoque placuerat, promiſeram; Erotique dixeram, ut ſepoſitum haberet. non modò: ſed iniquiſſimo foenore verſuram facere Aurelius coactus eſt. nam de Terentiae nomine

Tiro ad me ſcripſit, te dicere, nummos a Dolabella fore. male eum credo intellexiſſe, ſi quiſquam male intelligit; potius, nihil inellexiſſe. tu enim ad me ſcripſiſti Cocceii reſponſum, et iiſdem pene verbis Eros. veniendum eſt igitur vel in ipſam flammam. turpius eſt enim privatim cadere, quàm publice. itaque caeteris de rebus, quas ad me ſuaviſſime ſcripſiſti, perturbato animo, non potui, ut conſueram, reſcribere. conſenti in hac cura, ubi ſum, ut me expediam: quibus autem rebus, venit quidem mihi in mentem: ſed certe conſtituere nihil poſſum, prius quam te videro. quî minus autem ego iſtic recte eſſe poſſim, quàm eſt Marcellus? ſed non id agitur: neque id maxime curo. quid curem, vides. adſum igitur.

CICERO ATTICO SAL.

16. Jucundiſſimas tuas legi literas. ad Plancum ſcripſi; habes exemplum. cum Tirone quid ſit locutus, cognoſcam ex ipſo. cum ſorore ages attentius, ſi te occupatione iſta relaxaris.

M. CIC

Attici
cognovi,
hercule pa
amantes m
nas enim n
neceſſitudin
nem tua vol
te, par atque
ſa ignota non
re tecum, tibi
vi : quae eſt ac
Buthrotium a
mus, commotus
ſuit. eum mihi
eram enim coena
eum libellum Cae
ſam ; reſcripſit A
tulare : admonuit
reliquam Buthrotii
Atticus, qui civita
peret, pecuniam nu
cum eſſet factum, a
rem, verba fecimus p
caliſſimum decretum

Digitized by Google

eſt obſignatum ab ampliſſimis viris. quae cum eſſent acta, mirari quidem ſolebam, pati Caeſarem convenire eos, qui agrum Buthrotium concupiſſent: neque ſolum pati, ſed etiam ei negotio te praeficere. itaque et ego cum illo locutus ſum; et ſaepius quidem, ut etiam accuſarer ab eo, quòd parum conſtantiae ſuae confiderem: et M. Meſſallae, et ipſi Attico dixit, ut ſine cura eſſent: aperteque oſtendebat, ſe praeſentium animos (erat enim popularis, ut nôras) offendere nolle: cùm mare tranſiſſent, curaturum ſe, ut in alium agrum deducerentur. haec illo vivo. poſt interitum autem Caeſaris, ut primum ex ſenatus-conſulto cauſas Conſules cognoſcere inſtituerunt, haec, quae ſupra ſcripſi, ad eos delata ſunt. probaverunt cauſam ſine ulla dubitatione, ſeque ad te literas daturos eſſe dixerunt. ego autem, mi Plance, etſi non dubitabam, quin et ſenatus-conſultum, et lex, et conſulum decretum, ac literae apud te plurimum auctoritatis haberent, teque ipſius Attici cauſa velle intellexeram: tamen hoc pro conjunctione, et benevolentia noſtra mihi ſumpſi, ut id a te

Digitized by Google

peterem, quod tua ſingularis humanitas, ſuaviſſimique mores a te eſſent impetraturi. id autem eſt, ut hoc, quod te tua ſponte facturum eſſe certo ſcio, honoris noſtri cauſa libenter, prolixe, celeriter facias. mihi nemo eſt amicior, nec jucundior, nec carior Attico: cujus antea res ſolum familiaris agebatur, eaque magna; nunc acceſſit etiam exiſtimatio; ut, quod conſecutus eſt magna et induſtria, et gratia, et vivo Caeſare, et mortuo, id, te adjuvante, obtineat. quod ſi a te erit impetratum, ſic velim exiſtimes, me de tua liberalitate ita interpretaturum, ut tuo ſummo beneficio me affectum judicem. ego, quae te velle, quaeque ad te pertinere arbitrabor, ſtudioſe, diligenterque curabo. da operam ut valeas.

CICERO PLANCO PRAET. DES. S.

Jam antea petivi abs te per literas, ut, cum cauſa Buthrotiorum probata a Conſulibus eſſet, quibus et lege, et ſenatusconſulto permiſſum erat, ut de Caeſaris actis cognoſcerent, ſtatuerent, judicarent, eam rem tu adjuvares: Atticumque noſtrum, cujus te ſtudioſum cognovi, et

me, qui non minus laboro, moleſtia liberares. omnibus enim rebus magna cura, multa opera, et labore confectis, in te poſitum eſt, ut noſtrae ſolicitudinis finem quamprimum facere poſſimus. quanquam intelligimus ea te eſſe prudentia, ut videas, ſi ea decreta Conſulum, quae de Caeſaris actis interpoſita ſunt, non ſerventur, magnam perturbationem rerum fore. equidem, cum multa, quod neceſſe erat in tanta occupatione, non probentur, quae Caeſar ſtatuerat; tamen otii, paciſque cauſa acerrime illa ſoleo defendere: quod tibi idem magnopere faciendum cenſeo: quanquam haec epiſtola non ſuaſoris eſt, ſed rogatoris. igitur, mi Plance, rogo te, et etiam oro, ſic mediusfidius, ut majore ſtudio, magiſque ex animo agere non poſſim, ut totum hoc negotium ita agas, ita tractes, ita conficias, ut, quod ſine ulla dubitatione apud Conſules obtinuimus propter ſummam bonitatem, et aequitatem cauſae, id tu nos obtinuiſſe non modo facile patiare, ſed etiam gaudeas. qua quidem voluntate eſſe erga Atticum, ſaepe praeſens et illi oſtendiſti, et vero etiam

mihi. quod ſi feceris, me, quem voluntate, et paterna neceſſitudine conjunctum ſemper habuiſti, maximo beneficio devinctum habebis. idque ut facias te vehementer etiam atque etiam rogo.

CICERO CAPITONI SUO S.

Nunquam putavi fore, ut ſupplex ad te venirem: ſed hercule facile patior datum tempus, in quo amorem experirer tuum. Atticum quanti faciam, ſcis. amabo te, da mihi et hoc: obliviſcere mea cauſa, illum aliquando ſuo familiari, adverſario tuo, voluiſſe conſultum, cum illius exiſtimatio ageretur. hoc primùm ignoſcere eſt humanitatis tuae: ſuos enim quiſque debet tueri: deinde, ſi me amas (omitte Atticum) Ciceroni tuo, quem quanti facias prae te ſoles ferre, totum hoc da, ut, quod ſemper exiſtimavi, nunc plane intelligam, me a te multum amari. Buthrotios cùm Caeſar decreto ſuo, quod ego obſignavi cum multis ampliſſimis viris, liberaviſſet, oſtendiſſetque nobis, ſe, cum agrarii mare tranſiſſent, literas miſſurum, quem in agrum deducerentur; accidit, ut ſubito ille interiret. deinde,

Digitized by Google

quemadmodum tu ſcis (interfuiſti enim, cum conſules oporteret ex ſenatus-conſulto de actis Caeſaris cognoſcere) res ab iis in kal. Jun. dilata eſt. acceſſit ad ſenatus-conſultum lex, quae lata eſt a. d. IV non. Jun. quae lex earum rerum quas Caeſar ſtatuiſſet, decreviſſet, egiſſet, Conſulibus cognitionem dedit. cauſa Buthrotiorum delata eſt ad Conſules. decretum Caeſaris recitatum eſt, et multi praeterea libelli Caeſaris prolati. Conſules de conſilii ſententia decreverunt ſecundùm Buthrotios; Plancum dederunt. nunc, mi Capito (ſcio enim quantum ſemper apud eos, quibuſcum ſis, poſſe ſoleas, eo plus apud hominem facillimum atque humaniſſimum Plancum) enitere, elabora, vel potius eblandire, effice, ut Plancus, quem ſpero optimum eſſe, ſit etiam melior, operâ tuâ. omnino res hujuſmodi videtur eſſe, ut ſine cujuſquam gratia Plancus ipſe pro ingenio, et prudentia ſua non ſit dubitaturus quin decretum Conſulum, quorum et lege, et ſenatus-conſulto cognitio, et judicium fuit, conſervet; praeſertim cùm, hoc genere cognitionum labefactato, ac-

Digitized by Google

ta Caeſaris in dubium ventura videantur: quae non modo ii, quorum intereſt, ſed etiam ii, qui illa non probant, otii cauſa confirmare velint. quod cum ita ſit, tamen intereſt noſtra, Plancum hoc animo libenti prolixoque facere: quod certe faciet, ſi tu nervulos tuos, mihi ſaepe cognitos, ſuavitatemque, qua nemo tibi par eſt, adhibueris. quod ut facias, te vehementer rogo.

CICERO C. CUPIENNIO S.

Patrem tuum plurimi feci; meque ille mirifice et coluit, et amavit: nec mehercule unquam mihi dubium fuit, quin a te diligerer. ego quidem id facere non deſtiti. quamobrem peto a te in majorem modum, ut civitatem Buthrotiam ſubleves, decretumque Conſulum, quod ii ſecundum Buthrotios fecerunt, cum et lege, et ſenatus-conſulto ſtatuendi poteſtatem haberent, des operam, ut Plancus noſter quamprimum confirmet et comprobet. hoc te vehementer, mi Cupienni, etiam atque etiam rogo.

Digitized by Google

CICERO PLANCO PRAET. DES. S.

Ignoſce mihi, quod cum antea accuratiſſime de Buthrotiis ad te ſcripſerim, eadem de re ſaepius ſcribam. non mehercule, mi Plance, facio, quò parum confidam aut liberalitati tuae, aut noſtrae amicitiae; ſed cum tanta res agatur Attici noſtri, nunc vero etiam exiſtimatio, ut id, quod probavit Caeſar, nobis teſtibus et obſignatoribus, qui et decretis, et reſponſis Caeſaris interfueramus, videatur obtinere potuiſſe, praeſertim cum tota poteſtas ejus rei tua ſit, ut ea, quae Conſules decreverunt, ſecundum Caeſaris decreta et reſponſa, non dicam comprobes, ſed ſtudioſe libenterque comprobes. id mihi ſic erit gratum, ut nulla res gratior eſſe poſſit. etſi jam ſperabam, cum has literas accepiſſes, fore, ut ea, quae ſuperioribus literis a te petiiſſemus, impetrata eſſent; tamen non faciam finem rogandi, quoad nobis nuntiatum erit, te id feciſſe; quod magna cum ſpe expectamus. deinde enim confido fore, ut alio genere literarum utamur; tibique pro tuo ſummo beneficio gratias agamus. quod ſi acciderit, velim ſic exiſti-

mes, non tibi tam Atticum, cujus perma
na res agitur, quam me, qui non min
laboro, quam ille, obligatum fore. val

CICERO CAPITONI S.

Non dubito, quin mirere, atque et
am ſtomachere, quòd tecum de eadem
agam ſaepius. hominis familiariſſimi,
mihi omnibus rebus conjunctiſſimi, pe
magna res agitur Attici. cognovi eg
tua ſtudia in amicos, etiam in te amic
rum. multum potes nos apud Plancu
juvare. novi humanitatem tuam: ſci
quàm ſis amicis jucundus. nemo no
in hac cauſá plus juvare poteſt, quam t
et res ita eſt firma, ut debet eſſe, qua
conſules de conſilii ſententia decrev
runt, cum et lege, et ſenatus-conſult
cognoſcerent. tamen omnia poſita pu
tamus in Planci tui liberalitate: quem
quidem arbitramur cum officii tui,
Reipublicae cauſa decretum Conſulum
comprobaturum, tum libenter noſtr
cauſa eſſe facturum. adjuvabis igitur, m
Capito: quod ut facias, vehementer eti
am atque etiam rogo. vale.

F I N I S.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google